

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಸೀದತು

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ

ಕೂರ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ

ಅನುವಾದ-ಲೇಖಕರು

ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಪಂಡಿತ ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯಗಲಗಲಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರತೀರ್ಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿ,
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ದಾಲ್ಮಿಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶ್ರೀವಾಣಿ ಅಲಂಕರಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಖೋಡೆ ಫೌಂಡೇಶನ್

ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣಾ ವಿಭಾಗ

ನಂ.9, ಶೇಷಾದ್ರಿ ರಸ್ತೆ, ಗಾಂಧಿನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು-560 009.

ದೂ: 22956505, 22956573 ಫ್ಯಾ: 0091-80-22956570

KŪRMA MAHĀPURĀNA of Bhagavān Sri Vedavyāsa,
Edited and Translated in to Kannada by Rajyaprashasti, Rastraprashasti, Ramakrishna Dhalmia Lakshmi Shreevani Alankarana Prashasti Puraskrutharu Panditha Sri Pandarinathacharya Galagali, Vishveswara Nagar, Shanti Colony, Hubli-580032 Ph: 0836-353970

First Edition : 1999

No. of Pages : xiv + 326

No. of Copies : 1,000

Price : Rs. 126=00

Printed at : **SRI VENKATESHWARA PRINTERS**
No. 3, Yellappa Road, Susheela Road Cross
Chick Mavalli, Lalbagh Crumbigal Road Cross
BANGALORE-560 004
Phone : 9481604192

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನವುಂಟು. ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಅನಂತರ ಪುರಾಣಗಳೇ ಭಾರತೀಯರ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. **"ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ವೇದಂ ಸಮುಪ ಬೃಹಯೇತ್"** ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ವೈದಿಕದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತವೆ. ವೇದಾರ್ಥಗಳು ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೇ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ರಚಿಸಿದ ಹದಿನೆಂಟು ಮಹಾಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಮಹಾಪುರಾಣವು ಹದಿನೈದನೆಯ ಮಹಾಪುರಾಣ ವಾಗಿದೆ. ಮತ್ಸ್ಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ

"ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾನಾಂ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಚ ರಸಾತಲೇ ।
ಮಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕಥಯಾಮಾಸ ಕೂರ್ಮರೂಪೀ ಜನಾರ್ದನಃ ॥
ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಪ್ರಸಂಗೇನ ಋಷಿಭ್ಯಃ ಶುಕಸನ್ನಿಧೌ ।
ಅಷ್ಟಾದಶಸಹಸ್ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಲ್ಪಾನುಷಂಗಿಕಮ್ ॥

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಶ್ರೀ ಶುಕಮುನಿಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಲ್ಪಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟುಸಾವಿರ ಪದ್ಯರೂಪದಿಂದ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ನಾರದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಬಗೆಗೆ

"ಶ್ರುಣು-ವತ್ಸ! ಮರೀಚೇದ್ಯ ಪುರಾಣಂ ಕೂರ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಲ್ಪಾನುಚರಿತಂ ಯತ್ರ ಕೂರ್ಮವಪುರ್ಹರಿಃ ॥
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ।
ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನಪ್ರಸಂಗೇನ ಪ್ರಾಹರ್ಷಿಭ್ಯೋ ದಯಾನ್ವಿತಃ ॥

ಕೂರ್ಮರೂಪಿಹರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಧಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳುಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಂದುಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಂಹಿತೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಾರದಾದಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕುಸಂಹಿತೆಗಳು, ಅಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣವಿಷಯಗಳು ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರದಬಗ್ಗೆ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಣೆಬರುತ್ತದೆ.

ಚತುರ್ಣಾಂ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸಂಹಿತಾನಾಂ ಪ್ರಭೇದತಃ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಭಾಗವತೀ ಸೌರೀ ವೈಷ್ಣವೀ ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತಾ, ಭಾಗವತೀ ಸಂಹಿತಾ, ಸೌರೀ (ಸೂರ್ಯಸಂಬಂಧಿ) ಸಂಹಿತಾ,

ವೈಷ್ಣವೀ ಸಂಹಿತಾ ಎಂದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ 1/21/22)

ಇದರ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವತೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಐದುಪಾದಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪಂಚಪದೀ ಎಂದುಹೆಸರು. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ವೈಷ್ಣವೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಪಾದಗಳಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಚತುಷ್ಪಾದೀ ಎಂದುಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸೌರೀಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡುಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ 6,000, ಭಾಗವತೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ 4,000, ಸೌರೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ 2,000, ವೈಷ್ಣವೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ 5,000 ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾರದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟುಸಾವಿರ ಪದ್ಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ಪುರಾಣದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದು ಭಾಗವತೀ ಸಂಹಿತಾ, ಸೌರೀಸಂಹಿತಾ, ವೈಷ್ಣವೀಸಂಹಿತೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಒಟ್ಟು ಆರುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಮಂಥನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಂದಾರಪರ್ವತವನ್ನು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಕಥಾನಕ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ಎಂದು ಹೆಸರುಬಂದಿದೆ.

ಮೂಲತಃ ಮುಖ್ಯತಃ ಇದು ವೈಷ್ಣವಪುರಾಣ. ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆಯ ಮೊದಲಿನ ಅಧ್ಯಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣರು "ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಯಂ ಕೂರ್ಮರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ "ನಾನೇ ನಾರಾಯಣ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಶೇಷಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನೇ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅನಂತರ ನನ್ನ ನಸುಕೋಪದಿಂದ ಶಿವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸುಡುವಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಾಮಕಳಾದ ಶ್ರೀಂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರೂಪಳಾದ ಶ್ರೀಂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಜೀವರಾಶಿ ಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದಳು. ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧದಿಂದ ನಾನೇಅವರನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು" ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಏತತ್ ಪುರಾಣಂ ಸಕಲಂ ಭಾಷಿತಂ ಕೂರ್ಮರೂಪಿಣಾ ।
ಸಾಕ್ಷಾದ್ ದೇವಾಧೀದೇವೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ವಿಶ್ವಯೋನಿನಾ ॥

ಎಂದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ (46/122)ದಲ್ಲಿ ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಈ ಸಮಗ್ರ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಉಳಿದಿದ್ದು ಉಳಿದ ಮೂರುಭಾಗಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಈಗ ಉಳಿದ ಆರುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಾತ್ಮಕವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಿನಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಆವಾಪ ಉದ್ವಾಪಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಎಂದು ಢಾಕಾ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ರಾಜೇಂದ್ರಚಂದ್ರಹಜ್ರಾ ಅವರು ಸಯುಕ್ತಿಕ "ಪುರಾಣಿಕ್ ರಿಕಾಡರ್ಡ್ಸ್ ಅಂಡ್ ರೈಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಕಸ್ಟಮ್ಸ್" ಎಂದು ಪುರಾಣ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲತಃ ಇದು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮಾನುಸಾರಿಯಾದ ವೈಷ್ಣವ ಪುರಾಣವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಪಾಶುಪತ ಮತಾನುಸಾರಿಗಳಿಂದ ಶಿವಮಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಪುರಾಣವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

"The position, which Shiva and Brahma occupy in the earlier portions of the extant Kurma Purana, is certainly inferior to that of Vishnu. They are ranked as comman gods."

"It has been shown above that the extant Kurma Purana belonged originally to the Pancharatras but was later appropriated by the Pashupatas who should be distinguished from the Agamic Saivas and other Saivaic sects."

ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ ವಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಶಿವರ ಸ್ನೇಹ ಸಾಮರಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂರೂ ದೇವತೆಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುವೇ ನಾನು ಶಂಕರನ ಅಪರಮೂರ್ತಿ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.

....ಸೋಽಯ ಮಾಯಾತಿ ಶಂಕರಃ ।
ಅಸ್ಯೈವಚಾ ಪರಾ ಮೂರ್ತಿಃ ವಿಶ್ವಯೋಽನಿಂ ಸನಾತನೀಂ ।
ವಾಸುದೇವಾಭಿಧಾನಂ ಮಾಮವೇಹಿ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ॥

ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಂತೆ ರುದ್ರದೇವರೂಕೂಡ

ತ್ರಿಧಾ ಭಿನ್ನೋಽಸ್ಮ್ಯಹಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಹರಾತ್ಮನಾ ।
ಸರ್ವರಕ್ಷಾಲಯಗುಣೈಃ ನಿಷ್ಕಲಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ॥
ತಸ್ಯೈವ ಪರಮಾ ಮೂರ್ತಿಃ ತನ್ಮಯೋಽಹಂ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ನಾವಯೋರ್ವಿದ್ಯತೆ ಭೇದೋ ವೇದೇಷ್ವೇತನ್ನ ಸಂಶಯಃ ॥

ಎಂದು ತನ್ನ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಾವೈಕ್ಯ, ಮತ್ಯೈಕ್ಯ, ರೂಪೈಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರೊ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ಹಜ್ರಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈ ಪುರಾಣವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪಾರಮ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಿವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿದೆ. ಶೈವವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸಮೀಕರಣ, ಶಿವವಿಷ್ಣುಗಳ ಪರಸ್ಪರ

ಮಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳಿಂದ ಇದು ದೇವತಾ ಸಮನ್ವಯಸಾಧಕವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣ ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಕೆಲವು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಂಭವ, ಯಾಮಲ, ಶಾಕ್ತ, ಮೌಲ, ಕೌಲೀಯ, ಡಾಮರ ಮುಂತಾದ ಅರ್ವಾಚೀನ ತಂತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಕಾಲವನ್ನು 8-9-10ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೂ ಎಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆದಿಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ತಂತ್ರಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದು ಅವರು ಆನಂದಲಹರೀ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಚತುಃಷಷ್ಟ್ಯಾ ಗ್ರಂಥೈಃ ಸಕಲಮಭಿಧಾಯ ತ್ರಿಭುವನಂ" ಎಂದು ಅವುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಹತ್ತನೆ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಅರ್ವಾಚೀನ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಸ್ಮೃತಿಕಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ ಈ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ವಚನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಯಂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈಶ್ವರ ಗೀತಾ ವ್ಯಾಸಗೀತೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಅವತರಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದ ಸನತ್ಸುಜಾತೀ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಶ್ವರಗೀತೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಿಕ್ಷುವೂ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಸ್ಮೃತಿಕಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ, ನಿಬಂಧಕಾರರೂ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಮಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾಕರ ವಾಜಪೇಯಿಯು **'ನಿತ್ಯಾಚಾರಪದ್ಧತಿ'** ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಿಂದ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಭಾಗದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಂತೆ ನರಸಿಂಹವಾಜಪೇಯಿಯು ತನ್ನ 'ನಿತ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರದೀಪ'ದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಚಸ್ಪತಿ ಮಿಶ್ರರು ತಮ್ಮ 'ತೀರ್ಥಚಿಂತಾಮಣಿ'ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶೂಲಪಾಣಿಯು ತನ್ನ 'ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿವೇಕ'ದಲ್ಲಿಯೂ, ಮದನಪಾಲನು ತನ್ನ 'ಮದನ ಪಾರಿಜಾತ'ದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿಯ ಮೇಲಿನ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ತನ್ನ 'ಚತುರ್ವರ್ಗ ಚಿಂತಾಮಣಿ'ಯಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವಣಭಟ್ಟನು ತನ್ನ 'ಸ್ಮೃತಿಚಂದ್ರಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅನಿರುದ್ಧ ಭಟ್ಟನು ತನ್ನ 'ಹಾರಲತಾ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಬಲ್ಲಾಳಸೇನನು ತನ್ನ 'ದಾನಸಾಗರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಉಭಯ ಮಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಶಿವರೂಪದಿಂದ, ಗೌರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯ ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಶಕ್ತಿಪೂಜೆಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿದೇವಿಯ ಆ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪಠಿಸಿ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದು ಇಡಿಕಿಡಯಾಗಿಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪರಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯು ಯಾವ ಶೈವ ಪುರಾಣಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಕೆಲಭಾಗಬಿಟ್ಟರೆ ಇಡೀ ಪುರಾಣವೆಲ್ಲ ಶಿವಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಪುರಾಣದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಉಪಪುರಾಣಗಳ ಹೆಸರು, ಉಪಕ್ರಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ವಿಷ್ಣು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಋಷಿ, ವಿಷ್ಣು–ಸಂವಾದ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರ ಸಂಹಿತಾ, ಸೃಷ್ಟಿಪುರಕರಣಗಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಪಾರ್ವತಿಯ ತಪಸ್ಸು, ಭೃಗುವಂಶವರ್ಣನೆ, ಸ್ವಾಯಂಭುವ ವರ್ಣನೆ, ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ವಿಧ್ವಂಸ, ವ್ಯಾಸಪಾಂಡವ ಸಂವಾದ, ಯುಗಧರ್ಮ ನಿರೂಪಣ, ಕಾಶೀ ಪ್ರಯಾಗಾದಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಈಶ್ವರಗೀತಾ ವ್ಯಾಸಗೀತಾ, ನಾಕೂವರ್ಣ, ಆಶ್ರಮಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನ, ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವೇಚನೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ನಿಯಮನಿಷ್ಠೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಸರ್ವಧರ್ಮದವರ ಶುದ್ಧ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ವೇದ ಹಾಗೂ ವೈದಿಕಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪ್ರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ವೇದಬಾಹ್ಯರು, ವೇದನಿಂದಕರ ಜೊತೆಮಾತನೂಕೂಡ ಆಡಬಾರದು ಎಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನ ಚ ವೇದಾದೃತೇ ಕಿಂಚಿತ್ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಧರ್ಮವಿಧಾಯಕಮ್ ।
ಯೋಽನ್ಯತ್ರ ರಮತೇ ಸೋಽಸೌ ನ ಸಂಭಾಷ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ ॥

ವೇದದ ಹೊರತು ಧರ್ಮವಿಧಾಯಕವಾದ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ವೇದ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಮತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅನುಸರಿಸುವವನ ಜೊತೆಗೆ ದ್ವಿಜರು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಮಾತನಾಡಕೂಡದು ಎಂದು ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ (12/260) ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಶಾಸನ ಗೈದಿದ್ದಾರೆ.

ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದಿಂದ 'ಕಲ್ಪತರು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಷಯಕ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಪರಾರ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ಮೃತಿಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುರಾಣದಿಂದ ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ (94) ತೊಂಬತ್ತನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಅಹ್ನಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ಪುರಾಣವು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪರಮಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಪರಿಗೃಹೀತವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈಲಿಯು ಸರಳವೂ ಸುಬೋಧವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಬಂಧ ಹಲಕೆಲವು ಕಡೆಬಿಗುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯವು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಕಥಾಭಾಗವು ವಿರಳವಾಗಿ ಓದಲು ನೀರಸ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಪುನರುಕ್ತಿ, ಅತ್ಯವಶ್ಯವಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವುದು, ಹಲಕೆಲವು ಅಶಕ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ, ಪೂರ್ವಾಪರವಿಷಯ ವೈಸಾದೃಶ್ಯ, ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಿಪಾದಯಿತ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ನೈರ್ಭರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ವಿವಿಕ್ಷಿತ ವಿಷಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ನಡುವೆ ತೂಗಾಡುವ ಸಂದೇಹದ ಅಂದೋಲಿಕೆ ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣದ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ತೋರಿಸುವುದುಂಟು.

ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಭಾವುಕರಿಗೂ ಬೇಕಾಗುವ ಶಿವ–ವಿಷ್ಣು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ–ಪಾರ್ವತಿ ಮುಂತಾದ ದೇವದೇವಿಯರ ಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನೆ, ಉಪಾಸನೆಯಪದ್ಧತಿ, ಆಚಾರ ಸಂಹಿತೆ, ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಉಪಾದೇಯವಾಗಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳ ಮೂಲಪ್ರತಿಸಂಶೋಧನೆ, ತಾಡವಾಲಿ ಪೋಥಿಗಳ ವಾಚನ, ಅರ್ಥಾರ್ಪಣೆ, ಪರಿವರ್ತನೆ, ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವದ್ವೈಕ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರು ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಡಿತ ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕ, ಪಂಡಿತ ಅನಂತ ತಂತ್ರಿ, ಪಂಡಿತ ಬದರೀ ಆಚಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತ ಸುರೇಶಾಚಾರ್ಯ ,ಪಂಡಿತ ನಾಗರಾಜಾಚಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತ ವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯ, ಡಾ॥ ನಾರಾಯಣಾ ಚಾರ್ಯ, ಡಾ॥ ಧೂಳಖೇಡ, ಎಂಎ., ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ., ಪಂಡಿತ ಮುರಳೀಧರಾಚಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯವತೀ ವಾಣೀ, ವಾಸುದೇವಾ ಚಾರ್ಯ, ಗೋಪೀನಾಥ, ಪಂಡಿತ ನಾರಯಣಚಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ತುಂಬ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರನೀಡಿ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೊರಬರಲು ಸಹಕರಿಸು ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪುರಾಣ ಪರಿಶೀಲನ, ಪರಿವರ್ತನ, ಪರಿಷ್ಕರಣ, ಅನುವಾದ ಪರಿಶೋಧನಾದಿ ಸಕಲಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯಭಾಗವಹಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಡಾ॥ ಹೆಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಎ., ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ., ಇವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ನೆನೆದರು ಸಾಲದು. ಅವರೀ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು.

ಈ ಮಹಾಪುರಾಣ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ **ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್,** ನಂ. 3, ಎಲ್ಲಪ್ಪರಸ್ತೆ, ಸುಶೀಲ ರಸ್ತೆ ಕ್ರಾಸ್, ಚಿಕ್ಕಮಾವಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು. ಇದರ ಮಾಲೀಕರಾದ ಮುದ್ರಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ.ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳವನ್ನು ದಯಪಾಸಲಿ.

ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ದಾನಿಧುರೀಣ, ಹೃದಯವೈಶಾಲ್ಯದ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ.ಎಲ್. ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಹಾಗು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪುರಾಣಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸಹಾಯು ಧಾರೆ ಹರಿದುಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ **ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅನಂತರಾವ್ ಮತ್ತು ಕುಂಟುಂಬದವರಿಗೂ** ನಾನು ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

27–3–99
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ
ಶ್ರೀ ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ
ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ದಾಲ್ಮಿಯಾ ಲಕ್ಷೀ ಶ್ರೀವಾಣಿ ಅಲಂಕಣದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು.
ಶಾಂತಿಕಾಲೋನಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಗರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ–580032

ಕೃತಜ್ಞತಾಸಮರ್ಪಣೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವಿದೆ.

ಶತೇಷು ಜಾಯತೇ ಶೂರಃ ಸಹಸ್ರೇಷು ಚ ಪಂಡಿತಃ ।
ವಕ್ತಾ ದಶಸಹಸ್ರೇಷು ದಾತಾ ಭವತಿ ವಾ ನ ವಾ ॥

ನೂರು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶೂರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪಂಡಿತನಿರುತ್ತಾನೆ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಾಕ್‌ಚತುರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೋಡುಗೈ ದಾನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವರೇನೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ !

ಈ ಸುಭಾಷಿತಕಾರನ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ಪಂಡಿತರಾದ **ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರು**.

ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇರದಿರುವ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯ, ಕವಿತ್ವಕೌಶಲ್ಯ ಶ್ರೀಖೋಡೆಯವರ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆ. ದಾನದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅವರಂಥ ಕೊಡುಗೈ ದಾನಿಗಳು ಲಕ್ಷಕ್ಕೊಬ್ಬರೂ ದೊರಕಲಾರರು.

ಒಂದು ಗಾಯತ್ರೀ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ **'ನ ಭತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ'** ಎನ್ನವಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ನೆನಪು ಬೆಂಗಳೂರು ನಾಗರಿಕರ ಹೃದಯದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಚ್ಚಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಶ್ರೀ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಪೇಜಾವರಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ಚೀಲ ಅಕ್ಕಿಕೊಟ್ಟು ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂರ್ಣಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಪಾರಾಯಣಮಾಡುವ ವಟುಗಳಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ ಹದಿನೆಂಟೂ ಪುರಾಣಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸುಂದರ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯವರೂ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿ ನಾನು ನಿರಂತರ ಪುರಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಶೋಧನ ಪರಿಶೀಲನ ಅನುವಾದನ ಮುದ್ರಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ಸರ್ವವಿಧ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರವರ್ಗಕ್ಕೂ ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜಯ, ವೀರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಇತ್ತು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಇನ್ನೂ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಭಕ್ತರು ಮಹಾಕವಿಗಳು, ದೇವರ ಮೇಲೆ ಅವರು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಂತ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂಥ ದಾಸಕೂಟ ಧುರೀಣರ ಭಕ್ತಿಪರ ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ಹೆಜ್ಜೇನಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅನುಭಾವಿಸಂತ ಶರೀಫಸಾಹೇಬರ ಪ್ರಭಾವಲಂಯುದ ಪ್ರಭಾವಿ ಪರಿಧಿಂಯಲ್ಲಿ ಚಂಕ್ರಮಣಸಂಕ್ರಮಣಗೈಯುವ ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರ ಆಡುನುಡಿಯ ತಾಳಲಯ ಬದ್ಧವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಕೇಳುಗರ ಹೃದಯನಾಡಿಗಳನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ನವ್ಯ, ನವೋದಯ, ಭಾವಗೀತ, ಕೀರ್ತನ, ಕಾವ್ಯಗಳ ಸೊಗಡು ಸೊಂಪು ಸೊಬಗು ಸೊಗಸುಗಳು ಇವರ ಪದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪಿಂಪುಗಳ ಪೆಂಪನ್ನು ಸೂಸಿ ಹಾಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪದಪುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ರಸಕಾರಂಜಿಯೇ ಪುಟಿಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಭಾವಾನುಭಾವಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕನಕದಾಸ, ಶರೀಫಸಾಹೇಬ, ಖಲೀಲಗಿಬ್ರಾನ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರರ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಗೂಢಗುಂಜನವಾಗಿ ವಿದ್ವದ್‌ಗಮ್ಯವೂ ಸಹೃದಯ ರಮ್ಯವೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಈ ವಾಗ್‌ವೈಖರಿಯ ಮಧುಮಾಧುರಿ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಚಾತುರಿಗಳ ಮಾದರಿಯು ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ ಎಂದು ಅವರ ಹತ್ತಾರು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಆ ಅನುಭಾವಿಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತಬಲತಂಬೂರಿ ಪೇಟಿ ಫಿಡಲ್‌ಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗಮಕಿಗಳು ಯಮಕದ ಗತ್ತುಗಮ್ಮತ್ತಿನಿಂದ ಹಾಡಿದಾಗ ರಸಿಕ ಸಹೃದಯರ ಹೃದಯದಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಲಿವು ನವಿಲಿನ ನಲ್ಗುಣಿತ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಧ್ವನಿಮುದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ಆದ ಆ ನಾದಾನಂದದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರಾಣವಾಚಕರಾದ ರಸಿಕಹೃದಯರೂ ಅನುಭವಿಸಲಿ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಈ ಮೀಸಲು ಮುರಿಯದ ಗುಪ್ತನಿಧಿಯ ಮೌನಮಂಜೂಷಿಕೆಯ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆದು ಕೆಲವು ಮಣಿಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಖೋಡೆಯವರು ಅನುಮೋದಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

27–3–99 — ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ — **ಪಂಢರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯಗಲಗಲಿ**

ಕೂರ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ

ವಿಷಯನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಯ

॥ ಶ್ರೀರಾಮಾಯನಮಃ ॥
॥ ಶ್ರೀ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಾಯನಮಃ ॥

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ

ಕೂರ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ

ಅಧ್ಯಾಯ-೧

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂಚೈವ ನರೋತ್ತಮಮ್
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋ ಜಯಮುದೀರಯೇತ್ ॥

ಮಂಗಳಾಚರಣೆ

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಾಯ ವಿಷ್ಣುವೇ ಕೂರ್ಮರೂಪಿಣೇ ।
ಪುರಾಣಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದುಕ್ತಂ ವಿಶ್ವಯೋನಿನಾ ॥

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದ, ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗದ ಕೂರ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಸೂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಾವು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸತ್ರಯಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂತ ರೋಮಹರ್ಷಣರನ್ನು ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರು.

"ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸೂತರೇ, ನೀವು ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ರೋಮಾಂಚನ ವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಎಂಬಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.

ಹಿಂದೆ ವೇದವ್ಯಾಸರು ನಿಮಗೆ ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಲು ಆದೇಶಿಸಿದರು.

ಹಿಂದೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಸುತ್ಯಾಹ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಾಂಗೋಪ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒಂದು ಅಂಶದ ವಿಶೇಷ

ಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಈ ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುರಾಣಾರ್ಥವಿಶಾರದರಾದ ನೀವು ದಯವಿಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೂರ್ಮಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಬೇಕು"

ರೋಮಹರ್ಷಣರ ಪ್ರವಚನ-ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ: ಮುನಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ರೋಮಹರ್ಷಣರು ಗುರುಗಳಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಮನಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. "ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವಾದ, ಕೂರ್ಮರೂಪಧರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾಪನಾಶಿನಿಯಾದ, ದಿವ್ಯವಾದ ಪುರಾಣಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಪಾಪಿಯೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದು. ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಈ ಪುರಾಣಕಥೆಯನ್ನು ಆಸ್ತಿಕರೂ, ಶಾಂತರೂ, ಧರ್ಮನಿರತರೂಆದ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಐದು ಅಂಗಗಳು. ಅವು ; **ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಂಹಾರ, ವಂಶ, ಮನ್ವಂತರ** ಮತ್ತು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ **ಮಹಾತ್ಮರಚರಿತ್ರೆ** ಪುರಾಣಗಳು ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಪುರಾಣಗಳು ಹದಿನೆಂಟು, ಅವು ; ಬ್ರಹ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ, ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ, ವಿಷ್ಣುಮಹಾಪುರಾಣ, ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣ, ಭವಿಷ್ಯಮಹಾಪುರಾಣ, ನಾರದ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಮಹಾಪುರಾಣ, ಅಗ್ನಿಮಹಾಪುರಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಲಿಂಗಮಹಾಪುರಾಣ, ವರಾಹಮಹಾಪುರಾಣ, ಸ್ಕಂದಮಹಾಪುರಾಣ, ವಾಮನಮಹಾಪುರಾಣ, ಕೂರ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ, ಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣ, ಗರುಡಮಹಾಪುರಾಣ, ವಾಯುಮಹಾಪುರಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಹಾಪುರಾಣ. ಈ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮುನಿಗಳು ಬೇರೆ ಉಪಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವು ಸನತ್ಕುಮಾರ ಪ್ರಣೀತ ನಾರಸಿಂಹ, ಷಣ್ಮುಖ ಪ್ರಣೀತ ಸ್ಕಾಂದ, ನಂದೀಶಕೃತ ಶಿವಧರ್ಮ, ದೂರ್ವಾಸಪ್ರಣೀತ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ನಾರದೀಯ, ಕಾಪಿಲ, ವಾಮನ, ಔಶನಸ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ವಾರುಣ, ಕಾಲಿಕಾ, ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಸಾಂಬ, ಸೌರ, ಪಾರಾಶರ, ಮಾರೀಚ, ಭಾರ್ಗವ. ಸಂಹಿತೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಭಾಗವತೀ, ಸೌರೀ, ವೈಷ್ಣವೀ ಎಂದು ನಾಲ್ಕುವಿಧ. ಇವುಗಳಿಂದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವು ಬ್ರಾಹ್ಮೀಸಂಹಿತೆ. ಇದು ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ, ಇದರಲ್ಲಿ ಆರುಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ, ಈ ಪುರಾಣದಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ-ಮೋಕ್ಷಗಳ ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಳಯ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರಾದಿವಂಶ, ಮನ್ವಂತರ ಮತ್ತು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರ ಚರಿತ್ರೆ, ಈ ಐದೂ ಅಂಶಗಳ ವಿವರಣೆಯು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ವೇದಪಾರಂಗತರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದವರು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕಥಾರಂಭ: ಸಮುದ್ರಮಥನ-ಲಕ್ಷ್ಮೀಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ: ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳು ದೈತ್ಯ-ದಾನವರ ಜೊತೆ, ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನೆ ಕಡಗೋಲಿನಂತೆ ಉಪಯಾಗಿ, ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಮಥನವನ್ನು ಮಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ

ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದಂತೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೂರ್ಮರೂಪ ಧಾರಿಯಾದ, ಸಕಲ ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ವಿಕಾರರಹಿತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಮಥನವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಹರಿವಲ್ಲಭೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನು

ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು "ಈ ದೇವಿ ಯಾರು? ಕೃಪೆಮಾಡಿತಿಳಿಸು ಎಂದು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹರಿಪ್ರಿಯೆ –ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವದ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ: ನಾರದಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಇಂತೆಂದನು; "ಇವಳು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇವಳ ಪ್ರಭು. ಕಾಲ–ದೇಶಗಳ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದವಳು. (ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾಗಿ) ಇವಳು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವಳು ಮಹಾಶಕ್ತಿ–ಮಹಾಮಹಿಮಳು. ನಾನಿವಳ ಮೂಲಕವೇ ಇಡೀಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಗೊಳಿಸುವವರು, ಪ್ರಾಣಿಪೀಡಕರನ್ನು ದುರಾಚಾರಿಗಳು ಅನಾಚಾರಿಗಳನ್ನು ದೇವ–ಅಸುರ–ಮಾನವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ–ಲಯಪ್ರಳಯಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಮಾನವರೂ ಅವರ ಜನ್ಮಾನುಸಾರ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಕರ್ಯಗಳು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸದಾಚಾರವಂತರಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಂಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಐಹಿಕವೊಹ ದುರಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಸಾಯುಜ್ಯಪದವಿನೀಡುತ್ತೇನೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಜೀವನ ನಂತರ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಇವಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ, ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವಳು ಜಗನ್ಮಾತೆ, **ಸತ್ವ–ರಜಸ್–ತಮಸ್** ಎಂಬ ತ್ರಿಗುಣ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿಮಾನಿ (ನಿಯಾಮಕ) ದೇವತೆ. ಕ್ಷೀರಸಾಗರಮಥನಕ್ಕಿಂತ ಆದಿಲಲ್ಲೇ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದವಳು, ಚತುರ್ಭುಜಳು, ಶಂಖಚಕ್ರಪದ್ಮಧಾರಿಣಿ, ಮಾಲಾಧಾರಿಣಿ, ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವಳು. ಸರ್ವಮೋಹಕಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಮಾನವರು ಯಾರಿಗೂ ಇವಳ ಮಾಯೆ ಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ".

ನಾರಾಯಣ–ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧ್ಯತತ್ವ: ಅನಂತರ ನಾರದಾದಿ ಮುನಿಗಳು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧ್ಯವಾದ ತತ್ವ ಯಾವುದೆಂದು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು.

"ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನನ್ನ ಕೂರ್ಮರೂಪದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು, ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಯ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ಶಿವಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ಮುಂದೆ "ನೀನು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವೆ. ಆಗ ನಿನಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಚೇತನಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯದ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ".

"ನಂತರ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಕನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ (ಅಮುಕಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ನಾನಾವಿಧವಾದ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ವೈಷ್ಣವಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು.

ಅವನು ವಾಸುದೇವ ಎಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತದಿಂದ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನನ್ನು ವಿದ್ಯೆ-ಅವಿದ್ಯೆಗಳ ನಿಯಾಮಕ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳ ಆಶ್ರಯ, ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ನಿಯಮ, ಹೋಮಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂತರ್ಪಣೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಲಸಂತೃತನಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಸೊಲ್ಪವೂ ಚ್ಯುತಿಬರದಂತೆ ಹೈವಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸಕಲಚೇನವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯ ನಿವಾಸಿಯಾದ, ಮಹಾದೇವನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು, ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿಯಾದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ವಿವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಮಾತನಾಡಿದನು". "ವಿಷ್ಣು ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಳಾದ ದೇವಿ! ನೀನು ಯಾರಮ್ಮ ತಾಯಿ? ದಯವಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸು".

ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹಿಂತೆದಳು: "ನಾನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠೆವುಳ್ಳವಳು. ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟವಳು. ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಾಮಕಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಮಾಯಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಾರಾಯಣನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅವನೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನ. ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಯಾರು ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಮೇಲೆ ನಾನು ಯಾವ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಿ, ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಅನಂತನಾದ (ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧ್ಯನಾ) ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕರ್ಮಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆರಾಧಿಸು; ಇಂತಹ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ".

ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಪುನಃ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧ್ಯನೂ, ದೋಷರಹಿತನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು

'ನಾರಾಯಣನೇ ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು' ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಪರಾತ್ಪರನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಅಂತರ್ಧಾನಳಾದಳು. ಆನಂತರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಶರಣಾಗತರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ದರ್ಶನದ ಹಂಬಲದಿಂದ ತದೇಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾದನು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಧ್ಯಾನಾನಂತರ ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ದರ್ಶವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವ, ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೋಡಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಗಳನ್ನೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನಕೃತ ನಾರಾಯಣಸ್ತುತಿ-ಪ್ರಣಾಮ: ಯಜ್ಞೇಶ, ಅಚ್ಯುತ, ಗೋವಿಂದ, ಮಾಧವ, ಅನಂತ, ಕೇಶವ, ಕೃಷ್ಣ, ವಿಷ್ಣೋ, ಹೃಷೀಕೇಶ, ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪುರಾಣ ಪುರುಷನಾದ, ಸರ್ವರೂಪಧಾರಿಯಾದ, ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ, ಅನಂತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣರಹಿತನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪೂರ್ಣನಾದ, ವಿರಾಟ್‌ರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಸರ್ವಜಗನ್ನಿವಾಸನಾಗಿ ಬೆಳಗುವ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಒಲಿಯುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿಕಾರರಹಿತನಾದ, ಪ್ರಪಂಚಭಿನ್ನನಾದ, ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನ ರಹಿತನಾದ ಜೀವೈಕ್ಯರಹಿತನಾದ, ಅನಂತರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ದುಃಖ ತಾರಕನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಪ್ರತಿಘಾತರಹಿತನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯಾದ, ಪ್ರಾಕೃತಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ, ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧನವಿಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶ್ರೇಷ್ಠನಿಯಾಮಕನಾದ, ಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಅತ್ಯಂತಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠದೇವನಾದ, ಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಂಗಳಕರನೂ, ಶುದ್ಧನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನೀನೇ ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವಿ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲರ ಅಂತಿಮ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ. ನೀನು ಎಲ್ಲರ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ನಾಶರಹಿತ ಪರಮತೇಜಸ್ವೀ, ಶುದ್ಧಚೇತನ, ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕ, ಸರ್ವಾಧಾರ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಅನಂತ, ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಪರ್ಶರಹಿತ, ಜ್ಞಾನದೀಪದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಪರಮಪಾದಕ್ಕೆ ನಾನು ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹ-ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ: ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಜಗಜ್ಜನಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನೆರಡುಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಮೇಲೆತ್ತಿದನು. ಭಗವಂತನ ಈ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಪರಮತತ್ವದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಕಮಲಾಕ್ಷನೂ ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಮಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: "ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಗದಾಶ್ರಯನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನಾನೇನಮಾಡಬೇಕು? ದಯವಿಟ್ಟು ಆಜ್ಞಾಪಿಸು".

ಲೋಕಹಿತಕರವಾದ ನಾರಾಯಣನ ಉಪದೇಶ: ಜನರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಪರತತ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ವಿಭೂತಿ, ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಕಾರಣತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಜಗತ್ತು ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಮಯ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಂಧಕ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸು. ಆಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವದ ಜ್ಞಾನವು ನಿನಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಸರ್ವವಿಧ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಜಗದೀಶನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಇದು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ. ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಪರತತ್ವ, ಅದು ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯ. ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸ್ವರೂಪ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ತತ್ವ, ಅವನ ಈಶ್ವರತ್ವವೇ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಅವನ ವಿಭೂತಿ. ಜಗತ್ಕಾರ್ಯ. ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಕಾರಣ. ನಾನೇ ಆ ಸರ್ವಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಈಶ್ವರ. ನಾನು ಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳೇ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಇದನ್ನು ಮನನದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನುಮಾಡು.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು: ಭಗವಾನ್! ನೀನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ನಿಯಮಗಳು ಯಾವುವು? ತ್ರಿವಿಧಧ್ಯಾನ(ಭಾವನಾ)ದಿಂದಲಭಿಸುವ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಹಿಂದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗಾಯಿತು? ಇದರ ಸಂಹಾರ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಗಳು? ವಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಮನ್ವಂತರಗಳು ಎಷ್ಟು? ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವುವು? ಪಾವನವ್ರತಗಳು ಯಾವುವು? ತೀರ್ಥಗಳು ಯಾವುವು? ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆ? ಭೂಮಿಯ ಉದ್ದಗಲವೆಷ್ಟು? ದ್ವೀಪಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ನದಿಗಳು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು? ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. (ಕ್ಷೀರಸಾಗರಮಥನದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವು, ಆಗ ನಾರದಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಮುಂದುವರಿಸಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಾನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ನಾರದಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ).

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನು ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಅವನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದೆನು. ಆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪುತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಬಂಧಕವಾದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತನೂ, ಪರಿಗ್ರಹರಹಿತನೂ ಆಗಿ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಪರತತ್ವವನ್ನೂ, ಆಮುಖಾಂತರ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಣಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಯಾವ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ

ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೋ ಅಂತಹ ಯೋಗದ ಪರಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಅನಂತರ ಈ ಯೋಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಒವ್ಮೆ ಸೂರ್ಯದೇವನ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಲು ಮಾನಸೋತ್ತರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅವನ ಯೋಗ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ವಿಮಾನವೊಂದು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಯಣಿಸಿದನು. ಅವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧರೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ ಮಾನಸ್ತೋತ್ತರಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಪರ್ವತದಲ್ಲಿನ ಪರಮಪುರುಷ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಮಹಾದ್ವಾರದೊಳಗೆ ನಿಂತನು. ಮೊದಲನೆದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ವಾಸಿಸುವಸ್ಥಳ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಗಮವಾದ ಒಳಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಗತ್‌ರಕ್ಷಕನಾದ ಆದಿ, ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ–ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನೆದುರಿಗೆ ಪರಾಮಾದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಕಾಶವೊಂದು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನನಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಂಗಗಳಿದ್ದವು. ಅವನು ತೇಜಸ್ಸಿನ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಯೋಗಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನುನೋಡಿ ತನ್ನೆಡೆಗೆಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಲಂಗಿಸಿದನು. ಆ ದೇವನ ಆಲಿಂಗನಪಡೆದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದೇಹದಿಂದ ಭಾರಿ ಪ್ರಕಾಶವೊಂದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಯಜ್ಞದ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಸದ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ಆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ಯೋಗಿಗಳ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನವೆಂದು ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗಣನೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟಕೂಡಲೇ ತೇಜೋಮಯನಾದ ಆ ಮುನಿಯು *(ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು)* ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಮಂಗಳಕರವೂ, ಶಾಂತವೂ ಆದ, ಪರಮಗಮ್ಯವಾದ ಮಹಾವೈಷ್ಣವತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಪಡೆದು, ಆನಂದರೂಪವೂ, ಅಚಲವೂ ಆದ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಗವಂತನ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನುಪಡೆದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ತನ್ನಪರಿವಾರದ ಹಿರಿಯರು ವಿಶೇಶವಾಗಿ ತಾಯಿ–ತಂದೆಯರ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿಸಿ ತನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದಪಡೆದು, ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿ ಆ ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಶಾಸನಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಮಾಯೆಯನ್ನು–ಅಂದರೆ ದಾಟಬೇಕು.

ಸೂತರು (ರೋಮಹರ್ಷಣರು) ಹೇಳಿದರು : ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಹರಿಯಿಂದ ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳು

ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. *(ಎಂದು ರೋಮಹರ್ಷಣರು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.)*

ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ: "ದೇವದೇವ, ಹೃಷಿಕೇಶ, ನಾರಾಯಣ, ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧರ್ಮಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ-ಅನುಷ್ಠಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಮಗೂ ವಿವರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸು". ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೂರ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಮುನಿಗಳೇ! ಧನ, ಯಶಸ್ಸು, ಆಯಸ್ಸು ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಆ ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನಾನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ *(ರೋಮಹರ್ಷಣ)* ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ತದೇಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಪುರಾಣದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪುರಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ದ್ವಿಜರೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಮಂಗಳಾಚರಣೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಾಗೂ ಮುನ್ನಡೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೨

ರೋಮಹರ್ಷಣರು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೂರ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಈ ಪುರಾಣ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕಥೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್, ವರ್ತಮಾನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಈ ಪುರಾಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದ ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭ: ನಾನು ನಾರಾಯಣ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೆನು. ಬೇರಾರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಷಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದೆನು. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಪಾಲನ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂತೊಡಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿಯೆಯೇ ಪ್ರಳಯಕಾಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಲೋಚನೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಥಿತಿಯವೇಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಕ್ರೋಧವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶೂಲ ಪಾಣಿಯೂ, ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೂ ಕ್ರೋಧಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಶಿವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಸದೃಶತೇಜಸ್ಸಿತ್ತು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ತೇಜಸ್ಸು ಶಿವನಲ್ಲಿತ್ತು.

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ: ಅನಂತರ ಕಮಲದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು. ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಉತ್ತಮ ರೂಪವಂತಳು, ಸೌಮ್ಯಮುಖಿಯೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಮಂದಹಾಸವುಳ್ಳವಳೂ, ಪ್ರಸನ್ನಳೂ, ಮಂಗಳಕರಳೂ, ಮಹಿಮಾನಿಧಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ದಿವ್ಯವಾದ

ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಅವಳು ನಾರಾಯಣನ ಪತ್ನಿ. ಎಲ್ಲ ಮಾಯೆಗಳ *(ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಗಳ)* ನಿಯಾಮಕಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿಮಾನಿನಿ. ಅವಳ ಕಾಂತಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಂಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನನ್ನಬಳಿ ಆಸೀನಳಾದಳು. ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನುನೋಡಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದನು.

"ಮಾಧವ, ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸಲು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೋಹ ಉಂಟಾಗಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಾಮಕಳಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಸರ್ವರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸು". ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ನಾನು ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು "ದೇವಿ! ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಅಸುರರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗನಿಷ್ಠರೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರೂ. ಅತಿಶಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತರೂ, ಸತ್ಯಪರರೂ, ಆದ ಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಅವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಬೇಡ. ಧ್ಯಾನನಿರತರೂ, ಮಮಕಾರರಹಿತರೂ, ಶಾಂತರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ವೇದಪಾರಂಗತರೂ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಬೇಡ. ವೇದವೇದಾಂತಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಮಹಾಯಜ್ಞನಿರತರಾದ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಯಾರು ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಜಪ, ಹೋಮಗಳಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನು ಪೂಜಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠರಾದ, ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಾಂಗಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ನಿರ್ಮಲ ಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ, ರುದ್ರ ಜಪನಿರತರಾದ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಬಿಡು. ಹೆಚ್ಚು ವಿವರವೇಕೆ? ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲಕರಾಗಿ ಈಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಯಾರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸ ಬೇಡ." ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಆದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಯಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಶ್ರೀಂಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮೋಹಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಂಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪೂಜಿತಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ಸಂಪತ್ತು, ಪುಷ್ಟಿ, ಮೇಧಾ, ಯಶಸ್ಸು, ಬಲಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುನ್ನಡೆ: ಅನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ, ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮರೀಚಿ, ಭೃಗು, ಆಂಗೀರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ದಕ್ಷ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ– ಈ ಒಂಬತ್ತು ಜನರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು, ಸಾಧಕರು, ಯಜ್ಞಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಯಜ್ಞಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳೂ ಪರಮಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಸಹಜ ರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ.

ವೇದಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ–ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ: ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲು ವೇದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮಾನವನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು, ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆ ವೇದಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕನು ಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಅನಂತರ ವೇದಾನುಗುಣವಲ್ಲದ ಎಷ್ಟೋ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ರಚಿತವಾದವು. ವೇದವಿರೋಧಿಗಳು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮುನಿಗಳು ಏನನ್ನು ಚಿಂತನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ಪರಮಧರ್ಮ. ವೇದಬಾಹ್ಯವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವೇ.

ಮೊದಲ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು: ಮೊದಲ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವರೂ, ಸ್ವಧರ್ಮಪರಿಪಾಲಕರೂ, ಯಾವುದೇ ಬಾಧೆಗಳಿಲ್ಲದವ ರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾಲ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಗ–ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಅಧರ್ಮವು ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಸಹಜಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಒಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಜೋಗುಣಮಯವಾದ *(ರಾಜಸ)* ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಒಲಿದವು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಜನಗಳು ಕೃಷಿವ್ಯಾಪಾರ ಮೊದಲಾದ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕೈಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜನಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತವಾದ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧರ್ಮ: ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಗನಾದ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು ಜನಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ವರ್ಣಧರ್ಮ: ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಮಾಡಿಸುವುದು, ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಂದ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಅವರವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕಲಿಸುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಧರ್ಮ. ದೇಶಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು, ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆವಿಧಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮ. ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡುವುದು ವೈಶ್ಯರ ಧರ್ಮ. ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಯಂತ್ರೋತ್ಪಾದನೆ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವನನಿರ್ವಹಣೆ ಇತರೆಲ್ಲಾ ಜನಗಳ ಧರ್ಮ.

ಆಶ್ರಮಧರ್ಮ: ಅಗ್ನಿರಕ್ಷಣೆ *(ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಗ್ನಿಯ ರಕ್ಷಣೆ)* ಅತಿಥಿಶುಶ್ರೂಷೆ, ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನ ಇವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಗಳು. ಹೋಮ, ಕೇವಲ ಕಂದ ಮೂಲಗಳ ಸೇವನೆ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆಸ್ತಿವಿಭಾಗ ಇವು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯ ಧರ್ಮ. ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಭೋಜನ, ವಿಶೇಷವಾದ ಮೌನ, ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನ, ಸಮೀಚೀನ

ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಇವು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಧರ್ಮಗಳು. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ಗುರುಸೇವೆ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ ಇವುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಧರ್ಮಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಿ ಈ ಮೂವರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು.

ಪರ್ವಕಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಋತುದಿನಗಳಲ್ಲಿ *(ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾಗುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ)* ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಜೊತೆ ಸಂಗಮವು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಪತ್ನೀ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದವನು ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸಾಕಷ್ಟುಸಮಯ ಚೈತನ್ಯವಿದಷ್ಟು ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಆಯಾ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಿತೃಗಳಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವ ದಿನ ತಪ್ಪದೇ ಪಿತೃಗಳಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದು. ಇತರೇಜನಗಳು, ಪುರೋಹಿತರು ಸೂಚಿಸುವದಿನ ಅವರವರ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು, ಹಿರಿಯರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳುವರೀತಿ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಗೃಹಸ್ಥನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ಇವನು ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ-ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ಔಪಾಸನ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಕಾಲದಲ್ಲೂ ಹೆಂಡತಿಯು ಮೃತಳಾದರೂ ಈ ಔಪಾಸವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಇನ್ನು ಮೂರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಆಧಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ. ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಧರ್ಮಸಾಧನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ: ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ಸರ್ವಜನ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು. ಧರ್ಮ ದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥ, ಧರ್ಮ ದಿಂದಲೆ ಕಾಮ, ಧರ್ಮದಿಂಲೇ ಮೋಕ್ಷ, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳು ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋ ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಜಸ್, ಕಾಮದಲ್ಲಿ ತಮಸ್ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಸಾತ್ವಿಕರು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ತಾಮಸರು ಅವನತಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಧರ್ಮದಿಂದ ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಮರಣಾನಂತರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ. ಅರ್ಥವು ಕಾಮಸಾಧನ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮವು ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳು ಧರ್ಮ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅನಂತ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗದೆ.

ಧರ್ಮವು ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಧರ್ಮವೇ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗವ ಎಸ್ವರೂಪ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಧಾರ. ಪೋಷಕ, ಅರ್ಥಾತ್ ಹಿತಕಾರಿ.

ಧರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಕ್ತಿ: ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಧರ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಶಕ್ತಿ. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮ ಎರಡುವಿಧ, ಪ್ರವೃತ್ತ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತ. ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮ ನಿವೃತ್ತ, ಹಾಗಲ್ಲದ ಕರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತ, ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮ: ತಾಳ್ಮೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ದಯೆ, ದಾನ, ಔದಾರ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ನರ ನಡವಳಿಕೆ (ಅರ್ಜವ), ಅಸೂಯಾರಾಹಿತ್ಯ, ಉತ್ತಮರ ಅನುಸರಣೆ, ಸತ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ಆಸ್ತಿಕ್ಯ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸತ್ಕಾರ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪ್ರಿಯವಾದಮಾತು, ಅದ್ರೋಹ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹಚ್ಚದಿರುವುದು, ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡದಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಮಾನವನೂ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮ.

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವರಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಸ್ಥಾನಗಳು: ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಇಂದ್ರಲೋಕ, ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಮರುತ್‌ಲೋಕ. ಅಂತಹ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಗಂಧರ್ವಲೋಕ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರಾದ ಎಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಋಷಿಗಳು ಇರುವ ಸ್ಥಾನವುಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರಿಗೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಸ್ಥಾನ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಲೋಕ. ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಥಾನ. ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಪುನಃ ಜನ್ಮ-ಚರಣ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯೋಮವೆಂಬ ಅಮೃತ ಸ್ಥಾನವುಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯದ ಆನಂದದಅನುಭವವಿದೆ. ಅದೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಸ್ಥಿತಿ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಗಮ್ಯ.

ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಭಗವಾನ್, ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇವುಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೀರಿ ಇದು ಹೇಗೆ?

ಭಗವಾನ್ ಉವಾಚ: ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಂತಹ ಅಚಲ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ ಯೋಗಿ. ಅವನು ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯದ ಹೊರಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳೂ ಎರಡು ವಿಧ ಎಂದು ಶೃತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಎರಡು ವಿಧ. (1) ಉಪಕುರ್ವಾಣ (2) ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ನೈಷ್ಠಿಕ. ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ಉಪಕುರ್ವಾಣ. ಆಮರಣ ಮದುವೆಯಾಗದವನು ನೈಷ್ಠಿಕ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. (1) ಉದಾಸೀನ (2) ಸಾಧಕ. ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದವನು ಸಾಧಕ. ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃಋಣಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಕುಟುಂಬ, ಆಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಉದಾಸೀನ. ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಗುರಿ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಲ್ಲಿ (1) ತಾಪಸ ಮತ್ತು (2) ಸಾನ್ಯಾಸಿಕ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ತಪಸ್ಸು, ದೇವತಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ವೇದಾಧ್ಯಯನ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ತಾಪಸ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಹವನ್ನು ಸವೆಸಿರುವ ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠನು ಸನ್ಯಾಸಿಕ. ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಿಗಳಲ್ಲಿ (1) ಪಾರಮೇಷ್ಠಕ ಮತ್ತು (2) ಯೋಗಿ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ನಿರತನೂ, ಜ್ಞಾನ ನಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಪಾರಮೇಷ್ಠಿಕ ಕೇವಲ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲೇ ಆನಂದವನ್ನ ನುಭವಿಸುವ, ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾದ. ಪರಪಕ್ವ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಮಹಾಮುನಿಯೇ ಯೋಗಿ. ಪಾರಮೇಷ್ಠಿಕರು ಮೂರು ವಿಧ. (1) ಜ್ಞಾನನಿರತ ಸನ್ಯಾಸಿ, (2) ವೇದನಿಷ್ಠರಾದ ಆದರೆ ವೇದಾವಲಂಬನೆ ಇಲ್ಲದ ವೇದಸನ್ಯಾಸಿ (3) ಕರ್ಮಸನ್ಯಾಸಿ.

ಯೋಗಿಗಳೂ ಮೂರು ವಿಧ (1) ಭೌತಿಕ (2) ಸಾಂಖ್ಯ (3) ಯೋಗ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದ ಆಶ್ರಮೀ. ಭಗವಧ್ಯಾನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಮೂರು ವಿಧಗಳು. ಆಶ್ರಮಿಯು ಭಗವಧ್ಯಾನದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಲ್ಕೇ ಆಶ್ರಮಗಳು. ಇದು ಸಕಲ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿರ್ಣಯ. ಯೋಗಿಯು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಿಗಳ ಒಂದು ವಿಧ. ಐದನೆಯ ಆಶ್ರಮವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ದಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಸೃಷ್ಠಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ದಕ್ಷ ಮೊದಲಾದವರು ದೇವ, ಮಾನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರು. ನಾನು *(ಕೂರ್ಮರೂಪನಾದ ನಾರಾಯಣ)* ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲಕ. ತ್ರಿನೇತ್ರನಾದ ಶಿವನು ನಿಯಂತ್ರಕ ಹಾಗೂ ಲಯಕಾರಕ.

ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು: ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಆಧೀನವಾದ ಸತ್ವ, ರಜಸ್, ತಮಸ್‌ಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು. ಇವರು ಪರಸ್ಪರ ಅನುರಾಗ, ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ, ಪರಸ್ಪರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳ ವಿಡಂಬಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಮೂರು ಭಾವನೆಗಳು. *(ಭಾವನಾ= ಧ್ಯಾನ, ಚಿಂತನ) (ಯಾವ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಷಯನಾಗುವನೋ ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮೀಭಾವನಾ. ಶಿವವಿಷಯಕಧ್ಯಾನವು ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಭಾವನಾ. ಹರಿವಿಷಯಕ ಧ್ಯಾನವು ಅಕ್ಷರಭಾವನಾ)* ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾವನೆಗಳು ಸಾಧ್ಯ. *(ಶಿವನು ಹರಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮರ ಅಧೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಯಶಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪಾತ್ರವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಮಹಿಮೆಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮ (ಹರಿ)ರೂ ವಿಷಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾವನೆಗಳು, ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಎಂದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಧ್ಯಾನ).* ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಭಾವನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. *(ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾನ ಎಂದರೆ ಅವನ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮರ ಧ್ಯಾನ).* ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಭಾವನೆಯು ಮಾತ್ರ

ನಡೆಯುತ್ತದೆ. *(ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಅಧೀನನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನುಸಂಧಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಅವನ ಧ್ಯಾನವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಅವನ ಧ್ಯಾನ).*

ನನಗೆ ಮತ್ತು ಶಿವನಿಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನೆ. ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವವನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಮೂರು ಆಶ್ರಮಗಳು: ಹರಾಶ್ರಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಾಶ್ರಮ, ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವಾಶ್ರಮ ಈ ಮೂರು ಸಾಧಕನ ಜೀವನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಗಳು *(ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹರನ ಉಪಾಸನೆಯ ಅವಧಿ ಹರಾಶ್ರಮ, ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯ ಅವಧಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಾಶ್ರಮ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸನೆಯ ಅವಧಿ ವೈಷ್ಣವಾಶ್ರಮ).* ಹರ ಮೊದಲಾದವರ ಉಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಹೆಸರುಗಳು. ಸಾಧಕನು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠನಾಗಿ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಈ ದೇವತೆಗಳ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರೂ ಶಿವಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಧರಿಸಲೇಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯಿರುವವರು ಬಿಳಿ ಬೂದಿಯಿಂದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಗಂಧೋದಕದಿಂದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಜಗಜ್ಜನಕನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿ ಇರುವವರು ತಿಲಕವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಸತ್ವ–ರಜಸ್–ತಮೋಗುಣಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಶೂಲಧಾರಣದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋಮಯವೂ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ತಿಲಕಧಾರಣೆಯಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಧರಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಇವುಗಳ ಧಾರಣೆಯು ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಜಪಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಶಾಂತನೂ, ದಾಂತನೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತನೂ ಆಗಿ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ಈ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಾಗೂ ಮುನ್ನಡೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ಮುಗಿಯಿತು

ಆಶ್ರಮಗಳ ಕ್ರಮ ನಿರೂಪಣೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩

ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ: "ಭಗವಾನ್"! ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ದಯವಿಟ್ಟು ಆಶ್ರಮಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ"

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸ ಇದು ಆಶ್ರಮದ ಕ್ರಮ. ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿದ್ದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಸ್ಫುಟವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ಪರಮವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಂಬಲವುಂಟಾದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಹೀಗಿಲ್ಲದ ಸಾಮಾನ್ಯನು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅನಂತರ ವಿರಕ್ತನಾದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಂತೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಬಿಡುವುದು ವಿವೇಕವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪದ ವೈರಾಗ್ಯವಿದ್ದದರೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆನಂತರ ವಾನಪ್ರಸ್ಥನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ತಪೋಬಲದಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮುಂದಿನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಹಿಂದಿನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅಥವಾ ಆಗ್ನೇಯೀಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೇರವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಹುದು. ಅಥವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥನಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಹುದು. ಯಾಗ, ದಾನ, ಹೋಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ಬಡವರುಕೂಡ ವಿರಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗ ಬಯಸುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೈರಾಗ್ಯವು ಇರಲೇಬೇಕು. ಇದು ಕಡ್ಡಾಯ, ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ರಿಯಾಯಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವೈರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಜೀವನದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನವರೆಂದು ಯಾರು ಬಳಿಯಿರದೆ ಬಹಳ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆವನು. ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ತಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಸಾಧಕನ ಜೀವನ: ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನ, ಶಾಂತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆ ಇವುಗಳೆ ಮುಕ್ತಿಯದಾರಿ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಕಾಮ ರಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರಸನ್ನಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ಪ್ರತಿಸತ್ಕಾರ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

"ಸರ್ವಂ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಾರ್ಪಣಮಸ್ತು" ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆ, ಇವು ಮುಕ್ತಿಯದಾರಿ. ವಾಸುದೇವಾರ್ಪಣ ವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಅದನ್ನವನಿಗೇ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವಭಾವನೆ. ನಾನು ಕರ್ತನಲ್ಲ; ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಸಂಧಾನವೇ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ.

ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ. ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರಬಂಧನದ ಬಿಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯೂ ಕೂಡ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಈಗಿನ ಜನ್ಮದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ದೋಷ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಆಶ್ರಮಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕನು ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹವನು ನಾನು, ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಸಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಾಧಕನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ, ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಇದು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ರಮಗಳ ಕ್ರಮ ನಿರೂಪಣೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೩ ಮುಗಿಯಿತು

ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೪

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಕಾರಣಗಳು ಯಾವುವು? ಎಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ? ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಾಮಕ ಯಾರು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾರದ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಕೂರ್ಮ ರೂಪಧರನಾದ ನಾರಾಯಣವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಅವ್ಯಕ್ತನ, ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳ ವ್ಯೂಹಧಾರಿಯೂ, ಸನಾತನನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಈಶ್ವರ. ಅವನು ಅನಂತ ಅವನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ನಿಯಾಮಕ. ನಿತ್ಯವೂ, ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ ರೂಪವೂ ಆದ ಅವ್ಯಕ್ತವು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ. ಈ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಎಂದೂ, ತತ್ವಚಿಂತಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅಜರವೂ, ಅಕ್ಷಯವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿನ ಉಪಾದಾನಕಾರಣ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಮೂಲಾಧಾರನಾದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆಸಿಗದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಮಾವಸ್ಥೆಯೇ ಪ್ರಳಯ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭವಾಗುವವರೆಗಿನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಳಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾತ್ರಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲವೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹಗಲು. ವಸ್ತುತಃ ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಿಲ್ಲ, ಇವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕ. ರಾತ್ರಿಯ-ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯುನ್ಮುಖನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿ (ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ) ಮತ್ತು ಅಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿ *(ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿ)* ಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಎರಡು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧದ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಇದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಕ್ಷೋಭಕ *(ಚಾಲಕ)* ಮತ್ತು ಕ್ಷೋಭ್ಯ *(ಚಾಲ್ಯ)*.

ಹೀಗೆ ಚಾಲಿತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಧೃತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಸಂವಿತ್ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಅವಿಷ್ಕಾರ ಹೊಂದುವ ಗುಣಗಳು. ಮಹತ್ವದಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವವು ಉದಯಿಸಿತು. ಇದು ವೈಚಾರಿಕ, ತೈಜಸ್ ಮತ್ತು ತಾಮಸ್ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧ. ಅಹಂಕಾರ, ಅನುಚಿತವಾದ ಅಭಿಮಾನ ನಾನು ಕರ್ತೃ, ಜ್ಞಾತೃ ಮೊದಲಾದ

ಭಾವಗಳು ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವದಿಂದ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಹೊಂದುವ ಗುಣಗಳು. ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವದಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ವೈಚಾರಿಕ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮನಸ್ ಕೂಡ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವವು ವಿಕೃತಗೊಂಡಾಗ ಶಬ್ದತನ್ಮಾತ್ರ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಶಬ್ದ ಆಕಾಶದ ಗುಣ. ಆಕಾಶವು ವಿಕೃತಗೊಂಡಾಗ ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ವಾಯುವುಹುಟ್ಟಿತು. ಸ್ಪರ್ಶ ಅದರ ಗುಣ. ವಾಯುವು ವಿಕೃತಗೊಂಡಾಗ ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ರೂಪ ಅದರ ಗುಣ ಅಗ್ನಿಯು ವಿಕೃತಗೊಂಡಾಗ ರಸತನಾತ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ನೀರು ಹುಟ್ಟಿತು. ರಸ ಅದರ ಗುಣ. ಅಪವಿಕೃತಗೊಂಡಾಗ ಗಂಧ ತನ್ಮಾತ್ರವ್ಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ಪೃಥಿವಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಗಂಧ ಅದರ ಗುಣ.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಬ್ಧ ತನ್ಮಾತ್ರವು ಇದೆ. ಈ ಶಬ್ದತನ್ಮಾತ್ರವು ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ–ಈ ಎರಡು ಗುಣಗಳು ಇವೆ. ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶಗಳು ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದರಿಂದ ತೇಜಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿವೆ. ರಸತನ್ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಸಮಾವೇಶ ವಿರುವುದರಿಂದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಗಂಧತನ್ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳ ಸಮಾವೇಶವಿರುವುದರಿಂದ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ ಎಂಬ ಐದು ಗುಣಗಳಿವೆ. ತನ್ಮಾತ್ರಾಸಹಿತವಾದ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ *(ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಂತರ)* ಶಾಂತ, ಘೋರ, ಮೂಢ *(ಸುಖ, ದುಃಖ, ಮೋಹ)* ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಏಳು ಮಹಾತತ್ತ್ವಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೊಸ್ಕರ ಪರಮಪುರುಷನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತದ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಅಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಈ ಅಂಡವು ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಬೆಳೆದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಅಸುರರು, ಮಾನವರು, ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಗ್ರಹಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಏಳು ಆವರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ನೀರಿನ ಆವರಣ. ಈ ಆವರಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಗ್ನಿಯ ಆವರಣ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ವಾಯುವಿನ ಆವರಣ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಆಕಾಶಾವರಣ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವದ ಆವರಣ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮಹತತ್ತ್ವದ ಆವರಣವಿದೆ. ಪೂರ್ವಾವರಣಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತರಾವರಣವು ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹಾಸಮರ್ಥರೂ, ಯೋಗನಿರತರೂ, ತತ್ತ್ವಚಿಂತಕರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ, ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೂ, ತೃಪ್ತರೂ ಆದ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರತಿಮೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವನ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ ರುದ್ರರೂಪದಿಂದ ರುದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮಸ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನಿಗೆ ದೋಷ ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ನಿರಂಜನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾನಾ ಆಕೃತಿ, ರೂಪ, ನಾಮಗಳುಳ್ಳ ಶರೀರವನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಆದಿತತ್ತ್ವವಾದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಆದಿದೇವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಜಾತ *(ಹುಟ್ಟದವನು)*ನಾದ್ದರಿಂದ ಅಜ ಎಂದು, ಪ್ರಜೆಗಳ ಪಾಲಕನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಎಂದು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾದೇವ ಎಂದು, ಬೃಹತ್ *(ಪೂರ್ಣ)* ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಪರ (ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ)ನಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು, ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ಎಂದು, ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಋಷಿ ಎಂದು, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಹರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹರಿ ಎಂದು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಭೂ ಎಂದು, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ವೇದ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ. *(ನಾಶವಾಗದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನರ ಎಂದು ಹೆಸರು).* ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ್ದರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು. ಸಂಸಾರದ ಹರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹರ ಎಂದು, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು, ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು *(ಅವನ)* ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಓಂ ಎಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದೂ, ಭಗವಾನ್ ಎಂದೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಎಂದೂ, ನಿರ್ಮಲನಾದುದರಿಂದ ಶಿವ ಎಂದೂ, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಭು ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡುವುದ ರಿಂದ ತಾರಕ ಎಂದೂ ಇವನಿಗೆ ಹೆಸರು ಬಹಳ ಮಾತೇಕೆ? ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ, ಸಂಗತಿಯೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರರಭಕ್ಕೆಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದೆ. ಅವನ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳು ಅವನ ವಿಹಾರ, ಅಷ್ಟೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಆಗುವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿವರಣೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಕಾಲ ವಿವರಣೆ

ಅಧ್ಯಾಯ-೫

ಕಾಲ ವಿವರಣೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ನೂರು ವರ್ಷ ಆಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಪರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಅರ್ಧವು ಪರಾರ್ಧ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ=ಒಂದು ಕಾಷ್ಠಾ

(ಕಣ್ಣಿನ ಎವೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಪಿಳುಕಿಸಿ ತೆರೆಯುವ ಕಾಲದ ಅವಧಿಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಎಂದು ಹೆಸರು).

ಮೂವತ್ತು ಕಾಷ್ಠ=ಒಂದು ಕಾಲ, ಮೂವತ್ತು ಕಾಲ=ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ, ಮೂವತ್ತು ಮುಹೂರ್ತ=ಮಾನವರ ಒಂದು ದಿವಸ (ಹಗಲು+ರಾತ್ರಿ) ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳು=ಒಂದು ಮಾನವ ಮಾಸ, ಆರು ಮಾಸಗಳು=ಒಂದು ಆಯನ, ಎರಡು ಆಯನಗಳು=ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾನವರ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ದೇವತೆಗಳ ರಾತ್ರಿ. ಉತ್ತರಾಯಣ ಅವರ ಹಗಲು, ಮಾನವರ ಒಂದು ವರ್ಷ ದೇವತೆಗಳ ಒಂದು ದಿನ, ದೇವಮಾನವದ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃತ ಮೊದಲಾದ ಯುಗಗಳ ಪರಿಗಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೃತಯುಗದ ಅವಧಿ ದೇವಮಾನದ ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಅವಧಿ ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಅವಧಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಕಲಿಯುಗದ ಅವಧಿ ಒಂದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಒಂದು ಯುಗ ಮುಗಿದು ಮುಂದಿನ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಗುವವರೆಗಿನ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಧಿಕಾಲ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರತಿಯುಗಕ್ಕೂ ಎರಡು ಸಂಧಿಕಾಲಗಳು. ಆಯಾಯ ಯುಗದ ಅವಧಿಯ ಶತಮಾನಾವಧಿ ಅದರ ಸಂಧಿಕಾಲ. ಕೃತಯುಗದ ಆರಂಭದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ನಾಲ್ಕುನೂರುವರ್ಷ. ಕೊನೆಯ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೂ ನಾಲ್ಕುನೂರು ವರ್ಷ. ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಮುನ್ನೂರು+ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷ. ದ್ವಾಪರ ಯುಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂರು+ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ನೂರು+ನೂರು ವರ್ಷ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಯುಗಚಕ್ರ ಎಂದರೆ ದೇವಮಾನದ ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಚತುರ್ಯುಗಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮೊದಲಾದವರು ಮತ್ತು ಸಾವರ್ಣಿಕ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮನುಗಳು. (*ಸ್ವಾಯಂಭುವ, ಸ್ವಾರೋಚಿಷ, ಉತ್ತಮ, ತಾಪಸ, ರೈವತ, ಚಾಕ್ಷುಷ, ವೈವಸ್ವತ, ಸೂರ್ಯಸಾವರ್ಣಿ, ದಕ್ಷಸಾವರ್ಣಿ, ಬ್ರಹ್ಮಸಾವರ್ಣಿ, ಧರ್ಮಸಾರ್ವಣಿ, ರುದ್ರಸಾರ್ವಣಿ, ದೇವಸಾವರ್ಣಿ, ಇಂದ್ರಸಾರ್ವರ್ಣಿ*). ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಚಕ್ರದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳು ಆಳುತ್ತಾರೆ.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ನೂರುವರ್ಷ: ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಚಕ್ರದ ಅವಧಿಗೆ ಒಂದುಕಲ್ಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಮುನ್ನೂರಅರವತ್ತು ಕಲ್ಪಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದುವರ್ಷ. ಇಂತಹ ನೂರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪರಾರ್ಧ ಎಂದು ಹೆಸರು. *(ಪರ ಎಂದೇ ಈ ಅವಧಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ)*

ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಳಯ: ಇಂತಹ ನೂರುವರ್ಷ ಮುಗಿದನಂತರ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳು ಅವುಗಳ ಕಾರಣಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಳಯ (ಪ್ರತಿಸಂಚರ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ರೂಪಗಳೂ ಕೂಡ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲವು ಅನಾದಿ ಅನಂತವಾಗಿದೆ ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ. ಈಗಿನ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಥಮ ಪರಾರ್ಧವು ಮುಗಿದು ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಧವು ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಾರ್ಧದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಲ್ಪನಡೆದಿದೆ. ಕಳೆದುಹೋದ ಕಲ್ಪಪಾದ್ಮ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲ್ಪವಾರಾಹ.

ಕಾಲ ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ ಅಧ್ಯಾಯ-೬

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮುದ್ರ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಭಾಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷನೂ, ಸಹಸ್ರಪಾದನೂ, ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೂ, ರುಕ್ಮವರ್ಣನೂ, ಅತೀಂದ್ರಯನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು, ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಸಮುದ್ರಜಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂಲೇ ಅವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೆಸರು.

"ಆಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಆಪೋ ವೈ ನರಸೂನವಃ।"
ಅಯನಂ ತಸ್ಯ ತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಮೃತಃ॥

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ತರಲು ಬಯಸಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಜಲಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ವಾರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಯಾರೂಮಾಡಲಾರರು. ಅದು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರೂಪ. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಅವನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದನು. ಆಗ ಜನಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರು, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು, ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ವರಾಹರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಋಷಯ ಊಚು: ದೇವದೇವನೂ ಪೂರ್ಣನೂ, ಪುರಾಣ ಪುರುಷನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ, ಜಯಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಅಪರಾಧೀನನಾಗಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಲ್ಲಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಾಮಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನಾದ ವಾಸುದೇವನೂ, ನಾರಾಯಣನೂ, ದೇವದೇವನೂ ಹಿತಕಾರಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿದ್ದು ಚತುರ್ಮುಖನಾದ, ಶಾರ್ಙ್ಗದನಸ್ಸು, ಚಕ್ರಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಸರ್ವರ ಒಳಗಿದ್ದು ನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದಗಳ ಒಳ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಿರುವ, ವೇದಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಿತನಾಗುವ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೂ, ಶುದ್ಧನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಆನಂದ ರೂಪನೂ, ಜಗತ್ತನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುವವನೂ ಅನಂತನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೋ ಆದ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾರ್ಯನೂ, ಕಾರಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾರಣನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಪಂಚರೂಪಧಾರಿಯಾದ, ಪಂಚಭೂತ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಸ್ವೇಚ್ಛರೂಪವುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ವರಾಹ ರೂಪನಾದ, ಮತ್ಸ್ಯರೂಪನಾದ್ದ, ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಗಮ್ಯನಾದ ಸಂಕರ್ಷಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿದ್ದು ಶಿವನೂ, ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುವೂ ಆಗಿರುವ, ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ ಅನಂತಾಸನ, ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ಮೂರು ಧಾಮಗಳುಳ್ಳ ದಿವ್ಯ ತೇಜೋಧಾರಿಯಾದ, ಸಿದ್ಧನೂ, ಪೂಜ್ಯನೂ, ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪನಾದ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪನಾದ ಅಮೂರ್ತನೂ ಮೂರ್ತನೂ, ಮಾಧವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನೇ ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ. ನೀನೇ ಇದರ ರಕ್ಷಕ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲರ ಅಂತಿಮ ಗತಿ. ನೀನು ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಯವಿಟ್ಟುಪಾಲಿಸು. ಹೀಗೆ ಸನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿತನಾದ ವರಾಹರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತನ್ನ ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮಹಾಜಲರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ದೋಣಿಯಂತೆ ನಿಂತ ಭೂಮಿಯು, ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಳುಗಲಿಲ್ಲ. ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸಮಗೊಳಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟನು. ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೬ ಮುಗಿಯಿತು

ಸೃಷ್ಟಿವರ್ಣನೆ ಅಧ್ಯಾಯ–7

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತೆಯೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮೊದಲು ಐದು ವಿಧವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆಯಿತು. ತಮಸ್ಸು, ಮೋಹ, ಮಹಾಮೋಹ, ತಾಮಿಸ್ರ ಮತ್ತು ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ ಇವೇ ಐದು ವಿಧ. ಅವಿದ್ಯೆ ಅನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ, ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಕೇವಲ ಕತ್ತಲೆಯೇ ತುಂಬಿರುವ ಐದು ವಿಧವಾದ ಸ್ಥಾವರಗಳ (ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಕಂಟಿ, ಪೊದೆ, ಹುಲ್ಲು) ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಇದು ಪ್ರಥಮ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಚೇತನ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು *(ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಅಧೋಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ)* ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆಹಾರ, ನಿದ್ರಾ, ಭಯಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತನಾಗದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಊರ್ಧ್ವಮುಖಗತಿಯುಳ್ಳವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರು ದೇವತೆಗಳು ಸಾತ್ವಿಕರು. ಇವರು ವಿಪುಲವಾದ ಸುಖ, ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಅಜ್ಞಾನದ ಆವರಣ ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧಕವರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬೇರೊಂದು ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವರು ಮನುಷ್ಯರು. ಇವರಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣ ಉದ್ರಿಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದುಃಖವಿದೆ. ರಜೋಗುಣ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖತೆ ಇದೆ. ಭೂತಾದಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾಡಿದನು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾದ ವಿವರಣೆ: ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಂಬತ್ತು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಮಹತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಶರೀರ. ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಎರಡನೆಯದು. ಇದು ಭೂತಸೃಷ್ಟಿ. ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೂರನೆಯದು. ಇದಕ್ಕೆ ವೈಕಾರಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸ್ಥಾವರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೆಸರು *(ಸ್ಥಾವರಗಳಿಂದ ಪರೋಪಕಾರ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರೋಪಕಾರಗುಣವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನೋಡಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ)* ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಐದನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ. ವಿವೇಕ, ಊರ್ಧ್ವದೃಷ್ಟಿಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಹಧಾರಿಗಳೇ ತಿರ್ಯಕ್‌ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಊರ್ಧ್ವಮುಖರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಆರನೆಯದು. ಅಧೋಮುಖರಾದ ಮಾನವರ–ಅಸುರರ ಸೃಷ್ಟಿ ಏಳನೆಯದು. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ರಾಜಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದಿದ್ದರೆ ಅಧೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಸುರರಲ್ಲಿ

ಕೇವಲ ತಾಮಸಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಇವರು ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಟನೆಯದು ಭೌತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂತ, ಪ್ರೇತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಒಂಬತ್ತನೆಯದು ಕೌಮಾರಸೃಷ್ಟಿ *(ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇಹದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕೌಮಾರ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನೋಡಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ)*

ಮುಂದುವರಿದ ಸೃಷ್ಟಿ: ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸನಕ, ಸನಾತನ, ಸನಂದನ, ಕ್ರತು ಮತ್ತು ಸನತ್ಕುಮಾರ ಎಂದು ಐದು ಮಂದಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಐವರೂ ಯೋಗಿಗಳು. ಭಕ್ತರು ಪರಮವಿರಕ್ತರು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸನಕಾದಿಗಳು ಹೀಗೆ ನಿರಾಸಕ್ತರಾದಾಗ, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೆ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದವು ಹುಬ್ಬುಗಂಟ್ಟಿಕ್ಕಿದ ಅವನ ಹಣೆಯಿಂದ ರುದ್ರದೇವರ ಉದ್ಭವವಾಯಿತು. ಅವನು ತೇಜೋರಾಶಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಅವನಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ನಾನಾ ವಿಧ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ರುದ್ರನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವ ರುದ್ರರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ತಾನು ಅಂತಹ ಅಶುಭ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಅಂತಹ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರುದ್ರನು ಹೇಳಿದನು.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು, ರುದ್ರದೇವರ ಸ್ವಸದೃಶರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ಆತಂರಿಕ್ಷ, ದ್ಯುಲೋಕ, ವಾಯು, ಪೃಥಿವೀ, ನದೀ, ಸಮುದ್ರ, ಪರ್ವತ, ವೃಕ್ಷ, ಬಳ್ಳಿ, ಲವ, ಕಾಷ್ಠಾ, ಕಲಾ, ಮುಹೂರ್ತ, ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಪಕ್ಷ, ಮಾಸ, ಅಯನ, ವರ್ಷ, ಯುಗ ಇವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಅನಂತರ ಸಾಧಕರಾದ ಮರೀಚಿ, ಭೃಗು, ಅಂಗೀರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪ್ರಲಹ, ಕ್ರತು, ದಕ್ಷ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಧರ್ಮ, ಸಂಕಲ್ಪ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ದಕ್ಷನನ್ನು, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮರೀಚಿಯನ್ನು, ತಲೆಯಿಂದ ಅಂಗೀರಸನನ್ನು ಹೃದಯದಿಂದ ಭೃಗುವನ್ನು, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅತ್ರಿಯನ್ನು, ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು, ಉದಾನದಿಂದ ಪುಲಸ್ತ್ಯನನ್ನು, ವ್ಯಾನದಿಂದ ಪುಲಹನನ್ನು, ಅಪಾನದಿಂದ ಕ್ರತುವನ್ನು, ಸಮಾನದಿಂದ ವಸಿಷ್ಠರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿ, ಧರ್ಮಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು.

ದೇವ, ಅಸುರ, ಪಿತೃ, ಮಾನವರ ಸೃಷ್ಟಿ: ಮುಂದೆ, ದೇವ, ಅಸುರ, ಪಿತೃ ಮಾನವರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದನು. ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ತಮೋಗುಣದಿಂದ, ತನ್ನ ಜಘನದಿಂದ ತಾಮಸರಾದ ಅಸುರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅಸುರರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದನು. ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ ಆ ದೇಹವೇ ಜಗತ್ತಿನ ರಾತ್ರಿ. ಆದ್ದರಿಂಲೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಢ ತಮಸ್ಸು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಕೇವಲ ಸತ್ವಮಯವಾದ ಬೇರೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಬೆಳಗುವ ಶರೀರದ ಮುಖದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಸತ್ವಮಯವಾಗಿದ್ದ ಆ ದೇಹವೇ ಜಗತ್ತಿನ ಹಗಲು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸತ್ವಮಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆ ದೇಹದಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ದೇಹವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಆ ದೇಹವೇ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ಅಸುರರು, ಮುನಿಗಳು ಮಾನವರು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೇವಲ ರಜೋಮಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದನು ಶರೀರದಿಂಥ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಶರೀರವನ್ನುಬಿಟ್ಟನು. ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಶರೀರವೇ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಮೋ-ರಜೋಮಯವಾದ ಶರೀರವೊಂದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಈ ಶರೀರದಿಂದ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇದೇ ಶರೀರದಿಂದ ರಜಸ್-ತಮೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ನಿಶಾಚರರು, ಸರ್ಪಗಳು, ಯಕ್ಷರು, ಗಂಧರ್ವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ರಜಸ್-ತಮಃಪ್ರಚುರರಾದ ಬೇರೆ ಜೀವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಇದೇ ದೇಹದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ವಪುಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಎದೆಯಿಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮುಖದಿಂದ ಆಡುಗಳನ್ನು, ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹಸುಗಳನ್ನು, ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಆನೆ-ಕುದುರೆ, ಕತ್ತೆ, ಗವಯ, ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹೇಸರಗತ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಔಷಧಿಗಳು, ಫಲಗಳೂ, ಮೂಲಿಕೆಗಳು ಅವನ ಶರೀರದ ರೋಮಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೊದಲನೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಛಂದಸ್ಸು, ಋಗ್ವೇದ, ಸಾಮ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಬಲಮುಖದಿಂದ ಯಜರ್ವೇದ, ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸು, ಪಂಚದಶ ಸ್ತೋಮ, ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಮತ್ತು ಉಕ್ಥಯಾಗ ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಪಶ್ಚಿಮ ಮುಖದಿಂದ ಸಾಮವೇದ, ಜಗತೀ ಛಂದಸ್ಸು, ಸಪ್ತದಶಸ್ತೋಮ, ವೈರೂಪ್ಯನಾಮ ಮತ್ತು ಅತಿರಾತ್ರಯಾಗ ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಉತ್ತರಮುಖದಿಂದ

ಅಥರ್ವ ವೇದ, ಏಕವಿಂಶಸ್ತೋಮ, ಅನುಷ್ಟುಣ ಛಂದಸ್ಸು, ವೈರಾಜಸಾಮ, ಆಪ್ತೋರ್ಯಾಮಯಾಗ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು.

ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಶರೀರಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ-ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ತನ್ನ ಶರೀರಗಳಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷರನ್ನೂ, ಪಿಶಾಚಗಳನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವರನ್ನೂ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನೂ ದೇವ-ಋಷಿ-ಪಿತೃ-ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಬೇಗ ನಾಶವಾಗುವ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇರುವ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. ಹಿಂಸೆಮಾಡುವ, ಮಾಡದ ಮೃದುವಾದ, ಕ್ರೂರವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಭಾಗ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ಸುಳ್ಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ವಿಭಾಗ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಆದವು. ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ವಸ್ತುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ಇವು ಹಿಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಆದವು. ವಸ್ತುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ನಾಮ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಋಷಿಗಳ ಹೆಸರು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಪದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೭ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ಶತರೂಪಾರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪವೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಾಯ-೮

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಚತುರ್ಮುಖನು ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಠಿಯು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು, ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯು ಆಗುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬಳು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಪುರುಷ ಸ್ವಾಯಂಭು ಮನು. ಇವನು ಸರ್ವತ್ರ ಶೋಭಿಸುವ. ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ವಿರಾಟ್‌ಪುರುಷ. ಸ್ತ್ರೀ ಶತರೂಪಾದೇವಿ. ಇವಳು ಮಹಾಮಹಿಮಳು. ಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವಳು, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಇವಳು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ, ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ಅವನಿಂದ ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಾನಪಾದ ಎಂಬ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಪ್ರಸೂತಿ ಮತ್ತು ಆಕೂತಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಪಡೆದಳು. ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು, ಅಕೂತಿಯನ್ನು ರುಚಿಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ ಮದೆವೆಯಾದರು. ರುಚಿ-ಆಕೂತಿ ದಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಳಿಯ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ದಕ್ಷಿಣಾದೇವಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞ ಎನ್ನುವವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಿಗೆ ಯಾಮ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರು. ಇವರು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ದಕ್ಷ–ಪ್ರಸೂತಿಯರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಧೃತಿ, ತುಷ್ಟಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ಮೇಧಾ, ಕ್ರಿಯಾ, ಬುದ್ಧಿ, ಲಜ್ಜಾ, ವಪುಸ್, ಶಾಂತಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ಕೀರ್ತಿ ಈ ಹದಿಮೂರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮದುವೆಯಾದನು. ಖ್ಯಾತಿ, ಸತ್ಯಾ, ಸಂಭೂತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಕ್ಷಮಾ ಸಂತತಿ ಅನಸೂಯಾ, ಊರ್ಜಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ಸುಧಾ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಮಂದಿಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೃಗು, ಭವ, ಮರೀಚಿ, ಅಂಗೀರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ವಹ್ನಿ ಮತ್ತು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮದುವೆಯಾದರು. ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯ ಮಗ ಕಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮಗ ದರ್ಪ, ಧೃತಿಯ ಮಗ ನಿಯಮ. ತುಷ್ಟಿಯ ಮಗ ಸಂತೋಷ, ಪುಷ್ಟಿಯ ಮಗ ಲಾಭ, ಮೇಧಾದೇವಿಯ ಮಗ ಶಮ, ಕ್ರಿಯಾದೇವಿಗೆ ದಂಡ ಮತ್ತು ನಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಬುದ್ಧಿದೇವಿಗೆ ಬೋಧ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಮಾದ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಲಜ್ಜೆಯ ಮಗ ವಿನಯ. ವಪುಸ್‌ಳ ಮಗ ವ್ಯವಸಾಯಿಕ, ಶಾಂತಿಯ ಮಗ ಕ್ಷೇಮ, ಸಿದ್ಧಿಯ ಮಗ ಸಿದ್ಧ, ಕೀರ್ತಿಯ ಮಗ ಯಶಸ್. ಇದು ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಂತತಿಯ ವಿವರಣೆ. ಕಾಮನ ಮಗ ಹರ್ಷ ಮತ್ತು ದೇವಾನಂದ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಂತತಿಯಿಂದ ಸುಖದ ಉದಯವಾಗುವುದು.

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ತಾಮಸ ಶರೀರದಿಂದ ಅಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ದಂಪತಿಗಳಾದರು. ಅದರಿಂದ ನಿಕೃತಿ (ಮೋಸ) ಮತ್ತು ಅನೃತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಭಯ ಮತ್ತು ನರಕ ನಿಕೃತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಭಯದ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಯಾ, ನರಕನ ಹೆಂಡತಿ ವೇದನಾ, ಭಯ–ಮಾಯೆಯರ ಮಗ ಮೃತ್ಯು, ನರಕವೇದನೆಯರ ಮಗ ದುಃಖ, ಮುಷ್ಟ, ಶೋಕ, ತೃಷ್ಣಾ, ಕ್ರೋಧ ಇವರು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪರು. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖ ಸ್ವರೂಪರು. ದುಃಖಜನಕರು. ಇವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ತಾಮಸ ಶರೀರದಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಈ ತಾಮಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ.

ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ಶತರೂಪಾರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೮ ಮುಗಿಯಿತು

ಅಧ್ಯಾಯ-೯

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಸಂಭಾಷಣೆ, ಶಿವನ ಮಹಿಮವರ್ಣನೆ

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನಡೆದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೂರ್ಮರೂಪ ಧರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ನಾರದಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಲೋಕಪಿತಾಮಹನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಪದ್ಮದಿಂದ ಹೇಗೆ ಜನಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ಪುತ್ರನಾದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ತಿಳಸಬೇಕೆಂದು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ವಿನಂತಿಸಿದರು.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪವು ಮುಗಿದು ಪ್ರಳಯವಾದಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬರೀ ಅಂಧಕಾರವು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಆಗ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷನೂ, ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೂ, ಸಹಸ್ರಪಾದನೂ, ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುವೂ ಆದ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಧ್ಯಾನವಿಷಯನಾದ ಸುಂದರಾಂಗನೂ, ವಿಭೂತಿಮಂತನೂ, ಯೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯಾಳುವೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ನಿರ್ಜನವಾದ ಪ್ರಳಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ದಿವ್ಯವೂ, ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಕಮಲವು ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಈ ಕಮಲವು ನೂರು ಯೋಜನ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು ಪ್ರಖರ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಉಜ್ವಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಸೌರಭವಿತ್ತು. ಕರ್ಣಿಕಾ ಮತ್ತು ಕೇಸರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇದ್ದ ಶಾರ್ಙ್ಗಧರನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಬಳಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಬಂದನು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮನು "ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ಆವೃತವಾದ, ನಿರ್ಜನವಾದ, ಘೋರವಾದ ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವ ನೀನು ಯಾರು" ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು "ನಾನು ನಾರಾಯಣ, ಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳು, ದ್ವೀಪಗಳು, ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಇದೆ. ನೀನು ನೋಡಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ "ನೀನು ಯಾರು?" ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಸಮಗ್ರ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ವೇದನಿಧಿಯೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ "ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಸ್ವಯಂ ಭೂಲೋಕದ ಪಿತಾಮಹ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವೇ ಇದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೇವಾಸುರ ಮಾನವರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನು ಅವನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯ ಗೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಗೆಬಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು "ನೀನು

ಕೂಡ ಶಾಶ್ವತವಾದ ನನ್ನ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೋಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದನು. ಎಷ್ಟು ಸಂಚರಿಸಿದರೂ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನ ಕೊನೆಯನ್ನೂ ತಲುಪಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಬರುವ ದ್ವಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುಚ್ಚಿದ್ದನು. ನಿರ್ಗಮನ ದ್ವಾರವನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೊಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೋಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಆ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಮಲವನ್ನು ಹಾಯ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಬರುವಾಗ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವೇಶ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಸಾಧಕರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಶ್ರೀಹರಿ! ನನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನೀನು ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದೆ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದಿ! ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಜಯಿಸಬಲ್ಲರು?" ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು "ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ, ಶಾಸಕ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮತ್ಸರದಿಂದ ನಾನು ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಮಾನ್ಯನಾದ ನೀನು ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡಾಗುವ ಸಂಭವವೇಇಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. "ನನ್ನ ನಾಭಿಪದ್ಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಪದ್ಮಯೋನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದು. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ನೀನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಅನಂತ, ಸರ್ವೆಶ್ವರ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಸನಾತನ, ನಾನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರ. ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನ ಅಧೀನ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಚೇತನದ ಎರಡು ರೂಪಗಳು."

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗೆಳೆದು "ನಿನಗೆ ಅಧಿಪತಿ ಶಿವ ಎಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಆದ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನೀನು ಶರಣಾಗತನಾಗು" ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ತಾವಿಬ್ಬರೇ ಲೋಕೇಶ್ವರರೆಂದೂ, ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಕೋಪವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ "ಮಹಾತ್ಮ ಶಿವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಡ. ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಮಾಯೆಯು ನಿನಗೆ ಮೋಹವುಂಟುಮಾಡಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭೂತಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಇತ್ತು. ಜಟಾರಾಶಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿದ್ದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ತೇಜಸ್ಸಿನ ನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಬಹಳ ಮೋಹವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು "ಶೂಲಪಾಣಿಯೂ, ತ್ರಿಲೋಚನನೂ, ತೇಜೋರಾಶಿಯೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಆದ ಇವನು ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಳಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ

ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಇವನು ಮಹಾದೇವ. ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ, ಸನಾತನ, ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಅಚಿಂತ್ಯ. ಲೋಕಗಳ ಈಶ್ವರ; ದೊಡ್ಡವನು; ಸುಖವುಂಟು ಮಾಡುವವನು; ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ; ಪರಮೇಶ್ವರ; ಭೂತಗಳ ಅಧಿಪತಿ; ಯೋಗಿ; ಮಹೇಶ; ನಿರ್ಮಲ; ಇವನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ಶಾಸಕ; ಪ್ರಧಾನಪ್ರಭು; ನಾಶರಹಿತ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳ ಯೋಗಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯವರು. ಇವನ ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ; ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಇರುವವನು. ಪಂಚಭೂತ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಾಟವಿಲ್ಲದವನು. ಈ ಶಂಕರನು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ನಿನಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನು. ನಾನು ಈ ಶಿವನ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ, ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಇದು ಸನಾತನ ಮತ್ತು ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣರೂಪ. ಯೋಗೇಶನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಪತಿಯೂ, ಅವ್ಯಯನೂ ಆದ ಇವನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯು ನಿನಗೆ ಬರಲಿ".

ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಿವನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು ಕೈಮುಗಿದು, ಓಂಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅಥರ್ವಶಿರಸ್ ಎಂದು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಶಿವನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು; "ನೀನು ನನಗೆ ಸಮಾನ; ನನ್ನ ಭಕ್ತ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೆನು; ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಆದಿಪುರುಷ ನನ್ನಿಂದ ವರನು ಬೇಡು." ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀಹರಿನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಶಿವನನ್ನು ಸಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. "ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್‌ಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ, ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾದೇವನೆ! ನೀನೇ ನನ್ನ ಮಗನಾಗು ಅಥವಾ ನಿನ್ನಂತಹ ಪುತ್ರನು ನನಗೆ ಆಗಲಿ; ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ನಾನು ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. ನೀನೇ ಭಕ್ತರ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಸೋದರ ಮತ್ತು ಮಿತ್ರ. ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ."

ಲೋಕಾಧಿಪತಿಯೂ, ವೃಷಭವಾಹನನೂ ಆದ ಶಿವನು ಹೇಳಿದನು. "ಮಗು ಬ್ರಹ್ಮ! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವೆ. ನಿನಗೆ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರಥಮಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಎಂದು ನನ್ನಿಂದ ನಿಯೋಜಿತನಾಗಿರುವಿ. ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹರಡು. ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಜನಿಸಿರುವ ಈ ನಾರಾಯಣನು ನಿನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ." ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ವಿಶ್ವರೂಪನೆ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಭಕ್ತ. ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ." ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳಿದನು.

"ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿ" ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಶಿವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದೆ. ನೀನು ಚಂದ್ರ, ನಾನು ಸೂರ್ಯ. ನೀನು ರಾತ್ರಿ, ನಾನು ಹಗಲು. ನೀನು ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಕೃತಿ, ನಾನು ಪುರುಷ. ನೀನು ಜ್ಞಾನ, ನಾನು ಜ್ಞಾತೃ. ನೀನು ಮಾಯೆ, ನಾನು ಈಶ್ವರ. ನೀನು ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ನಾನು ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಈಶ್ವರ. ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ನಿರ್ದೋಷನೂ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಸಮರ್ಥನು ಆದ ನಾರಾಯಣನೇ ನೀನು. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ವಿರೋಧ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನು ತಲುಪಲಾರರು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸು." ಅನಾದಿಯಾದ, ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುವ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶಿವನು ಉತ್ಪತ್ತಿ, ವೃದ್ಧಿ ನಾಶಗಳಿಲ್ಲದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ಶತರೂಪಾರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾಯ ೯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ರುದ್ರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ–೧೦

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಶಿವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು, ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಬಹಳ ಕಾಲಾನಂತರ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಧು ಮತ್ತು ಕೈಟಭ ಎಂಬ ಅಸುರ ಸೋದರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಹಳಹಿಂದೆಯೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರ್ಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ದುಭವಿಸಿದ್ದವರು. ಅವರ ಶರೀರ ಪರ್ವತದಂತಿತ್ತು. ಅವರು ಮಹಾ ಕೋಪಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ಲೋಕ ಕಂಟಕರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಭೃತ್ಯರಾದ, ಜಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವರೀರ್ವರೂ ಮಧು–ಕೈಟಭರಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ವಿಜಯಿಗಳಾದರು.

ಆನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಹಿಂತೆದನು. "ತೇಜೋಮಯನಾದ, ಮಹಾನುಭಾವನೆ ನನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಗೆಬಾ". ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು.

ಅನಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿದ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಮೊದಲು ಸನಾತನ, ಸನಂದ, ಸನಕ, ಋಭು ಮತ್ತು ಸನತ್ಕುಮಾರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರು ದ್ವಂದ್ವ ಹಾಗೂ ಮೋಹರಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದರು. ಈಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು

ವೃದ್ಧಿಸಲು ನಿರಾಸಕ್ತರಾದಾಗ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅರಿಯದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಪದ್ಮಸಂಭವನಾದ ಅವರಿಗೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ರೀತಿಹೇಳಿದನು.

ವಿಷ್ಣು ಉವಾಚ: "ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಶಿವನೇ ನನ್ನ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯ ಮರೆತುಹೋಯಿತೆ? ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ" ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅರಿವಾಯಿತು. ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಈ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಏನೂ ಫಲನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲವು ಕಳೆದು ಹೋದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವೂ, ಕೋಪವೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಆ ಹನಿಗಳಿಂದ ಭೂತಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನನ್ನೇ ಬೈದುಕೊಂಡನು. ಕೋಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಮಯನಾದ ರುದ್ರನು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯರಂತೆ ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಇರುವ ಆ ಶಿವನು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ರೋದನ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು 'ಅಳಬೇಡ' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಭಾರಿ ರೋದನಮಾಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ರುದ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನು ಏಳು ನಾಮ-ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಎಂಟು ರೂಪಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು.

ಭವ, ಶರ್ವ, ಈಶಾನ, ಪಶುಪತಿ, ಭೀಮ, ಉಗ್ರ, ಮಹಾದೇವ ಇವು ಏಳು ನಾಮಗಳು. ಸೂರ್ಯ, ನೀರು, ಭೂಮಿ, ವಹ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಚಂದ್ರ ಇವು ಎಂಟು ರೂಪಗಳು. ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ, ನಮಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ಶಿವನು ಪರಮಪದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸುವರ್ಚಲಾ, ಉಮಾ ವಿಕೇಶೀ, ಶಿವಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ದಿಶಾ, ದೀಕ್ಷಾ, ರೋಹಿಣೀ ಇವರು ಶಿವಪತ್ನಿಯರು, ಶನೈಶ್ಚರ, ಶುಕ್ರ ಲೋಹಿತಾಂಗ, ಮನೋಜವ, ಸ್ಕಂದ, ಸ್ವರ್ಗ, ಸಂತಾನ, ಭಧ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಮಕ್ಕಳು.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ನಾಮ-ರೂಪ, ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು, ಮಕ್ಕಳು, ಧರ್ಮ, ಕಾಮ ಇವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿರಕ್ತನಾದನು. ಅತಿಗಾಢವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು.

'ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಆದೇಶಿಸಿದಾಗ ಕೇವಲ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವ ರುದ್ರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವರು ಜಟಾಧಾರಿಗಳೂ ಆತಂಕರಹಿತರೂ, ನೀಲಕಂಠರೂ, ಪಿನಾಕಧಾರಿಗಳೂ, ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಗಳೂ, ಉದ್ರಿಕ್ತರೂ, ಸದಾನಂದರೂ, ತ್ರಿಲೋಚನರೂ, ಮುಪ್ಪುಸಾವುಗಳಿಲ್ಲದವರೂ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿತ್ತು.

ನಿರ್ಮಲರೂ, ನೀಲರಕ್ತವರ್ಣದವರೂ, ಮುಪ್ಪುಸಾವಿಗಳಿಲ್ಲದವರೂ ಆದ ಈ ರುದ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಮರಣರಹಿತರಾದ ಇಂತಹವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಡ; ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುವ ಸ್ವಭಾವದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು" ಶಿವನು "ನಾನು ಅಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ನೀನೇ ಅಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟುಮಾಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಆಗಿನಿಂದ ಶಿವನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸಂತತಿಯಿಂದಲೇ ಅವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಾಣು ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮಾ, ಧೃತಿ, ಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ನಿಯಾಮಕತ್ವ ಈ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳು ಇವೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಈಶ್ವರತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಕೈಮುಗಿದು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ: ಮಹಾದೇವ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶೋಭಿಸುವ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಹೇಶ್ವರ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶಾಂತನೂ, ಸರ್ವಕಾರಣನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಿಗೆ ಈಶನೂ ಯೋಗಾಧಿಪತಿಯೂ ಸರ್ವಸಂಹಾರಕನೂ, ಶೂಲಧಾರಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪಿನಾಕಹಸ್ತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ತ್ರಿನೇತ್ರನಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಜಗಜ್ಜನಕನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರದನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದದ ರಹಸ್ಯತತ್ವನಾದ ಸರ್ವಾಂತಕನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದಾಂತಸಾರದ ಸಾರನಾದ ವೇದಾತ್ಮ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬುದ್ಧನೂ, ರುದ್ರನೂ ಯೋಗಿಗಳ ಗುರುವೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶೋಕಹೀನರಾದ ವಿವಿಧ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ, ಶೋಭಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೂ, ಆದಿದೇವನೂ, ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದಿಗಂಬರನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದಂಡಧಾರಿಯೇ! ಮುಂಡಮಾಲಾಮಂಡಿತನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಾದಿಯಾದ ತ್ರಿಗುಣರಹಿತನೂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ತಾರಕನೂ, ಪವಿತ್ರನೂ ಯೋಗಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನೀನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಮತ್ತು ಯೋಗನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವನಾದ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ, ತೋರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ವಿಶ್ವರೂಪನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ, ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವಿ. ನೀನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ವಿಶ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೇ! ನೀನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವಿ. ನೀನು ಈಶ್ವರ. ಮಹಾದೇವ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಮಹೇಶ್ವರ. ನೀನು ಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಶಿವ, ಶಾಂತ, ಪುರುಷ, ನಿಷ್ಕಲ, ಹರ, ಅಕ್ಷರ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಕಾಲ ಪರಮೇಶ್ವರ. ನೀನು ಪುರುಷ, ಅನಂತ, ಪ್ರಧಾನ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಭೂಮಿ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಅಹಂಕಾರ ಇವು ನಿನ್ನ ರೂಪಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನ

ವಿಶ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವೇ ತಲೆ. ಭೂಮಿಯೇ ಪಾದ. ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಭುಜ. ಆಕಾಶವೇ ಉದರ. ಅಂತಹ ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನ ತೇಜೋಮಯ ವಾದ ರೂಪವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವ್ಯವನ್ನೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕವ್ಯವನ್ನೂ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಹ್ನಿಸ್ವರೂಪವಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇಡೀ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿತವುಂಟುಮಾಡುವ, ದೇವತಾ ಸಮುದಾಯವು ಕುಡಿಯುವ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಚಂದ್ರಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರ್ವಭೂತಾಧಾರದ, ಎಲ್ಲದರ ಒಳಗೆ ಸಂಚರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೇ ವಾಯು ವಾಯುಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆವರಿಸಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿರುವ ಶೇಷನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದೇವತೆಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ತಾಂಡವನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ರುದ್ರ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಯಾರ ಕೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳಿವೆಯೋ, ಎಲ್ಲ ಅಂಗಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು ಇವೆಯೋ, ಉದರದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಗಳಿವೆಯೋ ಅಂತಹ ಜಲರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವವನು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ನಿಷ್ಠರೂ ಸಂತುಷ್ಟರೂ, ಸಮದರ್ಶಿಗಳೂ ಆದ ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಂತಃಕರಣ ಕಲ್ಮಶವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಯೋಗಿಯ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ವಿದ್ಯೆ ನಿನಗೆ ಅಧೀನ. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೆ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸು ತಮಸ್ಸನ್ನು ದೂರಮಾಡುತ್ತದೆ. ನೀನೇ ಪರತತ್ವ ನಿನ್ನ ಪರಮೇಶ್ವರ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನೀನು ನಿತ್ಯಾನಂದ ನಿನಗೆ ಯಾರೂ ಆಧಾರವಲ್ಲ; ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಪರಮಶಿವ, ಪರಮಾತ್ಮ, ಪರಮೇಶ್ವರ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ."

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆ ಚಿಂತನೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ಈಶ್ವರಭಾವವನ್ನೂ, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಿವನು ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಕೈಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

"ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಿ ಅದರಂತೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾದೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು. ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಹರ ಎಂದು ಮೂರು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಮಗನನ್ನಾಗಿ, ನನ್ನ ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಪಡೆದಿರುವೆನು, ಎಡಭಾಗದಿಂದ

ವಿಷ್ಣುವು ಜನಿಸಿರುವನು. ಹೃದಯದಿಂದ (ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ) ನನ್ನ ರುದ್ರರೂಪವು ಜನಿಸಿದೆ. ನಾನು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ರೂಪಗಳನ್ನು, ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂರುಕಣ್ಣಿನ ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮನು. ಈ ರೂಪವೇ ನಾನು, ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿವೆ. ನಾನು ಅಂತಕನಾಗಿ ತಮೋಗುಣ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಆಕ್ರಮಿಸಲಾರರು. ಪದ್ಮಸಂಭವನೆ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆಸಿದಾಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ." ಇಷ್ಟುಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಾನಸಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಶಿವನು ಅಂತರ್ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಮರೀಚಿ, ಭೃಗು, ಆಂಗಿರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ದಕ್ಷ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ ಇವರುಗಳನ್ನು ಯೋಗವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಧಕರು, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ರುದ್ರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೦ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಏಕಾದಶರುದ್ರರು ಹಾಗೂ ಶಂಕರಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೧

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರೊಡನೆ ಕಠಿಣತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯ ಜನಕನಾದ, ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಹಿಡಿದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣರುದ್ರನು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಅವನ ಶರೀರದ ಒಂದು ಅರ್ಧಭಾಗ ಪುರುಷರೂಪವನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಂದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನೋಡಲಾಗದಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದನು. ಭೀತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂಕೂಡ "ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸು" ಎಂದುಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ರುದ್ರನು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗವಮಾಡಿದನು. ಪುರುಷರೂಪವನ್ನು ಹನ್ನೊಂದು ಭಾಗಮಾಡಿದನು. ಇವರೇ ಏಕಾದಶರುದ್ರರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಕಪಾಲಿ, ಈಶ ಮೊದಲಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇವರು ದೇವಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿತರಾದರು.

ರುದ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಸೌಮ್ಯ, ಅಸೌಮ್ಯ, ಶಾಂತ, ಅಶಾಂತ, ನೀಲ, ಅನಿಲ ಎಂಬ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಿದನು. ಈ ರೂಪಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಭೂತಿಗಳು. ಈ ರೂಪಗಳಿಂದ ಶಾಂಕರಿಯು (ಶಂಕರನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪ)

ಲೋಕವನ್ನುವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಶಾಂಕರಿಯು ಮಹಾದೇವನ ಆದೇಶದಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋದಳು. ಬ್ರಹ್ಮನು "ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟು" ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ದಕ್ಷನು ಅವಳನ್ನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಶಾಂಕರಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹಿಮವಂತನು ಇವಳನ್ನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಇವಳೇ ಮಹೇಶ್ವರಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧನಾರೀ. ಸುರ-ಅಸುರರಿಂದ ನಮಸ್ಕೃತಳು. ಇವಳ ಪ್ರಭಾವ ಅಸದೃಶ ಎಂದು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು. ಮುನಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಹರಿ ಇವಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಏಕಾದಶರುದ್ರರು ಹಾಗೂ ಶಂಕರಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧ ಮುಗಿಯಿತು

ಪಾರ್ವತಿಯ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತುಸಗಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೨

ಋಷಿಯ ಊಚು: ಶಂಕರನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾದ ಶಿವಾ, ಸತೀ, ಹೈಮವತೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಈ ದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ದಯವಿಟ್ಟುತಿಳಿಸಿರಿ.

ಕೂರ್ಮ ಉವಾಚ: ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಇದು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾದವಿಷಯ. ಇದನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ, ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದವರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಾರಿ. ವ್ಯೋಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿನ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಶಕ್ತಿಯೇ ಹೈಮವತೀ *(ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳು)* ಈ ಶಕ್ತಿಮಂಗಳಕರ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅಂತರಹಿತ, ತ್ರಿಗುಣ *(ಸತ್ವ, ರಜಸ್, ತಮಸ್)* ರಹಿತ, ಜ್ಞಾನರೂಪ. ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಕಲೆಗಳು ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

ಕಲಾರಹಿತನಾದ ಶುದ್ಧತತ್ತ್ವನನ್ನು ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆ ತತ್ತ್ವದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಈ ಶಕ್ತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯಂತೆ ಇದೆ. ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಈ ಮಹೇಶ್ವರೀ ಶಕ್ತಿಯು ಅನೇಕ ಉಪಾಧಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಾನಾ ರೂಪದಿಂದ ನಾನಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಶಾಂತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಶಕ್ತಿಗಳು ಇವಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿವೆ. ಹೈಮವತಿಯ ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಕ್ತಗಳ ದೇವಿಯಿದ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಮಚೇತನನಾದ ರುದ್ರನ

ಸಂಬಂಧ ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಶಕ್ತಿ ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರೇರಕ. ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾಲ, ಹರಿ, ಪ್ರಾಣ, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಈ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ (ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ) ಕಾಲರೂಪನಾದ ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ಕಾಲಾಧೀನ. ಕಾಲ ಯಾರಿಗೂ ವಶವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಮಹತ್ವ ಅಹಂಕಾರತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳೂ ಕಾಲ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಾಯಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಈ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಿಶ್ವರೂಪವು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಗಳು. ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಮಾವೇಶವಿದೆ. ಈ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಮಾಯಾನಿಯಾಮಕನಾದ, ಮಾಯಾವಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಕಾಲಕಾಲ ನಿರ್ಮಾಪಕ. ಈ ಜಗತ್ತು ಕಾಲಾಧೀನ. ಕಾಲವೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ.

ಶಕ್ತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಮಾನ್ ಎಂದುಹೆಸರು. ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇತರ ಶಕ್ತಿಗಳೂ, ಶಕ್ತ್ಯಾಧಾರಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ತತ್ವಚಿಂತಕರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತ್ಯಾಧಾರಗಳಿಗೆ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಭೇದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತಿ ಪಾರ್ವತಿ ಸ್ವರೂಪ. ಶಂಕರನೇ ಶಕ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಿಂದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಭೋಗಯೋಗ್ಯ. ಶಿವನು ಭೋಕ್ತಾ, ಮನ್ಮಥಾಂತಕನಾದ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಶಿವನೇ ಮಂತ್ರ ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು. ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳ ನಿಯಮಕಳೇ ಎಂದರೆ ಮತಿಪ್ರೇರಕಳೇ ಪಾರ್ವತಿ. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತವಾದಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಈ ದಿವ್ಯಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾದೇವಿಯ ಸ್ವರೂಪ: ಮಹಾದೇವಿಯು ಅದ್ವಿತೀಯ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ನಿರ್ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪಳೂ, ನಾಶರಹಿತಳೂ ಪೂರ್ಣಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳೇ ಪರಾತ್ಪರತರ ತತ್ತ್ವ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅವಳ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅವಳ ಸ್ವರೂಪವು ಶುಭವೂ, ಶುದ್ಧವೂ, ನಿರಂಜನವೂ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ವ–ರಜಸ್–ಸಮಸ್‌ಗಳಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಇವಳೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಳೂ, ಧಾರಕಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಬಯಸುವ ಎಲ್ಲರ ಸಂಸಾರ ತಾಪವನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭು ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವರೆಲ್ಲ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಪಾರ್ವತಿಯ ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರೇ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಅವರೂ ಅವಳನ್ನು ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ

ಸೋಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತೋ ದೇವೀಂ ತರುಣಾದಿತ್ಯಸನ್ನಿಭಾಮ್ ।
ಕಪರ್ದಿನೀಂ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಾಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಮತಿಲಾಲಸಾಮ್ ॥

ಅಷ್ಟಹಸ್ತಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಂ ಚಂದ್ರಾವಯವಭೂಷಣಾಮ್ ।
ನಿರ್ಗುಣಾಂ ಸಗುಣಾಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸದಸದ್ವ್ಯಕ್ತಿವರ್ಜಿತಾಮ್ ॥

ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಜಟಾಜೂಟವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ನಾಲ್ಕುಮುಖಗಳನ್ನು, ಮೂರುಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು; ಅವಳಿಗೆ ಎಂಟು ಕೈಗಳಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದವು. ಚಂದ್ರಾಭರಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ತ್ರಿಗುಣರಹಿತಳೂ, ಗುಣಸಂಪನ್ನಳೂ, ಆಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ತಬ್ಧನಾದ ಹಿಮವಂತನು ಹೆದರಿ, ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ

ಕಾ ತ್ವಂ ದೇವಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಶಶಾಂಕಾವಯವಾಂಕಿತೇ ।
ನ ಜಾನೇ ತ್ವಾಮಹಂ ವತ್ಸೇ ಯಥಾವದ್ ಬ್ರೂಹಿ ಪೃಚ್ಛತೇ ॥

ದೇವಿ! ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ! ಚಂದ್ರಾಭರಣಭೂಷಿತೆ! ನೀನು ಯಾರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ! ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಪಾರ್ವತೀ ಉವಾಚ:

ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪರಮಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಮಹೇಶ್ವರ ಸಮಾಶ್ರಯಾಮ್ ।
ಅನನ್ಯಾಮವ್ಯಯಾಮೇಕಾಂ ಯಾಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮುಮುಕ್ಷವಃ ॥

ಅಹಂ ಹಿ ಸರ್ವಭಾವಾನಾಮಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಶಿವಾ ।
ಶಾಶ್ವತೈಶ್ವರ್ಯವಿಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಃ ಸರ್ವ ಪ್ರವರ್ತಿಕಾ ।
ಅನಂತಾನಂತಮಹಿಮಾ ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರಿಣೀ ॥

ನಾನು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಪರಮಶಕ್ತಿ. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವ ಸಾಧಕರು ನನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯ (ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಧೀನಳಲ್ಲ) ನಾಶರಹಿತ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂತರ್ನಿಯಾಮಕಳು. ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಳು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಸರ್ವಪ್ರವರ್ತಕಳೂ, ಅನಂತಾನಂತಮಹಿಮವುಳ್ಳವಳೂ, ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವವಳೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

ಇಷ್ಟುಹೇಳಿ ಹಿಮವಂತನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಈಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿದಳು.

ಪಾರ್ವತಿಯ ದಿವ್ಯರೂಪ :

ಕೋಟಿಸೂರ್ಯ ಪ್ರತೀಕಾಶಂ ತೇಜೋಬಿಂಬಂ ನಿರಾಕುಲಮ್ ।
ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾ ಸಹಸ್ರಾಢ್ಯಂ ಕಾಲಾನಲಶತೋಪಮಮ್ ।
ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲಂ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಜಟಾಮಂಡಲಮಂಡಿತಮ್ ॥

ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಾಹಸ್ತಂ ಶಂಖಚಕ್ರಧರಂ ತಥಾ ।
ತ್ರಿಶೂಲವರಹಸ್ತಂ ಚ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾನಕಮ್ ॥

ಪ್ರಶಾಂತಂ ಸೌಮ್ಯವದನಮನಂತಾಶ್ಚರ್ಯ ಸಂಯುತಮ್ ।
ಚಂದ್ರವಯವಲಕ್ಷ್ಮಾಣಂ ಚಂದ್ರಕೋಟಿಸಮಪ್ರಭಮ್ ।
ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಾಹಸ್ತಂ ನೂಪುರೈರುಪಶೋಭಿತಮ್ ।
ದಿವ್ಯಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಂ ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಮ್ ॥

ಶಂಖಚಕ್ರಧರಂ ಕಾಮ್ಯಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಂ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸಮ್ ।
ಅಂಡಸ್ಥಂ ಚಾಂಡಬಾಹ್ಯಸ್ಥಂ ಬಾಹ್ಯಮಾಭ್ಯಂತರಂ ಪರಮ್ ॥

ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಯಂ ಶುಭ್ರಂ ಸರ್ವಾಕಾರಂ ಸನಾತನಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರ ಯೋಗೀಂದ್ರೈರ್ವಂದ್ಯಮಾನಪದಾಂಬುಜಮ್ ।
ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾಂತಾಂ ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್ ।
ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತೀಂ ದದರ್ಶ ಪರಮೇಶ್ವರೀಮ್ ॥

ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೋಂದಿದ ಆದರೂ ತಾಪಕರವಲ್ಲದ ತೇಜೋಬಿಂಬವಾದ ಸಾವಿರಾರು ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ; ನೂರಾರು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಲವೂ, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಗದ್ದೂ ಜಟಾಮಂಡಲ ಮಂಡಿತವೂ ಆದ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ತ್ರಿಶೂಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ, ಘೋರವೂ, ಭಯಾನಕವೂ ಆದ, ಚಂದ್ರಾಭರಣಧಾರಿಯಾದ, ಕೋಟಿಚಂದ್ರರ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಪ್ರಶಾಂತ ಸೌಮ್ಯ ಮುಖದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳ ನಿಧಿಯಾದ, ಗೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ದಿವ್ಯಮಾಲ್ಯ ಅಂಬರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ದಿವ್ಯಗಂಧ ಲೇಪನವುಳ್ಳ ತ್ರಿನೇತ್ರವುಳ್ಳ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳ ಹೊರಗನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಮಯವೂ, ಶುಭ್ರವೂ, ಸರ್ವಾಕಾರವೂ, ಸನಾತನವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಉಪೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಯೋಗೀಂದ್ರರಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳ ಸರ್ವತ್ರಪಾಣಿ, ಪಾದ, ಕಣ್ಣು, ತಲೆ, ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಯ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಹಿಮವಂತನು ನೋಡಿದನು.

ಅದ್ಭುತ ರೂಪದದರ್ಶನದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಯ ಸಂತೋಷಗಳೂ ಉಂಟಾದವು. ಓಂಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸಾವಿರದೆಂಟು ನಾಮಗಳಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಸಾವಿರದೆಂಟು ನಾಮಗಳು: ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ:

ಶಿವೋಮಾ ಪರಮಾ ಶಕ್ತಿರನಂತಾ ನಿಷ್ಕಲಾಮಲಾ ।
ಶಾಂತಾ ಮಹೇಶ್ವರೀ ನಿತ್ಯಾ ಶಾಶ್ವತೀ ಪರಮಾಕ್ಷರಾ ॥

ಅಚಿತ್ಯಾ ಕೇವಲಾನಂತ್ಯಾ ಶಿವಾತ್ಮಾ ಪರಮಾತ್ಮಿಕಾ ।
ಅನಾದಿರವ್ಯಯಾ ಶುದ್ಧಾ ದೇವಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಗಾಚಲಾ ॥

ಏಕಾನೇಕವಿಭಾಗಸ್ಥಾ ಮಾಯಾತೀತಾ ಸುನಿರ್ಮಲಾ ।
ಮಹಾಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಸತ್ಯಾ ಮಹಾದೇವೀ ನಿರಂಜನಾ ॥

ಕಾಷ್ಠಾ ಸರ್ವಾಂತರಸ್ಥಾ ಚ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿರತಿ ಲಾಲಸಾ ।
ನಂದಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಿಕಾ ವಿದ್ಯಾ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಾಮೃತಾಕ್ಷರಾ ॥

ಶಾಂತಿಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸರ್ವೇದ್ದಾಂ ನಿವೃತ್ತಿರಮೃತಪ್ರದಾ ।
ವ್ಯೋಮಮೂರ್ತಿರ್ವ್ಯೋಮಲಯಾ ವ್ಯೋಮಾಧಾರಾಚ್ಯುತಾಲಯಾ ॥

ಅನಾದಿನಿಧನಾಮೋಘಾ ಕಾರಣಾತ್ಮಾ ಕುಲಾಕುಲಾ ।
ಸ್ವತಃ ಪ್ರಥಮಜಾ ನಾಭಿರಮೃತಸ್ಯಾತ್ಮಸಂಶ್ರಯಾ ॥

ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾ ಮಾತಾ ಮಹಾಮಹಿಷವಾಹಿನೀ ।
ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀ ಪ್ರಾಣರೂಪಾ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾಮಾಯಾ ಸುದುದುಷ್ಟರಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿರೀಶ್ವರೀ ।
ಸರ್ವಶಕ್ತಿಕಲಾಕಾರಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ದ್ಯೌರ್ಮಹಿಮಾಸ್ಪದಾ ॥

ಸರ್ವಾಕಾರನಿಯಂತ್ರೀ ಚ ಸರ್ವಭೂತೇಶ್ವರೇಶ್ವರೀ ।
ಸಂಸಾರಯೋನಿಃ ಸಕಲಾ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ಸಂಸಾರಪೋತಾ ದುರ್ವಾರಾ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾ ದುರಾಸದಾ ।
ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಃ ಪ್ರಾಣವಿದ್ಯಾ ಯೋಗಿನೀ ಪರಮಾ ಕಲಾ ॥

ಮಹಾವಿಭೂತಿರ್ದುರ್ಧರ್ಷಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಸಂಭವಾ ।
ಅನಾದ್ಯನಂತವಿಭವಾ ಪರಮಾದ್ಯಾಪಕರ್ಷಿಣೀ ॥

ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕರಣೀ ಸುದುರ್ವಾಚ್ಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ ।
ಶಬ್ಧಯೋನಿಃ ಶಬ್ದಮಯೀ ನಾದಾಖ್ಯಾ ನಾದವಿಗ್ರಹಾ ॥

ಅನಾದಿರವ್ಯಕ್ತಗುಣಾ ಮಹಾನಂದಾ ಸನಾತನೀ ।
ಆಕಾಶಯೋನಿರ್ಯೋಗಸ್ಥಾ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೀಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾಮಾಯಾ ಸುದುಷ್ಟಾರಾ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿರೀಶ್ವರೀ ।
ಪ್ರಧಾನಪುರುಷಾತೀತಾ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷಾತ್ಮಿಕಾ ॥

ಪುರಾಣಾ ಚಿನ್ಮಯೀ ಪುಂಸಾಮಾದಿ ಪುರುಷರೂಪಿಣೀ ।
ಭೂತಾಂತರಸ್ಥಾ ಕೂಟಸ್ಥಾ ಮಹಾಪುರುಷ ಸಂಜ್ಞಿತಾ ॥

ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾತೀತಾ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಾ ।
ವ್ಯಾಪಿನೀಚಾನವಚ್ಛನ್ನಾ ಪ್ರಧಾನಾನುಪ್ರವೇಶಿನೀ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಶಕ್ತಿರವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷಣಾ ಮಲವರ್ಜಿತಾ ।
ಅನಾದಿಮಾಯಾಸಂಭಿನ್ನಾ ತ್ರಿತತ್ತ್ವಾ ಪ್ರಕೃತಿಗ್ರಹಾ ॥

ಮಹಾಮಾಯಾಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ತಾಮಸೀ ಪೌರುಷೀ ಧ್ರುವಾ ।
ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಿಕಾ ಕೃಷಾ ರಕ್ತಾ ಶುಕ್ಲಾ ಪ್ರಸೂತಿಕಾ ॥

ಅಕಾರ್ಯಾ ಕಾರ್ಯಜನನೀ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಸವಧರ್ಮಿಣೀ ।
ಸರ್ಗಪ್ರಳಯನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯಂತಧರ್ಮಿಣೀ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಗರ್ಭಾ ಚತುರ್ವಿಂಶಾ ಪದ್ಮನಾಭಾಚ್ಯುಚ್ಯತಾತ್ಮಿಕಾ ।
ವೈದ್ಯುತೀ ಶಾಶ್ವತೀ ಯೋನಿರ್ಜಗನ್ಮಾತೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾ ॥

ಸರ್ವಾಧಾರಾ ಮಹಾರೂಪಾ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯ ಸಮನ್ವಿತಾ ।
ವಿಶ್ವರೂಪಾ ಮಹಾಗರ್ಭಾ ವಿಶ್ವೇಶೇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿನೀ ॥

ಮಹೀಯಸೀ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿರ್ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಮುದ್ಭವಾ ।
ಮಹಾವಿಮಾನಮಧ್ಯಸ್ಥಾ ಮಹಾನಿದ್ರಾತ್ಮಹೇತುಕಾ ॥

ಸರ್ವಸಾಧಾರಣೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಹ್ಯವಿದ್ಯಾ ಪಪಾಮಾರ್ಥಿಕಾ ।
ಅನಂತರೂಪಾನಂತಸ್ಥಾ ದೇವೀ ಪುರುಷಮೋಹಿನೀ ॥

ಅನೇಕಾಕಾರಸಂಸ್ಥಾನಾ ಕಾಲತ್ರಯವಿವರ್ಜಿತಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಜನ್ಮಾ ಹರೇರ್ಮೂರ್ತಿಃ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಾತ್ಮಿಕಾ ॥

ಬ್ರಹ್ಮೇಶವಿಷ್ಣುಜನವೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಶ್ರಯಾ ।
ವ್ಯಕ್ತಾ ಪ್ರಥಮಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮಹತೀ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣೀ ॥

ವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿರ್ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಾ ।
ಅಪಾಂಯೋನಿಃ ಸ್ವಯಂ ಭೂತಿರ್ಮಾನಸೇ ತತ್ವಸಂಭವಾ ॥

ಈಶ್ವರಾಣೀ ಚ ಶರ್ವಾಣಿ ಶಂಕರಾರ್ಧಶರೀರಿಣೀ ।
ಭವಾನೀ ಚೈವ ರುದ್ರಾಣೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀರಥಾಂಬಿಕಾ ॥

ಮಹೇಶ್ವರಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಫಲಪ್ರದಾ ।
ಸರ್ವೇಶ್ವರೀ ಸರ್ವವಂದ್ಯಾ ನಿತ್ಯಂ ಮುದಿತಮಾನಸಾ ॥

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರ ನಮಿತಾ ಶಂಕರೇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿನೀ ।
ಈಶ್ವರಾರ್ಧಾಸನಗತಾ ಮಹೇಶ್ವರಪತಿವ್ರತಾ ॥

ಸಕೃದ್ವಿಭಾತಾ ಸರ್ವಾರ್ತಿಸಮುದ್ರಪರಿಶೋಷಿಣೀ ।
ಪಾರ್ವತೀ ಹಿಮವತ್ಪುತ್ರೀ ಪರಮಾನಂದದಾಯಿನೀ ॥

ಗುಣಾಢ್ಯಾ ಯೋಗಜಾ ಯೋಗ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿರ್ವಿಕಾಸಿನೀ ।
ಸಾವಿತ್ರೀ ಕಮಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶ್ರೀರನಂತೋರಸಿ ಸ್ಥಿತಾ ॥

ಸರೋಜನಿಲಯಾ ಗಂಗಾ ಯೋಗನಿದ್ರಾ ಸುರಾರ್ದಿನೀ ।
ಸಾರಸ್ವತೀ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಜಗಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಸುಮಂಗಲಾ ॥

ವಾಗ್ದೇವೀ ವರದಾ ವಾಚ್ಯಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಕಾ ।
ಯೋಗೀಶ್ವರೀ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಸುಶೋಭನಾ ॥

ಗುಹ್ಯವಿದ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ಚ ಧರ್ಮ ವಿದ್ಯಾತ್ಮ ಭಾವಿತಾ ।
ಸ್ವಾಹಾ ವಿಶ್ವಂಭರೀ ಸಿದ್ಧಿಃ ಸ್ವಧಾ ಮೇಧಾ ಧೃತಿಃ ಶ್ರುತಿಃ ॥

ನೀತಿಃ ಸುನೀತಿಃ ಸುಕೃತಿರ್ಮಾಧವೀ ನರವಾಹಿನೀ ।
ಪೂಜ್ಯಾ ವಿಭಾವತೀ ಸೌಮ್ಯಾ ಭೋಗಿನೀ ಭೋಗಶಾಯಿನೀ ॥

ಶೋಭಾ ಚ ಶಂಕರೀ ಲೋಲಾ ಮಾಲಿನೀ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೀ ।
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸುಂದರೀ ನಮ್ಯಾ ಸುಂದರೀ ಕಾಮಚಾರಿಣೀ ॥

ಮಹಾನುಭಾವಾ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ಮಹಾಮಹಿಷಮರ್ದಿನೀ ।
ಪದ್ಮನಾಭ ಪಾಪಹರಾ ವಿಚಿತ್ರಮುಕುಟಾಂಗದಾ ॥

ಕಾಂತಾ ಚಿಂತ್ರಾಂಬರಧರಾ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಾ ।
ಹಂಸಾಖ್ಯಾ ವ್ಯೋಮನಿಲಯಾ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ವಿವರ್ಧಿನೀ ॥

ನಿಯಂತ್ರೀ ಯಂತ್ರಮಧ್ಯಸ್ಥಾ ನಂದಿನೀ ಭದ್ರಕಾಲಿಕಾ ।
ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಾ ಕೌಬೇರೀ ಮಯೂರವರವಾಹನಾ ॥

ವೃಷಾಸನಗತಾ ಗೌರೀ ಮಹಾಕಾಲೀ ಸುರಾರ್ಚಿತಾ ।
ಅದಿತಿರ್ನಿಯತಾ ರೌದ್ರಾ ಪದ್ಮಗರ್ಭಾ ವಿವಾಹನಾ ॥

ವಿರೂಪಾಕ್ಷೀ ಲೇಲಿಹಾನಾ ಮಹಾಸುರವಿನಾಶಿನೀ ।
ಮಹಾಫಲಾನವದ್ಯಾಂಗೀ ಕಾಮರೂಪಾ ವಿಭಾವರೀ ॥

ವಿಚಿತ್ರರತ್ನಮುಕುಟಾ ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಪ್ರಭಂಜನೀ ।
ಕೌಶಿಕೀ ಕರ್ಷಿಣೀ ರಾತ್ರಿಸ್ತ್ರಿದಶಾರ್ತಿವಿನಾಶಿನೀ ॥

ಬಹುರೂಪಾ ಸ್ವರೂಪಾ ಚ ವಿರೂಪಾ ರೂಪವರ್ಜಿತಾ ।
ಭಕ್ತಾರ್ತಿಶಮನೀ ಭವ್ಯಾ ಭವತಾಪವಿನಾಶಿನೀ ॥

ನಿರ್ಗುಣಾ ನಿತ್ಯವಿಭವಾ ನಿಸ್ಸಾರಾ ನಿರಪತ್ರಪಾ ।
ತಪಸ್ವಿನೀ ಸಾಮಗೀತರ್ಭವಾಂಕನಿಲಯಾಲಯಾ ॥

ದೀಕ್ಷಾ ವಿದ್ಯಾಧರೀ ದೀಪ್ತಾ ಮಹೇಂದ್ರವಿನಿಪಾತಿನೀ ।
ಸರ್ವಾತಿಶಾಯಿನೀ ವಿಶ್ವಾ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾಯಿನೀ ॥

ಸರ್ವೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾ ಭಾರ್ಯಾ ಸಮುದ್ರಾಂತರವಾಸಿನೀ ।
ಅಕಲಂಕಾ ನಿರಾಧಾರಾ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧಾ ನಿರಾಮಯಾ ॥

ಕಾಮಧೇನುರ್ಬೃಹದ್ಗರ್ಭಾ ಧೀಮಂತೀ ಮೋಹನಾಶಿನೀ ।
ನಿಃಸಂಕಲ್ಪಾ ನಿರಾತಂಕಾ ವಿನಯಾ ವಿನಯಪ್ರಿಯಾ ॥

ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಸಹಸ್ರಾಢ್ಯಾ ದೇವದೇವೀ ಮನೋಮಯೀ ।
ಮಹಾಭಗವತೀ ಭರ್ಗಾ ವಾಸುದೇವಾ ಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ಮಹೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರಭಗಿನೀ ಭಕ್ತಿಗಮ್ಯಾ ಪರಾವರಾ ।
ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಾ ಜರಾತೀತಾ ವೇದಾಂತವಿಷಯಾಗತಿಃ ॥

ದಕ್ಷಿಣಾ ದಹತೀ ದೀರ್ಘಾ ಸರ್ವಭೂತನಮಸ್ಕೃತಾ ।
ಯೋಗಮಾಯಾ ವಿಭಾಗಜ್ಞಾ ಮಹಾಮೋಹಾ ಗರೀಯಸೀ ॥

ಸಂಧ್ಯಾ ಸರ್ವಸಮುದ್ಭೂತಿರ್ಮಹಾಶಕ್ತಿರ್ಮಹಾಮತಿಃ ।
ಬೀಜಾಂಕುರ ಸಮುದ್ಭೂತಿಃ ಮಹಾಶಕ್ತಿರ್ಮಹಾಮತಿ ॥

ಕ್ಷಾಂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚಿತಿಃ ಸಚ್ಚಿನ್ಮಹಾಭೋಗೀಂದ್ರಶಾಯಿನೀ ।
ವಿಕೃತಿಃ ಶಾಂಕರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿರ್ಗಣಗಂಧರ್ವಸೇವಿತಾ ॥

ವೈಶ್ವಾನರೀ ಮಹಾಶಾಲಾ ಮಹಾಸೇನಾ ಗುಹಪ್ರಿಯಾ ।
ಮಹಾರಾತ್ರಿಃ ಶಿವಾನಂದಾ ಶಚೀ ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶಿನೀ ॥

ಇಜ್ಯಾ ಪೂಜ್ಯಾ ಜಗದ್ಧಾತ್ರೀ ದುರ್ವಿನೇಯಾ ಸುರೂಪಿಣೀ ।
ತಪಸ್ವಿನೀ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಾ ತ್ರಿನೇತ್ರಾ ದಿವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ॥

ಗುಹಾಂಬಿಕಾ ಗುಣೋತ್ಪತ್ತಿರ್ಮಹಾಪೀಠಾ ಮರುತ್ಸುತಾ ।
ಹವ್ಯವಾಹಾಂತರಾಗಾದಿರ್ಹವ್ಯವಾಹಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ಜಗದ್ಯೋನಿರ್ಜಗನ್ಮಾತಾ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಜರಾತಿಗಾ ।
ಬುದ್ಧಿರ್ಮಹಾಬುದ್ಧಿಮತೀ ಪುರುಷಾಂತರವಾಸಿನೀ ॥

ತರಸ್ವಿನೀ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಾ ತ್ರಿನೇತ್ರಾ ದಿವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ।
ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಮನೋಮಾತಾ ಸರ್ವಭೂತಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಾ ॥

ಸಂಸಾರತಾರಿಣೀ ವಿದ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಮನೋಲಯಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀ ಬೃಹತೀ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ಭವಾರಣೀ ॥

ಹಿರಣ್ಮಯೀ ಮಹಾರಾತ್ರಿಃ ಸಂಸಾರಪರಿವರ್ತಿಕಾ ।
ಸುಮಾಲಿನೀ ಸುರೂಪಾ ಚ ಭಾವಿನೀ ಹಾರಿಣೀ ಪ್ರಭಾ ॥

ಉನ್ಮಿಲನೀ ಸರ್ವಸಹಾ ಸರ್ವಪ್ರತ್ಯಯಸಾಕ್ಷಿಣೀ ।
ಸುಸೌಮ್ಯಾ ಚಂದ್ರವದನಾ ತಾಂಡವಾಸಕ್ತಮಾನಸಾ ॥

ಸತ್ತ್ವಶುದ್ಧಿಕರೀ ಶುದ್ಧಿರ್ಮಲತ್ರಯವಿನಾಶಿನೀ ।
ಜಗತ್ಪ್ರಿಯಾ ಜಗನ್ಮೂರ್ತಿಸ್ತ್ರಿಮೂರ್ತಿರಮೃತಾಶ್ರಯಾ ॥

ನಿರಾಶ್ರಯಾ ನಿರಾಹಾರಾ ನಿರಂಕುಶಪದೋದ್ಭವಾ ।
ಚಂದ್ರಹಸ್ತಾ ವಿಚಿತ್ರಾಂಗೀ ಸ್ರಗ್ವಿಣೀ ಪದ್ಮಧಾರಿಣೀ ॥

ಪರಾವರವಿಧಾನಜ್ಞಾ ಮಹಾಪುರುಷ ಪೂರ್ವಜಾ ।
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾ ವಿದ್ಯುದ್ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಾ ಜಿತಕ್ರಮಾ ॥

ವಿದ್ಯಾಮಯೀ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೀ ಸಹಸ್ರವದನಾತ್ಮಜಾ ।
ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಃ ಸತ್ವಸ್ಥಾ ಮಹೇಶ್ವರ ಪದಾಶ್ರಯಾ ॥

ಕ್ಷಾಲಿನೀ ಮೃನ್ಮಯೀ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ತೈಜಸೀ ಪದ್ಮಭೋಧಿಕಾ ।
ಮಹಾಮಾಯಾಶ್ರಯಾ ಮಾನ್ಯಾ ಮಹಾದೇವ ಮನೋರಮಾ ॥

ವ್ಯೋಮಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಿಹ್ಮರಥಾ ಚೇಕಿತಾನಾ ಚಿತಪ್ರಭಾ ।
ವೀರೇಶ್ವರೀ ವಿಮಾನಸ್ಥಾ ವಿಶಾಕಾ ಶೋಕನಾಶಿನೀ ॥

ಅನಾಹತಾ ಕುಂಡಲಿನೀ ನಲಿನೀ ಪದ್ಮಭಾಸಿನೀ ।
ಸದಾನಂದಾ ಸದಾಕೀರ್ತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾಶ್ರಯಸ್ಥಿತಾ ॥

ವಾಗ್ದೇವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಾ ಕಲಾತೀತಾ ಕಲಾರಣೀ ।
ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಹೃದಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಪ್ರಿಯಾ ॥

ವ್ಯೋಮಶಕ್ತಿಃ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಃ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಃ ಪರಾಗತಿಃ ।
ಕ್ಷೋಭಿಕಾ ಬಂಧಿಕಾ ಭೇದ್ಯಾ ಭೇದಾಭೇದವಿವರ್ಜಿತಾ ॥

ಅಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನಾ ವಶಿನೀ ವಂಶಹಾರಿಣೀ ।
ಗುಹ್ಯಶಕ್ತಿಃ ಗುಣಾತೀತಾ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವತೋಮುಖೀ ॥

ಭಗಿನೀ ಭಗವತ್ಪತ್ನೀ ಸಕಲಾ ಕಾಲಹಾರಿಣೀ ।
ಸರ್ವವಿತ್ ಸರ್ವತೋಭದ್ರಾ ಗುಹ್ಯಾತೀತಾ ಗುಹಾವಲಿಃ ॥

ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಯೋಗಿಮಾತಾ ಚ ಗಂಗಾ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರೀ ।
ಕಲಿಲಾ ಕಪಿಲಾ ಕಾಂತಾ ಕಮಲಾಭಾ ಕಲಾಂತರಾ ॥

ಪುಣ್ಯಾ ಪುಷ್ಕರಣೀ ಭೋಕ್ತ್ರೀ ಪುರಂದರ ಪುರಃಸರಾ ।
ಪೋಷಿಣೀ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಭೂತಿದಾ ಭೂತಿಭೂಷಣಾ ॥

ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಸಮುತ್ಪತ್ತಿಃ ಪರಮಾರ್ಥಾರ್ಥನಿಗ್ರಹಾ ।
ಧರ್ಮೋದಯಾ ಭಾನುಮತೀ ಯೋಗಿಜ್ಞೇಯಾ ಮನೋಜವಾ ॥

ಮನೋರಮಾ ಮನೋರಸ್ಕಾ ತಾಪಸೀ ವೇದರೂಪಿಣೀ ।
ವೇದಶಕ್ತಿರ್ವೇದಮಾತಾ ವೇದವಿದ್ಯಾಪ್ರಕಾಶಿನೀ ॥

ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರೀ ಮಾತಾ ಮಹಾಶಕ್ತಿರ್ಮನೋಮಯೀ ।
ವಿಶ್ವಾವಸ್ಥಾ ವಿಯನ್ಮೂರ್ತಿರ್ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಾ ವಿಹಾಯಸೀ ॥

ಕಿನ್ನರೀ ಸುರಭೀ ವಿದ್ಯಾ ನಂದಿನೀ ನಂದಿವಲ್ಲಭಾ ।
ಭಾರತೀ ಪರಮಾನಂದಾ ಪರಾಪರವಿಭೇದಿಕಾ ॥

ಸರ್ವಪ್ರಹರಣೋಪೇತಾ ಕಾಮ್ಯಾಕಾಮೇಶ್ವರೇಶ್ವರೀ ।
ಅಚಿಂತ್ಯಾನಂತವಿಭವಾ ಭೂಲೇಖಾ ಕನಕಪ್ರಭಾ ॥

ಕೂಷ್ಮಾಂಡೀ ಧನರತ್ನಾಢ್ಯಾ ಸುಗಂಧಾ ಗಂಧದಾಯಿನೀ ।
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪದೋದ್ಭೂತಾ ಧನುಷ್ಪಾಣಿಃ ಶಿವೋದಯಾ ॥

ಸುದುರ್ಲಭಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಾ ಧನ್ಯಾ ಪಿಂಗಲಲೋಚನಾ ।
ಶಾಂತಿಃ ಪ್ರಭಾವತೀ ದೀಪ್ತಿಃ ಪಂಕಜಾಯತಲೋಚನಾ ॥

ಆದ್ಯಾ ಭೂಃ ಕಮಲೋದ್ಭೂತಾ ಗವಾಂ ಮಾತಾ ರಣಪ್ರಿಯಾ ।
ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ ಗಿರಿಶಾ ಶುದ್ಧಿರ್ನಿತ್ಯಪುಷ್ಟಾ ನಿರಂತರಾ ॥

ದುರ್ಗಾ ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ಚಂಡೀ ಚರ್ಚಿತಾಂಗಾ ಸುವಿಗ್ರಹಾ ।
ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾ ಜಗತೀಜಗದ್ಯಂತ್ರಪ್ರವರ್ತಿಕಾ ॥

ಮಂದರಾದಿನಿವಾಸಾ ಚ ಗರಹಾ ಸ್ವರ್ಣ ಮಾಲಿನೀ ।
ರತ್ನಮಾಲಾ ರತ್ನಗರ್ಭಾ ಪುಷ್ಟಿರ್ವಿಶ್ವಪ್ರಮಾಥಿನೀ ॥

ಪದ್ಮನಾಭಾ ಪದ್ಮನಿಭಾ ನಿತ್ಯರುಷ್ಟಾಮೃತೋದ್ಭವಾ ।
ಧುನ್ವತೀ ದುಷ್ಪ್ರಕಂಪಾ ಚ ಸೂರ್ಯಮಾತಾ ದೃಷದ್ವತೀ ॥

ಮಹೇಂದ್ರಭಗಿನೀ ಸೌಮ್ಯಾ ವರೇಣ್ಯಾ ವರದಾಯಿಕಾ ।
ಕಲ್ಯಾಣೀ ಕಮಲಾವಾಸಾ ಪಂಚಚೂಡಾ ವರಪ್ರದಾ ॥

ವಾಚ್ಯಾಮಹೇಶ್ವರೀ ವಿದ್ಯಾ ದುರ್ಜಯಾ ದುರತಿಕ್ರಮಾ ।
ಕಾಲರಾತ್ರಿರ್ಮಹಾವೇಗಾ ವೀರಭದ್ರಪ್ರಿಯಾ ಹಿತಾ ॥

ಭದ್ರಕಾಲೀ ಜಗನ್ಮಾತಾ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭದ್ರದಾಯಿನೀ ।
ಕರಾಲಾ ಪಿಂಗಲಾಕಾರಾ ಕಾಮಭೇದಾ ಮಹಾಸ್ವನಾ ॥

ಯಶಸ್ವಿನೀ ಯಶೋಮಾತಾ ಷಡಧ್ವ ಪರಿವರ್ತಿಕಾ ।
ಶಂಖಿನೀ ಪದ್ಮಿನೀ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಪ್ರವರ್ತಿಕಾ ॥

ಚೈತ್ರ ಸಂವತ್ಸರಾ ರೂಢಾ ಜಗತ್ಸಂಪೂರಣೀ ಧ್ವಜಾ ।
ಶುಂಭಾರೀ ಖೇಚರೀ ಸ್ವಸ್ಥಾ ಕಂಬುಗ್ರೀವಾ ಕಲಿಪ್ರಿಯಾ ॥

ಖಗಧ್ವಜಾ ಖಗಾರೂಢಾ ವಾರಾಹೀ ಪೂಗಮಾಲಿನೀ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಪದ್ಮನಿಲಯಾ ವಿರಕ್ತಾ ಗರುಡಾಸನಾ ॥

ಜಯಂತೀ ಹೃದ್ಗುಹಾಗಮ್ಯಾ ಗಹ್ವರೇಷ್ಠಾ ಗಣಾಗ್ರಣೀಃ ।
ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧಾ ಸಾಮಸ್ಥಾ ಸರ್ವವಿಜ್ಞಾನದಾಯಿನೀ ॥

ಕಲಿಃ ಕಲ್ಕವಿಹಂತ್ರೀ ಚ ಗುಹ್ಯೋಪನಿಷದುತ್ತಮಾ ।
ನಿಷ್ಠಾದೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಪುಷ್ಟಿಸ್ತುಷ್ಟಿಃ ಕ್ರಿಯಾವತೀ ॥

ವಿಶ್ವಾಮರೇಶ್ವರೇಶಾನಾ ಭುಕ್ತಿರ್ಮುಕ್ತಿಃ ಶಿವಾಮೃತಾ
ಲೋಹಿತಾ ಸರ್ಪಮಾಲಾ ಚ ಭೀಷಣೀ ವನಮಾಲಿನೀ ॥

ಅನಂತಶಯನಾನಸ್ತಾ ನರನಾರಾಯಣೋದ್ಭವಾ
ನೃಸಿಂಹೀ ದೈತ್ಯಮಥನೀ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಾ ॥

ಸಂಕರ್ಷಣೀ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿರಂಬಿಕಾ ಪಾದಸಂಶ್ರಯಾ ।
ಮಹಾಜ್ವಾಲಾ ಮಹಾಭೂತಿಃ ಸುಮೂರ್ತಿಃ ಸರ್ವಕಾಮಧುಕ್ ॥

ಶುಭ್ರಾ ಚ ಸುಸ್ತನಾ ಸೌರೀ ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥ ಮೋಕ್ಷದಾ ।
ಭ್ರೂಮಧ್ಯನಿಲಯಾ ಪೂರ್ವಾ ಪುರಾಣ ಪುರುಷಾರಣಿಃ ॥

ಮಹಾವಿಭೂತಿದಾ ಮಧ್ಯಾ ಸರೋಜನಯನಾ ಸಮಾ ।
ಅಷ್ಟಾದಶಭುಜಾನಾದ್ಯಾ ನೀಲೋತ್ಪಲದಲಪ್ರಭಾ ॥

ಸರ್ವಶಕ್ತ್ಯಾಸನಾರೂಢಾ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ವಿವರ್ಜಿತಾ ।
ವೈರಾಗ್ಯಜ್ಞಾನನಿರತಾ ನಿರಾಲೋಕಾ ನಿರಿಂದ್ರಿಯಾ ॥

ವಿಚಿತ್ರಗಹನಾಧಾರಾ ಶಾಶ್ವತಸ್ಥಾನವಾಸಿನೀ ।
ಸ್ಥಾನೇಶ್ವರೀ ನಿರಾನಂದಾ ತ್ರಿಶೂಲವರಧಾರಿಣೀ ॥

ಅಶೇಷದೇವತಾಮೂರ್ತಿರ್ದೇವತಾ ವರದೇವತಾ
ಗಣಾಂಬಿಕಾ ಗಿರೇಃ ಪುತ್ರೀ ನಿಶುಂಭವಿನಿಪಾತಿನೀ ॥

ಅವರ್ಣಾ ವರ್ಣರಹಿತಾ ತ್ರಿವರ್ಣಾ ಜೀವಸಂಭವಾ ।
ಅನಂತವರ್ಣಾನನ್ಯಸ್ಥಾ ಶಂಕರೀ ಶಾಂತಮಾನಸಾ ॥

ಅಗೋತ್ರಾ ಗೋಮತೀ ಗೋಪ್ತ್ರೀ ಗುಹ್ಯರೂಪಾ ಗುಣೋತ್ತರಾ ।
ಗೌರ್ಗೀರ್ಗವ್ಯಪ್ರಿಯಾ ಗೌಣೀ ಗಣೇಶ್ವರ ನಮಸ್ಕೃತಾ ॥

ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಸತ್ಯಸಂಧಾ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ ಸಂಧಿವರ್ಜಿತಾ ।
ಸರ್ವವಾದಾಶ್ರಯಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾ ಪ್ರಮೇಯಾಖ್ಯಾ ಶೂನ್ಯಾ ಶುದ್ಧ ಕುಲೋದ್ಭವಾ ।
ಬಿಂದುನಾದಸಮುತ್ಪತ್ತಿಃ ಶಂಭುವಾಮಾ ಶಶಿಪ್ರಭಾ ॥

ಪಿಶಂಗಾ ಭೇದರಹಿತಾ ಮನೋಜ್ಞಾ ಮಧುಸೂದನೀ ।
ಮಹಾಶ್ರೀಃ ಶ್ರೀಸಮುತ್ಪತ್ತಿಸ್ತಮಃ ಪಾರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ॥

ತ್ರಿತತ್ತ್ವಮಾತಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಪದಸಂಕ್ರಮಾ
ಶಾಂತಾ ಭೀತಾ ಮಲಾತೀತಾ ನಿರ್ವಿಕಾರಾ ಶಿವಾಶ್ರಯಾ ॥

ಶಿವಾಖ್ಯಾ ಚಿತ್ತನಿಲಯಾ ಶಿವಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಣೀ ।
ದೈತ್ಯದಾನವನಿರ್ಮಾಥೀ ಕಾಶ್ಯಪೀ ಕಾಲಕರ್ಣಿಕಾ ॥

ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಃ ಕ್ರಿಯಾಮೂರ್ತಿಶ್ಚತುರ್ವರ್ಗಪ್ರದರ್ಶಿಕಾ ।
ನಾರಾಯಣೀ ನರೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಕೌಮುದೀ ಲಿಂಗಧಾರಿಣೀ ॥

ಕಾಮುಕೀ ಕಲಿತಾಭಾವಾ ಪರಾವರ ವಿಭೂತಿದಾ ।
ಪರಾಂಗಜಾತಮಹಿಮಾ ಬಡವಾ ವಾಮಲೋಚನಾ ॥

ಸುಭದ್ರಾ ದೇವಕೀ ಸೀತಾ ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗಾ ।
ಮನಸ್ವಿನೀ ಮನ್ಯುಮಾತಾ ಮಹಾಮನ್ಯುಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ಅಮನ್ಯುರಮೃತಾಸ್ವಾದಾ ಪುರುಹೂತಾ ಪುರುಷ್ಟುತಾ ।
ಅಶೋಚ್ಯಾ ಭಿನ್ನವಿಷಯಾ ಹಿರಣ್ಯರಜತಪ್ರಿಯಾ ॥

ಹಿರಣ್ಯರಜನೀ ಹೈಮಾ ಹೈಮಾಭರಣಭೂಷಿತಾ ।
ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಾ ದುರ್ಜ್ಞೇಯಾ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟೋಮಫಲಪ್ರದಾ ॥

ಮಹಾನಿದ್ರಾ ಸಮುದದ್ಭೂತಿರನಿದ್ರಾ ಸತ್ಯ ದೇವತಾ ।
ದೀರ್ಘಾ ಕಕುದ್ಮಿನೀ ಹೃದ್ಯಾ ಶಾಂತಿದಾ ಶಾಂತಿವರ್ಧಿನೀ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿಶಕ್ತಿಜನನೀ ಶಕ್ತಿಚಕ್ರಪ್ರವರ್ತಿಕಾ ।
ತ್ರಿಶಕ್ತಿಜನನೀ ಜನ್ಯಾ ಷಡೂರ್ಮಿ ಪರಿವರ್ಜಿತಾ ॥

ಸುಧೌತಾ ಕರ್ಮಕರಣೀ ಯುಗಾಂತದಹನಾತ್ಮಿಕಾ ।
ಸಂಕರ್ಷಣೀ ಜಗದ್ಧಾತ್ರೀ ಕಾಮಯೋನಿಃ ಕಿರೀಟನೀ ॥

ಐಂದ್ರೀ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಮಿತಾ ವೈಷ್ಣವೀ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ।
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನದಯಿತಾ ದಾತ್ರಿ ಯುಗ್ಮದೃಷ್ಟಿಸ್ತ್ರಿಲೋಚನಾ ॥

ಮದೋತ್ಕಟಾ ಹಂಸಗತಿಃ ಪ್ರಚಂಡಾ ಚಂಡವಿಕ್ರಮಾ ।
ವೃಷಾವೇಶಾ ವಿಯನ್ಮಾತಾ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವಾಸಿನೀ ॥

ಹಿಮವನ್ಮೇರುನಿಲಯಾ ಕೈಲಾಸಗಿರಿವಾಸಿನೀ
ಚಾಣೂರು ಹಂತೃತನಯಾ ನೀತಿಜ್ಞಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ॥

ವೇದವಿದ್ಯಾ ವ್ರತಸ್ನಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಶೈಲನಿವಾಸಿನೀ ।
ವೀರಭದ್ರಪ್ರಜಾ ವೀರಾ ಮಹಾಕಾಮಸಮುದ್ಭವಾ ॥

ವಿದ್ಯಾಧರಪ್ರಿಯಾ ಸಿದ್ಧಾ ವಿದ್ಯಾಧರ ನಿರಾಕೃತಿಃ ।
ಆಪ್ಯಾಯನೀ ಹರಂತೀ ಚ ಪಾವನೀ ಪೋಷಣೀ ಕಲಾ ॥

ಮಾತೃಕಾ ಮನ್ಮಥೋದ್ಭೂತಾ ವಾರಿಜಾ ವಾಹನಪ್ರಿಯಾ
ಕರೀಷಿಣೀ ಸುಧಾವಾಣೀ ವೀಣಾವಾದನ ತತ್ಪರಾ ॥

ಸೇವಿತಾ ಸೇವಿಕಾ ಸೇವ್ಯಾ ಸಿನೀವಾಲೀ ಗುರುತ್ಮತೀ ।
ಅರುಂಧತೀ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೀ ಮೃಗಾಂಕಾ ಮಾನದಾಯಿನೀ ॥

ವಸುಪ್ರದಾ ವಸುಮತೀ ವಸೋರ್ಧಾರಾ ವಸುಂಧರಾ ।
ಧಾರಾಧಾರಾ ವರಾರೋಹಾ ಪರವಾಸಸಹಸ್ರದಾ ॥

ಶ್ರೀಫಲಾ ಶ್ರೀಮತೀ ಶ್ರೀಶಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾ ಶಿವಪ್ರಿಯಾ ।
ಶ್ರೀಧರಾ ಶ್ರೀಕರೀ ಕಲ್ಯಾ ಶ್ರೀಧರಾರ್ಧಶರೀರಿಣೀ ॥

ಅನಂತದೃಷ್ಟಿರಕ್ಷುದ್ರಾ ಧಾತ್ರೀಶಾ ಧನದಪ್ರಿಯಾ ।
ನಿಹಂತ್ರೀ ದೈತ್ಯಸಂಘಾನಾಂ ಸಿಂಹ್ಮಿಕಾ ಸಿಂಹವಾಹನಾ ॥

ಸುವರ್ಚಲಾ ಚ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಸುಕೀತಿಶ್ಛಿನ್ನಸಂಶಯಾ ।
ರಸಜ್ಞಾ ರಸದಾ ರಾಮಾ ಲೇಲಿಹಾನಾಮೃತಸ್ರವಾ ॥

ನಿತ್ಯೋದಿತಾ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರುತ್ಸುಕಾಮೃತಜೀವನಾ ।
ವಜ್ರದಂಡಾ ವಜ್ರಜಿಹ್ವಾ ವೈದೇಹೀ ವಜ್ರ ವಿಗ್ರಹಾ ॥

ಮಂಗಲ್ಯಾ ಮಂಗಲಾ ಮಾಲಾ ನಿರ್ಮಲ ಮಲಹಾರಿಣೀ ।
ಗಾಂಧರ್ವೀ ಕರುಕಾ ಚಾಂದ್ರೀ ಕಂಬಲಾಶ್ವತರಪ್ರಿಯಾ ॥

ಸೌದಾಮಿನೀ ಜನಾನಂದಾ ಭ್ರುಕುಟೀಕುಟಿಲಾನನಾ ।
ಕರ್ಣಿಕಾರಕರಾ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಾ ಕಂಸಪ್ರಾಣಾಪಹಾರಿಣೀ ॥

ಯುಗಂಧರಾ ಯುಗಾವರ್ತಾ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ ಹರ್ಷವರ್ಧನೀ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೇವತಾ ದಿವ್ಯಾ ದಿವ್ಯಗಂಧಾ ದಿವಃಪರಾ ॥

ಶಕ್ರಾಸನಗತಾ ಶಾಕ್ರೀ ಸಾಧ್ಯಾ ಚಾರುಶರಾಸನಾ ।
ಇಷ್ಟಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಾ ಶಿಷ್ಟಾ ಶಿಷ್ಟಪ್ರಪೂಜಿತಾ ॥

ಶತರೂಪಾ ಶತಾವರ್ತಾ ವಿನತಾ ಸುರಭಿಃ ಸುರಾ ।
ಸುರೇಂದ್ರಮಾತಾ ಸುದ್ಯುಮ್ನಾ ಸುಷುಮ್ನಾ ಸೂರ್ಯಸಂಸ್ಥಿತಾ ॥

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾ ಸತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಚ ನಿವೃತ್ತಿರ್ಜ್ಞಾನಪಾರಗಾ ।
ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಕುಶಲಾ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ಧರ್ಮ ವಾಹನಾ ॥

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿನಿರ್ಮಾತ್ರೀ ಧಾರ್ಮಿಕಾಣಾಂ ಶಿವಪ್ರದಾ ।
ಧರ್ಮಶಕ್ತಿರ್ಧರ್ಮಮಯೀ ವಿಧರ್ಮಾ ವಿಶ್ವಧರ್ಮಿಣೀ ॥

ಧರ್ಮಾಂತರಾ ಧರ್ಮಮಯೀ ಧರ್ಮಾ ಪೂರ್ವಾ ಧನಾವಹಾ ।
ಧರ್ಮೋಪದೇಷ್ಟ್ರೀ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಗಮ್ಯಾ ಧರಾಧರಾ ॥

ಕಾಪಾಲೀ ಶಕಲಾ ಮೂರ್ತಿಃ ಕಲಾಕಲಿತವಿಗ್ರಹಾ ।
ಸರ್ವಶಕ್ತಿವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಸರ್ವಶಕ್ತ್ಯಾಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಣೀ ॥

ಸರ್ವಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಣೀ
ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶೇಷಾ ಮಹಾದೈವೈಕಸಾಕ್ಷಿಣೀ ॥

ಸದಾಶಿವಾ ವಿಯನ್ಮೂರ್ತಿರ್ವೇದಮೂರ್ತಿರಮೂರ್ತಿಕಾ ।
ಏವಂ ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸ್ತುತ್ವಾಸೌ ಹಿಮವಾನ್ ಗಿರಿಃ ।
ಭೂಯಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಭೀತಾತ್ಮಾ ಪ್ರೋವಾಚೇದಂ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥

ಪಾರ್ವತಿಯ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀತನೂ, ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಆಗಿದ್ದ ಹಿಮವಂತನು ಹೀಗೆ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಆ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದನು. "ಪರಮೇಶ್ವರಿ! ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಸಂಪನ್ನವಾದ, ಘೋರವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿದ್ದೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸೌಮ್ಯರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸು." ಹೀಗೆ ಹಿಮವಂತನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಸ್ವಂರೂಪಮಪರಂ ಪುನಃ ।
ನೀಲೋತ್ಪಲದಲಪ್ರಖ್ಯಂ ನೀಲೋತ್ಪಲ ಸುಗಂಧಿ ಚ ।
ದ್ವಿನೇತ್ರಂ ದ್ವಿಭುಜಂ ಸೌಮ್ಯಂ ನೀಲಾಲಕವಿಭೂಷಿತಮ್ ।
ರಕ್ತಪಾದಾಂಬುಜತಲಂ ಸುರಕ್ತಕರಪಲ್ಲವಮ್ ।
ಶ್ರೀಮದ್ವಿಲಾಸಸದ್ವೃತ್ತಂ ಲಲಾಟತಿಲಕೋಜ್ವಲಮ್
ಭೂಷಿತಂ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗಂ ಭೂಷಣೈರತಿಕೋಮಲಮ್ ।

ದಧಾನಮುರಸಾ ಮಾಲಾಂ ವಿಶಾಲಾಂ ಹೇಮ ನಿರ್ಮಿತಾಮ್ ।
ಈಷತ್ಸ್ಮಿತಂ ಸುಬಿಂಬೋಷ್ಠಂ ನೂಪುರಾರಾವಸಂಯುತಮ್ ॥
ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ದಿವ್ಯಮನಂತಮಹಿಮಾಸ್ಪದಮ್ ।

ನೈದಿಲೆ ದಳದಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ, ನೈದಿಲೆಯ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣು, ಎರಡು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಕಪ್ಪುಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ, ಕೆಂಪು ಕಮಲದಂತಹ ಅಂಗಾಲನ್ನೂ ಚಿಗುರೆಲೆಯಂತೆ, ಕೆಂಪಾದ ಅಂಗೈಯನ್ನೂ, ಕಳೆ ತುಂಬಿದ ವಿಲಾಸವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ, ಹಣೆಯ ತಿಲಕದಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾದ, ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ, ಬಹಳ ನಯವಾದ, ಬಂಗಾರದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿರುವ, ಮಂದಹಾಸ ಸೂಸುವ ಸುಂದರ ತುಟಿವುಳ್ಳ, ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆಯನಾದದಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖದ, ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಯ ನಿಧಿಯಾದ, ದಿವ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು.

ತದೀದೃಶಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಶೈಲಸತ್ತಮಃ ।
ಭೀತಿಂ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಬಭಾಷೆ ಪರಮೇಶ್ವರೀಮ್ ॥

ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಿಮವಂತನು ಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಅದ್ಯ ಮೇ ಸಫಲಂ ಜನ್ಮ ಅದ್ಯ ಮೇ ಸಫಲಂ ತಪಃ ।
ಯನ್ಮೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತ್ವಮವ್ಯಕ್ತಾ ಪ್ರಪನ್ನಾ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರಮ್ ।
ತ್ವಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಧಾನಾದ್ಯಂ ತ್ವಯಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ॥

ತ್ವಯ್ಯೇವ ಲೀಯತೇ ದೇವಿ ತ್ವಮೇವ ಪರಮಾ ಗತಿಃ ।
ವದಂತಿ ಕೇಚಿತ್ತ್ವಾಮೇವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಾಮ್ ।
ಅಪರೇ ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞಾಃ ಶಿವೇತಿ ಶಿವಸಂಶ್ರಯಾತ್ ।

ಇಂದು ನನ್ನಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಅವ್ಯಕ್ತಳಾದ ನೀನು ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ಮೊದಲಾದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತಿ, ನಿನ್ನಿದಲೇ ಲಯ, ನೀನೇ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ.

ಪಾರ್ವತಿಯೇ ಸಕಲ ಜಗದಾಧಾರ :

ಕೆಲವರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಚೇತನ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಿವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಶಿವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವಯಿ ಪ್ರಧಾನಂ ಪುರುಷೋ ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಥೇಶ್ವರಃ ।
ಅವಿದ್ಯಾ ನಿಯತಿರ್ಮಾಯಾ ಕಲಾದ್ಯಾಃ ಶತಶೋಽಭವನ್ ।
ತ್ವಂ ಹಿ ಸಾ ಪರಮಾ ಶಕ್ತಿರನಂತಾ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೀ ।
ಸರ್ವಭೇದವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಸರ್ವಭೇದಾಶ್ರಯಾಶ್ರಯಾ ॥

ಪ್ರಧಾನ, ಪುರುಷ, ಮಹತ್ವ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರ ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಅವಿದ್ಯಾ, ನಿಯತಿ, ಮಾಯಾ, ಕಲಾ ಮೊದಲಾದ ನೂರಾರು ತತ್ತ್ವಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ನೀನೇ ಅನಂತವಾದ ಪರಮಶಕ್ತಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ. ಭಿನ್ನವಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಆಶ್ರಯ.

ತ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಯೋಗೇಶಿ ಮಹಾದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ಪ್ರಧಾನಾದ್ಯಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಕರೋತಿ ವಿಕರೋತಿ ಚ ॥
ತ್ವಯೈವ ಸಂಗತೋ ದೇವಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದಂ ಸಮಶ್ನುತೇ ।

ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶಿವನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಸಮಾಗಮದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ತ್ವಮೇವ ಪರಮಾನಂದಸ್ತ್ವಮೇವಾನಂದದಾಯಿನೀ ।
ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪರಂ ವ್ಯೋಮ ಮಹಜ್ಜ್ಯೋತಿರ್ನಿರಂತರಮ್ ॥
ಶಿವಂ ಸರ್ವಗತಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್ ।

ನೀನೇ ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಳು, ನೀನೇ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವವಳು. ನೀನೇ ಅಕ್ಷರ, ಮಹಾಕಾಶ, ಮಹಾಜ್ಯೋತಿ, ನೀನೇ ಶಿವವೂ, ಸರ್ವಗತವೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಸನಾತನವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ.

ಪಾರ್ವತಿ ವಿಭೂತಿಗಳು:

ತ್ವಂ ಶಕ್ರಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಮಸಿ ।
ವಾಯುರ್ಬಲವತಾಂ ದೇವಿ ಯೋಗಿನಾಂ ತ್ವಂ ಕುಮಾರಕಃ ॥

ಋಷೀಣಾಂ ಚ ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯಾಸೋ ವೇದವಿದಾಮಸಿ ।
ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಕಪಿಲೋ ದೇವೋ ರುದ್ರಾಣಾಂ ಚಾಪಿ ಶಂಕರಃ ।
ಆದಿತ್ಯಾನಾಮುಪೇಂದ್ರಸ್ತ್ವಂ ವಸೂನಾಂ ಚೈವ ಪಾವಕಃ ।
ವೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇದಸ್ತ್ವಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಸಾಮಪಿ ।
ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಗತೀನಾಂ ಪರಮಾ ಗತಿಃ ।
ಮಾಯಾ ತ್ವಂ ಸರ್ವಶಕ್ತೀನಾಂ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಪಿ
ಓಂಕಾರಃ ಸರ್ವಗುಹ್ಯಾನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಚದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।
ಆಶ್ರಮಾಣಾಂ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ತ್ವಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ಪುಂಸಾಂ ತ್ವಮೇಕಃ ಪುರುಷಃ ಸರ್ವ ಭೊಊತಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಸರ್ವೋಪನಿಷದಾಂ ದೇವಿ ಗುಹ್ಯೋಪನಿಷದುಚ್ಯಸೆ ।
ಈಶಾನಶ್ಚಾಪಿ ಕಲ್ಪಾನಾಂ ಯುಗಾನಾಂ ಕೃತಮೇವ ಚ ।
ಆದಿತ್ಯಃ ಸರ್ವಮಾರ್ಗಾಣಾಂ ವಾಚಾಂ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ।
ತ್ವಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚಾರುರೂಪಾಣಾಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಾಯಾವಿನಾಮಸಿ ।
ಅರುಂಧತೀ ಸತೀನಾಂ ತ್ವಂ ಸುಪರ್ಣಃ ಪತತಾಮಸಿ
ಸೂಕ್ತಾನಾಂ ಪೌರುಷಂ ಸೂಕ್ತಂ ಸಾಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಚ ಸಾಮಸು ।
ಸಾವಿತ್ರೀ ಚಾಪಿ ಜಪ್ಯಾನಾಂ ಯಜುಷಾಂ ಶತರುದ್ರಿಯಮ್ ।
ಪರ್ವತಾನಾಂ ಮಹಾಮೇರುರನಂತೋ ಭೋಗಿನಾಮಪಿ ।
ಸರ್ವೇಷಾಂ ತ್ವಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವನ್ಮಯಂ ಸರ್ವಮೇವ ಹಿ ।

ಹೇ ದೇವಿ!* ನೀನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಬಲಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯು, ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ, ವೇದಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ಸಾಂಖ್ಯರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ – ಕಪಿಲ, ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ, ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಉಪೇಂದ್ರ, ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದ, ಛಂದಸಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ, ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆ, ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ, ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ, ಸಂಹಾರಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಯಮ, ರಹಸ್ಯ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ, ಆಶ್ರಮಿಗಳಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿ, ಈಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ ಹೃದಯ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಪೂರ್ಣ ಪುರುಷ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ಉಪನಿಷತ್, ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ, ಮಾರ್ಗಪ್ರದರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ. ವಾಗ್ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಸುಂದರಿಯರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಾಯಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ಸತಿಯಲ್ಲಿ ಅರುಂಧತಿ, ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡ, ಸೂಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ಸಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮ, ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ, ಯಜುರ್ವೇದಲ್ಲಿ ಶತರುದ್ರಿಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರು., ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷ, ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಆಗಿರುವಿ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ನೀನು ತುಂಬಿರುವಿ.

ಹಿಮವಂತನು ಮಾಡಿದ ಪಾರ್ವತೀ ಸ್ತುತಿ:

ರೂಪಂ ತವಾಶೇಷ ವಿಕಾರ ಹೀನ
ಮಗೋಚರಂ ನಿರ್ಮಲಮೇಕರೂಪಮ್ ।
ಅನಾದಿಮಧ್ಯಾಂತಮನಂತಮಾದ್ಯಂ
ನಮಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ॥

ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ರೀತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಲ್ಲದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿರುವ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ಅನಂತವೂ, ಸನಾತನವೂ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನವೂ ಆದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯದೇವ ಪಶ್ಯಂತಿ ಜಗತ್ಪ್ರಸೂತಿಂ
ವೇದಾಂತವಿಜ್ಞಾನ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಂ ।
ಆನಂದಮಾತ್ರಂ ಪ್ರಣವಾಭಿಧಾನಂ
ತದೇವ ರೂಪಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ॥

ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಯಾವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಗೆಕಾರಣ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೋ, ಆನಂದ ರೂಪವೇ ಆದ ಓಂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ (ನಿನ್ನ) ರೂಪವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವೆನು.

ಅಶೇಷ ಭೂತಾಂತರ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ
ಪ್ರಧಾನ ಪುಂಯೋಗನಿಯೋಗಹೇತುಮ್ ।
ತೇಜೋಮಯಂ ಜನ್ಮವಿನಾಶಹೀನಂ
ಪ್ರಾಣಾಭಿಧಾನಂ ಪ್ರಣತೋಸ್ಮಿ ರೂಪಮ್ ॥

ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾವರ–ಜಂಗಮಗಳ ಒಳಗಿರುವ, ಪ್ರಕೃತಿ–ಪುರುಷರ (ದೇಹ–ಆತ್ಮಗಳ) ಸಂಯೋಗ–ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ, ತೇಜೋಮಯವಾದ, ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ (ನಿನ್ನ) ರೂಪವನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು.

ಆದ್ಯಂತಹೀನಂ ಜಗದಾತ್ಮರೂಪಂ
ವಿಭಿನ್ನಸಂಸ್ಥಂ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ।
ಕೂಟಸ್ಥಮವ್ಯಕ್ತವಪುಸ್ತಥೈವ
ನಮಾಮಿ ರೂಪಂ ಪುರುಷಾಭಿಧಾನಮ್ ॥

ಆದಿ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ, ನಾನಾ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ, ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದ, ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ (ನಿನ್ನ) ರೂಪವನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು

ಸರ್ವಾಶ್ರಯಂ ಸರ್ವಜಗದ್ವಿಧಾನಂ
ಸರ್ವತ್ರಗಂ ಜನ್ಮವಿನಾಶಹೀನಮ್ ।
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ವಿಚಿತ್ರಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಪ್ರಧಾನಂ
ನತೋಸ್ಮಿ ತೇ ರೂಪಮರೂಪಭೇದಮ್ ॥

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾದ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ನಿರ್ಮಾತೃವಾದ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರುವ, ಹುಟ್ಟು-ನಾಶಗಳಿಲ್ಲದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ವಿಚಿತ್ರವೂ ಆದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಾಮಕವಾದ ರೂಪಭೇದವಿಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು.

ಆದ್ಯಂ ಮಹಾಂತಂ ಪುರುಷಾಭಿಧಾನಂ
ಪ್ರಕೃತ್ಯವಸ್ಥಂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಬೀಜಮ್ ।
ಐಶ್ವರ್ಯವಿಜ್ಞಾನವಿರಾಗಧರ್ಮೈಃ
ಸಮನ್ವಿತಂ ದೇವಿ ನತೋಽಸ್ಮಿ ರೂಪಮ್ ॥

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಥಮ ತತ್ತ್ವವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಪುರುಷ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎಂದೂ ಮುಚ್ಚದ, ಮಾಸದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಾಮಕ ದೇವತೆಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನವಾದ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು.

ದ್ವಿಸಪ್ತಲೋಕಾತ್ಮಕಮಂಬುಸಂಸ್ಥಂ
ವಿಚಿತ್ರಭೇದಂ ಪುರುಷೈಕನಾಥಮ್ ।
ಅನೇಕ ಭೇದೈರಧಿವಾಸಿತಂ ತೇ
ನತೋಽಸ್ಮಿ ರೂಪಂ ಜಗದಂಡಸಂಜ್ಞಮ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಹಿದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ; ಸಾಗರನಿವಾಸಿ; ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ; ಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ರೂಪ ಜಗತ್ತಿನ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಭು.ಅನೇಕ ರೂಪಗಳ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅಶೇಷವೇದಾತ್ಮಕ ಮೇಕಮಾದ್ಯಂ
ತ್ವಯಗಯ್ಯುಜಸಾ ಪೂರಿತಲೋಕಭೇದಮ್ ।
ತ್ರಿಕಾಲಹೇತುಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿಸಂಜ್ಞಂ
ನಮಾಮಿ ರೂಪಂ ರವಿಮಂಡಲಸ್ಥಮ್ ॥

ಸಮಸ್ತವೇದ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ, ಅದ್ವಿತೀಯವೂ, ಪ್ರಥಮ ತತ್ವವೂ ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದ ತೇಜಸ್ಸಿನ, ತ್ರಿಕಾಲ ನಿಯಾಮಕವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸಹಸ್ರ ಮೂರ್ಧಾನಮನಂತಶಕ್ತಿಂ
ಸಹಸ್ರಬಾಹುಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಮ್ ।
ಶಯಾನಮಂತಃ ಸಲಿಲೇ ತವೈವ
ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ರೂಪಮ್ ॥

ಸಾವಿರ ತಲೆಯ, ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ, ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ, ಪೂರ್ಣವೂ, ಸನಾತನವೂ ಆದ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆನಮಸ್ಕಾರ.

ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲಂ ತ್ರಿದಶಾಭಿವಂದ್ಯಂ
ಯುಗಾಂತಕಾಲಾನಲಕರ್ತೃರೂಪಮ್ ।
ಅಶೇಷಭೂತಾಂಡವಿನಾಶ ಹೇತುಂ
ನಮಾಮಿ ರೂಪಂ ತವ ಕಾಲ ಸಂಜ್ಞಮ್ ॥

ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಳವಾದ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದ್ಯವಾದ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯ ಜನಕವಾದ, ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅವ್ಯಾಹರೈಶ್ವರ್ಯಮಯುಗ್ಮನೇತ್ರಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾಮೃತಾನಂದ ರಸಜ್ಞಮೇಕಮ್ ।
ಯುಗಾಂತಶೇಷಂ ದಿವಿ ನೃತ್ಯಮಾನಮ್
ನತೋಸ್ಮಿ ರೂಪಂ ತವ ರುದ್ರ ಸಂಜ್ಞಮ್ ॥

ಕುಂದದ ಐಶ್ವರ್ಯದ ತ್ರಿನೇತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಾಮೃತಾನಂದ ರಸವನ್ನು ತಿಳಿದ, ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ, ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ರುದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಪ್ರಹೀಣಶೋಕಂ ಪ್ರವಿಹೀನಂ ರೂಪಂ
ಸುರಾಸುರೈರರ್ಚಿತ ಪಾದ ಪದ್ಮಮ್ ।
ಸುಕೋಮಲಂ ದೇವಿ ವಿಭಾಸಿ ಶುಭ್ರಂ
ನಮಾಮೀ ತೇ ರೂಪಮಿದಂ ಭವಾನಿ ॥

ದೇವಿ ಭವಾನಿ! ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ, ಪ್ರಾಕೃತರೂಪವಿಲ್ಲದ ಸುರ–ಅಸುರರಿಂದ ಅರ್ಚಿತವಾದ ನಿನ್ನಪಾದಕಮಲವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲವೂ, ಶುಭ್ರವೂ ಆದ ನಿನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಮಹಾದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ।
ನಮೋ ಭಗವತೀಶಾನಿ ಶಿವಾಯೈ ತೇ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಮಹಾದೇವಿ! ಪರಮೇಶ್ವರಿ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪೂಜ್ಯ ಈಶಾನಿ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶಿವಪತ್ನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ತ್ವನ್ಮಯೋಹಂ ತ್ವದಾಧಾರಸ್ತ್ವಮೇವ ಚ ಗತಿರ್ಮಮ ।
ತ್ವಾಮೇವ ಶರಣಂ ಯಾಸ್ಯೇ ಪ್ರಸೀದ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ॥

ಪರಮೇಶ್ವರಿ! ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವೆನು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಗತಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದುವೆನು ದಯವಿಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗು.

ಮಾಯಾ ನಾಸ್ತಿ ಸಮೋ ಲೋಕೇ ದೇವೋ ವಾ ದಾನವೋಪಿವಾ ।
ಜಗನ್ಮಾತೈವ ಮತ್ಪುತ್ರೀ ಸಂಭೂತಾ ತಪಸಾ ಯತಃ ॥

ಜಗದ ತಾಯಿಯೇ ನನ್ನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತ ಭಾಗ್ಯವಂತ ದೇವತೆಗಳಾಗಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದಾನವರುಯಾರು ಇಲ್ಲ.

ಏಷಾ ತವಾಂಬಿಕೇ ದೇವಿ ಕಿಲಾಭೂತ್ ಪಿತೃಕನ್ಯಕಾ ।
ಮೇನಾಶೇಷ ಜಗನ್ಮಾತುರಹೋ ಮೇ ಪುಣ್ಯಗೌರವಮ್ ॥

ಅಂಬಿಕೆ! ದೇವಿ! ಅಂಬಿಕೆ! ದೇವಿ, ಸರ್ವಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಮೇನಾದೇವಿಯ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಮಾತೆ! ನಿನ್ನ ಈ ಮೇನಾದೇವಿಯು ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವಂತ!

ಪಾಹಿ ಮಾಮಮರೇಶಾನಿ ಮೇನಯಾ ಸಹ ಸರ್ವದಾ ।
ನಮಾಮಿ ತವ ಪಾದಾಬ್ಜಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಶರಣಂ ಶಿವಮ್ ॥

ಅಹೋ ಮೇ ಸುಮಹದ್ಭಾಗ್ಯಂ ಮಹಾದೇವೀಸಮಾಗಮಾತ್ ।
ಆಜ್ಞಾಪಯ ಮಹಾದೇವಿ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಶಂಕರಿ ॥

ದೇವನಿಯಾಮಕಳೆ! ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವೆನು. ನನ್ನನ್ನೂ ಮೇನಾದೇವಿಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಪಡೆದ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು! ಮಹಾದೇವಿ! ಶಂಕರಿ! ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ದಯವಿಟ್ಟು ಆಜ್ಞಾಪಿಸು.

ಹಿಮವಂತನು ಇಷ್ಟು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಅನಂತರ ಜಗತ್ಕಾರಣಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿ ಪಶುಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹಿಮವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದಳು.

ಹಿಮವಂತನಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಉಪದೇಶ :

ಶ್ರುಣುಷ್ವ ಚೈತತ್ ಪ್ರಥಮಂ ಗುಹ್ಯಮೀಶ್ವರಗೋಚರಮ್ ।
ಉಪ ದೇ ಶಂ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೇವಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ ॥

ಪರ್ವತರಾಜನೆ ಹಿಮವಂತನೆ! ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ-ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿರುವ ಸಮರ್ಥರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳು.

ಯನ್ಮೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ ದೃಷ್ಟಮದ್ಭುತಮ್ ।
ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಮಾಯುಕ್ತಮನಂತಂ ಪ್ರೇರಕಂ ಪರಮ್ ॥

ಶಾಂತಃ ಸಮಾಹಿತಮನಾ ಮಾನಾಹಂಕಾರವರ್ಜಿತಃ ।
ತನ್ನಿಷ್ಠಸ್ತತ್ಪರೋ ಭೂತ್ವಾ ತದೇವ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ॥

ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ, ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ನನ್ನ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರುವಿ. ಶಾಂತನೂ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನೂ, ಅಭಿಮಾನ-ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತನೂ ಆಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ-ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆ ರೂಪವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸು.

ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವನನ್ಯಯಯಾ ತಾತ ಮದ್ಭಾವಂ ಪರಮಾಶ್ರಿತಃ ।
ಸರ್ವಯಜ್ಞ ತಪೋದಾನೈಸ್ತದೇವಾರ್ಚಯ ಸರ್ವದಾ ॥

ತದೇವ ಮನಸಾ ಪಶ್ಯ ತದ್ಧ್ಯಾಯಸ್ವ ಯಜಸ್ವ ತತ್ ।
ಮಮೋಪದೇಶಾತ್ಸಂಸಾರಂ ನಾಶಯಾಮಿ ತವಾನಘ ॥

ಅಹಂ ತ್ವಾ ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಐಶ್ವರಂ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಸಂಸಾರಸಾಗರಾದಸ್ಮಾದುದ್ಧರಾಮ್ಯಚಿರೇಣ ತು ॥

ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞ ದಾನ, ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನೇ ಸರ್ವದಾಪೂಜಿಸು. ಆ ರೂಪವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸು, ಪೂಜಿಸು. ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವೆ. ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಬೇಗನೆ ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತೇನೆ.

ಧ್ಯಾನೇನ ಕರ್ಮ ಯೋಗೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜ್ಞಾನೇನ ಚೈವ ಹಿ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಹಂ ತೇ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾನ್ಯಥಾ ಕರ್ಮ ಕೋಟಿಭಿಃ ॥

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯುದಿತಂ ಸಮ್ಯಕ್ಕರ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತ್ಮಕಮ್ ।
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ಮುಕ್ತಯೇ ಸತತಂ ಕುರು ॥

ಪರ್ವತರಾಜನೆ! ಧ್ಯಾನ, ಕರ್ಮ, ಯೋಗ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೋಟಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಯಮೂಲ: ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರತತ್ತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಯಜ್ಞಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ಧರ್ಮ. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಈ ಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದ ಅಪೇಕ್ಷೆವುಳ್ಳವನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವ (ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ) ವೇದವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಪರಶಕ್ತಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ವೇದಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ (ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ರಕ್ಷಣೆ) ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವರವರ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದೆನು. ವೇದರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಆದರೆ, ವೇದೋಕ್ತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಿಗೆ ತಾಮಿಸ್ರ ಮೊದಲಾದ ನರಕಗಳನ್ನು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವೆನು. ವೇದವೊಂದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಬೇರೆಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ವೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರ ಜೊತೆ ದ್ವಿಜರು ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇರುವವರು ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಕಾಪಾಲ-

ಭೈರವ-ಯಾಮಲ-ವಾಮ-ಅರ್ಹತ-ಇವು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳು ಮೋಹಕಗಳು. ಯಾರು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲೂ ನನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದುಷ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮೋಹವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರು ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವೈದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು. ಯಾರು ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನು ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿಗೆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದೆನು. ಅವನು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಅವನಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮುನಿಗಳು, ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಯುಗಗಳ ಅವಸಾನವಾಗುತ್ತಾ ಆ ಧರ್ಮಸಂಹಿತೆಗಳೂ ಅಡಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರತಿಯುಗದಲ್ಲೂ ಅವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ವ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿವೆ. ಬೇರೆ ಉಪಪುರಾಣಗಳು ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಾ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಕಲ್ಪ, ನಿರುಕ್ತ, ಛಂದಸ್ಸು, ಜ್ಯೋತಿಃಶಾಸ್ತ್ರ, ನ್ಯಾಯವಿದ್ಯೆ ಇವುಗಳು ವೇದ-ಪುರಾಣಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕುವೇದ, ಆರು ವೇದಾಂಗ, ನ್ಯಾಯವಿದ್ಯೆ, ಪುರಾಣ, ಉಪಪುರಾಣ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ-ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಾಸ್ಥಾನಗಳು ಧರ್ಮಬೋಧಕಗಳು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಉಗಮವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮನು, ವ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದವರು ನನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ಪ್ರಳಯದವರೆಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಳಯವಾದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಜೊತೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನ-ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಧರ್ಮ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಭರವಸೆ: ಯಾರು ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಗವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಐಶ್ವರಯೋಗ *(ಈಶ್ವರನನ್ನು ತಲುಪುವ ಸಾಧನ)* ವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಸರ್ವಭೂತ ದಯೆ, ಶಾಂತಿ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಅಹಂಕಾರರಹಿತರಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ವ್ರತನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೋ, ನನ್ನಲ್ಲೇ *(ಪಾರ್ವತಿಯಲ್ಲೇ)* ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೋ, ನನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದೀಪದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವೆನು. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಆನಂದವುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾರೀತಿಗಳಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ, ಭಕ್ತನಾಗಿ, ಮನಸಾ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸು. ನನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪ *(ಐಶ್ವರ್ಯರೂಪ)* ವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕಾಲ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು. ನನ್ನ ಯಾವ ರೂಪವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು.

ನನ್ನ ದೋಷರಹಿತವೂ ಚಿನ್ಮಯವೂ, ಮಂಗಳಮಯವೂ, ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಬಾಧಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವೂ, ಅನಂತವೂ, ಅಮೃತವೂ ಆದ ರೂಪವನ್ನು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಃಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆ ನನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಸಾಧಕರೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ, ದೋಷಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸು. ನಿತ್ಯವೂ, ನಾಶ ರಹಿತವೂ ಆದ ಐಶ್ವರ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಆರಾಧಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕು. ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಮಾತಿನಿಂದಿದ್ದ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನನ್ನ ಶಿವರೂಪವನ್ನು ಆರಾಧಿಸು. ಆದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ.

ಮಾಯಾ ಮೋಹಿತರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಇಲ್ಲ : ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದವರು ಅನಾದಿ, ಅನಂತನಾದ ಜನ್ಮ ರಹಿತನೂ ಮಂಗಳಮಯನೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಸರ್ವಾಧಾರನೂ, ನಿರಂಜನನೂ ನಿತ್ಯಾನಂದನೂ ತೋರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಸತ್ವ, ರಜಸ್ತಮೋಗುಣ ರಹಿತನಾದ ಅದ್ವಿತೀಯನೂ ಅಚಲನೂ, ಪೂರ್ಣನೂ, ಪ್ರಪಂಚ *(ಬಂಧನ)* ರಹಿತನೂ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದವನೂ ಆದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜನರು ಘೋರವಾದ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಮುಕ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಅತಿಮುಖ್ಯ : ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಬಂಧ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅಹಂಕಾರ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಪರಿಗ್ರಹ, ಅಧರ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವವನ್ನೂ, ಸಕಲ ಚರಾಚರವಸ್ತುಗಳು ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ *(ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು)* ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಷ್ಠನಾದ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಭಯಪ್ರದನಾಗಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಮಭಕ್ತಿಯನ್ನೂಹೊಂದಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತನು ಪರತತ್ವವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವನ ಮೂಲಕವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ: ಇಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಶಿವನ ಮೂಲಕವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮ-ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತಿಯ ಉಪದೇಶದ ಉಪಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ಅವಳಿಂದಲೇ ಅವಳ ಜನ್ಮ ಕಥನ: ಪರ್ವತರಾಜನೆ! ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷನು ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದ

ನಾನು ಆ ದೇಹವನ್ನೇ ತೊರೆದು, ಅನಂತರ ದೇವತಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ನೀನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನೇ ತಂದೆಯಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮೇನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಕೊಡುವೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಂಕರನೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ದೇವ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸು.

ಹಿಮವಂತನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ : ಹಿಮವಂತನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. "ದೇವಿ! ಮಹೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಯೋಗವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರ ದಾರಿಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸು."

ಉಪದೇಶ: ಪಾರ್ವತಿಯು ಹಿಮವಂತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದಳು. ಲೋಕಮಾತೆಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಹಿಮವಂತ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ಫಲಸ್ತುತಿ: ಪಾರ್ವತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾರು ಶುಚಿಯಾಗಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ದಿವ್ಯಯೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವಿಯ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವರೋ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ದೇವಿಯ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯನ್ನು ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ, ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಆ ದೇವಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಮರಣದವರೆಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಜಪಿಸುವ ದ್ವಿಜನು ಅಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಶುಚಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ. ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದು, ಶಾಂತನೂ, ಸಂಯಮಿಯೂ ಆಗಿ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಮದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಹಾಮಾರಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಗ್ರಹದೋಷಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಒಂದುವರ್ಷಕಾಲ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಮಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಾರಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ದ್ವಿಜರು ಸಕಲಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯ ಸಾವಿರದೆಂಟು ನಾಮಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಅವರ (ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ) ಬಾಯಿಂದ ರುದ್ರಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಾಯ 11) ಅವನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಿವನ ಶಾಂಕರೀ ರೂಪವು ದಕ್ಷ ಮತ್ತು ಮೇನೆಯರ ಮಗಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನಾರದಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಳಿದನು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು.

—○—

ಋಷಿ, ಮುನಿ, ಅಗ್ನಿ, ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೩

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಯ ಪತ್ನಿ ಖ್ಯಾತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಧಾತೃ ಮತ್ತು ವಿಧಾತೃ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿದರು. ಆಯತಿ ಮತ್ತು ನಿಯತಿ ಇವರು ಮಹಾತ್ಮ ಮೇರುವಿನ ಪುತ್ರಿಯರು. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಧಾತೃ ಮತ್ತು ವಿಧಾತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಮೃಕಂಡುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮೃಕಂಡುವಿನ ಮಗನೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ. ಪ್ರಾಣನ ಮಗ ವೇದಶಿರಸ್. ಮರೀಚಿಯ ಪತ್ನಿ ಸಂಭೂತಿ. ಇವರ ಮಗ ಪೂರ್ಣಮಾಸ. ತುಷ್ಟಿ ವೃಷ್ಟಿ, ಕೃಷ್ಟಿ, ಅಪಚಿತಿ-ಇವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ವಿರಜಸ್ ಮತ್ತು ಪರ್ವತ ಪೂರ್ಣಮಾಸನ ಪುತ್ರರು. ಪುಲಹ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಕ್ಷಮಾದಂಪತಿಗಳ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಕರ್ದಮ. ಅವನು ಸಹಿಷ್ಣು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ, ಕಿರಿಯ ಮಗನೊಬ್ಬ ಅವರಿಗಿದ್ದ.

ಚಂದ್ರ, ದುರ್ವಾಸಮುನಿ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ರಿಮುನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅನಸೂಯಾದೇವಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು. ಸ್ಮೃತಿ ಅಂಗಿರಸರ ಮಗಳು. ಸಿನೀವಾಲೀ, ಕುಹೂ, ರಾಕಾ, ಅನುಮತಿ-ಇವರು ಸ್ಮೃತಿಯ ಮಕ್ಕಳು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ-ಪ್ರೀತಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ ದಂಭೂಜ. ಇವನು ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಕ್ರತು-ದ್ವಿತೀಯಾ ದಂಪತಿಗಳು ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಪಡೆದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರಾದ ಮುನಿಗಳು. ವಾಲಿಖಿಲ್ಯರುಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ವಸಿಷ್ಠ-ಊರ್ಜಾ ದಂಪತಿಗಳ ಏಳುಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ರಜಸ್, ಮಾತ್ರ ಊರ್ಧ್ವಬಾಹು, ಸವನ, ಅನಘ, ಸುತಪಸ್, ಶುಕ್ರ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾ ಎಂಬಾಕೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಗ ರುದ್ರರೂಪನಾದ ವಹ್ನಿ. ಇವನ ಪತ್ನಿ ಸ್ವಾಹಾ. ಪಾವಕ, ಪವಮಾನ, ಶುಚಿ-ಈ ಮೂವರು ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪರು. ಮಥನದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ವಹ್ನಿ ಪವಮಾನ. ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ವಹ್ನಿ ಪಾವಕ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಗ್ನಿ ಶುಚಿ. ಈ ಮೂವರಿಗೆ ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತೈದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಗ್ನಿ ರೂಪರು. ಪಾವಕ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಜನ ಮತ್ತು ಇವರ

ಜನಕ-ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿರ್ಭಾಗವುಳ್ಳವರು. ರುದ್ರಸ್ವರೂಪರು ತ್ರಿಪುಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪುತ್ರರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುವಿಧ ಯಜ್ಞಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ಮಾಡದವರು ಇವರೇ ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತರು ಮತ್ತು ಬರ್ಹಿಷದರು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಧಾದೇವಿಯು ಮೇನಾ ಮತ್ತು ಧಾರಿಣಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಿಯರು ಮತ್ತು ಯೋಗಿನಿಯರು. ಮೈನಾಕ ಮತ್ತು ಕ್ರೌಂಚ ಗಿರಿಗಳ ಹಿಮವಂತ ಮೇನೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಸರ್ವಲೋಕಪಾವನಿಯಾದ ಗಂಗೆ ಇವರ ಮಗಳು. ಹಿಮವಂತನು ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದನು. ಧಾರಿಣಿ ಮೇರುರಾಜನ ಪತ್ನಿ. ಧಾತೃ-ವಿಧಾತೃಗಳು ಮೇರುರಾಜನ ಅಳಿಯಂದಿರು. ಹೀಗೆ ದಕ್ಷನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಂತತಿಯು ನಿಮಗೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿನ ಸಂತತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಹದಿಮೂರನೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು.

ಧ್ರುವರಾಜ, ಪೃಥುರಾಜರ ವಂಶವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೪

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು-ಶತರೂಪಾದೇವಿಯರ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಿಯವ್ರತ-ಉತ್ಥಾನಪಾದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರು. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳು. ಉತ್ಥಾನಪಾದನ ಮಗ ಧ್ರುವ. ಅವನು ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಪರಮಭಕ್ತ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಭಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟಿ ಧ್ರುವನ ಮಕ್ಕಳು. ಭಾವ್ಯನ ಮಗ ಶಂಭು. ಶಿಷ್ಟಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಸುಚ್ಛಾಯೆ. ಇವಳು ವಸಿಷ್ಠರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕಠಿಣತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿ, ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ರಿಪು, ರಿಪುಂಜಯ, ವಿಪ್ರ, ಕಪಿಲ ಮತ್ತು ವೃಷತೇಜಸ್ ಎಂಬ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಶುದ್ಧರೂ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲಕರೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ರಿಪುವಿನ ಮಗ ಚಾಕ್ಷುಷ. ಇವನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ. ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದವನು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಬ್ಬಳು ಮಗಳು ವೀರಣ ಎಂಬ ಮನುವಿನ ಹೆಂಡತಿ. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಹತ್ತು ಜನಮಕ್ಕಳು. ವೈರಾಜ ಎಂಬ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಊರು, ಪೂರು, ಶತದ್ಯಮ್ನ, ತಪಸ್ವಿ, ಸತ್ಯವಾಕ್, ಶುಚಿ, ಆಗ್ನಿಷ್ಟುತ್, ಅತಿರಾತ್ರ, ಸುದ್ಯುಮ್ನ, ಆಭಿಮನ್ಯು ಎಂಬ ಹತ್ತುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಊರುವಿನ ಹೆಂಡತಿ ಆಗ್ನೇಯೀ. ಇವರಿಗೆ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಅಂಗ, ಸುಮನಸ, ಖ್ಯಾತಿ, ಕ್ರತು, ಅಂಗೀರಸ, ಶಿವ ಎಂಬ ಆರು ಜನಮಕ್ಕಳು. ಅಂಗನಮಗ ವೇನ, ವೇನನಮಗ ಪೃಥು. ಇವನು ವೈನ್ಯ ಎಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇವನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ. ಪ್ರಜಾಪಾಲಕ. ಇವನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹಸುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಭೂದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಅರ್ಥಾತ್ ಇವನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ

ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪೃಥುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಜೊತೆಸೇರಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವ ಭಾರಿಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಈ ಯಜ್ಞ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಿಕ ಸೂತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಈ ಸೂತ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶಕ. ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. ಗುರುಪ್ರಿಯ. ಸೂತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ನಾನು. (ರೋಮಹರ್ಷಣ, ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪ್ರವಚನ ಮಾತುತ್ತಿರುವವನು). ಈ ಮನ್ವಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಪುರಾಣವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಸೂತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪುರಾಣಪ್ರವಚನವು ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿದೆ.

ವೇನಪುತ್ರ ಪೃಥು ಧೀಮಂತನೂ, ಸತ್ಯಸಂಧನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದ ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲಕ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಭಾರೀ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಧಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ರೂಪಸಂಪನ್ನರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಸಂದೇಹರಹಿತರೂ ಆದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅನಂತರ ವೈನ್ಯನು ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಶಿಖಂಡಿ ಮತ್ತು ಹವಿರ್ಧಾನ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದಳು.

ಶಿಖಂಡಿಯಮಗ ಸುಶೀಲ. ಇವನು ಧಾರ್ಮಿಕ, ರೂಪಸಂಪನ್ನ, ವೇದ ವೇದಾಂಗಳನ್ನು ತಿಳಿದನು ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯನಮಾಡಿ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮತವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದ ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಅವನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರದೇಶವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ ಎಂಬ ವನ. ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು. ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರರು. ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ, ವಿಮಲವಾದ ಮಂದಾಕಿನೀ ಎಂಬ ನದಿ. ತಾವರೆ, ನೈದಿಲೆಗಳ ವನ. ಸಿದ್ಧರ ಆಶ್ರಮಗಳು ಅದರ ತೀರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದವು. ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಸುಶೀಲನು ಇಂತಹ ಮಂದಾಕಿನಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ಮುನೀಂದ್ರರೂ, ಯೋಗಿಗಳೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡನು. ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಪದ್ಮ, ಉತ್ಪಲ ಮೊದಲಾದ ಹೂಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯ, ರುದ್ರಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರುದ್ರಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದ ರುದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಹಾಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಎಂಬ ಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದನು. ಕೇವಲ ಕೌಪೀನವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ

ಅಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಬಿಳಿಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅವನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಹಳ ಕೃಶನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುಶೀಲನು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನುಮಾಡಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.. "ಮುನೀಶ್ವರ! ಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯ; ಅನುಗೃಹೀತ. ನಾನೆಂತಹ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ! ಇಂದು ನನ್ನ ತಪಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಫಲವಾದವು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡಲಿ?"

ಆ ಮುನಿಯು ಸುಶೀಲನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಈಶ್ವರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು. "ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದ ವೇದಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಈಶ್ವರನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶಿವನು ಉಮೆಯ ಜೊತೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇಲ್ಲಿ ದೇವದೇವನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇಲ್ಲೇ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಮಹೇಶ್ವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ನೀನು ಕೂಡ ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು. ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಮುನಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರವಾದ, ಸರ್ವಪಾಪವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ, ವೇದಸಾರವಾದ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ 'ಅಗ್ನಿ' ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಮುನಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಜಾ ಸುಶೀಲನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಶುಪತವ್ರತಧಾರಿಯಾಗಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸನಿರತನಾದನು. ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳಿಗೂ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಂದ, ಮೂಲ, ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಶಾಂತನೂ, ದಾಂತನೂ, ಕ್ರೋಧರಹಿತನೂ ಆಗಿ ಸನ್ಯಾಸವಿಧಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದನು.

ಹವಿರ್ಧಾನ–ಆಗ್ನೇಯೀ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗ ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿಷ್. ಇವನು ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತ. ವರುಣನ ಮಗಳು ಇವನ ಹೆಂಡತಿ. ಇವರಿಗೆ ಹತ್ತುಜನ ಮಕ್ಕಳು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಚೇತಸ್ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪ್ರಸಿದ್ಧಪರಾಕ್ರಮದ ರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು. ವೇದಶಾಖೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಾರಿಷಾ, ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಇವಜ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ರುದ್ರದೇವರ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಬಂದ ಶಾಪವೇ ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ದಕ್ಷನನ್ನು ಶಿವನು ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತಮೋಗುಣದ ಆವೇಶ ಹೊಂದಿದ್ದ ದಕ್ಷನು ತಾನು ಇನ್ನೂಹೆಚ್ಚು ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಕೋಪದಿಂದಹೊರಟುಹೋದನು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷನು ತೆಗಳಿದನು. ಅವಳ ಪತಿಯನ್ನೂ ಬೈದನು.

"ನಿನ್ನಗಂಡನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಅಳಿಯಂದಿರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು; ನೀನೂ ಕೂಡ ದುಷ್ಟಮಗಳು; ಹೊರಟುಹೋಗು" ಎಂದು ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಕುಪಿತಳಾದ ಸತಿಯು ತಂದೆಯನ್ನು ತೆಗಳಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯೋಗಾಗ್ನಿಯಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕುಪಿತನಾದ ಶಿವನು ದಕ್ಷನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ "ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮಹೋಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜನ್ಮಬರಲಿ; ನಿನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲೇ ನೀನು ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ" ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನ ಪ್ರಚೇತಸರಮಗನಾದನು. ಇದು ದಕ್ಷನವರೆಗೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ವಂಶದ ವಿವರಣೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ವೀರಭದ್ರ ಮತ್ತು ಭದ್ರಕಾಳಿಯರಿಂದ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಧ್ವಂಸ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೫

ಶಿವಶಾಪದಿಂದ ಪ್ರಚೇತಸರ ಮಗನಾಗಿಹುಟ್ಟಿದ ದಕ್ಷನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳು ಸೂತರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಶಿವನಶಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಚೇತಸನಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳ ನೆನಪಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಿವವೈರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಯಜ್ಞವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದರು. ಶಿವನೊಬ್ಬನು ಬಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ದಧೀಚ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಾಚೇತಸನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. "ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಪಿಶಾಚಿಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಯಾರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವವರೋ, ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ದೇವತೆ ಶಿವನನ್ನು ಏಕೆ ನೀನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

"ಶಿವನಿಗೆ ಯಜ್ಞಭಾಗವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಲ್ಲ. ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಇಲ್ಲ." ಎಂದು ದಕ್ಷನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಉತ್ತರದಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ದಧೀಚಮುನಿ "ಶಿವ ಜಗತ್ತಿನ ಚಾಲನಶಕ್ತಿ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಹೀಗೆಂದು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲಾ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಅವನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. "ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ, ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವದ ರುದ್ರನು ಶಂಕರ (ಸುಖಕರ) ನಲ್ಲ ನಗ್ನನೂ, ಕಪಾಲಧಾರಿಯೂ ಆದ ಅವನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವಾದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನೇ ಈಶ್ವರ. ಸಮರ್ಥ ಸತ್ವಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ದಕ್ಷನು ಮರು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

"ಈ ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇವನೇ ಲೋಕ ಸಂಹಾರಕನೂ, ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಇವನನ್ನೇ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವ ಈ ಸೂರ್ಯ

ಉಗ್ರಕಾಂತಿಯ, ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಂಕರನ ಒಂದು ರೂಪ. ಈ ದೇವನೇ ಸಾಮಗ, ಅಧ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೋತೃಗಳಿಂದ ರುದ್ರ, ಮಹಾದೇವ, ಕಪಾಲಿ, ಘೃಣೀ, ಹರ, ಆದಿತ್ಯ, ಭಗವಾನ್, ಸೂರ್ಯ, ನೀಲಕಂಠ, ವಿಲೋಹಿತ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನೇ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ, ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ರುದ್ರ, ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡು" ಎಂದು ದಧೀಚನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ, ಯಜ್ಞದ ಆಹುತಿಗೆ ಅರ್ಹರಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಆದಿತ್ಯರೇ ಸೂರ್ಯ. ಇನ್ನ್ಯಾವ ಸೂರ್ಯನೂ ಇಲ್ಲ." ದಕ್ಷನು ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದನು.

ದಕ್ಷನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ಎಲ್ಲಮುನಿಗಳೂ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರ ತಮೋಗುಣದ ಅವೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವೃಷಭಧ್ವಜನಾದ ಶಿವನ ಜ್ಞಾನವೇ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅವರು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ; ಸರ್ವಭೂತಪತಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ದಕ್ಷನ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರು. ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗಲು ದಕ್ಷನು ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ರಕ್ಷಕ ಎಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿರಲು ದಕ್ಷನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಋಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ರುದ್ರದ್ವೇಷಿಗಳಾದದ್ದನ್ನುಕಂಡು ಧಧೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು.

"ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲದವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ, ಪೂಜಾರ್ಹರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ ಭಾರೀ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕೆಟ್ಟವರಿಗೆ ಸತ್ಕಾರ, ಒಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಎಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದನಡೆಯುವುದೋಅಲ್ಲಿಅವರಿಗೆದೈವವೇದಾರುಣವಾದಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನುವಿಧಿಸುತ್ತದೆ." ಹೀಗೆಹೇಳಿದಧೀಚಮುನಿಯುದಕ್ಷನನ್ನುಅನುಮೋದಿಸಿದಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು"ಲೋಕವಂದಿತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ನೀವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವೈದಿಕರೂ, ಈಶ್ವರದ್ವೇಷಿಗಳೂ,ಕೆಟ್ಟಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂಆಗುತ್ತೀರಿ,ಘೋರವಾದಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಲಿದೋಷಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತೀರಿ. ತಪ್ಪು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಿಥ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನುಪಡೆದುಪ್ರಲಾಪಮಾಡುತ್ತೀರಿ.ನಿಮ್ಮಎಲ್ಲಾತಪೋಬಲವನ್ನುಕಳೆದುಕೊಂಡು ನರಕಕ್ಕೆಹೋಗುತ್ತೀರಿ.ನಿಮ್ಮಿಂದಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಹರಿಯೂಕೂಡನಿಮಗೆವಿಮುಖನಾಗುವನು" ಎಂದು ಶಪಿಸಿ ಶಿವನಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನಪತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. "ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಯಜ್ಞವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟುನಾಶಮಾಡು" ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ

ದೇವದೇವನೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಆದೇಶಿವನು ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಾವಿರತಲೆ, ಸಾವಿರಕಣ್ಣು ಸಾವಿರಕೈಗಳು, ಬಲಿಷ್ಠ ಭುಜಗಳು ಇದ್ದವು. ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಇದ್ದ ಅವನನ್ನೂಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಲಾರರು. ತನ್ನಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಳನಾದ. ನೋಡಲು ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದರು ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅವನು ದಂಡವನ್ನೂ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಭಸ್ಮ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದನು ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ. ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಶಿವನಬಳಿ ನಿಂತನು. ಅವನಿಗೆ ಶಿವನು ಹೇಳಿದನು "ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು" ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಕೂಡ ದಕ್ಷನಮೇಲೆ ಕೋಪದಿಂದ ಭದ್ರಕಾಳಿ ಎಂಬ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಳು. ವೀರಭದ್ರನು ಅವಳೊಡನೆ ವೃಷಭ ಏರಿ ಹೊರಟನು. ಶಿವನು ವೀರಭದ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಾವಿರಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರೋಮದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಭೀಕರರಾಗಿದ್ದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶೂಲ, ಶಕ್ತಿ, ಗದೆಗಳನ್ನೂ, ದಂಡ, ಬಂಡೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾ, ವೃಷಭಗಳನ್ನೇರಿ, ತಮ್ಮ ಗಣನಾಯಕ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ದಕ್ಷಯಜ್ಞಕ್ಕೆಹೋದರು. ಗಂಗಾದ್ವಾರವನ್ನು ತಲುಪಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ದೇವತಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರ ಗಾನ, ವೇಣು, ವೀಣಾನಾದ, ವೇದಘೋಷಗಳಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರಭದ್ರನು ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

"ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಶಿವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು. ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ನಮಗೆ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರು? ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ, ನಾವು ಅವನಿಂದಲೇ ಈವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ". ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು: "ನಿಮಗೆ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಲು ಆಧಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಮಂತ್ರಗಳೂಇಲ್ಲ."

ಮಂತ್ರಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: "ದೇವತೆಗಳೇ! ನೀವು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಜ್ಞಪತಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ನೀವು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಹರ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಅಭ್ಯುದಯ, ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ."

ಶಿವಮಾಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಂತ್ರಾಭಿಮಾನಿಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊರಟುಹೋದರು. ಅನಂತರ ವೀರಭದ್ರನು "ಬಲದರ್ಪಿತರಾದ ನೀವು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ನಂಬುತ್ತಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಗರ್ವಿತರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಅನುಚರರು ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ಯೂಪಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆದರು. ಪ್ರಸ್ತೋತೃವನ್ನು ಹೋತೃವನ್ನು, ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದರು. ಇವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಇಂದ್ರನು ಎತ್ತಿದ ಕೈಯನ್ನು ವೀರಭದ್ರನು

ಸ್ತಬ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೆದೇವತೆಗಳ ಕೈಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿಸಿದನು. ಭಗ ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೈ ತುದಿಯಿಂದ ಆಟದಂತೆ ಕಿತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ಪೂಷನ್ ದೇವತೆಯ ದಂತಗಳನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತರು. ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಲಿನ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನು ಥಳಿಸಿದನು. ಅಗ್ನಿಯ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುನಿಗಳ ತಲೆಯನ್ನು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಬಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯದ ವೀರಭದ್ರನು, ಅವನ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಲಗೊಳಿಸಿ, ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಗರುಡನು ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ವೀರಭದ್ರಗಣವನ್ನು ಥಳಿಸಿದನು. ಆಗ ರುದ್ರನು (*ವೀರಭದ್ರನು*) ವೈನತೇಯನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಸಮರ್ಥರಾದ ಸಾವಿರಾರು ಗರುಡಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವುಗಳನ್ನುನೋಡಿ ವೈನತೇಯನು (*ವಿಷ್ಣುವಾಹನನಾದ ಗರುಡ*) ಹೆದರಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದನು. ಈ ಘಟನೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತಡೆದನು. ವಿಷ್ಣುವು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಮೇಲೆ ಗೌರವದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ, ದಕ್ಷ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಶಿವ–ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ದಕ್ಷನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. "ನೀನೇ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣ. ದಕ್ಷನನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸು".

ಅನಂತರ ಶಿವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೇತಸ (*ದಕ್ಷ*) ನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು. "ದೇವತೆಗಳೆ! ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು; ನಿಂದಿಸಬಾರದು ದಕ್ಷನೆ! ಎಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳು. "ಲೋಕೈಷಣವನ್ನು, ಅಂದರೆ, ಭೌತವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸೆ–ಆಬಿಮಾನವನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಿಡು. ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗು. ಈ ಕಲ್ಪವು ಮುಗಿದನಂತರ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಮದ ನನ್ನ ಗಣದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ರಾಜಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರು". ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖನು ದಕ್ಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಲೋಕ ಹಿತಕರವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ವೃಷಭಧ್ವಜನಾದ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವ, ಅವನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮೋಹ! (*ಅಂದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೋಹವೇ ಇಲ್ಲ*) ಈ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಒಳಗೆ ಇದ್ದಾನೆ. ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅವನು ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ. ಮೂಲಕಾರಣ. ಪರಮಗತಿ. ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಈ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮತ್ತು ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಆರಾಧಿಸು ಆತ್ಮಘಾತುಕವಾದ

ಈಶನಿಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಿಂದಕನ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಅನರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನೂ ಮಹಾಯೋಗಿಯೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವೆ ಶಿವನೇ. ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಶಿವನಿಂದ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವೈದಿಕರು; ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾನುವರ್ತಿಗಳು ರುದ್ರ–ನಾರಾಯಣರನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುವೇ ರುದ್ರ; ರುದ್ರನೇ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿ–ಹರರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸು."

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಾಚೇತಸನು (ದಕ್ಷನು) ನಂದೀಶ್ವರನೂ, ಗಜಚರ್ಮಧಾರಿಯೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದನು.

ದಧೀಚನ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪೋಬಲಹೀನರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕಲ್ಪಾಂತದವರೆಗೆ ರೌರವ ನರಕಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಇವರು ಹಿಂದನ ಸಾಧನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತಿನ ಬಲದಿಂದಲೂ ಶಾಪಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಭಂಗದ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯರ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಯ–೧೫ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ನರಸಿಂಹನಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಸಂಹಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೬
ಶಿವನಿಂದ ಅಂಧಕಾಸುರ ಸಂಹಾರ ಉದ್ಧಾರ

ಸೂತ ಉವಾಚ: 'ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು' ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶವನ್ನನುಸರಿಸಿ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ಋಷಿ, ಅಸುರ ಮತ್ತು ಸರ್ಪ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿವಿಧ ಜೀವ ಸಮುದಾಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಇವರಿಂದ ಸಂತತಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮೈಥುನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ವೀರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾದ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠಳಾದ ಅಶಿಕ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಸಾವಿರ ಪುತ್ರರನ್ನು ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಪಡೆದನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಾರದರ ಮಾಯೆಯಿಂದ *(ಉಪದೇಶದಿಂದ)* ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅಶಿಕ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನರನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ *(ಯಮನಿಗೂ)* ಹದಿಮೂರು ಜನರನ್ನು ಕಶ್ಯಪರಿಗೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಜನರನ್ನು ಚಂದ್ರನಿಗೂ, ನಾಲ್ಕುಜನರನ್ನು ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಗೂ, ಇಬ್ಬರನ್ನು ಬಹುಪುತ್ರ ಎಂಬುವವನಿಗೂ, ಮತ್ತಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೃಶಾಶ್ವನಿಗೂ ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಅಂಗಿರಸ್ ಮುನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಅವರ ವಂಶವಿಸ್ತಾರದ ವರ್ಣನೆ:

ಮರುತ್ವತೀ, ವಸು, ಯಾಮೀ, ಲಂಬಾ, ಭಾನು, ಅರುಂಧತಿ, ಸಂಕಲ್ಪಾ ಮುಹೂರ್ತಾ, ಸಾಧ್ಯಾ-ವಿಶ್ವಾ ಇವರು ಧರ್ಮಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಹತ್ತುಪತ್ನಿಯರು. ವಿಶ್ವೆಯ ಮಕ್ಕಳು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು. ಸಾಧ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಧ್ಯರು. ಮರುತ್ವತ್ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳು ಮರುತ್ವತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ವಸುಗಳು ವಸು ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಭಾನವ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳು ಭಾನುವಿನ ಮಕ್ಕಳು. ಮುಹೂರ್ತ ಎಂಬುವವರು ಮುಹೂರ್ತೆಯ ಮಕ್ಕಳು. ಘೋಷ ಲಂಬೆಯ ಮಗ, ನಾಗವೀಥಿ ಯಾಮಿಯ ಮಗ, ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಎಲ್ಲವೂ ಅರುಂಧತಿಯ ಸಂತಾನ. ಸಂಕಲ್ಪೆಯ ಮಗ ಸಂಕಲ್ಪ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಜ್ಯೋತಿಸ್ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಜನರು ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲಗಳು ಇದ್ದವು. ಅಪಧ್ರುವ, ಸೋಮ, ಧರ, ಅನಲ, ಅನಿಲ, ಪ್ರತ್ಯೂಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಸ ಇವರು ಎಂಟು ಜನ ವಸುಗಳು ವೈತಂಡ್ಯ, ಶ್ರಮ, ಶಾಂತ, ಧ್ವನಿ ಇವರು ಆಪನ ಮಕ್ಕಳು. ಲೋಕಾಧಾರನಾದ ಕಾಲ ಧ್ರುವನ ಮಗ. ವರ್ಚಾ ಎಂಬುವವನು ಸೋಮನ ಮಗ. ಧರನ ಮಗ ದ್ರವಿಣ. ಮನೋಜವ ಮತ್ತು ಅವಿಜ್ಞಾತಗತಿ ಎಂಬುವವರು ಅನಲನ ಮಕ್ಕಳು. ಅನಿಲನ ಮಗ ಸೇನಾಪತಿ. ಪ್ರತ್ಯೂಷನ ಮಗ ದೇವಲ ಇವನು ಮಹಾಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಭಾಸನ ಮಗ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಇವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶಿಲ್ಪಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿ.

ಕಶ್ಯಪ ಸಂತತಿ: ಅದಿತಿ, ದಿತಿ, ದನು, ಅರಿಷ್ಟಾ, ಸುರಸಾ, ಸುರಭಿ, ವಿನತಾ, ತಾಮ್ರ, ಕ್ರೋಧಾ, ವಶಾ, ಇರಾ, ಕದ್ರು, ಮುನಿ ಇವರು ಕಶ್ಯಪರ ಪತ್ನಿಯರು.

ಅಂಶ, ಧಾತೃ, ಭಗ, ತ್ವಷ್ಟೃ, ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಅರ್ಯಮಾ, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಸವಿತೃ, ಪೂಷನ್, ಅಂಶುಮಾನ್, ವಿಷ್ಣು ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಅದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಹಿಂದೆ ಚಾಕ್ಷುಷ

ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತುಷಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೇ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯರು, ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ದಿತಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಹಿರಿಯ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಕಿರಿಯ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗ ವಿವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ದಿವ್ಯ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಈ ವರಬಲದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಪೀಡಿಸಿದನು. ಪೀಡಿತರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಖಕರರೂ, ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷರೂ, ಸೃಷ್ಟಿ ರಕ್ಷೆಗಳ ಕಾರಣರೂ ನಿರ್ವಿಕಾರರೂ ಆದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬೇಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಎಲ್ಲ ದೇವ–ಮುನಿಗಳೊಡನೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ವಾಸಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಹೋಗಿ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನಾದ ಆ ದೇವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೋತ್ರ: "ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ; ಅನಂತ; ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ; ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ; ಮಹಾಯೋಗಿ; ಸನಾತನ; ಮಹಾವಿತಕ್ತ; ಮಹೈಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು; ವರ್ಣನೆಗೆ ನಿಲುಕದವನು; ಸೃಷ್ಟಿ–ಸ್ಥಿತಿ–ಸಂಹಾರಗಳಕರ್ತೃ; ಅಸುರ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವವನು; ಓ ಅನಂತ! ಈಶ! ಪರಮೇಶ್ವರ! ದಯವಿಟ್ಟು ಅಸುರರ ಪೀಡೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸು." ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೀತಾಂಬರಧರನೂ, ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯಂತಹ ಕಣ್ಣಿನವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು "ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೆ! ದೇವತೆಗಳೇ! ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ? ನಿಮಗಾಗಿ ನಾನು ಏನುಮಾಡಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು "ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರದಿಂದ ದರ್ಪವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಋಷಿಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರರು. ದಯವಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು ಎಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು".

ದೇವತೆಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಲೋಕಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ದೈತ್ಯನಾಯಕನ ವಧೆಗಾಗಿ ಮೇರುಪರ್ವತದಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಘೋರರೂಪನೂ, ಭಯನಕನೂ ಆಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು "ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗು". ಆ ಪುರುಷನು ಮಹಾ ಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಗರುಡನನ್ನು ಏರಿ ಭೈರವನಾದವನ್ನನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಿರನ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಹೋದನು. ಅವನ ಗುಡಗಿನಂತಹ ಆರ್ಭಟವನ್ನುಕೇಳಿ ದೈತ್ಯರೂ ಪ್ರತಿಆರ್ಭಟವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. "ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಭೈರವನಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಜನಾರ್ದನನೇ ಆಗಿರಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಮೊದಲಾದ ಪುತ್ರರ ಮತ್ತು ಅಸುರಶ್ರೇಷ್ಠರ ಜೊತೆ ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವರು ಓಡಿಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. "ಇವನು ದೇವತೆಗಳ ರಕ್ಷಕನೂ, ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಶತ್ರುವೂ ಆದ ನಾರಾಯಣ ಅಥವಾ ಅವನ ಮಗ" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ಪುರುಷನ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾವಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದದ ಆ ಪುರುಷನು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ನಾಲ್ಕುಜನ ಮಕ್ಕಳು ನಾರಾಯಣ ಸಂಜಾತನಾದ ಆ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಕಾದಾಡಿದರು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಹ್ಲಾದನು ವೈಷ್ಣವಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಸಂಹ್ಲಾದನು ಕೌಮಾರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಹ್ಲಾದನು ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಈ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ನಾರಾಯಣ ಸಂಜಾತನಾದ ಆ ಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಪುರುಷನು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕುಜನರನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಎಸೆದು, ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ತಾನೇ ಆ ಪುರುಷನ ಮೇಲೆರಗಿ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದನು. ಆಏಟಿ ನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಆ ಪುರುಷನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ನಾರಾಯಣನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರು ಗಿದನು. ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ನರಸಿಂಹರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವಿನ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದನು. ಯೋಗ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಆಗ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಳವಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಸರ್ವಸಂಹಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ನರಸಿಂಹನ ವಧೆಗಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಕಳಿಸಿದನು. ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಸೋದರರನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿ ಪುರುಷನ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ಈ ನರಸಿಂಹನ ಶಕ್ತಿಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಸೋತನು. ಅನಂತರ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಪಶುಪತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನರಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ದೇವಾಧಿದೇವ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಹಾನಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಸ್ತ್ರವು ವಿಫಲವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಸನಾತನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ತಿಳಿದನು. ಈ ಜ್ಞಾನ ಅವನ ಭಾಗ್ಯ. ಅವನು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯೇ ಶನಾದ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಋಗ್ ಯಜು ಸ್ಸಾಮವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ತಂದೆಯನ್ನೂ ಸೋದರರನ್ನೂ ತಡೆದು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಈ ನರಸಿಂಹ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣ. ಇವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲಾಗದು. ಸರ್ವಕಾಲ, ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನು. ಇವನು ಪುರಾಣ ಪುರುಷ, ಮಹಾಯೋಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿ–ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತೃ, ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ, ನಿರಂಜನ, ಇಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿರಿ." ಇದನ್ನು ಕೇಳಿವಿಷ್ಣುಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಹೇಳಿದನು. "ಈ ನರಸಿಂಹನ ಪರಾಕ್ರಮ ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಯಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾವಧ್ಯ". ಶುದ್ಧಮತಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ನಕ್ಕು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಸರ್ವರ ನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿಂದಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಶಾಶ್ವತನೂ, ಕಾಲನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ಕಾಲದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದವನೂ ಇವನನ್ನು ಕಾಲನಾಮಕನಾದ ಯಮನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?: ಹೀಗೆ ಪುತ್ರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಂದ

ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜೊತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಕೋಪದಿಂದ ಉಗ್ರವಾದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸೀಳಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷಭಯದಿಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದನು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನ ಶರೀರದಿಂದ ನೂರಾರು ಸಿಂಹಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು. ಅವುಗಳು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಸೋದರರಾದ ಅನುಹ್ರಾದ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಅಸುರರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದವು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ನರಸಿಂಹ ರೂಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣ ರೂಪದಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಪೀಡಿಸಿದನು. ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಪೀಡಿಸಿದನು. ಶಿವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಅಂಧಕ ಎಂಬ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ವೇದಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. *(ವೇದಾಪಹಾರ ಎಂದರೆ ವೇದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದು.)* ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಾಂತಿಹೀನರಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ಶ್ವೇತವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದನು. ಈ ಘಟನೆ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷವಧೆಯ ನಂತರ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಿಧಿಯಂತೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ವಿಷ್ಣುಮಹಿಮೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದನು. ಏನು ದೇವತೆಗಳ ಮಾಯೆಯೋ! ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಮಾನಿತನಾದ ತಾಪಸನು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಗಣ್ಣನಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು "ಯಾವ ವೈಷ್ಣವ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವಿಯೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ನಿನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿ ದಾಪುಗಾಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು. ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನಾದನು. ತಂದೆಯ ವಧೆಯು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಹರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಘೋರವಾದ, ರೋಮಾಂಚನ ಕಾರಿಯಾದ ಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯಿತು. ಭಾರೀ ಯುದ್ಧಾನಂತರ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಹರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಆಗಿನಿಂದ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾಯೋಗಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ತಲುಪಿದನು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹರಿಧ್ಯಾನ ನಿರತನಾದಾಗ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಮಗ ಅಂಧಕನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಶಿವದೇಹದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಂಧಕನು ಒಮ್ಮೆ ಮಂದಾರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಹಿಮಾಲಯನ ಮಗಳಾದ ಉಮೆಯನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದನು.

ಅಂಧಕನು ಉಮೆಯನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ: ಹಿಂದೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾದ ಸಾವಿರಾರು ಮುನಿಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದ ದಾರುವನದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ಸರ್ವನಾಶಕರವಾದ ಭಾರಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ಗೌತಮರ ಬಳಿಹೋಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಗೌತಮರು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಭೋಜನವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಊಟಮಾಡಿದರು. ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಳೆಯಾಯಿತು. ಜಗತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅನಂತರ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಗೌತಮರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. "ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಹೋಗಬೇಕು." ಎಂದು ಗೌತಮರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಮಾಯಾಹಸುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗೌತಮರ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಗೌತಮರು ಬಡಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಹಸುವನ್ನು ನೋಡಿ ದಯೆತುಂಬಿದವರಾಗಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಗೌತಮರು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಹಸು ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಶೋಕ ಮೂಢರಾದ ಗೌತಮರಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು. "ನಿಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಗೋವಧೆಯ ಪಾಪಇರುವವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೇ ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ" ಎಂದರು. ಗೌತಮರನ್ನು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ದಾರುವನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅನಂತರ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳ ಕಪಟದಿಂದಲೇ ತಾವು ಗೋವಧೆಯ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದು ಗೌತಮರು ಕೋಪಾಮಿಷ್ಟರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವೇದಾಧ್ಯಯ ರಹಿತರಾಗಿ, ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ಈ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ವೇದಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದು ದೇವೇಶನಾದ ಶಂಕರನನ್ನೂ, ಶಾಶ್ವತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಸಮೀಪಿಸಿ ಲೌಕಿಕಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ ದೇವತೆಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು "ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ, ಶರಣ್ಯನು ಆದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಶರಣಾಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನೋಡಿ ನಂದೀಶ್ವರನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡದವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಖಂಡಿತ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ. ಆದರೂ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯರಾದ ನಾವು ಇವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡದ ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಮೋಹವುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸೋಣ.

ಹೀಗೆ ಮುರಾರಿಯಾದ ಮಾಧವ (ವಿಷ್ಣು) ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಶಿವ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಹರಿ ಕಾಪಾಲ, ನಾಕುಲ, ವಾಮ, ಭೈರವ, ಪಾಶುಪತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ

ರಚಿಸಿದರು. ರಚಿಸಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ನೀವು ವೇದಬಾಹ್ಯರಾಗಿ ಮೋಹಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೀರಿ. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲ." ಹೀಗೆ ಶಿವ-ವಿಷ್ಣುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಲೋಕವನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಕಪಾಲ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸತ್ತವರ ಬೂದಿಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಜಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಅವತರಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು, ಮಗನನ್ನೂ ಅಮಿತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದನು. ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಗಣವನ್ನೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಯೇಬಿಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಶಿವನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ತ್ರೀರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಯಮ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಗಳನ್ನುಧರಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶಿವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ನಂದೀಶ್ವರನು ಎಂದಿನಂತೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯ್ದನು.

ಅಂಧಕನ ಉಮಾಪಹಾರ ಪ್ರಯತ್ನ: ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುರ್ಮತಿಯದಾ ದೈತ್ಯ ಅಂಧಕನು ಉಮೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂದಾರಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅಂಧಕ-ಭೈರವ ಯುದ್ಧ: ಯಮ ಭಯಂಕರನೂ, ಕಾಲರೂಪಧರನೂ ಆದ ಶಂಕರ ಕಿಂಕರನಾದ ಕಾಲಭೈರವ ಅಂಧಕನನ್ನು ತಡೆದನು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಘೋರವಾದ, ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಶಿವಶಕ್ತಿಯುತನಾದ ಭೈರವನು ತನ್ನ ಶೂಲದಿಂದ ಅಂಧಕನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಅಂಧಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಾವಿರ ದೈತ್ಯರು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದರು. ನಂದೀಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದರು. ಘಂಟಾಕರ್ಣ, ಮೇಘನಾದ, ಚಂಡೇಶ, ಚಂಡತಾಪನ, ವಿನಾಯಕ, ಮೇಘವಾಹ, ಸೋಮನಂದೀ ವೈದ್ಯುತ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳು ಶೂಲ, ಶಕ್ತಿ, ಋಷ್ಟಿ, ಪರ್ವತಶಿಖರ, ಕೊಡಲಿ ಈ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಅಂಧಕನ ಮೇಲೆರಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಅಂಧಕನು ಇವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗಿರಗಿರತಿರುಗಿಸಿ ಎಸೆದನು. ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟವರು ನೂರುಯೋಜನ ದೂರಬಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯರಂತೆ ಉಗ್ರರಾಗಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಅಂಧಕರು ಭೈರವನು ಭೈರವನನನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು ಹಾ! ಹಾ! ಎಂಬಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಎದ್ದಿತು ಭೈರವನು ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಭೈರವನು ಪರಾಜಿತನಾದನು. ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ

ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಉತ್ತಮರಾದ ನೂರಾರು ದೇವಿಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ದೇವಿಯರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದೇವನು ನಿಂತನು. ದೇವಿಯರು ಆ ಸಾವಿರಾರು ಅಂಧಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅಂಧಕನು ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು.

ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಶಿವನು ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಮಂದಾರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಶಿವನು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಗಣೇಶ್ವರರೂ, ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ದ್ವಿಜರಂತೆ, ಶಿವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಶಿವನು ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲದವರು ಸಮೀಪಿಸಲಾಗದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹರಿಭವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಭೈರವನನ್ನು, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ನಮಸ್ಕಾರ ನಿರತನಾದ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಮೊದಲು ಅಲಂಗಿಸಿ ಅನಂತರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಮಹಾದೇವಿ ಉಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅನಂತರ ಭೈರವನು ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಮಹಿಮಾರೂಪದ ಜಯವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು.

ಅಂಧಕರ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಆ ವಿಜಯವನ್ನೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಶಿವನು ದೇವಿಯ ಜೊತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗಲೇ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಿಜರೂ ತ್ರಿಲೋಚನನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ದೈತ್ಯಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಆ ದೇವಿಯರು ಶಿವದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದರು. ಉಮೆಯ ಜೊತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನನ್ನು ನೋಡಿ ಆದರದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಭಾವುಕರಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ಶಿವನ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಉಮೆಯನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಶಿವನ ಜೊತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣನ ಮನಸ್ಸಂಜಾತಳಾದ ಉಮೆಯನ್ನೂ *(ಬೇರೆ)* ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ನೋಡಿ ದೇವಿಯರು ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಿದರು. ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನುಯಾರು? ಈ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಬಾಲೆ ಯಾರು? ಕಮಲದಂತೆ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಶರೀರದ ಈ ಪುರುಷ ಯಾರು? ವೃಷಭವಾಹನನೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಯೂ, ಭೂತಾಧಿಪತಿಯೂ ನಿರ್ವಿಕಾರನೂಆದ ಶಿವನು ಹೇಳಿದನು:

ಶಿವನ ಉಪದೇಶ: "ಇವನು ನಾರಾಯಣ, ಇವಳು ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಗೌರಿ. ಸನಾತನದೇವನಾದ ಈಶ್ವರನು ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಾನೊಬ್ಬನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಭವಾನಿಯು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ನಿಃಸ್ಪೃಹ, ಶಾಂತ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಪರಿಗ್ರಹರಹಿತ ಪರಾವಲಂಬಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಶವ ಎಂದು ಉಮೆಯನ್ನೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ನಾನೇ ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾತೃವೂ, ಪಾಲಕನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರಣವೂಕಾರ್ಯವೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು. ಮಾಡಿಸುವವನೂ, ಭೋಗ-ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು

ಕೊಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೇ ಭೋಕ್ತೃಪುರುಷನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ, ಕಾಲರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಂಹಾರಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶ್ವತೋಮುಖನೂ, ವಿಶ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ವಾಸುದೇವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ಪಾಲಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಇವನೇ ಈ ನಾರಾಯಣ. ಇವನೇ ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಅಕ್ಷರ, ವ್ಯಾಪಿ, ಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯ. ಇವನೇ ತಾರಕಪುರುಷ. ನಿಯಾಮಕ, ಸರ್ವೋತ್ತಮಸ್ಥಾನ.

ಮಹೇಶ್ವರಿಯಾದ ಈ ಗೌರಿ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ. ದೋಷರಹಿತಳೂ, ಶಾಂತಳೂ, ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪಳೂ, ಸದಾನಂದಸ್ವರೂಪಳೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವಳಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇವಳಲ್ಲೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇವಳೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಶ್ರಯ. ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ನಿರ್ದೋಷನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಆದ ನಾನು ಇವಳಿಂದ ಅವಿಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅವ್ಯಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಾದಿಯೂ, ಅದ್ವಿತೀಯವೂ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಈಶ್ವರನನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ. ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು ನನ್ನನ್ನೇ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಭಿನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಯಾರು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ರೌರವಾದಿನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಾ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಎಲ್ಲಾ ಚರಾಚರಗಳ ರಕ್ಷಕ, ಅವ್ಯಯ ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲ ಆಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ಶಿವನ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಣೇಶ್ವರರೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ದೇವಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯನಾದ ಶಿವನನ್ನೂ, ಉಮೆಯ ಪಾದಗಳನ್ನೂ ನಾರಾಯಣನ ಪದಕಮಲಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕಾಮದಿಂದ ಕುರುಡಾದ ಮಹಾದೈತ್ಯ ಅಂಧಕನು ಮೋಹವಶನಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಮಂದಾರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗಲೇ ಅನಂತರೂಪನಾದ ನಿರ್ಮಲನೂ, ಯೋಗಿಯೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನು ದೈತ್ಯರ ಜೊತೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಣಪ್ರಮುಖರು ದೇವಪ್ರಮುಖರು, ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಮಾತೃಕಾದೇವತೆಗಳು ಇವರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲರುದ್ರನು (ಭೈರವನು) ಅಂತಕ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಹೋದನು. ದೇವದೇವನಾದ ಭೈರವರೂಪಿ ಶಿವನ ಅಗ್ನಿಯಂತಹ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು. ಗಣರಾಜರೂ, ಸಹಸ್ರಬಾಹುವಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದರು. ವಾಹನರಹಿತನಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಮಲದ ಎಲೆಯಂತಹ ವರ್ಣದ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿರುವ ಮೂರುಲೋಕವನ್ನೂ

ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಅನಾದಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಗಣನಾಯಕರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಗಣನಾಯಕರರಾಜನಾದ, ದೈತ್ಯಶತ್ರು ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಂಧಕನು ಇಂದ್ರ, ಮಾತೃಕಾಗಣ, ಎಲ್ಲಗಣಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಪ್ರಮುಖರು ಇವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಸರ್ವಪೀಡಕನಾದ ಅಮಿತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಅಂಧಕನು ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ವಿಮಾನವೇರಿ ಸತ್ವಹೀನನಾದ ಭೈರವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂಧಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ಭಯಂಕರನಾದ ಮಹಾರುದ್ರ ದೇವರಿಗೆ "ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ದೈತ್ಯೇಶ ಅಂಧಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು; ನೀನಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರು ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರರು. ನೀನು ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನೇ ವಿನಾಶಮಾಡುವ ಕಾಲಸ್ವರೂಪ; ಮಹಾಸಮರ್ಥ; ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹರನು ಹರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಗಣಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೇವಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಆಕಾಶಸಂಚಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಯಂಕರರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರುದ್ರನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. "ಅನಂತ! ಮಹಾದೇವ! ಕಾಲಮೂರ್ತಿ! ಸನಾತನ! ನೀನು ಅಗ್ನಿ. ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಒಳಗೆ ಇರುವಿ. ನೀನು ಅಂತಕ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ, ಪಾಲಕ, ನೀನೇ ಹರಿ. ನೀನೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ನೀನೆ ಮಹಾದೇವ. ನೀನೇ ಪರಮಪದ, ಓಂಕಾರಮೂರ್ತಿ. ತ್ರಿಲೋಚನ, ವೇದಗಮ್ಯ, ಮಹಾವಿಭೂತಿ, ವಿಶ್ವೇಶ, ಜಗತ್ಪತಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದ ಶಿವನು ಅಂಧಕನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತ್ರಿಶೂಲದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನರ್ತನ ಮಾಡಿದನು. ಶೂಲದ ತುದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಅಂಧಕನನ್ನುನೋಡಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಮುನಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಗಂಧರ್ವರು ಕಿನ್ನರರು ಹಾಡಿದರು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಸಮುದಾಯವು ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಶೂಲದ ತುದಿಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಂಧಕನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಅಂಧಕನು ಮಾಡಿದ ಶಿವಸ್ತುತಿ: ಪ್ರಾಜ್ಞನ್ನು ಪುರಾತನತತ್ವ, ಪವಿತ್ರ, ಅನಂತರೂಪವುಳ್ಳವನು, ಕಾಲಸ್ವರೂಪ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಯೋಗ-ವಿನಿಯೋಗಗಳ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೋ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕರಾಳನಾದ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಮಾಡುವ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿವುಳ್ಳ, ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ ಸಾವಿರಪಾದ, ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇವಪೂಜಿತ ಪಾದ! ಪೂಣ! ನಿರ್ಮಲ ತತ್ವಸ್ವರೂಪ! ಆದಿದೇವ! ನೀನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವಿ. ನೀನು ಅಗ್ನಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಬಾಹ್ಯಾಂತರರೂಪ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಂದ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ.

ನಿನ್ನನ್ನು ಪುರಾಣ ಪುರುಷ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣ, ತಮೋಗುಣವಿಲ್ಲದವನು, ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡುವಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸುವಿ. ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವಿ. ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ, ದೇಹ ಮೊದಲಾದ ವಿಕೃತಿಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಹಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿನ ಆತ್ಮತತ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಶಿವ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಅಕ್ಷರ *(ನಾಶರಹಿತ)* ಪರಬ್ರಹ್ಮ; ಪವಿತ್ರ, ಆನಂತರೂಪ, ನಿನಗೆ ಓಂ ಎಂದು ಹೆಸರು; ನೀನು ಈಶ್ವರ; ನಿರ್ವಿಕಾರ ಎಂದು ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರ, ವರುಣ, ಅಗ್ನಿ, ಹಂಸ, ಪ್ರಾಣ, ಮೃತ್ಯು, ಯಜ್ಞ, ಪ್ರಜಾಪತಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ನೀಲಕಂಠ ಎಂದು ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೀನು ನಾರಾಯಣ, ಆದಿಯಿಲ್ಲದವನು, ನೀನು ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹನೂ ಆಗಿರುವಿ. ನೀನು ವೇದಾಂತಹ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಮೇಯ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನು. ನೀನು ಸದಾಶಿವ, ನೀನು ಪರಮೇಶ್ವರ, ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋ ಗುಣಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದ, ಪೂರ್ಣನಾದ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ, ನಿರ್ದೋಷನಾದ, ಸಹಸ್ರಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಿ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯಾದ *(ಬ್ರಹ್ಮಾ-ವಿಷ್ಣು-ಮಹೇಶ್ವರ),* ಅನಂತಸ್ಥಾನಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ, ಜಗನ್ನಿವಾಸನಾದ, ಜನಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ, ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಹಾರವಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮುನೀಂದ್ರರಿಂದಲೂ, ಸಿದ್ಧರಿಂಲೂ ಅರ್ಚಿತ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳ ಸಾವಿರ ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯರಂತಹ ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಓ ಶಿವನೇ! ಐಶ್ವರ್ಯ-ಧರ್ಮಗಳ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಸ್ತುಗಳ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವ, ಜಗಜ್ಜನಾದಿಕಾರಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಉಮಾಸಹಿತನಾದ, ಸುಂದರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬಂಗಾರದ ಕೈಯ ದೇವನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಗ್ನಿ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯರಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಂಬಿಕಾಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ವೇದಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ತ್ರಿಕಾಲಾತೀತನದ, ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರಭಾನಿಧಿಯಾದ, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಮಹೇಶ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅಂಧಕನಿಗೆ ಹರಾನುಗ್ರಹ: ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವಾನ್ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಂಧಕನನ್ನು ಶೂಲದ ತುದಿಯಿಂದ ಇಳಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. "ಅಂಧರನೆ! ನೀನ್ನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹಣಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸದಾ ನನ್ನ ಬಳಿಯಿರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ರೋಗರಹಿತನೂ, ಸಂಶಯರಹಿತನೂ ಆಗುವಿ. ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಸರ್ವದುಃಖಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಂದೀಶ್ವರನ ಅನುಚರನಾಗಿರು."

ಶಿವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಮಹಾದೈತ್ಯ ಅಂಧಕನು ಗಣನಾಯಕನಾಗಿ ಶಿವಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ಅವನು ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು,

ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಚಂದ್ರಾಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಅವನ ಕಂಠನೀಲವಾಯಿತು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಟೆ ಮೂಡಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವೂ ಬಂದಿತು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಭೈರವ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಯುಕ್ತವೇ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ಮಹಾಪುರುಷ. ಜನ್ಮದಿಂದ ಬಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವಿ."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗಣಾಧಿಪತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭೈರವನು ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಅಂಧಕರೊಂದಿಗೆ ಶಂಕರನ ಬಳಿ ಹೋದನು. ಸಂಹಾರಕನಾದ ಶಂಕರನು ಮಾಧವ, ಅಂಧಕ ಮತ್ತು ಮಾತೃದೇವತೆಗಳು ಇವರೊಡನೆ ಬಂದಿರುವ ಭೈರವ ದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆಗ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷಸುತನಾದ ಅಂಧಕನನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಶಂಕರನು ಪಾರ್ವತಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಸಂಸಾರದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಅಂಧಕನೊಡನೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪತಿಯ ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅಂಧಕನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಶಂಕರಾನುಗ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು.

ಅಂಧಕನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದನು: "ಯಾರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವಳೋ ಅಂತಹ ದೇವವಲ್ಲಭೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶಿವನ ಜೊತೆ ಅತಿನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಂಗಳಮಯವಾದ ಬಂಗಾರ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಯಾರ ಒಳಗೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೂ ಇದೆಯೋ ಯಾರಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದುವುದೋ ಅಂತಹ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಿಹೀನಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು, ವೃದ್ಧಿ-ಹ್ರಾಸ ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತಳಾದ ಗಿರಿಜೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದೇವಿ! ನನ್ನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಸುರಾಸುರರಿಂದ ನಮಸ್ಕೃತವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ನಮಿಸುವೆ."

ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿನಮ್ರನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ ದೈತ್ಯನಾಯಕ ಅಂಧಕನನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪುತ್ರನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ರುದ್ರ ಸಂಜಾತನಾದ ಆ ಭೈರವನು ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಾತೃ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕಾರಣವಾದ ತಮೋಗುಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಡವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನರಸಿಂಹ ರೂಪವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಭೈರವನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನನಿರತನಾದನು. ಆಗ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಮಹಾದೇವ! ನಮಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವು, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ನಾವು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕು." ಇಷ್ಟುಹೇಳಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಆ ವಿಷ್ಣುಸಂಜಾತರಾದ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳು ತಿನ್ನಲು ತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಭೈರವದೇವನು ನೃಸಿಂಹರೂಪಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಹರಿಯು

ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಭೈರವದೇವನು (ಶಿವನ ಒಂದುರೂಪ) "ಈ ಮಾತೃದೇವತೆಗಳು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ನರಸಿಂಹನು ಆ ದೇವಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಬಳಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನರಸಿಂಹನ ಆದೇಶದಂತೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭೈರವದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಹೃಷಿಕೇಶನು ಹೇಳಿದನು.

"ಯಾರು ಶಿವಭಕ್ತರೋ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಭಕ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಹಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹೇಶ್ವರಾಂಗ ಸಂಜಾತನಾದ ನನ್ನ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯೇ ಸರ್ವಸಂಹಾರಕರ್ತೃ. ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖ ನನ್ನ ಎರಡು ರೂಪಗಳು ಮೊದಲನೆಯದು ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಸಂಹಾರಕರೂಪ. ಎರಡನೆಯದು ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃರೂಪ. ನಾನು ಕಾಲರೂಪದಿಂದ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನ ನಾರಾಯಣರೂಪವು ಸತ್ವಗುಣ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಮೂರುರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಗತಿ." ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಬೋಧಿತರಾದ ವಿಷ್ಣು ಸಂಜಾತರಾದ ಆ ದೇವಿಯರು ಆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಅಂಧಕಾಸುರ ನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಭೈರವದೇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನರಸಿಂಹನಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಸಂಹಾರ ಶಿವನಿಂದ ಅಂಧಕಾಸುರ ಸಂಹಾರ ಎಂದ 18ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ವಾಮನ ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೯

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಅಂಧಕ ನಿಗ್ರಹಾನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಗ ವಿರೋಚನ ರಾಜನಾದನು. ಇವನು ದೇವೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಚರಾಚರ ಸಹಿತವಾದ ಇಡೀ ಮೂರುಲೋಕವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಮಹಾಮುನಿ ಭಗವಾನ್ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಇವನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದರು. ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಾಸುರ ವಿರೋಚನನನ್ನು ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರರಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. "ಯೋಗೀಶ್ವರರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ತಾವು ನಮ್ಮ ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯ, ಅನುಗೃಹೀತ. ಪೂಜ್ಯರೇ! ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ? ನಾನು ನಿಮಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರಿ."

ಮಹಾಮುನಿಯು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ಮಹಾಸುರ ವಿರೋಚನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ನೀನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ." ಅನಂತರ ವಿರೋಚನನ್ನು ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೇ!

ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರಿ." ಅನಂತರ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಮಾಹಾತ್ಮನಾದ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವಾದ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ವಿರೋಚನನು ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನುಕೊಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಗನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು.

ಅವನ ಮಗ ಬಲಿ ಮತಿವಂತ, ಅಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮತ್ತು ವೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಮಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಇವನು ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆಭಾರಿ ಯುದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಿ ಗೆದ್ದನು. ಸೋತ ದೇವೇಂದ್ರನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಬಹಳ ದುಃಖಿತಳಾದ ದೇವಮಾತೆ ಅದಿತಿಯು ದೈತ್ಯನಾಯಕರ ವಧೆಗಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವೇ ತಮಗೆ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ ಘೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಗತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸಿದಳು. ಅವನನ್ನು ವಾಸುದೇವ, ಅದ್ಯಂತರಹಿತ, ಆನಂದರೂಪ, ನಿರ್ವಿಕಾರ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದಳು. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾಧರನಾಗಿ ದೇವಮಾತೆಯ ಎದುರು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ತನ್ನೆದುರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಳು.

ಅದಿತಿ ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ: ಎಲ್ಲ ದುಃಖರಾಶಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪರಮ ದಯಾಳುವೇ! ನೀನೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವಿ. ಅಪರಿಮಿತ ಮಹಿಮನೇ! ನೀನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ. ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮೂರ್ತಿಯೇ. ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ವಿಕಾರನೆ! ನಿರ್ಮಲಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನೆ! ನೀನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ. ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಕಾಲರೂಪನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾರಸಿಂಹನೂ ಶೇಷನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಕಾಲರುದ್ರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಸಂಹಾರಕರ್ತೃವಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಾಸುದೇವ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಪ್ರಪಂಚಮಾಯೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಯೋಗಗಮ್ಯನಾದ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ, ಧರ್ಮವಿಜ್ಞಾನ ನಿಷ್ಠನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವರಾಹ ರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದ-ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಷ್ಠನಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಗಮ್ಯನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಭೋಧಕನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಆದನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನಾದ ಪ್ರಭುವೇ! ಸುಖಕಾರಣನೂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಯೋಗಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಂಗಳಮಯನೂ ಏಕರೂಪನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಹೀಗೆ ದೇವಮಾತೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ ವರ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾದನು. ಅದಿತಿಯು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ "ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಬೇಡಿದಳು. ಶರಣಾಗತ ಜನವತ್ಸಲನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಬಹುಕಾಲಾನಂತರ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ದೇವಮಾತೆಯು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳು. ಭಗವಂತನು

ಅದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಾಗ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಉತ್ಪಾತಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಪೀಡಿತನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: "ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ತಾತ! ಈ ಪುರದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಉತ್ಪಾತಗಳು ಆಗುತ್ತಿವೆ? ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು?" ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ, ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಯಾರ ಅಧೀನವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದೇವಮಾತೆ ಅದಿತಿಯು ಅಸುರನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಜಗತ್ತು ಯಾರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಆ ವಾಸುದೇವನು ದೇವಮಾತೆಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯರಾರರೋ ಆ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅದಿತಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರಗಳು ಯಾರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಯಾರಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಮಹಾಯೋಗಿ, ಪುರಾಣ ಪುರುಷ ಹರಿ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ನಾಮ, ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ನಿರ್ದುಷ್ಟಸ್ವರೂಪನೋ ಆ ವಿಷ್ಣುವು ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯಾರ ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಳಾಗಿದ್ದಾಳೋ ಆ ಜನಾರ್ದನನ್ನು ಅವತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶಂಕರನು ಯಾರ ತಮಸಮೂರ್ತಿಯೋ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾರ ರಾಜಸಮೂರ್ತಿಯೋ ಆ ಸತ್ವ ಪ್ರಚೋದಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಅವತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಭಕ್ತಿನಮ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು, ನೀನು ಸುಖಿಯಾಗುವಿ." ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಾತಿನಂತೆ ವಿರೋಚನ ಪುತ್ರ ಬಲಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ, ಧರ್ಮಜ್ಞನಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದನು.

ವಾಮನಾವತಾರ: ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇವಮಾತೆ ಅದಿತಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಹರ್ಷವರ್ಧನನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಚತುರ್ಭುಜನೂ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸಾಂಕವುಳ್ಳವನೂ ನೀಲಮೇಘದ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳವನೂ, ವರ್ಚಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ಚಾರಣರೂ, ದೇವೇಂದ್ರನೂ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಭಗವಾನ್ ಹರಿಯು ಉಪನಯನಾಂತರ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಗಳಿಂದ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಲೋಕಪ್ರಭುವಾದ ಹರಿಯು ಲೋಕವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೋ ಜನರೂ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರಷ್ಟೆ!

ಅನಂತರ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಇರುವ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಯೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು

ಮಾಡಿದನು. ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಯಾಗ'ಭೂಮಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರೀ ಸಂಪತ್ತನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಮಹರ್ಷಿ ಭರದ್ವಾಜರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ವಾಮನನಾಗಿ ಯಾಗ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ, ಉಪವೀತ, ಆಷಾಢದಂಡಗಳಿಂದಲೂ, ಜಟೆಯಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಬಹಳ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನು ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬಳಿಬಂದನು. ತನ್ನ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಅಳೆಯಬಹುದಾದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು.

ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಾಮನನ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ಬಂಗಾರದ ಕಳಶದಲ್ಲಿ ಆಚಮನೀಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು "ನಿನಗೆ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಾತ್ಮನಾದ ಹರಿಯು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ" ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ವಾಮನನ ಎಳೆಯಾದ ಕೈತುದಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದನು.

ವಾಮನನು, ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವ ದೈತ್ಯಪತಿ ಬಲಿಯ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನಳೆದು ಮೊತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಈ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೂರುಲೋಕವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಲೋಕದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದಿತ್ಯಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪಾದವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಕೂಡ ಆಪಾದವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಪಾದವು ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕಪಾಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿತು. ಈ ಭೇದನದಿಂದ ತಂಪಾದ ಮಹಾಜಲವು ಒಳಗೆ ಧುಮುಕಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಆ ಜಲರಾಶಿಯು ಗಂಗೆಯೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದ ಆ ಪಾದವು ತನ್ನ ಮೂಲ ರೂಪದ ಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತು.

ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆ ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನು ಆ ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ವಾಮನನಾಗಿ "ದೈತ್ಯರಾಜನೆ! ನನ್ನದೇ ಆದ ಈ ಮೂರುಲೋಕವು ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ." ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ "ಅನಂತಧಾಮನಾದ, ಅಮಿತ ವಿಕ್ರಮನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ವಾಮನನ ಕೈಗೆ ನೀರುನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಗನ ಮಗನು ಕೊಟ್ಟ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ "ಪಾತಾಲ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೊರೆಯದ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿರು. ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸು. ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವಿ" ಎಂದು ಆ ದೈತ್ಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ, ದೇವೇಂದ್ರ, ಸಿದ್ಧರು, ಕಿನ್ನರರು, ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ರುದ್ರ-ಆದಿತ್ಯ ಮರುತ್ ಗಣಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ವಾಮನರೂಪಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಈ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮವನ್ನುಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಆ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಅಸುರ ಶ್ರೇಷ್ಠರೊಂದಿಗೆ ಪಾತಾಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ವಿಷ್ಣು ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಕ್ತಯೋಗವನ್ನು ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಚಕ್ರ-ಶಂಖಧಾರಿಯಾದ, ಕಮಲಾಕ್ಷನಾದ, ಅಪ್ರಮೇಯನದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಇದು ವಾಮನನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕಥೆ. ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ವಾಮನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ೧೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಬಾಣಾಸುರನ ಕಥೆ — ಅಧ್ಯಾಯ-೧೮

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ನೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಎನ್ನುವವನು ಪ್ರಧಾನ. ಅವನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ, ಕಾಂತಿವಂತ, ಮಹಾಶಿವಭಕ್ತ ಅವನು ಬಲಿಯನಂತರ ರಾಜನಾದನು. ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಶಿವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಣನ ಮೇಲೆ ದೂರಿತ್ತರು. ಶಿವನು ದೂರನ್ನುಕೇಳಿ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಾಣಾಸುರನ ಪುರವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗಾದಾಗ ಬಾಣಾಸುರನು ತ್ರಿಶೂಲ ಧಾರಿಯೂ, ವೃಷಭಗಳ ಪತಿಯೂ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ನೀಲಲೋಹಿತ ವರ್ಣದ ಶಿವನು ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಗಣಗಳ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದನು.

ವಂಶಕೀರ್ತನೆ: ಕಶ್ಯಪರ ಹೆಂಡತಿ ಧನುವಿಗೆ ತಾರ ಮೊದಲಾದ ಭಯಂಕರರಾದ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ತಾರ, ಶಂಬರ, ಕಪಿಲ, ಶಂಕರ, ಸ್ವರ್ಭಾನು, ವೃಷಪರ್ವಾ-ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು.

ಬಹುಶಿರಸ್ಸಿನ ಸಾವಿರಾರು ಸರ್ಪಗಳು, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸುರಸೆಯ ಮಕ್ಕಳು. ಸಾವಿರಾರು ಗಂಧರ್ವರು ಅರಿಷ್ಟಾ ಎನ್ನುವವರ ಮಕ್ಕಳು. ಅನಂತ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾನಾಗರು ಕದ್ರುವಿನ ಮಕ್ಕಳು.

ಶುಕೀ, ಶ್ಯೇನೀ, ಭಾಸೀ, ಸುಗ್ರೀವಾ, ಗ್ರಂಥಿಕಾ, ಶುಚಿ ಇವರು ಕಶ್ಯಪರ ಹೆಂಡತಿ ತಾಮ್ರಾ ಎನ್ನುವವಳ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಕಶ್ಯಪರ ಹೆಂಡತಿ ಸುರಭಿಯ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನೂ ಹಡೆದಳು. ಇರಾ ಎನ್ನುವವಳು ಮರಗಳನ್ನೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ, ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಸಂತತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ಮುನಿ ಎನ್ನುವವಳು ಯಕ್ಷರನ್ನೂ,

ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನೂ ಕ್ರೋಧಭಾವದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಂಪನ್ನೂ ಹಡೆದಳು. ಗರುಡ ಮತ್ತು ಅರುಣರು ವಿನತೆಯ ಮಕ್ಕಳು. ಧೀಮಂತನಾದ ಗರುಡನು ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹರಿಯ ವಾಹನನಾದನು. ಅರುಣನು ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವನ ವರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಸಾರಥಿಯಾದನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದ ಕಶ್ಯಪ ಸಂತತಿ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರ ತಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಚಂದ್ರನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಹುಪುತ್ರ, ಒಳ್ಳೆಯಜ್ಞಾನಿ. ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಲ್ಕುಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಅಂತೆಯೇ ಅಂಗೀರಸರಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠಋಷಿಗಳು. ಧರ್ಮದೇವತೆಯಿಂದ ಸತ್ಕೃತರಾದರು. ಕೃಶಾಶ್ವ ಎಂಬ ದೇವರ್ಷಿಗೆ ಪ್ರಹರಣ *(ದೇವತೆಗಳ ಆಯುಧಗಳು ಎಂದು ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ)* ಎಂಬ ಮಗ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ನಾಮಗಳಿಂದ ಅದೇ ಕೆಲಸವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಣಾಸುರನ ಕಥೆ ಎಂಬ 18ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಕಶ್ಯಪ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಶ್ರತು ಅತ್ರಿ, ವಶಿಷ್ಠರ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೧೯

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಇಷ್ಟು ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಶ್ಯಪರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಂತತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ತೀವ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಶ್ಯಪರಿಗೆ ವತ್ಸರ ಮತ್ತು ಅಸಿತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು. ನೈಧ್ರುವ ಮತ್ತು ಐಭರು ಮತ್ಸರನ ಮಕ್ಕಳು ರೈಭ್ಯ ಬಹಳ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು. 'ಶೂದ್ರ'ರು ರೈಭ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರೆಲ್ಲ ಪರಮ ವೈದಿಕರು. ಚ್ಯವನನ ಮಗಳು ಸುಮೇಧಾ ನೈಧ್ರುವನ ಹೆಂಡತಿ ಕುಂಡಪಾಯಿ ಎಂಬ ಸತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕುಂಡಪಾಯಿಗಳು ಎಂದು ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಪರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಕಶ್ಯಪರಮಗ ಅಸಿತನ ಹೆಂಡತಿ ಏಕಪರ್ಣಾ. ಇವರ ಮಗ ದೇವಲ. ಇವನ ವೇದಾಭ್ಯಾಸನಿರತ, ಮಹಾತಪಸ್ವಿ, ಯಾಗಾಚಾರ್ಯ. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಕಾಶ್ಯಪರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗ ಇವನು ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ; ಶುಚಿ, ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ, ನೈಧ್ರುವ, ರೈಭ್ಯ ಈ ಮೂವರು ಕಾಶ್ಯಪಪುತ್ರರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಮಾನವರು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಸಂತತಿಯ ವಿವರಣೆ: ತೃಣಬಿಂದು ಎಂಬ ರಾಜರ್ಷಿ, ಇವನಿಗೆ ಐಲನಲಾ ಎಂಬ ಮಗಳು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಇವಳ ಪತಿ, ವಿಶ್ರವ ಇವರ ಮಗ, ಇವನಿಗೆ ಪುಷ್ಪೋತ್ಕಟಾವಾಕಾ, ಕೈಕಸಿ, ದೇವವರ್ಣಿನೀ ಎಂಬ ಬಹಳಸುಂದರಿಯರಾದ ನಾಲ್ಕುಜನ ಪತ್ನಿಯರು. ಇವರಿಂದ ಪುಲಸ್ತ್ಯಕುಲ ಬೆಳೆಯಿತು. ದೇವವರ್ಣಿನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಕುಬೇರ. ಇವನೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ. ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪನಾದ ರಾವಣ ಕೈಕಸಿಯ ಮಗ. ಕುಂಭಕರ್ಣ-ಶೂರ್ಪಣಖಾ, ವಿಭೀಷಣ ಇವರು ಪುಷ್ಪೋತ್ಕಟಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಮಹೋದರ, ಪ್ರಹಸ್ತ ಮಹಾಪಾರ್ಶ್ವ

ಮತ್ತು ಖರ ಎಂಬಗಂಡುಮಕ್ಕಳು, ಕುಂಭೀನಸೀ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಆಕೆಯಮಕ್ಕಳು. ತ್ರಿಶಿರ, ದೂಷಣ, ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವ, ಮಹಾಬಲ ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಆಕೆಯಮಕ್ಕಳು. ರಾವಣಮೊದಲಾದ ಹತ್ತುಜನ *(ವಿಭೀಷಣನನ್ನುಬಿಟ್ಟು)* ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸರು. ಎಲ್ಲರೂ ಶಿವಭಕ್ತರು, ತಪೋಬಲದಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರು, ಮಹಾಭಯಂಕರರು. ಜಿಂಕೆಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು, ಕೋರೆಹಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಭೂತಗಳು, ಪಿಶಾಚಿಗಳು, ಕರಡಿಗಳು, ಹಂದಿಗಳು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳು ಪುಲಹಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಸಂತತಿ.

ಕ್ರತುಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂತತಿ ಇಲ್ಲ. ಮರೀಚಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗ ಕಶ್ಯಪ ಇವನೂ ಒಬ್ಬಪ್ರಜಾಪತಿ, ಭೃಗುವಿನ ಮಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ. ಇವನು ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ದೈತ್ಯಗುರು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತ, ಶಿವಭಕ್ತ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ ಅತ್ರಿಯಮಗ ವಹ್ನಿ, ಕೃಶಾಶ್ವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಘೃತಾಚೀ. ಇವರ ಮಗ ನೈಧ್ರುವ. ಇವನು ವಹ್ನಿಯ ಸೋದರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಕೃಶಾಶ್ವ ಮುನಿಯು ಘೃತಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯರು ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾವರ್ಚಸ್ವಿಗಳು, ವೇದವೇದಾಂಗನಿರತರು, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಕೊಂಡವರು.

ನಾರದರು ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹರ್ಯರ್ಶವರ ನಾರದರ ಮಾಯೆಯಿಂದ *(ಸಂಸಾರ ಅಸಾರವೆಂಬ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಭಾಗವತ)* ವಿರಕ್ತರಾದರು. ಸಂತತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಬಯಸಿದ್ದ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಸಂತತಿಹೀನನಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾರದನನ್ನು ಶಪಿಸಿದರು.

ವಸಿಷ್ಠ–ಅರುಂಧತಿಯರ ಮಗ ಶಕ್ತಿಮುನಿ ಇವನ ಮಗ ಪರಾಶರ ಇವನು ಸರ್ವಜ್ಞ ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇವನು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನಾದ ಶಿವನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅಪ್ರತಿಮರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾನರನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದನು. ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನೇ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಮಗ ಶುಕ. ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಭೂರಿಶ್ರವಸ್, ಪ್ರಭು, ಶಂಭು, ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಗೌರ ಎಂಬ ಐದುಜನಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳು. ಕೀರ್ತಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಇವಳು ಯೋಗಿಗಳ ತಾಯಿ ಮಹಾವ್ರತನಿಷ್ಠಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅತ್ರಿವಂಶದ ವಿವರಣೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನೂಮುಂದೆ ಕಶ್ಯಪರಿಂದ ಉಗಮವಾದ ರಾಜಸಂತತಿವಿವರಣೆ.

ಕಶ್ಯಪ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಕ್ರತು ಅತ್ರಿ, ವಶಿಷ್ಠರ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ಎಂ ೧೯ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೦
ವಸುಮನಸ ರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆ

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಕಶ್ಯಪ-ಅದಿತಿಯರ ಮಗ ಆದಿತ್ಯ, ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಸಂಜ್ಞಾ, ರಾಜ್ಞೀ, ಪ್ರಭಾ, ಛಾಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುಜನ ಹೆಂಡತಿಯರು. ಆದಿತ್ಯ-ಸಂಜ್ಞೆಯರ ಮಗ ಮನು, ಯಮ-ರೇವಂತರು ರಾಜ್ಞಿಯ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು. ಯಮುನಾ ಅವಳ ಮಗಳು. ಪ್ರಭಾತ ಪ್ರಭಾಳ ಮಗ ಸಾವರ್ಣಿ, ಶನಿ, ವಿಷ್ಟಿ ಛಾಯಾಳ ಪುತ್ರರು, ತಪತೀ ಅವಳ ಪುತ್ರಿ.

ಆದಿತ್ಯ-ಸಂಜ್ಞೆಯರ ಮಗನಾದ ಮನು (ವೈವಸ್ವತಮನು) ವಿಗೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ನೃಗ, ಧೃಷ್ಟ, ಶಯಾರ್ತಿ, ನರಿಷ್ಯಂತ, ನಾಭಾಗ, ಅರಿಷ್ಟಕ ರೂಷ ಮತ್ತು ಪೃಷಧ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತುಜನ ಇಂದ್ರಸಮಾನರಾದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು. ಇಲಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರಿ. ಇವಳು ಚಂದ್ರನ ಮಗ ಬುಧನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಪುರೂರವಸ್ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಸುದ್ಯಮ್ನ ಎಂಬ ಪುರುಷನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದಳು.* ಈ ಸುದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಉತ್ಕಲ, ಗಯ ಮತ್ತು ವಿನತ ಎಂಬ ಮೂರುಜನ ಪುತ್ರರು, ಅಪ್ರತಿಮಕೀರ್ತಿವಂತರಾದ ಇವರು ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಕುರಿತುತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದರು. ವಿಕುಕ್ಷಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ. ಇವನಿಗೆ ಹದಿನೈದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಕಕುತ್ಥ್ಸ ಇವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಇವನ ಮಗ ಸುಯೋಧನ, ಸುಯೋಧನನ ಮಗ ಪೃಥು. ಪೃಥುವಿನ ಮಗ ವಿಶ್ವಕ. ಇವನ ಮಗ ಧೀಮಂತನಾದ ಆರ್ದ್ರಕ, ಇವನ ಮಗ ಯುವನಾಶ್ವ ಮಹಾಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಇವನು ಒಮ್ಮೆ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಸೂರ್ಯನಂತಹ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಗೌತಮರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪುತ್ರಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಯುವನಾಶ್ವ "ಯಾವ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ?" ಎಂದು ಗೌತಮರನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

"ನಿರ್ದೋಷನಾದ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಪುರಾಣಪುರುಷ ನಾರಾಯಣನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಂಕರರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಾರಮಗ ಮತ್ತು ಮೊಮ್ಮಗರಾಗಿರುವರೋ ಆ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಯಾರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ನಾರಾಯಣನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು".

ಯುವನಾಶ್ವನು ಗೌತಮರ ಮಾತಿನಂತೆ ಸನಾತನನೂ ಹೃಷೀಕೇಶನೂ, ವಾಸುದೇವನೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಈ ಯುವನಾಶ್ವನಿಗೆ ಶ್ರಾವಸ್ತಿ

ಎಂಬಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ, ಇವನು ಗೌಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಸ್ತಿ ಎಂಬಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಬೃಹದಶ್ವ, ಇವನ ಮಗ ಕುವಲಯಾಶ್ವಕ. ಇವನು ಧುಂಧು ಎಂಬ ಮಹಾಅಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ಧುಂಧುಮಾರ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ದೃಢಾಶ್ವ, ದಂಡಾಶ್ವ ಮತ್ತು ಕಪಿಲಾಶ್ವ ಇವರು ಧುಂಧುಮಾರನ ಮಕ್ಕಳು. ದೃಢಾಶ್ವನ ಮಗ ಪ್ರಮೋದ, ಪ್ರಮೋದನ ಮಗ ಹರ್ಯಶ್ವ, ಹರ್ಯಶ್ವನ ಮಗ ನಿಕುಂಭ, ನಿಕುಂಭನ ಮಗ ಸಂಹತಾಶ್ವಕ. ಕೃತಾಶ್ವ ಮತತು ರಣಾಶ್ವರು ಸಂಹತಾಶ್ವನ ಮಕ್ಕಳು. ರಣಾಶ್ವನ ಮಗ ಯುವನಾಶ್ವ ಇವನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. ಋಷಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವರುಣನನ್ನುಕುರಿತು ಯಜ್ಞವನ್ನುಮಾಡಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇವನೇ ಮಾಂಧಾತೃ. ಇವನು ಅಪ್ರತಿಮ, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ, ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ. ಮಾಂಧಾತೃವಿಗೆ ಪುರುಕುತ್ಸ, ಅಂಬರೀಷ ಮತ್ತು ಮುಚುಕುಂದ ಎಂಬ ಮೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರಸಮಾನರು. ಮುಚುಕುಂದ ಮಹಾಪುಣ್ಯಾತ್ಮ. ಅಂಬರೀಷನದಾಯಾದಿ* ಮತ್ತೊಬ್ಬಯುವನಾಶ್ವ, ಇವನು ಮಹಾತಪಸ್ವೀ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನರ್ಮದಾ, ಇವರ ಮಗ ಸಂಭೂತಿ, ಇವನಗ ಮಗ ವಿಷ್ಣುವೃದ್ಧ, ಇವನು ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕ. ಕರ್ದಮಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನೂ ಆದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನಹೆಸರು ವಸುಮನಸ್, ಅವನು ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ, ಅಪ್ರತಿಮನಾದ ತ್ರಧನ್ವನು ಎಂಬಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು. ಈ ವಸುಮನಸ್ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನ, ದಾನಶೀಲ, ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಬಯಸಿದವನು. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನುನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಮಹಾತ್ಮನ ಯಾಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಸಿಷ್ಠ, ಕಶ್ಯಪ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ದೇವೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ವಸುಮನಸ್ ವಿನಯದಿಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವಸಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ವಸುಮನಸ್: ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ? ಯಜ್ಞ? ತಪಸ್ಸು? ಅಥವಾ ಸಂನ್ಯಾಸ?

ವಸಿಷ್ಠ: ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೇದಗಳು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ: ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಯೋಗಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅನಂತರ ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕು.

ಪುಲಹ: ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಜಮದಗ್ನಿ: ಜನ್ಮರಹಿತನೂ, ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನೂ, ಸನಾತನನೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ದೇವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ: ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನೂ, ಸರ್ವಾತಂರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸ್ವಯಂ (ಪರಾವಲಂಬನೆ ಇಲ್ಲದ) ಇರುವವನೂ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖನೂ ಆದ ರುದ್ರನನ್ನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಅಲ್ಲ.

ಭರದ್ವಾಜ: ಸರ್ವದೇವಸ್ವರೂಪನಾದ, ಸನಾತನನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅತ್ರಿ: ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನಾದ, ಬ್ರಹ್ಮನ ತಂದೆಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಗೌತಮ: ಈ ಜಗತ್ತು ಯಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಪ್ರಕೃತಿ–ಪುರುಷರ ಜನಕನೋ ಆ ದೇವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕಶ್ಯಪ: ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ, ಸುಖಪ್ರದನೂ ಆದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕ್ರತು: ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪುತ್ರಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಪಸ್ಸೇ ಧರ್ಮ. ಬೇರೆಯಾವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸಿಲ್ಲ.

ರಾಜರ್ಷಿ ವಸುಮನಸ್ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ತ್ರಿಧನ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತನಾದ, ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪ್ರಾಣಪುರುಷನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಚತುರ್ವಣದ ಜನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪರಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸು" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ದೇವದಾರ ವನಗಳಿರುವ ರಮ್ಯವಾದ ಹಿಮವತ್‌ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕಂದ, ಮೂಲ, ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಅವನು ಒಂದುನೂರುವರ್ಷಕಾಲ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತಿದ್ದಾಗ ವಿಶ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆಬಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ವಸುಮನ ಅವನಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

"ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ, ಹಿರಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ, ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸೃಷ್ಟಿಪಾಲನ ಕರ್ತೃವಾದ, ದೇವಾತ್ಮಮೂರ್ತಿಯಾದ, ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಗಳಿಂದ ಅಧಿಗಮ್ಯನಾದ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ, ಯೋಗಿಗುರುವೂ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು "ನಿನಗೆಮಂಗಳವಾಗಲಿ, ವರವನ್ನುಕೇಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ದೇವದೇವೇಶ! ಇನ್ನೂ ಒಂದುನೂರುವರ್ಷ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸುವೆ. ಅಷ್ಟು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು" ಎಂದು ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. "ಹಾಗೆಯೇಆಗಲಿ" ಎಂದುಹೇಳಿ, ರಾಜನನ್ನು ಕೈಯಿಂದಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ಆ ರಾಜನು ಪ್ರತಿದಿನ ಮೂರುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಕಂದ–ಮೂಲ–ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ, ಬಹಳ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು. ನೂರುವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ರಾಜನು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಿವನಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳು, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಜಟೆ, ಎಂಟು ಕೈಗಳು, ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ, ನರ–ನಾರೀಶರೀರ, ನೀಲಕಂಠ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ರಕ್ತಾಂಬರವನ್ನೂ, ರಕ್ತಮಾಲೆ ರಕ್ತಗಂಧವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ಶಿವನನ್ನುನೋಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. "ನಮಸ್ತೇ ನೀಲಕಂಠಾಯ ಭಾಸ್ವತೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೇ ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಕಾಲರೂಪಾಯ ಹೇತುವೇ" ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಪರಮಪ್ರೀತನಾದ ಶಿವನು ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೇ! ನೀಲಕಂಠ, ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನನ್ನ ರಹಸ್ಯನಾಮಗಳು. ಇವುಗಳು ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜನೇ! ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ನಾಮಗಳನ್ನುಹೇಳು, ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡು. ಯಜುರ್ವೇದದ ಸಾರವಾದ ಶತರುದ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಬೇರೆಕಡೆ ಮನಸ್ಸಿಡದೇ ಜಪಿಸು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೂ, ನಿರಾಹಾರನೂ, ಭಸ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ರುದ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ." ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತು ನೂರುವರ್ಷ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನ–ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ರಾಜನು ನಿತ್ಯವೂ ಮೂರುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನೂರುವರ್ಷ ಕಳೆದನಂತರ ವೇದೋಕ್ತ ವಾದ, ಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನಂತರ ಮಹೇಶ್ವರ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ರಾಜ ವಸುಮನಸ್‌ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗುವನು.

ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ವಸುಮನಸ ರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ೨೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತ್ರ ರಾವಣ ವಧ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೧

ಸೂತ ಉವಾಚ: ವಸುಮನಸ್‌ನಮಗ ತ್ರಿಧನ್ವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನ ಮಗ ತ್ರಯ್ಯಾರುಣ, ಇವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇವನ ಮಗ ಸತ್ಯವ್ರತ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ಯಧನಾ. ಇವರಮಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ-ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಮಗ ರೋಹಿತ ಇವನು ಬಹಳ ಬಲಶಾಲಿ ರೋಹಿತನಮಗ ವೃಕ ವೃಕನ ಮಗ ಬಾಹು ರೋಹಿತನ ಮತ್ತಬ್ಬ ಮಗ ಹರಿತ. ಅವನ ಮಗ ಧುಂಧು, ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಸುದೇವ ಧುಂಧುವಿನ ಮಕ್ಕಳು. ವಿಜಯನ ಮಗ ಕಾರುಕ, ಕಾರುಕನಮಗ ಸಗರ, ಇವನು ಪರಮ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ರಾಜ. ಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಭಾನುಮತೀ ಇವನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು. ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿತನಾದ ವಹ್ನಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಾನುಮತೀ ಅಸಮಂಜಸ ಎಂಬ ಒಬ್ಬನೇಮಗನನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಪ್ರಭೆಯು ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನುಪಡೆದಳು. ಅಸಮಂಜಸನ ಮಗ ಅಂಶುಮಾನ್, ಅವನ ಮಗ ದಿಲೀಪ, ದಿಲೀಪನ ಮಗ ಭಗೀರಥ. ಇವನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟಗಂಗೆಯೇ ಭಾಗೀರಥೀ, ಭಗೀರಥನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಹರನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ತನ್ನತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನತುದಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನು. ಭಗೀರಥನ ಮಗ ಶ್ರುತ, ನಾಭಾಗ ಶ್ರುತನ ಮಗ. ನಾಭಾಗ ನಮಗ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ, ಇವನ ಮಗ ಅಯುತಾಯು, ಇವನ ಮಗ ಋತುಪರ್ಣ. ಋತುಪರ್ಣನ ಮಗ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಸುದಾಸ, ಸುದಾಸನಮಗ ಸೌದಾಸ, ಇವನು ಕಲ್ಮಾಷಪಾದ ಎಂದುಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಸಿಷ್ಠನಿಂದ ಕಲ್ಮಾಷಪಾದನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲಕ್ಕೆ ಧ್ವಜಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದ ಅಶ್ಮಕನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಉತ್ಕಲಾ, ಇವರ ಮಗ ನಕುಲ. *(ಮೂಲಕ ಎಂದು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ)* ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಪರಶುರಾಮನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನಕಾರ್ಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಶಿಶುವನ್ನು ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿವಸ್ತ್ರರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾರೀಕವಚ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಬೆಳೆದ ಅವನು ಪರಶುರಾಮನ ಭಯದಿಂದ ಕಾಡಿಗೆಹೋದನು. ಇವನಮು ಗ ಶತರಥ *(ದಶರಥ ಎಂದು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ)* ಶತರಥನ ಮಗ ಇಲಿಬಿಲ. ಇವನ ಮಗ ವೃದ್ಧಶರ್ಮಾ, ಇವನ ಮಗ ವಿಶ್ವಸಹ, ಇವನ ಮಗ ಖಟ್ವಾಂಗ ಖಟ್ವಾಂಗನಮಗ ದೀರ್ಘಬಾಹು, ಇವನಮಗ ರಘು, ರಘುವಿನ ಮಗ ಅಜ, ಅಜನ ಮಗ ದಶರಥ, ದಶರಥನಮಗ ರಾಮ, ಇವನು ವೀರ, ಧರ್ಮಜ್ಞ, ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ. ದಶರಥನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಭರತ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಶತ್ರುಘ್ನರೂ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳು, ದೇವೇಂದ್ರಸಮರು, ವಿಷ್ಣುಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ವಿಶ್ವರಕ್ಷಕನಾದ ವಿಷ್ಣುರಾವಣನನಾಶಕ್ಕೆ ಅವತರಿಸಿದನು. ಜನಕನಮಗಳು ಸೀತೆ ರಾಮನಹೆಂಡತಿ. ಇವಳು ತ್ರಿಲೋಕವಿಖ್ಯಾತೆ, ಶೀಲ, ಔದಾರ್ಯ ಗುಣಸಂಪನ್ನಳು.

ಜನಕನು ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು ರಾಮನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿವರಿಸುವ ಸೀತೆಯಾಗಿ ಜನಕನ ಮಗಳಾಗುವಂತೆ ವರಕೊಟ್ಟಳು. ಜನಕನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತನಾದ ನೀಲಲೋಹಿತ ವರ್ಣದ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿಶೂಲಿಯು (ಶಿವನು) ಶತ್ರುನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಧೀಮಂತನಾದ ಜನಕನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ "ಈ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಬ್ಯಕ್ತಿ, ಅವನು ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗಲಿ, ದಾನವನಾಗಲಿ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾಮನು ಜನಕನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಶಿವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಮುರಿದನು. ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಂತೆ, ಷಣ್ಮುಖನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಬಹುಕಾಲಾನಂತರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ ರಾಮನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿಮಾಡಲು ದಶರಥನು ಮುಂದಾದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯ ಸುಂದರಿ ಕೈಕೆಯಿಯು ಅದನ್ನು ತಡೆದು ಹಿಂದೆ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರಂತೆ ಭರತನನ್ನು ರಾಜನ್ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ದಶರಥನು "ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದನು ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ರಾಮನು ತಂದೆಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸೀತಾ–ಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಡನೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹದಿನಾಲ್ಕುವರ್ಷ ವನವಾಸಮಾಡುವ ಶಪಥವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊರಟನು ವನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ರಾವಣನು ಸನ್ಯಾಸಿಯವೇಷದಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು. ರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬಹಳ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ರಾಮನಿಗೆ ಸುಗ್ರೀವ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಖ್ಯವಾಯಿತು. ಹನುಮಂತ ಸುಗ್ರೀವನ ಅನುಯಾಯಿ. ಇವನು ವಾಯುಪುತ್ರ, ವೀರ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ, ರಾಮನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹು ಪ್ರಿಯ. ಇವನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳಿ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು "ವಾಪಸ್ಸು ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಸಾಗರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರಾವಣನಪುರ ಲಂಕೆಗೆಹೋದನು. *(ಈಗಿನ ಶ್ರೀಲಂಕ)* ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರವೊಂದರ ಬುಡದಲ್ಲಿಕುಳಿತಿದ್ದ, ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದ, ರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಅಮಲಳೂ, ಅನಾದ್ಯನಂತಳೂ ಆದ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಸಂಶಯಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನ ಉಂಗುರವನ್ನುಕೊಟ್ಟನು. ಸೀತೆಯು ಉಂಗುರವನ್ನುನೋಡಿ ರಾಮನೇಬಂದಂತೆ ಹಿಗ್ಗಿದಳು.

"ರಾಮನ ಬಳಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸೀತೆಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನುಕೊಟ್ಟು ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಸೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ರಾಮ–ಲಕ್ಷಣರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಸಮ್ಮಾನಿತನಾದನು. ಶ್ರೀರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ–ಹನುಮಂತರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ರಾವಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ನೂರಾರು ಕಪಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಲಂಕೆಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಅನಂತರ ರಾವಣನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ರಾವಣನನ್ನು ಅವನಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ, ಸೋದರರನ್ನು ಕೊಂದನು. ಸೀತೆಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆಕರೆತಂದನು. ಸೇತುವೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸ್ಥನಾದ ಶಿವನನ್ನು *(ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು)* ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದನು. ಪಾರ್ವತೀಸಹಿತ ಶಿವನು "ನೀನುಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡುವದ್ವಿಜರ, ಅವರು ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಈ ಲಿಂಗದದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರ ಎಲ್ಲಾವಿಧದ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಗಿರಿಗಳು ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಇರುತ್ತವೆಯೋ, ಭೂಮಿಯು ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆಯೋ, ಈಸೇತುವೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ನಾನುಇಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಶ್ರಾದ್ಧ ಎಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ. ಈ ಲಿಂಗದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಒಂದುದಿನದ ಪಾಪವು ನಶಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಂದೀಶ್ವರ ಮತ್ತು ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ರಾಮನು ಭರತನಿಂದ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಶಿವನನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಭಂಗಮಾಡಿದ ಶಿವನನ್ನು ಅಶ್ವಮೇಧದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಕುಶ-ಲವರು ರಾಮನ ಮಕ್ಕಳು. ಲವ ಒಳ್ಳೆಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಕುಶನಮಗ ಅತಿಥಿ, ಅತಿಥಿಯಮಗ ನಿಷಧನಮಗ ನಲ, ನಲನಮಗ ನಭಸ್, ನಭಸನಮಗ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ. ಇವನಮಗ ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾ, ಇವನಮಗ ದೇವಾನೀಕ, ಇವನು ಮಹಾವೀರ, ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿ, ದೇವಾನಿಕನಮಗ ಅಹೀನಗು, ಇವನಮಗ ಮಹಸ್ವಾನ್, ಇವನಮಗ ಚಂದ್ರಾವಲೋಕ, ಇವನಮಗ ತಾರಾಧೀಶ, ಇವನಮಗ ಚಂದ್ರಗಿರಿ, ಇವನಮಗ ಭಾನುವಿತ್ತನ, ಭಾನುವಿದತ್ತನಮಗ ಶ್ರುತಾಯು. ಹೀಗೆ ಇಷ್ವಾಕುವಂಶರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಿವರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದ ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನುಯಾರು ನಿತ್ಯವೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನುಹೊಂದಿ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತ್ರ ರಾವಣ ವಧ ಎಂಬ ೨೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ ಮಗ ಜಯಧ್ವಜ ಸೋದರರಿಗೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಉಪದೇಶ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೨

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಮನುಪುತ್ರಿ ಇಲೆಯಮಗ ಪುರೂರವಸ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಂದ್ರನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆರುಜನ ಮಕ್ಕಳು ಆಯು, ಮಾಯು, ಅಮಾಯು, ವಿಶ್ವಾಯು, ಶತಾಯು, ಶ್ರುತಾಯು, ಊರ್ವಶಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು, ಇವ್ಯಪುರುಷರು ಆಗಿದ್ದರು. ಆಯುವಿನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಭಾ, ಇವರಿಗೆ ಐದುಜನ ಮಕ್ಕಳು ಇವರಲ್ಲಿ ನಹುಷ ಜ್ಯೇಷ್ಠ. ಇವನು ಧರ್ಮಜ್ಞ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ. ನಹುಷನ ಹೆಂಡತಿ ವಿರಜಾ, ಇವರಿಗೆ ಇಂದ್ರನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಐದುಜನ ಮಕ್ಕಳು ಯತಿ, ಯಯಾತಿ, ಸಂಯಾತಿ, ಆಯಾತಿ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಕ. ಇವರಲ್ಲಿ ಯಯಾತಿ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಮಗಳು ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಇವನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಸರರಾಜ ವೃಷಪರ್ವನ ಮಗಳು. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯೂ ಇವನ ಹೆಂಡಿತ. ಯದು ಮತ್ತು ತುರ್ವಸು ದೇವಯಾನಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ದ್ರುಹ್ಯ, ಅನು ಮತ್ತು ಪೂರು ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ಮಕ್ಕಳು. ಯಯಾತಿ ಗುಣವಂತನೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಯದುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಿತೃವಚನ ಪಾಲಕನಾದ ಕನಿಷ್ಠಪುತ್ರ ಪೂರುವನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ತುರ್ವಸುವನ್ನು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲು ನೇಮಕಮಾಡಿದನು. ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯದುವನ್ನೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದ್ರುಹ್ಯು ಮತ್ತು ಅನುವನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡಿದನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. ಯಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಯದುವಿಗೆ ಸಹಸ್ರಜಿತ್, ಕ್ರೋಷ್ಟು, ನೀಲಜನ, ರಘು ಎಂಬ ಐದುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಸಹಸ್ರಜಿತನಮಗ ಶತಜಿತ. ಇವನಿಗೆ ಹೈಹಯ, ಹಯ ಮತ್ತು ವೇಣುಹಯ ಎಂಬ ಮೂರುಜನಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕರು. ಹೈಹಯನಮಗ ಧರ್ಮ, ಇವನಮಗ ಧರ್ಮನೇತ್ರ. ಇವನು ಮಹಾಪ್ರತಾಪ ಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಧರ್ಮನೇತ್ರನಮಗ ಕೀರ್ತಿ, ಕೀರ್ತಿಯಮಗ ಸಂಜಿತ., ಇವನಗಮ ವಹಿಷ್ಮ, ಇವನ ಮಗ ಭದ್ರಶ್ರೇಣ್ಯ, ಭದ್ರಶ್ರೇಣ್ಯನಮಗ ದುರ್ದಮ, ಇವನಮಗ ಧೀಮಂತನೂ, ವೀರ್ಯವಂತನೂ ಆದ ಅಂಧಕ, ಅಂಧಕನಿಗೆ ಕೃತವೀರ್ಯ, ಕೃತಾಗ್ನಿ, ಕೃತವರ್ಮ ಮತ್ತು ಕೃತೌಜಸ್ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುಜನಮಕ್ಕಳು, ಕೃತವೀರ್ಯನ ಮಗ ಅರ್ಜುನ, ಇವನಿಗೆ ಸಾವಿರಕೈಗಳು, ತೇಜಸ್ವಿ, ಬಿಲ್ಲುವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಇವನು ಜಮದಗ್ನಿಯಮಗ ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ಹತನಾದನು. ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನಿಗೆ ನೂರುಜನಮಕ್ಕಳು, ಇವರಲ್ಲಿ ಶೂರ, ಶೂರಸೇನ, ಕೃಷ್ಣ, ಧೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಜಯಧ್ವಜೆಂಬ ಐದುಜನರು ಮಹಾರಥರು, ಅಸ್ತ್ರಕುಶಲರು, ಬಲಶಾಲಿಗಳು, ಶೂರರು, ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತಮನಸ್ಸಿನವರು. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ

ಜಯಧ್ವಜ ನಾರಾಯಣಭಕ್ತ, ಶೂರಸೇನ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕುಜನ ರುದ್ರಭಕ್ತರು, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೂ, ಪ್ರಾಜ್ಞನೂಆದ ಜಯಧ್ವಜನು ಸಾಗರಶಾಯಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪರಮದೈವವೆಂದುಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. "ನಮ್ಮತಂದೆ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನೇ ಪರಮದೈವ ವೆಂಬ ಆರಾಧನೆ ಸರಿಯಲ್ಲ" ಎಂದು ಶೂರಸೇನ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕುಜನರು ಹೇಳಿದರು, ಈಮಾತಿನಿಂದ ಜಯಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಅವನಸೋದರರ ನಡುವೆ ಒಂದುಚರ್ಚೆ ನೆಡೆಯಿತು.

ಜಯಧ್ವಜ: ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿ ಆರಾಧನೆ ನನಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ. ಭೂಮಂಡಲದ ರಾಜರುಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುವವನು. ಜಗತ್ಪಾಲಕನಾದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲೇಬೇಕು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲನೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಸಮೂರ್ತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಾಮಸಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹರನು ಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ರಾಜರುಗಳು ಕೇಶಿಮರ್ದನನಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲೇಬೇಕು.

ಜಯಧ್ವಜನ ಸೋದರರು: ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರನು ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವನು. ಶೂಲಧಾರಿಯಾದ, ಘೋರತಮವೂ, ತೇಜೋಮಯವೂ ಆದ ಶಿವನರೂಪವೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಜಯುಧ್ವಜ: ಸತ್ವಗುಣವೇ ಮುಕ್ತಿಸಂಪಾದಕ, ಭಗವಾನ್ ಹರಿಯೇ ಸತ್ವರೂಪನಾಗಿರುವನು.

ಸೋರದರರು: ರುದ್ರನೇ, ಸಾತ್ವಿಕಜನರು ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಾಗ, ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಹರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಜಯಧ್ವಜ: ಸ್ವಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯಿಂದಲೇಮುಕ್ತಿ. ಬೇರೆಯಾವ ದಾರಿಯೂಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ಚಿಂತಕರುಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜರುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ಅವರ ಪರಮಧರ್ಮ.

ಸೋದರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕೃಷ್ಣ: ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಅರ್ಜುನ *(ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ)* ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?

ಹೀಗೆ ವಿವಾದವು ಬೆಳೆದಾಗ ಸೋದರರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಶೂರಸೇನನು "ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣ, ಅವರು ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಬಹಳ ಭಾವುಕರಾಗಿದ್ದ ಈ ನಾಲ್ಕೂಜನ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆಹೋದರು.

ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: "ಯಾರಿಗೆಯಾವ ದೇವತೆಯು ಇಷ್ಟವೋ ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ಆರಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯವಿಶೇಷಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ

ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವರು" "ರಾಜರಿಗೆ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರು ದೇವತೆಗಳು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಷ್ಣುದೇವತೆ. ದಾನವರಿಗೆ ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿ ಶಿವದೇವತೆ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸೋಮದೇವತೆ, ವಿದ್ಯಾಧರರಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಹರಿ, ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ರುದ್ರ, ಕಿನ್ನರರಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಭಗವನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿ ರುದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಸೂರ್ಯರು ದೇವತೆಗಳು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಪೂಜ್ಯರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ವೇದವು ದೇವತೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಯತಿಗಳಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರದೇವತೆ. ಭೂತಗಣಗಳಿಗೆ ರುದ್ರನೂ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಗಣಗಳಿಗೆ ವಿನಾಯಕನೂ ದೇವತೆಗಳು, ದೇವದೇವನೂ, ಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೇವತೆ" ಎಂದು ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. "ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನಾದ ಜಯಧ್ವಜನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ರುದ್ರನೇ ವಿಷ್ಣು ಎಂದುತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣು ರಾಜನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರು. ಸೋದರರೆಲ್ಲರೂ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದರು.

ಒಮ್ಮೆ ವಿದೇಹ ಎಂಬ ಸರ್ವಭಯಂಕರನಾದ ದಾನವನು ಜಯಧ್ವಜನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಲನಾಗಿದ್ದ ದಾನವನು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಇದ್ದನು. ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಖರವಾದ ಶೂಲವನ್ನುಹಿಡಿದು ಸರ್ವದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ದಾನವನುಬಂದನು. ಆ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನುಕೇಳಿ ಎಷ್ಟೋಜನ ಸತ್ತುಹೋದರು, ಮತ್ತೆಷ್ಟೋಜನ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಶೂರಸೇನ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನ ಐದೂಜನ ಮಕ್ಕಳು ಶಕ್ತಿ, ಗಿರಿಶಿಖರ, ಖಡ್ಗ, ಹಾರೆ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಅವನಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆ ದಾನವನು ನಗುತ್ತಾ ಎದುರಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧನಿರತರಾದ ಶೂರಸೇನ ಮೊದಲಾದವರು ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವಿದೇಹನಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು. ಶೂರನು ರೌದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶೂರಸೇನನು ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನು, ಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು, ಧೃಷ್ಣನು ವಾಯುವ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು, ಜಯಧ್ವಜನು ಕೌಬೇರ-ಐಂದ್ರ-ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ವಿದೇಹನು ಆ ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶೂಲದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಭಯಂಕರವಾದ ಗದೆಯನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ವಿದೇಹನುಮೇಲೆ ಎಸೆದನು. ಗದೆಯು ಬಂಡೆಯಂತಹ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಬಡಿದರೂ ಯಮನಂತಹ ಆ ದಾನವನಿಗೆ ನಡುಕವುಂಟು ಮಾಡಲೂಕೂಡ ಸಮರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾನವನ ಅತಿಪೌರುಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಓಡಿದರು. ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಜಯಧ್ವಜನು ಜಯಿಷ್ಣುವೂ, ಲೋಕದ ಪ್ರಥಮತತ್ತ್ವವೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ, ದೋಷರಹಿತನೂಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ವಿಷ್ಣುವನ್ನುನೀನೆ ರಕ್ಷಕ, ಪುರಾಣಪುರುಷ, ಶ್ರೀಪತಿ, ಪೀತಾಂಬರಧರ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಚಕ್ರವು ಅವಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಶೀಲನಾದ ವಾಸುದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ

ಜಯಧ್ವಜನು ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸಿ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಹರಿಯು ದಾನವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ ವಿದೇಹನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಘೋರ ದಾನವನು ಸ್ಕಂದದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಂತಿದ್ದ ಅವನತಲೆಯನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆಬೀಳಿಸಿತು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಹಿಂದೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಶಿವನಿಂದ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಅಸುರರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ವಿದೇಹನ ವಧೆಯಾದನಂತರ ಶೂರ ಮೊದಲಾದ ಸೋದರರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಜಯಧ್ವಜನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನುಕೇಳಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲುಬಂದರು. ಜಯಧ್ವಜನು ಅವರನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ರಮ್ಯವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. "ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಘೋರನಾದ ದಾನವೇಶ್ವರ ವಿದೇಹನನ್ನು ನಾನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಸಂದೇಹರಹಿತನಾಗಿ ನಾನು ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದೆನು. ಅವನು ನನಗೆ ಶುಭಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪದ್ಮದಲಾಯತಾಕ್ಷನಾದ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಾನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ" ಎಂದನು. ಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಹೇಳಿದನು.

"ಯಾರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆದಿದೆಯೋ, ಯಾರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ, ಸರ್ವಭೂತನಿಯಮಕನಾದ ಆ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಷರಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ, ಸರ್ವರ ಹೃದಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದವನೇ ಶ್ರೀಮನ್ನನಾರಾಯಣ. ಅವನು ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣನೂ, ವಿಕಲ್ಪರಹಿತನೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದನೂ, ನಿರಂಜನನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕುರೂಪಗಳ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ವ್ಯೂಹರಹಿತ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಶ್ರೇಷ್ಠಆಶ್ರಯ, ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತ. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಇವನನ್ನು ತ್ರಿಪಾದ ಎಂದೂ, ಅಕ್ಷರ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ವಾಸುದೇವ, ಯೋಗಾತ್ಮವಿಶ್ವಾತ್ಮ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರರು ಇವನ ಅಂಶ ಸಂಭೂತರು. ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ, ನಿಷ್ಕಾಮದಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು." ವಿಶ್ವಮಿತ್ರರು ಇಷ್ಟುಹೇಳಿ ಶೂರಾದಿ ಸೋದರರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅನಂತರ ಶೂರ ಮೊದಲಾದವರು ನಿಷ್ಕಾಮರಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಮ್ಯನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಜ್ಞದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರು. ರುದ್ರಭಕ್ತರಾದ ವಸಿಷ್ಠ, ಗೌತಮ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಅತ್ರಿ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯಜ್ಞವನ್ನುಮಾಡಿಸಿದರು. ಜಯಧ್ವಜನು ಆದಿದೇವನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಜ್ಞವನ್ನುಮಾಡಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಅದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ಜಯಧ್ವಜನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರುದ್ರನ ಉತ್ತಮ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಈ ಜಯಧ್ವಜನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂಕೇಳುವವರು ಸರ್ವಪಾಪವಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

—o—

ದುರ್ಜಯ ಊರ್ವಶಿಯರ ಭೋಗ, ವಿಯೋಗ, ವಿರಾಗ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೩

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಜಯಧ್ವಜನ ಮಗ ತಾಲಜಂಘ. ಇವನಿಗೆ ನೂರುಜನಮಕ್ಕಳು, ತಾಲಜಂಘ ಎಂದೇ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ವೀತಿಹೋತ್ರ. ಇವನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು, ವೃಷ ಮೊದಲಾದ ಅವನು ಸೋದರರೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿಗಳು ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ವೃಷನಿಂದ ಬಹಳ ಕೀರ್ತಿಯುಬಂದಿತು. ವೃಷನಮಗ ಮಧು, ಮಧುವಿಗೆ ನೂರುಜನಮಕ್ಕಳು ಇವರಲ್ಲಿ ವೃಷಣ ಎನ್ನುವವನು ವಂಶಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕ. ವೀತಿಹೋತ್ರನಿಗೆ ಅನಂತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಗನಿದ್ದನು. ಇವನಮಗ ದುರ್ಜಯ. ಇವನು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿರೂಪವಂತಳು, ಗುಣಸಂಪನ್ನಳು, ಸ್ವಧರ್ಮಪರಿಪಾಲಕಳಾದ ಪತಿವ್ರತೆ. ಈ ದುರ್ಜಯ ಒಮ್ಮೆ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮಧುರ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಕಾಮಪೀಡಿತನಾಗಿ ಅವಳ ಬಳಿಹೋಗಿ ತನ್ನ ಜೊತೆ ವಿಹರಿಸಲು ಬೇಡಿದನು. ಎರಡನೆಯ ಕಾಮದೇವನಂತಿದ್ದ ಇವನಜೊತೆ ಊರ್ವಶಿಯು ಬಹುಕಾಲವಿಹಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಬಹುಕಾಲಾನಂತರ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ರಾಜನು “ತನ್ನರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು “ರಾಜನೇ! ಇಷ್ಟು ಉಪಭೋಗದಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದುವರ್ಷ ನನ್ನಜೊತೆಇರು” ಎಂದು ಬೇಡಿದಳು ಆಗ “ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೇಗಹಿಂತಿರುಗುತ್ತೇನೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಅನುಮತಿಕೊಡು” ಎಂದು ರಾಜನುಹೇಳಿದನು. “ಹಾಗೆಯೇಆಗಲಿ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಪ್ಸರೆಯ ಜೊತೆಯೂ ವಿಹರಿಸಬಾರದು” ಎಂದು ಊರ್ವಶಿಯು ಹೇಳಿದಳು “ಹಾಗೆಯೇಆಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ದುರ್ಜಯನು ತನ್ನ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನುನೋಡಿ ಹೆದರಿದನು. ಅವಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವದ ಮಾತುಗಳಿಂದ “ಏಕೆ ಹೆದರಿದ್ದೀರಿ”? ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಬೇರೆ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮುದುರಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದವು. ಆಗ “ಮಹಾರಾಜ! ಹೆದರಬೇಡಿರಿ, ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನೀವು ಹೆದರಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ದುರ್ಜಯನು ಕಣ್ವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಣ್ವರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಧಯನ್ನುತಿಳಿದು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆಹೋದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಮಾಲೆಯಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾದ, ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಧರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ದಿವ್ಯಮಾಲೆಯನ್ನುನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಊರ್ವಶಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಮಾಲೆಯೂ ಅವಳದ್ದೇಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಹಳ ಕಾಮುಕನಾದ ರಾಜನು ಮಾಲೆಗಾಗಿ ಗಂಧರ್ವನ ಜೊತೆಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನುಕಾಣದೆ ಕಾಮಪೀಡಿತನಾಗಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲದ

ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಅಲೆದನು. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಹೇಮಕೂಟಕ್ಕೆಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಈ ದುರ್ಜಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಇವನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದರು. ಊರ್ವಶಿಯ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜನು ಈ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ನೋಡದೆ ಪರ್ವತದ ಶಖಿರಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ರಾಜನು ದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾನವಾದ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಶಿಖರಗಳನ್ನುದಾಟಿ ತ್ರಿಲೋಕ ವಿಶ್ರುತವಾದ ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರಿ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನುನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಮಾಲೆಯನ್ನುಕೊಟ್ಟನು. ಮಾಲಾಭೂಷಿತಳಾದ ಅವಳನ್ನುನೋಡಿ ತಾನು ಕೃತಾರ್ಥಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳ ಜೊತೆವಿಹರಿಸಿದನು.

ಅನಂತರ ಊರ್ವಶಿಯು "ರಾಜನೆ! ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಏನುಮಾಡಿದೆ?" ಎಂದುಕೇಳಿದಳು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕಣ್ವಋಷಿಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಲಾಪಹರಣವನ್ನು ರಾಜನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಊರ್ವಶಿಯು ಇದನ್ನುಕೇಳಿ "ಕಣ್ವರು ನಿನಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನನಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ, ಹಿಂತಿರುಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಮದಮೋಹಿತನಾದ ರಾಜನು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕಾಮರೂಪಳಾದ ಊರ್ವಶಿಯು ರೋಮಮಯವಾದ, ಕಂಗಣ್ಣಿನ ಭಯಾನಕ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು ಆ ರೂಪವನ್ನುನೋಡಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾದ ರಾಜನು ಕಣ್ವರ ಮಾತನ್ನುನೆನೆದು ತನ್ನನ್ನೇನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಕಂದಮೂಲ-ಫಲಗಳನ್ನುತಿನ್ನುತ್ತಾ ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದನು. ಕೇವಲ ವಾಯುಸೇವನೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿದನು. ಅನಂತ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಊರ್ವಶಿಯ ಸಹವಾಸಮಾಡಿದ್ದನು, ಅನಂತರಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾದ ಕಣ್ವರು ಅವನ ಪಾಪದ ಮೂಲವೇ ನಾಶವಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸಿ ಹೀಗೆಹೇಳಿದರು.

"ಈಶ್ವರನು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ದಿವ್ಯವಾದ ವಾರಾಣಸಿಗೆಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಜನರ ಪಾಪಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಧಿಯಂತೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟು, ಶಿವಲಿಂಗ ದರ್ಶನವನ್ನುಮಾಡು ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ" ಎಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜನು ಕಣ್ವರನ್ನು ಶಿರಸಾನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಮತಿಪಡೆದು ವಾರಾಣಸಿಗೆಹೋಗಿ ಶಿವಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನುಮಾಡಿ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾದನು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಹಿಂತಿರುಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾಗಿ ಕಣ್ವರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಈ ದುರ್ಜಯನ ಮಗ ಸುಪ್ರತೀಕ, ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವನನ್ನು ರಾಜ ಎಂದುಭಾವಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರು.

ದುರ್ಜಯ ಊರ್ವಶಿಯರ ಭೋಗ, ವಿಯೋಗ, ವಿರಾಗ ಎಂಬ ೨೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನವರೆಗೆ ಯಾದವ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೪

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಕ್ರೋಷ್ಟುವಿನಮಗ ವಜ್ರವಾನ್, ಅವನಮಗ ಶಾಂತಿ, ಶಾಂತಿಯಮಗ ಕುಶಿಕ, ಕುಶಿಕನಮಗ ಚಿತ್ರರಥ, ಇವನಮಗ ಶಶಬಿಂದು, ಇವನಮಗ ಪೃಥುಯಶಸ್-ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ರಾಜ. ಇವನಮಗ ಪೃಥುಕರ್ಮಾ, ಪೃಥುಕರ್ಮನಮಗ ಪೃಥುಜಯ, ಪೃಥುಜಯನಮಗ ಪೃಥುಕೀರ್ತಿ, ಇವನಮಗ ಪೃಥುದಾನ, ಇವನಮಗ ಪೃಥುಶ್ರವಸ್, ಇವನಮಗ ಪೃಥುಸತ್ತಮ, ಇವನಮಗ ಉಶನಸ್, ಉಶನಸ್‌ನಮಗ ಶತೇಷು, ಇವನಮಗ ರುಕ್ಮಕವಚ, ರುಕ್ಮಕವಚನಮಗ ಪರಾವೃತ್ತ, ಪರಾವೃತ್ತನಮಗ ಯಾಮಘ, ಇವನಮಗ ವಿದರ್ಭ, ಕ್ರಥ, ಕೈಶಿಕ ಮತ್ತು ಲೋಮಪಾದರು ವಿದರ್ಭನಮಕ್ಕಳು, ಲೋಮಪಾದನಮಗ ಬಭ್ರು, ಬಭುವಿನಮಗ ಧೃತಿ, ಧೃತಿಯಮಗ ಶ್ವೇತ, ಶ್ವೇತನಮಗ ವಿಶ್ವಸಹ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ. ಇವನಮಗ ಕೌಶಿಕ, ಕೌಶಿಕನಮಗ ಧೀಮಂತನಾದ ಸುಮಂತ್ರ, ಸುಮಂತ್ರನಮಗ ಅನಲ, ಅನಲನಮಗ ಶ್ವೇನಿ, ಶ್ವೇನಿಗೆ ಬಹಳಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾದವನು ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಇವನಮಗ ವಪುಷ್ಮಾನ, ಇವನಮಗ ಬೃಹನ್ಮೇಧಸ್, ಇವನಮಗ ಶ್ರೀದೇವ, ಶ್ರೀದೇವನಮಗ ವೀತರಥ, ಇವನು ರುದ್ರಭಕ್ತ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ.

ವಿದರ್ಭನ ಮತ್ತೊಬ್ಬಮಗನಾದ ಕ್ರಥನಮಗ ಕುಂತಿ, ಕುಂತಿಯಮಗ ವೃಷ್ಣಿ, ಇವನಮಗ ನವರಥ, ಇವನು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ಇವನು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಭಾರೀ ರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬ ಎದುರಾದನು. ನವರಥನು ಭಯದಿಂದ ಓಡಿದನು. ಅಗ್ನಿಯಂತಿದ್ದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವನ್ನುಹಿಡಿದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ರಾಕ್ಷಸನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಹೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನವರಥನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ಮಂದಿರವೊಂದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ವೇಗದಿಂದ ಒಳಗೆಹೋಗಿ ದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ. ಕೈಮುಗಿದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. "ಮಹಾದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಅನಾದ್ಯನಂತಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯೂ, ಜಗತ್ಕಾರಣಳೂ, ಯೋಗಿನಿಯೂಆದ ವಾಗ್ದೇವತೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಸಂಭೂತಳಾದ, ಪರಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಳೂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣಿಯೂಆದ ದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದೇವಿಯೇ! ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಮಹಾರಾಕ್ಷಸನು ಶೂಲವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಸರಸ್ವತಿಯುಮಂದಿರಕ್ಕೆಬಂದನು. ಆಗ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭೂತವು ಶೂಲದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಎದೆಯನ್ನುಸೀಳಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿತು. ಸರಸ್ವರಿಯು "ಮಹಾರಾಜ! ರಾಕ್ಷಸನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿತು. ಸರಸ್ವತಿಯು "ಮಹಾರಾಜ! ರಾಕ್ಷಸನು ಹತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೇನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ, ಕೂಡಲೇಹೊರಟು ಹೋಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು, ನವರಥನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ

ತನ್ನರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನುಮಾಡಿದನು. ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಈ ನವರಥನಿಗೆ ದಶರಥ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಇವನೂ ದೇವಿಯಭಕ್ತ ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ. ಇವನಮಗ ಶಕುನಿ, ಶಕುನಿಯಮಗ ಕರಂಭ, ಇವನಮಗ ದೇವರಾತ, ಇವನಮಗ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನುಮಾಡಿದನು. ದೇವರಾತನಮಗ ದೇವಕ್ಷತ್ರ, ಇವನಮಗ ಮಧು, ಮಧುವಿನಮಗ ಕುರು, ಇವನಿಗೆ ಸುತ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಅನು ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಅನುವಿನಮಗ ಪ್ರಿಯಗೋತ್ರ, ಇವನಮಗ ಅಂಸು, ಅಂಶುವಿನಮಗ ಅಂಧಕ, ಇವನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ, ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿ, ಮಹಾತ್ಮ, ದಾನನಿರತ, ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾನಿಪುಣ. ನಾರದರ ಮಾತಿನಂತೆ ವಾಸುದೇವನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಕುಂಡಗೊಲ ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರವಣಮಾಡಬಹುದಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಸಾತ್ವತವಂಶದವರಿಗೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ, ಕುಂಡಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ಈ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಅಂಧಕಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಂಧಕನಮಗ ಸಾತ್ವನ, ಇವನು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ, ಇವನಿಂದ ಅಂಧಕ ನಿರ್ಮಿತಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೆಚ್ಚುಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ಸಾತ್ವತನಹೆಂಡತಿ ಕೌಶಲ್ಯಾ. ಸತ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನರಾದ ಅಂಧಕ, ಮಹಾಭೋಜ, ವೃಷ್ಣಿ, ದೇವಾವೃಧರು ಇವರಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಧನುರ್ವೇದಪಾರಂಗತನಾದ ಭಜಮಾನ ಎಂಬ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ ಇವರಿಗಿದ್ದನು. ದೇವಾವೃಧನು ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಗನನ್ನು ಬಯಸಿ ತೀವ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ದೇವಾವೃಧನಮಗ ಬಭ್ರು, ಬಹಳ ಕೀರ್ತಿವಂತ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರೂಪಸಂಪನ್ನ, ತತ್ವಜ್ಞಾನನಿರತ. ಇವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅನೇಕಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ನಿಮಿ ಮತ್ತು ಕೃಕಣರುಮುಖ್ಯರು. ಮಹಾಭೋಜನಿಗೆ ಭೋಜ ಮತ್ತು ವೈಮಾತ್ರಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು. ವೃಷ್ಣಿಗೆ ಸುಮಿತ್ರ, ಬಲವಾನ್, ಅನಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ತಿಮಿ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳು.

ಅನಮಿತ್ರನಮಕ್ಕಳು ನಿಘ್ನ ಮತ್ತು ಸಿನಿ, ಪ್ರಸೇನ ಮತ್ತು ಸತ್ರಜಿತ್ ಈ ಇಬ್ಬರು ನಿಘ್ನನಮಕ್ಕಳು. ಸತ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ ಸಿನಿಯಮಗ ಸತ್ಯಕ, ಸತ್ಯಕನಮಗ ಯುಯುಧಾನ. ಇವನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಯುಯುಧಾನನಮಗ ಕುಣಿ, ಇವನಮಗ ಯುಗಂಧರ. ಇವನಹೆಂಡತಿ ಮಾದ್ರಿ, ಇವರಮಗ ವೃಷ್ಣಿ, ಶ್ವಫಲ್ಕ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕ. ಇವರು ವೃಷ್ಣಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಶ್ವಫಲ್ಕ ಕಾಶಿರಾಜನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಕ್ರೂರ, ಮಂಗು, ಉಪಮಂಗು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕರು ಇವರ ಮಕ್ಕಳು, ಅಕ್ರೂರ ಬಹಳಧಾರ್ಮಿಕ. ದೇವವಾನ್ ಮತ್ತು ಉಪದೇವ ಇವನಮಕ್ಕಳು. ವಿಶ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಥಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಬರಿಬ್ಬರ ಮಕ್ಕಳು. ವೃಷ್ಣಿಯಮಗ ಚಿತ್ರಕನಿಗೆ ಪೃಥು, ವಿಪೃಥು, ಅಶ್ವಗ್ರೀವ, ಸುಬಾಹು, ಸುಧಾಶ್ವಕ ಮತ್ತು ಗವೇಕ್ಷಕ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು.

ಕುಕುರ, ಭಜಮಾನ, ಶಮೀಕ ಮತ್ತು ಬಲಗರ್ವಿತ ಇವರು ಅಂಧಕನಮಕ್ಕಳು. ಕುಕುರನಮಗ ವೃಷ್ಣಿ, ವೃಷ್ಣಿಯಮಗ ಕಪೋತರೋಮ. ಇವನಮಗ ವಿಲೋಮಕ. ತುಂಬುರು ಎಂಬಗಂಧರ್ವನ ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದ ತಮವಿಲೋಮಕನಮಗ. ತಮನಮಗ ಆನಕದುಂದುಭಿ, ಇವನು ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇವನಿಗೆ ಸಂತತಿ, ಅಕ್ಷಯಕೀರ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಗುರುಗಳನ್ನು

ಮೀರಿಸುವ ಕಾಮರೂಪಿತ್ವ ಇವುಗಳನ್ನುವರವಾಗಿಕೊಟ್ಟರು. ವರವನ್ನುಪಡೆದ ಅನಕದುಂದುಭಿಯು ದೇವಪೂಜಿತನೂ, ವೃಷಭವಾಹನನೂ ಆದಶಿವನನ್ನು ಗಾನದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಪ್ರೀತನಾದ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭಳಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಇವನಿಗೆಕೊಟ್ಟನು. ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಈರಾಜನು ಚಂಚಲನೇತ್ರೆಯಾದ ತನ್ನಪ್ರಿಯೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸುಭುಜ ಎನ್ನುವ ಮಗಮತ್ತು ಹ್ರೀಮತೀ ಎಂಬ ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಮಗಳುಹುಟ್ಟಿದರು. ತಾಯಿಯು ಇಬ್ಬರುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಗಾನವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದಳು. ಸುಭುಜನು ಉಪನೀತನಾಗಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಓದಿ ಗಂಧರ್ವರ ಮಾನಸ ಪುತ್ರಿಯರೊಡನೆ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಗಾನದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಸುಬಾಹು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ಸರ್ವಾಸುಂದರಾಂಗಿಯೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಲೋಚನವುಳ್ಳವಳೂ ಆದ ಹ್ರೀಮತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಹೋದನು. ಈ ಗಂಧರ್ವನಿಗೆ ಸುಷೇಣ, ಧೀರ, ಸುಗ್ರೀವ, ಸುಭೋಜ, ನರವಾಹನ ಎಂಬಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಚಂದನೋದಕದುಂದುಭಿಯಮಗ ಅಭಿಜಿತ್, ಅಭಿಜಿತ್‌ನಮಗ ಪುನರ್ವಸು, ಇವನಮಗ ಅಹುಕ, ಅಹುಕನಿಗೆ ಉಗ್ರಸೇನ ಮತ್ತು ದೇವಕ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರುಮಕ್ಕಳು. ದೇವಕನಿಗೆ ದೇವವಾನ್, ಉಪದೇವ, ಸುದೇವ, ದೇವರಕ್ಷಿತ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳಂತಹ ವೀರರಾದ ಮಕ್ಕಳುಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಏಳುಜನ ಸೋದರಿಯರು. ದೇವಕನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಸುದೇವನಿಗೆಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದನು. ಧೃತದೇವಾ, ಉಪದೇವಾ, ದೇವರಕ್ಷಿತಾ, ಶ್ರೀದೇವಾ, ಶಾಂತಿದೇವ, ಸಹದೇವ ಮತ್ತು ದೇವಕೀ, ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯು ವರಿಷ್ಠಳು. ನ್ಯಗ್ರೋಧ, ಕಂಸ, ಸುಭೂಮಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪಾಲ, ತುಷ್ಟಿಮಾನ್, ಶಂಕು–ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉಗ್ರಸೇನನಮಕ್ಕಳು.

ಭಜಮಾನ *(ಅಭಕನಮಗ)* ಮಗ ವಿದೂರಥ. ಇವನುಬಹಳ ಕೀರ್ತಿವಂತ ನಾಗಿದ್ದನು ವಿದೂರಥನಮಗ ಸೂರಸಮ. ಇವನಮಗ ಪ್ರತಿಕ್ಷತ್ರ. ಪ್ರತಿಕ್ಷತ್ರನಮಗ ಸ್ವಯಂಭೋಜ. ಇವನಮಗ ಧಾತ್ರೀಕ. ಇವನು ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಮಗ ಕೃತವರ್ಮಾ, ಕೃತವರ್ಮನಮಗ ಶೂರಸೇನ, ಶೂರಸೇನನಮಗ ವಸುದೇವ. ಇವನುಸದಾ ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಭೂಭಾರನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಸುದೇವ–ದೇವಿಕಿಯರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ವಸುದೇವನ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣಮೂರ್ತಿಯು ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನೇ ಬಲರಾಮ, ಹಲಾಯುಧಧಾರಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಭೃಗುಶಾಪದ ನೆಪದಿಂದ ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೌಶಿಕೀ ಎಂಬಹೆಸರಿನ ಯೋಗಮಾಡು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಯಶೋದೆಯ ಮಗಳಾಗಿಹುಟ್ಟಿದಳು.

ಸುಷೇಣ, ದಾಯೀ, ಮದ್ರಸೇನ, ವಜ್ರದಂಭ, ಭದ್ರಸೇನ, ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಈ ಆರುಜನ ವಸುದೇವನಮಕ್ಕಳು. ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಇವರನ್ನು ಕಂಸನುಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಇವರ ವಧೆಯಾದನಂತರ ವಸುದೇವ ರೋಹಿಣಿಯರ ಮಗನಾಗಿ ಬಲರಾಮನುಹುಟ್ಟಿದನು. ಬಲರಾಮನು ಹುಟ್ಟಿದನಂತರ

ದೇವೋತ್ತಮನಾದ, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೇವಕೀ ಪುತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ರೇವತಿಯು ಬಲರಾಮನಹೆಂಡತಿ. ನಿಸಿತ ಮತ್ತು ಉಲ್ಮುಕ ಇವರಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧಿಸುವ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಹೆಂಡತಿಯರು. ಅವರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರುಮಕ್ಕಳು, ಚಾರುದೇಷ್ಣ, ಸುಚಾರು, ಚಾರುವೇಷ, ಯಶೋಧರ, ಚಾರುಶ್ರಮ, ಚಾರುಯಶ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಾಂಬ ಇವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣಿಯರಮಕ್ಕಳು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾವಿರಾರುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇವರು ವಿಶಿಷ್ಟರು. ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನುನೋಡಿ ಜಾಂಬವತಿಯು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. "ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ದಾನವಾಂತಕ! ವಿಶಿಷ್ಟಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ದೇವೇಂದ್ರನಂತಹ ಮಗನನ್ನು ನನಗೆಕೊಡು" ಜಾಂಬವತಿಯ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಿವನನ್ನುಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರುದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತುತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನುಕೇಳಿರಿ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನವರೆಗೆ ಯಾದವ ವಂಶ ವಿಸ್ತಾರ ಎಂಬ ೨೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಶವನ ತಪಸ್ಸು ಅಧ್ಯಾಯ-೨೫

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನು ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನುಕುರಿತು ಘೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃವೂ, ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ ಕೇವಲತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ *(ಯಾರ ಆಜ್ಞೆ, ಒತ್ತಾಯಗಳಿಲ್ಲದೆ)* ಅವತಾರ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ತನ್ನಮೂಲ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪಾಣಿಯೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕನೂ ಆಗಿ ಅತಿತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಪಕ್ಷಿಗಳರಾಜನೂಆದ ಗರುಡನನ್ನುಏರಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಮರ-ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ, ನಾನಾ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ, ಸುತ್ತಲೂ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿರುವ, ವೇದ ಘೋಷಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ, ಸುತ್ತಲೂ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿರುವ, ವೇದ ಘೋಷದ ಧ್ವನಿಯಿಂದತುಂಬಿದ, ಸಿಂಹ, ಕರಡಿ, ಶರಭ, ಹುಲಿ, ಗಜ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಸಂಕುಲದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ, ನಿರ್ಮಲವೂ ರುಚಿಯೂ ಆದ ನೀರಿನ ಸರೋವರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ವಿವಿಧವಾದ ಉಪವನ, ದೇವಾಲಯಗಳಿರುವ ವೇದಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಋಷಿಗಳು, ಋಷಿಪುತ್ರರು, ಮಹಾಮುನಿಗಳು, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗಳು. ಧ್ಯಾನನಿರತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇರುವ, ಸುತ್ತಲೂ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಶಾಂತರೂ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪರೂ ಶೋಕ-ಉಪದ್ರವರಹಿತರೂ, ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಗೆ ಭಸ್ಮಲೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರೂ ಆದ, ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯದ ಜಪ-ಪಾರಾಯಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ,

ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಉಪಮನ್ಯು ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಈ ಆಶ್ರಮದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಪಾಪನಾಶಿನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಶರಹಿತರಾದ ತಾಪಸರನ್ನುನೋಡಿ ಪ್ರಣಾಮದಿಂದಲೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರನಾದ, ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನೂ, ಯೋಗಿಗಳ ಪರಮಗುರುವೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನುನೋಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಸನಾತನನಾದ ಅವನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಆದಿದೇವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಬಗ್ಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

“ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾನಾರಾಯಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಅವ್ಯಯ; ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು; ಅಮೂರ್ತನಾದರೂ ಮೂರ್ತಿವಂತನಾಗಿ ಮುನಿಗಳನ್ನುನೋಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ; ಅನಾದಿ; ಅನಂತ; ಇವನು ಮಹಾಭೂತ; ಮಹೇಶ್ವರ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಪಮನ್ಯು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಯಾದವಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ-ಆಚಮನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇವ-ಋಷಿ-ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಆಶ್ರಮದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದಬಂದ ಶ್ರೀಕಷ್ಣನನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿವಾಸಿಗಳು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ, ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಶುಭಾಂಗರೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದವರೂ ಆದ ಆ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿನಿಂತರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆಏರಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನನ್ನುನೋಡಿಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನವನ್ನುಮಾಡಿ, ದೇವರ್ಷಿ ತರ್ಪಣವನ್ನುಮಾಡಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನುಹಿಡಿದು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಉಪಮನ್ಯುವಿನಬಳಿ ಹೋದನು. ಭಸ್ಮಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಜಟಾ-ವಲ್ಕಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನುನೋಡಿ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಉಪಮನ್ಯು ಕೂಡ ಯೋಗಿಗಳ ಪ್ರಥಮಮಾನ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಸನದಲ್ಲಿಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

“ನಿನ್ನನ್ನು ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆರಾಧಿಸುವ, ತಲುಪಲು ಬಯಸುವ, ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ, ಆದರೂ ಶಿಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಷ್ಣುಎಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಹೃಷೀಕೇಶ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆಗಿ ನನ್ನಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮತಪಸ್ಸು ಸಫಲವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವ ಯೋಗಿಗಳೂ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ನಿನ್ನಆಗಮನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?” ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ದೇವಕೀಸುತನು ಪ್ರಸನ್ನರಾದ ಉಪಮನ್ಯುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು. “ಪೂಜ್ಯರೇ! ಕೃತಿವಾಸನದ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನುತಿಳಿಸಿ?

ಉಪಮನ್ಯು ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು: "ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲುಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡು. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಮುನೀಂದ್ರರು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳೂ, ತಾಪಸರೂ ಇಲ್ಲೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಾನ್ ವೃಷಭಧ್ವಜನು *(ಶಿವನು)* ಪಾರ್ವತೀ ಸಹಿತನಾಗಿ ವಿವಿಧಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ವಸಿಷ್ಠರು ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ಯೋಗವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ವೇದವ್ಯಾಸರಾದ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಇಲ್ಲೇ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಪಡೆದು ಈಶ್ವರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನುಪಡೆದರು. ಇಲ್ಲೇ ಮಹೇಶ್ವರ ಪತ್ನಿಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿವನನ್ನುಸ್ತುತಿಸಿ ಭಕ್ತರು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸಾವರ್ಣಿಯು ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಪರಮಯೋಗವನ್ನು ಗ್ರಂಥರಚನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನುರಚಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರು ವೈಶಂಪಾಯನರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಇಲ್ಲೇಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಇಲ್ಲೇ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ದೇವೇಶ! ಇಲ್ಲೇ ಕಠಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ವಿಶ್ವೇಶನೂ, ಉಗ್ರನೂ ಕಪರ್ದಿಯೂ ಆದ ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೋ. "ಹೀಗೆಹೇಳಿ ಮಹಾಮುನಿ ಉಪಮನ್ಯುವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಯೋಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮುನಿವರ್ಯನ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಮಧೂಸೂದನನು ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ದೇವದೇವನಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಸ್ಮದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನೂ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು, ವಲ್ಕಲಧಾರಿಯಾಗಿ, ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಶಿವಜಪವನ್ನುಮಾಡಿದನು. ಬಹುಕಾಲಾನತರ ಚಂದ್ರಭೂಷಣನಾದ ಶಿವನ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಿತ್ರಮಾಲಂ
ಪಿನಾಕಿನಂ ಶೂಲಿನಂ ದೇವದೇವಮ್ ।
ಶಾರ್ದೂಲಚರ್ಮಾಂಬರ ಸಂವೃತಾಂಗಂ
ದೇವ್ಯಾ ಮಹಾದೇವಮಸೌ ದದರ್ಶ ॥

ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ಚಿತ್ರಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಪಿನಾಕವನ್ನೂ ಶೂಲವನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿರುವ, ದೇವದೇವನೂ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಮೈಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇವೀಸಹಿತನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೋಡಿದನು.

ಪ್ರಭುಂ ಪುರಾಣಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಸ್ತಾತ್
ಸನಾತನಂ ಯೋಗಿನಮೀಶಿತಾರಮ್ ।
ಅಣೋರಣೀಯಾಂಸಮನಂತಶಕ್ತಿಂ
ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಂ ಶಂಭುಮಸೌ ದದರ್ಶ ॥

ಸಮರ್ಥನೂ ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ, ಸನಾತನೂ, ಯೋಗಿಯೂ, ನಿಯಾಮಕನೂ ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣುವು, ಮುಗಿಯದ ಶಕ್ತಿವುಳ್ಳವನೂ, ಪ್ರಾಣನಿಯಾಮಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಶಂಭುವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ನೋಡಿದನು.

ಪರಶ್ವಧಾಸಕ್ತಕರಂ ತ್ರಿಣೇತ್ರಂ
ಶಾರ್ದೂಲ ಚರ್ಮಾವೃತಭಸ್ಮಗಾತ್ರಮ್ ।
ಸಮುದ್ಗಿರಂತಂ ಪ್ರಣವಂ ಬೃಹಂತಂ
ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿಮಂ ದದರ್ಶ ॥

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿಹಿಡಿದ, ತ್ರಿನೇತ್ರನು, ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹುಲಿಯಚರ್ಮವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ, ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೂರ್ಣನಾದ, ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯರಂತಿರುವ ಶಂಭುವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ನ ಯಸ್ಯ ದೇವಾ ನ ಪಿತಾಮಹೋಪಿ
ನೇಂದ್ರೋ ನಚಾಗ್ನಿರ್ವರುಣೋ ನ ಮೃತ್ಯುಃ ।
ಪ್ರಭಾವಮದ್ಯಾಪಿ ವದಂತಿ ರುದ್ರಂ
ತಮಾದಿದೇವಂ ಪುರುತೋ ದದರ್ಶ ॥

ಯಾರಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಯಮ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂಕೂಡ ಹೇಳಲಾರರೋ ಅಂತಹ ಆದಿದೇವ ರುದ್ರನನ್ನು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ನೋಡಿದನು.

ತದಾನ್ವಪಶ್ಯದ್ಗಿರಿಶಸ್ಯ ವಾಮೇ
ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಕ್ತಮನಂತರೂಪಮ್ ।
ಸ್ತುವಂತಮೀಶಂ ಬಹುಭಿರ್ವಚೋಭಿಃ
ಶಂಖಾಸಿ ಚಕ್ರಾನ್ವಿತಹಸ್ತಮಾದ್ಯಮ್ ॥

ಆಗ ಗಿರೀಶನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಚನಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ಅನಂತವೂಆದ, ಶಂಖ, ಖಡ್ಗ, ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಆದಿಪುರುಷನಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೋಡಿದನು.

ಕೃತಾಂಜಲಿಂ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಸುರೇಶಂ
ಹಂಸಾಧಿರೂಢಂ ಪುರುಷಂ ದದರ್ಶ ।
ಸ್ತುವಾನಮೀಶಸ್ಯ ಪರಂ ಪ್ರಭಾವಂ
ಪಿತಾಮಹಂ ಲೋಕಗುರುಂ ದಿವಿಸ್ಥಮ್ ॥

ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಂಸವನ್ನೇರಿರುವ, ಶಿವನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೈ ಮುಗಿದಿರುವ, ದೇವೇಶನಾದ, ಲೋಕಗುರುವಾದ, ಪಿತಾಮಹನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಗಣೇಶ್ವರನಾರ್ಕಸಹಸ್ರಕಲ್ಪಾನ್
ನಂದೀಶ್ವರಾದೀನಮಿತಪ್ರಭಾವನ್ ।
ತ್ರಿಲೋಕಭರ್ತುಃ ಪುರುಷೋನ್ವಪಶ್ಯತ್
ಕುಮಾರಮಗ್ನಿಪ್ರತಿಮಂ ಗಣೇಶಮ್ ॥

ಸಾವಿರಸೂರ್ಯರಂತಿರುವ, ಅಮಿತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾದ ನಂದೀಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಗಣನಾಯಕರನ್ನೂ, ಮೂರುಲೋಕದ ಒಡೆಯನ ಮಗನಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತಿರುವ ಗಣೇಶನನ್ನೂ ನೋಡಿದನು.

ಮರೀಚಿಮತ್ರಿಂ ಪುಲಹಂ ಪುಲಸ್ತ್ಯಂ
ಪ್ರಚೇತಸಂ ದಕ್ಷಮಥಾಪಿ ಕಣ್ವಮ್ ।
ಪರಾಶರಂ ತತ್ಪರತೋ ವಸಿಷ್ಠಂ
ಸ್ವಾಯಂಭುವಂ ಚಾಪಿ ಮನುಂ ದದರ್ಶ ॥

ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಹ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪ್ರಚೇತನ, ದಕ್ಷ, ಕಣ್ವ, ಪರಾಶರ, ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ಇವರುಗಳನ್ನುಕಂಡನು.

ತುಷ್ಟಾವ ಮಂತ್ರೈರಮರಪ್ರಧಾನಂ
ಬದ್ಧಾಂಜಲಿರ್ವಿಷ್ಣುರುದಾರಬುದ್ಧಿಃ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ದೇವ್ಯಾ ಗಿರಿಶಂ ಸ್ವಭಕ್ತ್ಯಾ
ಸ್ವಾತ್ಮನ್ಯಥಾತ್ಮಾನಮಸೌ ವಿಚಿಂತ್ಯ ॥

ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯ ವಿಷ್ಣುವು *(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)* ಕೈಮುಗಿದು ಅಮರ ಪ್ರಧಾನನಾದ ದೇವೀಸಹಿತನಾದ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ:

ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಶಾಶ್ವತ ಸರ್ವಯೋಗ
ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಸ್ತ್ವಾಮೃಷಯೋ ವದಂತಿ ।
ತಮಶ್ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ರಜಸ್ತ್ರಯಂ ಚ
ತ್ವಾಮೇವ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಸಂತಃ ॥

ಶಾಶ್ವತ! ಸರ್ವಯೋಗ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಮಸ್-ಸತ್ತ್ವ-ರಜೋಗುಣಗಳ ನಿಯಾಮಕನೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಹರಿರಥ ರುದ್ರ ವಿಶ್ವಕರ್ತಾ
ಸಂಹರ್ತಾ ದಿನಕರ ಮಂಡಲಾಧಿವಾಸಃ ।
ಪ್ರಾಣಸ್ತ್ವಂ ಹುತವಹವಾಸವಾದಿಭೇದ
ಸ್ತ್ವಾಮೇಕಂ ಶರಣಮುಪೈಮಿ ದೇವಮೀಶಮ್ ॥

ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಹರಿ, ರುದ್ರ, ವಿಶ್ವಕರ್ತೃ, ಸರ್ವಸಂಹಾರಕ ಆಗಿರುವಿ. ನೀನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವನು. ನೀನು ಪ್ರಾಣ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಭೇದವುಳ್ಳವನೂ ನೀನೆ. ಈಶನೂ, ದೇವನೂ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಂಖ್ಯಾಸ್ತ್ವಾಮಗುಣಮಥಾಹುರೇಕರೂಪಂ।
ಯೋಗಸ್ಥಂ ಸತತಮುಪಾಸತೇ ಹೃದಿಸ್ಥಮ್ ।
ವೇದಾಸ್ತ್ವಾಮಭಿದಧತೀಹ ರುದ್ರಮೀಡ್ಯಂ।
ತ್ವಾಮೇಕಂ ಶರಣಮುಪೈಮಿ ದೇವಮೀಶಮ್ ॥

ಸಾಂಖ್ಯರು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ, ಏಕರೂಪ, ಯೋಗನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿರುವವನು ಎಂದು ಸತತವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೇದಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ರುದ್ರ, ಸ್ತುತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ದೇವನೂ ಈಶನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತ್ವತ್ಪಾದೇ ಕುಸುಮಮಥಾಪಿ ಪತ್ರಮೇಕಂ
ದತ್ವಾಸೌ ಭವತಿ ವಿಮುಕ್ತವಿಶ್ವಬಂಧಃ ।
ಸರ್ವಾದ್ಯಂ ಪ್ರಣುದತಿ ಸಿದ್ಧಯೋಗಿಜುಷ್ಟಂ
ಸ್ಮೃತ್ವಾ ತೇ ಪದಯುಗಲಂ ಭವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥

ನಿನ್ನಪಾದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪುಷ್ಪ ಅಥವಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದವನು ಸಕಲಬಂಧ ಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಆದಿಯಾದ ಸಿದ್ಧರಿಂದಲೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಜಿಸಲ್ಪಡುವ ನಿನ್ನಪಾದಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಯಸ್ಯಾಶೇಷ ವಿಭಾಗಹೀನಮಮಲಂ ಹೃದ್ಯಂತರಾವಸ್ಥಿತಂ
ತೇ ತ್ವಾಂ ಯೋನಿಮನಂತಮೇಕಮಚಲಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಸರ್ವಗಮ್ ।
ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಹುರನಾದಿಮಧ್ಯನಿಧನಂ ಯಸ್ಮಾದಿದಂ ಜಾಯತೇ
ನಿತ್ಯಂ ತ್ವಾಹಮುಪೈಮಿ ಸತ್ಯವಿಭವಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಂ ತಂ ಶಿವಮ್ ॥

ಆ ಉಪಾಸಕರು ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣ, ಅಮಲ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಕಾರಣ, ಅನಂತ ಅಚಲ, ಸತ್ಯ, ಪೂರ್ಣ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತ ರಹಿತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ, ಸತ್ಯವಿಭವನೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೂ, ಶಿವನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಓಂ ನಮೋ ನೀಲಕಂಠಾಯ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಯ ಚ ರಂಹಸೇ ।
ಮಹಾದೇವಾಯ ತೇ ನಿತ್ಯಮೀಶಾನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ನಮಃ ಪಿನಾಕಿನೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಮುಂಡಾಯ ದಂಡಿನೇ ।
ನಮಸ್ತೇ ವಜ್ರಹಸ್ತಾಯ ದಿಗ್ವಸ್ತ್ರಾಯ ಕಪರ್ದಿನೇ ॥

ನಮೋ ಭೈರವನಾದಾಯ ಕಾಲರೂಪಾಯ ದಂಷ್ಟ್ರಿಣೇ ।
ನಾಗಯಜ್ಞೋಪವೀತಾಯ ನಮಸ್ತೇ ವಹ್ನಿರೇತಸೇ ॥

ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಗಿರೀಶಾಯ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ನಮೋ ಮುಕ್ತಾಟ್ಟಹಾಸಾಯ ಭೀಮಾಯ ಚ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಕಾಮನಾಶಾಯ ನಮಃ ಕಾಲಪ್ರಮಾಥಿನೇ ।
ನಮೋ ಭೈರವವೇಷಾಯ ಹರಾಯ ಚ ನಿಷಂಗಿಣೇ ॥

ನಮೋಸ್ತು ತೇ ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸೇ ।
ನಮೋಂಬಿಕಾಧಿಪತಯೇ ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ನಮಸ್ತೇ ವ್ಯೋಮರೂಪಾಯ ವ್ಯೋಮಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ।
ನರನಾರೀಶರೀರಾಯ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಪ್ರವರ್ತಿನೇ ॥

ನಮೋ ಭೈರವನಾಥಾಯ ದೇವಾನುಗತಲಿಂಗಿನೇ ।
ಕುಮಾರಗುರವೇ ತುಭ್ಯಂ ದೇವದೇವಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ನಮೋ ಯಜ್ಞಾಧಿಪತಯೇ ನಮಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ।
ಮೃಗವ್ಯಾಧಾಯ ಮಹತೇ ಬ್ರಹ್ಮಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ನಮೋ ಹಂಸಾಯ ವಿಶ್ವಾಯ ಮೋಹನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ।
ಯೋಗಿನೇ ಯೋಗಗಮ್ಯಾಯ ಯೋಗಮಾಯಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣಪಾಲಾಯ ಘಂಟಾನಾದಪ್ರಿಯಾಯ ಚ ।
ಕಪಾಲಿನೆ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ನಮೋ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ತುಭ್ಯಂ ಭೂಯ ಏವ ನಮೋ ನಮಃ ।
ಮಹ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕಾಮಾನ್ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಪರಮೇಶ್ವರ ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಕೇಶಿನಿಷೂದನನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಮೇಘದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಧುರವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. "ಪುಡರೀಕಾಕ್ಷ! ನೀನೇಕೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ನೀನೇ ಸಕಲರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವನು. ನೀನು ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂಪ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇಶವ! ನಾರಾಯಣ! ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನಂತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಮಹಾದೇವ ಎಂದು ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವಿ."

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಿವನಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ, ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ, ವಿಶ್ವೇಶನಾದ ವೃಷಧ್ವಜನನ್ನು, ದೇವಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು. "ಶಂಕರ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವಿ. ನನಗೆ ಸಮನಾದ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟುಕೊಡು." ಹರನು ಸಂತೋಷದಿಂದ 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಶಂಕರ ಅರ್ಧಶರೀರಿಣಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

"ಕೇಶವ! ನಿನಗೆ ಶಿವನಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನನ್ನಮೇಲೆ ಅಚಲವಾದ ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿ ಇದೆಯೆಂದು ನನಗೆಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀನು ನಾರಾಯಣ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ. ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ದೇವಕೀಸುತನಾದ ಅವತರಿಸಿರುವೆ. ನೀನು ಆತ್ಮೇಂದ್ರಿಯ (ಸಾಕ್ಷಿ)ದಿಂದ ನೋಡು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಕೇಶವ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವರಗಳನ್ನುಕೇಳಿಕೊ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸು." ಪಾರ್ವತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅನಂತರ ಶಿವನೂ ಅನುಗ್ರಹದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಶಿವನು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಶವನ ತಪಸ್ಸು ಎಂಬ ೨೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಅರ್ಧಯಾಯ-೨೬

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರ ಜೊತೆ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಶಿಖರವಾದ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಶಿವನು ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ನೆಲೆಸಿದನು. ಕೈಲಾಸವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ, ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾದ, ನೀಲಮೇಘದ ಕಾಂತಿಯಂತಹ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳ, ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಚ್ಯುತಿರಹಿತನಾದ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ವೈಜಯಂತೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ, ತರುಣನೂ, ಅತಿ ಕೋಮಲನೂ ಆದ, ಕಮಲದಂತಹ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಿರುವ, ಸದ್ಗತಿಯನ್ನುಕೊಡುವ, ದೇವದೇವನಾದ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ ರಮಣಿಯರು.... ಒಮ್ಮೆ ದೇವಕೀನಂದನನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಿರಿ-ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ನಾಗಕನ್ಯೆಯರು, ಸಿದ್ಧರು, ಯಕ್ಷರು, ದೇವತೆಗಳು, ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆಳುವ ಆ ಪರದೇವತೆಯನ್ನುನೋಡಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ, ಹರ್ಷದಿಂದ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅವನಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ

ಪಾತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನುನೋಡಿದ ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅವನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದರು. ಸುಂದರನಾದ ದೇವಕೀಸುತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಗಾನವಿಶಾರದರಾದ ಕೆಲವರು ಕಾಮಮೋಹಿತರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು; ವಿಲಾಸಿನಿಯರಾದ ಕೆಲವರು ಅವನ ಎದುರು ನರ್ತನಮಾಡಿದರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಮೃತಪಾವವನ್ನುಮಾಡುವ ವೈಖರಿಯಿಂದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು; ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.

ಜಿಂಕೆಯಂತಹ ಮೃಗ್ಧಕಣ್ಣುಗಳು ಒಬ್ಬಳಂತೂ ಕಾಮಮೋಹಿತಳಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಬಳಿ ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದಳು. ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತಳಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಕೃಷ್ಣನ ಕೈಹಿಡಿದು ಅವನನ್ನು ತನ್ನಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಕಮಲದಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಚಿರಕಾಲ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದನು.

ಕೃಷ್ಣನಿಲ್ಲದ ದ್ವಾರಕೆ: ಇತ್ತಬಹಳ ಸಮಯದಿಂದ ಕೃಷ್ಣವಿರಹಿಗಳಾಗಿರುವ ದ್ವಾರಕಾನಿವಾಸಿಗಳು ದುಃಖಿತರೂ, ಭಯಪೀಡಿತರೂ ಆದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡನನ್ನು ಬಹಳದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಉಪಮನ್ಯು ಮುನಿಗಳನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅತಿಭಯಂಕರರಾದ ಸಾವಿರಾರು ರಾಕ್ಷಸರು ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಗರುಡನು ಭಾರೀ ಯುದ್ಧವನ್ನುಮಾಡಿ, ಆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನುಕೊಂದು ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದನು.

ನಾರದರ ಆಗಮನ: ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ನನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾರದರು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದರು. ದ್ವಾರಕಾ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರು "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?" ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ; ಅವನನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ನಾರದರು ಹೇಳಿದರು.

ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಆಗಮನ: ನಾರದರ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಗರುಡನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಲಂಕೃತ ಭವನದಲ್ಲಿ ಆಸನದಲ್ಲಿ ದೇವದೇವನಾದ ಶಿವನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳೂ, ದಿವ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿವಗಣಗಳು, ಸಿದ್ಧರೂ, ಯೋಗಿಗಳೂ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಗರುಡನು ಶಿವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಅಮೃತದಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಾನಿತನಾಗಿ ಗರುಡನನ್ನೇರಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿತ್ತಿದ್ದ. ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹಕರನಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ನನ್ನನೋಡಿ ಗಂಧರ್ವರು ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅವನನ್ನು

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆ ಅಂಗನೆಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಮರಳಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿರಹಿತರಾದ ಕಾಮಿನಿಯರು ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದ ರಾತ್ರಿಯಂತಾದರು.

ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಡಗರ ದ್ವಾರಕಾನಿವಾಸಿಗಳು ಕೃಷ್ಣಾಗಮನದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನುಕೇಳಿ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯ ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ಸಹಸ್ರಾರು ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು. ವೀಣೆಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತರುಣಿಯರು ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ಪ್ರಾಸಾದಗಳ ಶಿಖರದಲ್ಲಿನಿಂತವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನುನೋಡಿ ಕುಣಿದರು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ಜನರು ಅವನನ್ನು ಹರಸಿದರು. ಜನರ ಹಾರೈಕೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಅವನ ಪತ್ನಿಯರು, ಮಕ್ಕಳೂ, ಇತರರೂ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಂಬವತೀಸಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಮಾಸಹಿತನಾದ ಶಿವನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು.

ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಮುನಿಗಳ ಆಗಮನ: ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮುನಿಗಳುಬಂದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರನ್ನು ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಆಸನವನ್ನೇ ಅವರಿಗೆಕೊಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಆಹ್ನಿಕ: ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ನಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಶುಕ್ಲಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ದೇವ–ಋಷಿ–ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟನು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ಜೊತೆ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಭಸ್ಮಭೂಷಿತನಾದ, ಲಿಂಗಸಂನಿಹಿತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಗೂ, ಬೇರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಭೋಜನವನ್ನುಮಾಡಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿತನ್ನಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೊಡನೆ ಪುರಾಣಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ನಗುತ್ತಾ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಕೃಷ್ಣಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ಸಂವಾದ: "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ! ಎಲ್ಲರ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಾದವನು ನೀನೇ! ಯೋಗಿ ಗಳಿಂದ ಧ್ಯೇಯನಾದವನೂ ನೀನೇ! ನೀನು ಪರಮಬ್ರಹ್ಮ, ನೀನೇ ಮುಕ್ತಿಪದ. ಭೂಮಿಯಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೃಷ್ಣಿಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನೀನು ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವಿ?"

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುಗುಳ್ನಗುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು: "ಮುನಿಗಳೆ! ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲನಿಜ. ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸನಾತನನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಾನುಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಯಾವಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾನುಪಡೆಯದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಯಾವುದೂಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶಿವನನ್ನು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಎಂದುತಿಳಿದು

ಪೂಜಿಸುವೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಹ, ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಕೆಲಸಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನೇ ಶಿವಲಿಂಗ ಎಂದು ವೇದವಾದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಆ ಪರಶಿವನ ಪರಮ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ವೇದಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಭೇದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹೆದರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು, ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು." "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ! ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ! ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ! ಲಿಂಗ ಎಂದರೇನು? ಅಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಗಹನವಾದ ಈವಿಷಯುವನ್ನು ಕುರಿತು ದಯುವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು" ಎಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ವಿನಂತಿಸಿದರು.

"ಅವ್ಯಯನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ಲಿಂಗಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ದೇವತೆ ಎಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಲಿಂಗಾಂತರ್ಗತನಾದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರ ಅವ್ಯಕ್ತ, ಆನಂದರೂಪ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪ. ಅಕ್ಷಯ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ-ಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಳಯೋದಕವೊಂದೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾಗ ನನ್ನನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಮಹಾಶಿವನು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ನಾನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಹಿತವನ್ನುಬಯಸಿ ಮಹಾಶಿವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ" ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು. "ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಈಶ್ವರನು ಲಿಂಗರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಹೇಗೆ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ವಿನಂತಿಸಿದರು.

ಕೃಷ್ಣ: "ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಸಮುದ್ರವೊಂದೇ ಇತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಕೇವಲ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಆ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಪುರುಷನಾದ ನಾನು ಸಾವಿರತಲೆ, ಸಾವಿರಕಣ್ಣುಗಳು, ಸಾವಿರ ಕಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳು - ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರನಾಗಿ, ಮಲಗಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ, ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮ ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಧರನಾದ ನಾಲ್ಕುಮುಖಗಳ ಮಹಾಪುರುಷ ನೊಬ್ಬನುಬಂದನು. ಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಮಹಾದ್ಯುತಿಯಾದ ಆ ಪುರುಷ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು "ಪ್ರಭು ನೀನುಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದಬಂದಿರುವಿ? ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇರುವಿ? ದಯವಿಟ್ಟುತಿಳಿಸು. ನಾನು ಸ್ವಯಂಭೂ, ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಾನು "ನಾನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಹೀಗೆ ನನಗೂ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ವಿವಾದವು ಬೆಳೆದಾಗ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನು ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಆ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯಗಳಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತಗಳಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ನೀನು ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಳತುದಿಗೆಹೋಗು. ನಾನು ಮೇಲ್ತುದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಲಿಂಗದ ಅಂತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಏರ್ಪಾಡಿನಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೋದೆವು.

ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಲಿಂಗದ ಅಂತವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ, ಶಿವನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರೂ, ಹೆದರಿದವರೂ ಆಗಿ, ಅವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಓಂಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದೆವು.

ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣುಗಳು ಮಾಡಿದ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತುತಿ:

ಅನಾದಿಮೂಲ ಸಂಸಾರರೋಗ ವೈದ್ಯಾಯ ಶಂಭವೆ ।
ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೆ ॥

ಪ್ರಳಯಾರ್ಣವ ಸಂಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಲಯಾದ್ಭೂತಿಹೇತವೇ ।
ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೇ ॥

ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಪ್ರತೀಕಾಯ ಜ್ವಲನಸ್ತಂಭರೂಪಿಣೇ ।
ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೇ ॥

ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತಹೀನಾಯ ಸ್ವಭಾವಾಮಲದೀಪ್ತಯೇ ।
ನಮಃ ಶಿವಾಯಾನಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೇ ॥

ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶಾಯ ವ್ಯೋಮರೂಪಾಯ ವೇಧಸೇ ।
ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೆ ॥

ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರರೋಗ ವೈದ್ಯನಾದ, ಸುಖಪ್ರದನಾದ, ಶಾಂತನೂ, ಪೂರ್ಣನೂ, ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪ್ರಳಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ, ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕಾರಣನಾದ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಯಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ, ಅಗ್ನಿಸ್ತಂಭದಂತಿರುವ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿರ್ಮಲಕಾಂತಿವಂತನಾದ ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಶಾಂತನೂ, ಪೂರ್ಣನೂ, ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಿರ್ವಿಕಾರಾಯ ಸತ್ಯಾಯ ನಿತ್ಯಾಯಾತುಲ ತೇಜಸೇ ।
ವೇದಾಂತಸಾರರೂಪಾಯ ಕಾಲರೂಪಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥
ನಮಃ ಶಿವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಯೇ ॥

ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹೇಶ್ವರನೇ ವಿಷ್ಣು-ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಶಿವ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮಹಾಯೋಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಕೋಟಿಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನು ನುಂಗುವವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಾವಿಕೈಗಳು ಮತ್ತು ಸಾವಿರಕಾಲುಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿಗಳಂತಿದ್ದವು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿನಾಕ, ತ್ರಿಶೂಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅವನು ಗಜಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಂತೆ ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವನು ಮೋಡದ ಮತ್ತು ದುಂದುಭಿಯ ನಾದದಂತಹ ಧ್ವನಿಯಿಂದ "ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನು ಮಹಾದೇವ ಎಂದುತಿಳಿಯಿರಿ ಎಲ್ಲ ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ಸನಾತನರಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಿತಾಮಹನಾದ ಈ

ಬ್ರಹ್ಮನಿರುವನು. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಾಲಕನಾದ ವಿಷ್ಣುಇದ್ದಾನೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರನಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮಮೇಲೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಹರಿ-ಬ್ರಹ್ಮರು ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದರು. "ನಮ್ಮಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯಿರುವಂತೆ ವರವನ್ನುಕೊಡು". ಶಿವನು ಹೇಳಿದನು: "ಭೂಪತಿಯೇ! ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು. ವತ್ಸ! ಚರಾಚರವಾದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸು. ನಿರಂಜನನೂ, ನಿರ್ಗುಣನೂ ಆದ ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರದ ಗುಣಗಳನ್ನು *(ರಜಸ್-ಸತ್ವ-ತಮಸ್)* ಆಧರಿಸಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಹರ ಎಂಬ ಮೂರುರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ವಿಷ್ಣುವೇ! ನಿನ್ನ ಸಂಮೋಹವನ್ನುಬಿಡು. ಈ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು *(ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು)* ಪಾಲಿಸು. ಸನಾತನನಾದ ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಕೋಪದಿಂದ ನಿನ್ನಬಾಯಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾರಾಧನೆಯು ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರೀರದ ಜನಕವೇಲಿಂಗ". ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆಗಿನಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾರಾಧನೆಯು ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಶ್ರೇಷ್ಠಶರೀರದ ಜನಕವೇ ಲಿಂಗ." ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೇ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಲಿಂಗದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಹಾಗು ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದವರುಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು. ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ, ದಾನವರಾಗಲಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳುಮಾತ್ರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಅಚಿಂತ್ಯವೂ ಆದ ಯಾರನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವಾದ ನೀಲಕಂಠನಾದ ದೇವದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿಭೀಷಣನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಸ್ಥಿರನೂ, ಸರ್ವಕಾರಣನೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರನೂ ಪೂರ್ಣನೂ, ವಾಮದೇವನೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಹೇಶನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಗಿರೀಶನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಮಾಡುವವರಿಂದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವಿರಿ." ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುನಿಪುಂಗವರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಶಿವನನ್ನು ಮನಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟರು. ಯಾರು ಈ ಲಿಂಗಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಕೇಳುವರೋ, ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುವರೋ ಅವರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಒಂದುಸಲ ಕೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಮಾನವನು ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಜಪಿಸುವವರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ೨೬ನೇ ಅಧ್ಯಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಂಧಾಮ ಪರಯಾಣ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೭

ಶಿವವರದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜಾಂಬವತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಬ ಎಂಬಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸ, ಬಾಣ, ನರಕ ಮೊದಲಾದ ನೂರಾರು ಅಸುರರನ್ನು ಕೊಂದು, ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಭೃಗ ಮೊದಲಾದ ವಿಪ್ರರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: ಮುನಿಶ್ವರರೇ! ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗದ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಶುಬ ಯುಗ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವುಂಟುಮಾಡುವ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಕಲಿದೋಷದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲಿ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಂದುಸಲ ಸ್ಮರಿಸುವ ಜನರೂ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ; ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಹರಿಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಭಕ್ತರಾದವರು ಮುಕ್ತಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವನಿಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಧ್ಯಾನ, ಯೋಗ, ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪುಣ್ಯ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೇಗನೆ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ, ಆದರೆ ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಜನರು ವಿಚಿತ್ರ ನರಕಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಿಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಸಬಾರದು, ಕೇಳಬಾರದು. ಅವನ ನಿಂದನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ನಿಂದನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು.

"ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದಧೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದವರು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಆದರೆ ಶಿವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಗೌತಮರ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆ ಸಹಕರಿಸಬಾರದು". ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ "ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಹೀಗೆ ರಾಜರುಗಳ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆಯು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ವಂಶಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೋ, ಅಥವಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರುಗಳ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಂಧಾಮ ಪರಯಾಣ ಎಂಬ ೨೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೮

ಋಷಯ ಊಚು: ಸೂತರೇ! ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿ-ಈ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತರ, ಮಹಾಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನರನ್ನುಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನುಮಾಡಿ ಕೇಳಿದನು.

"ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ! ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ? ಇಷ್ಟು ತ್ವರಿತತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ನಿಮ್ಮದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನಶೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು? ದಯವಿಟ್ಟುತಿಳಿಸಿರಿ". ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಹೇಳಿದರು.

ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂಬ ೨೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ವೇದವ್ಯಾಸ ಉತ್ತರ ಅಧ್ಯಾಯ-೨೯

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: "ಅರ್ಜುನ! ಈಗ ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ವಾರಾಣಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ವರ್ಣ-ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಾರಾಣಸಿಯೊಂದೆ ಆಗಿದೆ; ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಜನಪ್ರಿಯನೂ ಆಗಿ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಿ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸು, ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವಿ."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: "ಅರ್ಜುನ! ಯುಗಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ ಮೊದಲನೆಯದು. ಎರಡನೆಯದು ತ್ರೇತಾ. ದ್ವಾಪರ ಮೂರನೆಯದು ಮತ್ತು ಕಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನವೇ ತಪಸ್ಸು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ತಪಸ್ಸು, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ತಪಸ್ಸು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನವೊಂದೇ ತಪಸ್ಸು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪೂಜ್ಯನಾದ ದೇವತೆ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು,

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರ ಪೂಜ್ಯದೇವತೆಗಳು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯುಗಗಳಲ್ಲದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನು ನಾಲ್ಕೂ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಜನರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ-ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರಯುದಲ್ಲಿ ಎರಡುಪಾದ ಮಾತ್ರ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಮೂರುಪಾದಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಒಂದುಪಾದ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೈಥುನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರು ನಿಸ್ಪೃಹರೂ ತೃಪ್ತರೂ, ಭೋಗವಂತರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ನೀಚೋಚ್ಚಭಾವಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಖ, ರೂಪ, ಆಯುಸ್ಸು, ಇವುಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಶೋಕರಹಿತರೂ, ತತ್ತ್ವನಿಷ್ಠರೂ, ಏಕಾಂತಪ್ರಿಯರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠೆ, ತಪೋನಿಷ್ಠೆ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಾಚರಣೆ, ಸದಾಸಂತೋಷ ಇವುಗಳು ಈ ಯುಗದ ಜನರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಪರ್ವತ ಸಮುದ್ರತೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಇವರಿಗೆ ಮನೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರುಗಳಿಗೆ 'ರಸೋಲ್ಲಾಸ' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು ಇರುತ್ತದೆ.

ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸಿದ್ಧಿಯು ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೊಂದು ಸಿದ್ಧಿ ಈ ಜನರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ಮರಗಳೇ ವಾಸಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಜನರುಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ರಾಗ, ಲೋಭಗಳು ಉದಯಿಸಿ ಈ ದೋಷದಿಂದಾಗಿ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದ ಮರಗಳು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಹೆದರಿದ ಜನರು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನವನ್ನುಮಾಡಿ ಮರಗಳು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮರಗಳು ವಸ್ತ್ರ, ಫಲ, ಆಭರಣ, ಗಂಧ, ವರ್ಣ, ರಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರದಲ್ಲಿಯೂ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಡದ ಮಧುವು ಸ್ರವಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಜನರ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೃಷ್ಟ-ಪುಷ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಈ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಲೋಭವು ಉಂಟಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಭದಿಂದ ನಡೆದ ಈ ಅಪಚಾರದಿಂದ ಮಧುವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ವೃಕ್ಷನಾಶದಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ಛಳಿ, ಮಳೆ, ಬಿಸಿಲುಗಳು ಜನರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ಆವರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾವಿಧವಾದ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಅವರು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಗ್ಗುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಮಳೆಯನೀರು ಅವರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ನೀರು-ಭೂಮಿಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಕೃಷಿ-ಬಿತ್ತನೆಗಳಲ್ಲದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಔಷಧಿಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವಿರುತ್ತದೆ. ಮರಗಳು ಮತ್ತು

ಗುಲ್ಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋತುಗಳ ಪುಷ್ಪ ಮತ್ತು ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಜನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಸೆ, ಲೋಭಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದೆ. ಜನರು ನದಿಗಳನ್ನು ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು, ಮರ, ಪೊದೆ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಪರೀತ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಔಷಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪೃಥುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಡಗಿದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜೆಗಳು ಮತ್ತೆ ದುರಾಚಾರದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲ ಬಲದಿಂದ ಜನಗಳ ಸದಾಚಾರವು ನಾಶಹೊಂದಿದಾಗ ನಡತೆಯ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಶು ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿದೋಷದಿಂದ ರಾಗ, ಲೋಭಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದ ವೇದವನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಋಷಿಪುತ್ರರು ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಗಳು, ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಗಳು, ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅವೃಷ್ಟಿ, ಮರಣ ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನರು ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಲೋಚನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಭೌತವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣ, ತಮೋಗುಣಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಅದು ವ್ಯಾಕುಲಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಉತ್ತರ ಎಂಬ ೨೯ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಕಲಿಯುಗದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಕಥನ **ಅಧ್ಯಾಯ-೩೦**

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವು ಜನರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಪಟ, ಅಸೂಯೆ, ತಪಸ್ವಿಗಳ ವಧೆ-ಇವುಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರಕ ರೋಗಗಳು, ಹಸಿವೆಯಭಯ, ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಭಯ, ದೇಶಗಳನಾಶ ಇವುಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಜನಗಳು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ತೇಜೋಹೀನರೂ, ಮಹಾಕೋಪಿಗಳೂ, ಲೋಭಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆಚಾರ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅವನತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ವೇದಾಧ್ಯಾಯನವನ್ನೂ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂದಮತಿಗಳು ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶೂದ್ರರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಯನ, ಆಸನ, ಭೋಜನಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೂದ್ರರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶೂದ್ರರೇ ರಾಜರಾಗಿ *(ಆಳುವವರಾಗಿ)* ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ ವೀರಹತ್ಯೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ನಾನ, ಹೋಮ, ಜಪ, ದಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುಗದ ಜನರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಶಿವನನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದೋಕ್ತವಲ್ಲದ ನಾನಾವಿಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಯುಗದ ಜನರ ಶೀಲ ಆಚಾರಗಳು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವ್ಯರ್ಥವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪಾಷಂಡಿಗಳ ಸಹವಾಸವನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ಬೇಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜನರು ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ, ಅರ್ಚಕರು ದೇವರನ್ನುಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶೂದ್ರರು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ-ದಂಡಗಳನ್ನುಧರಿಸಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾರೆ. ಚೋರರು ಬೇರೆ ಚೋರರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕೊಲೆಗಡುಕನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕೊಲೆಗಡುಕ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ತಮೋಗುಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾದ ಹೆಚ್ಚುದುಃಖ ಅಲ್ಪಾಯಸ್ಸು, ರೋಗ, ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ವೇದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳೂ, ಕಾಪಾಲಿಕರೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ, ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಮಾರುವವರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಂದಮತಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಹಾನಿವುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಶೂದ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶೂದ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಪುಷ್ಪ, ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸೇವೆಪಡೆದ ಶೂದ್ರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸೇವೆಯ ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೂದ್ರರ ಬಾಗಿಲುಕಾಯುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಶೂದ್ರರ ಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೇದಾಧೀಕಾರವಿಲ್ಲಕ ಅವರಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯನವನ್ನುಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಘೋರನಾಸ್ತಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತ ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ. *(ಹಣತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ.)* ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸದೆನಾಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಧರ್ಮವನ್ನು ಅಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೌಕಿಕಗಾನಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ವಾಮಾಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪಾಶುಪತಾಗಮ ಮತ್ತು ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಾಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ–ಕರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿ, ಇಡೀಲೋಕ ಸತ್ಕರ್ಮಹೀನವಾದಾಗ ಕೀಟಗಳು, ಇಲಿಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶಿವನಿಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅರ್ಥಹೀನವಾದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೌತಮಋಷಿಗಳ ಶಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಕೂಡ ಅಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಗಳಲಿಹುಟ್ಟಿ ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರೇರಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನುನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದವಿಹಿತವಲ್ಲದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ದುರಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಮಾಡುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳ ಫಲವನ್ನೂಕೂಡ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಜನಗಳಿಗೆ ಮೋಹವುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣದ ಆವೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವ ಎಲ್ಲಾದೇವತೆಗಳ ದೇವತೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಅವನಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹಾದೇವನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವವೇದಾಂತದ ಸಾರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದೇವರಿಗೂ ವೇದವುವಿಧಿಸುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರುಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಮಹಾದೇವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಕಲಿದೋಷವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಪಡದೆ ಮಹಾಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಲಿಯುಗದ ಒಂದುದೊಡ್ಡಗುಣ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಹಾಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಅವಕಾಶ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು. ಯಾರು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೂ, ಗಜಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವರೋ ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ರುದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಫಲಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ ಅವನ ಧ್ಯಾನ, ದಾನಗಳು ದೋಷಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರುವವರು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲದ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ದೇವವಂದಿತನಾದ ಶಿವನ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದವರು ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞ, ಜೀನವ ಎಲ್ಲವೂವ್ಯರ್ಥ.

ನಮೋ ರುದ್ರಾಯ ಮಹತೇ ದೇವದೇವಾಯ ಶೂಲಿನೇ ।
ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಯ ಯೋಗಿನಾಂ ಗುರುವೇ ನಮಃ ॥

ನಮೋಸ್ತು ದೇವದೇವಾಯ ಮಹಾದೇವಾಯ ವೇಧಸೇ ।
ಶಂಭವೇ ಸ್ಥಾಣವೇ ನಿತ್ಯ ಶಿವಾಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೇ ॥

ನಮಃ ಸೋಮಾಯ ರುದ್ರಾಯ ಮಹಾಗ್ರಾಸಾಯ ಹೇತವೇ ।
ಪ್ರಪದ್ಯೇಹಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ಶರಣ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಮ್ ॥

ಮಹಾದೇವಂ ಮಹಾಯೋಗಮೀಶಾನಂ ಚಾಂಬಿಕಾಪತಿಮ್ ।
ಯೋಗಿನಾಂ ಯೋಗದಾತಾರಂ ಯೋಗಮಾಯಾಸಮಾವೃತಮ್ ॥

ಯೋಗಿನಾಂ ಗುರುಮಾಚಾರ್ಯಂ ಯೋಗಿಗಮ್ಯಂ ಪಿನಾಕಿನಮ್ ।
ಸಂಸಾರತರಣಂ ರುದ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಧಿಪಮ್ ॥

ಶಾಶ್ವತಂ ಸರ್ವಗಂ ಶಾಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಮ್ ।
ಕಪರ್ದಿನಂ ಕಾಲಮೂರ್ತಿಮಮೂರ್ತಿಂ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ ॥

ಏಕಮೂರ್ತಿಂ ಮಹಾಮೂರ್ತಿಂ ವೇದವೇದ್ಯಂ ದಿವಸ್ಪತಿಮ್ ।
ನೀಲಕಂಠ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಂ ವ್ಯಾಪಿನಂ ವಿರ್ಶವರೇತಸಮ್ ॥

ಕಾಲಾಗ್ನಿಂ ಕಾಲದಹನಂ ಕಾಮದಂ ಕಾಮನಾಶನಮ್ ।
ನಮಸ್ಯೇ ಗಿರಿಶಂ ದೇವಂ ಚಂದ್ರಾವಯವಭೂಷಣಮ್ ॥

ವಿರೋಹಿತಂ ಲೇಲಿಹಾನಮಾದಿತ್ಯಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಮ್ ।
ಉಗ್ರಂ ಪಶುಪತಿಂ ಭೀಮಂ ಭಾಸ್ಕರಂ ಪರಮಂ ತಪಃ ॥

ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಯುಗಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮನ್ವಂತರ ಕ್ಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಮನ್ವಂತರಗಳು ಒಂದೇರೀತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದರವಿವರಣೆಯೇ ಎಲ್ಲದರ ವಿವರಣೆ. ಒಂದು ಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಕಲ್ಪಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದುಕಲ್ಪದ ವಿವರಣೆಯೇ ಎಲ್ಲಕಲ್ಪಗಳ ವಿವರಣೆ. ಹಿಂದಿನ–ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲಾಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಒಂದೇ ವಿಧವಾದಹೆಸರು, ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನುಪಡೆದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶಿವನಮೇಲೆ ಅಚಂಚಲವಾದ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವಕರ್ತೃವೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಮಹರ್ಷಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪುನಃ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು– "ನೀನು ಧನ್ಯ, ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿತ. ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ನಿನ್ನಂತಹ ಶಿವಭಕ್ತ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರುವಿ. ಆ ಶಿವನಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೃಷಿಕೇಶನೇ (ವೇದವ್ಯಾಸರೇ) ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗು, ಶೋಕಪಡಬೇಡ. ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು, ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು".

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೀಗೆಹೇಳಿ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಾರಣಾಸಿಗೆಹೋದರು. ಅರ್ಜುನನೂ ಅವರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಶಿವನಿಷ್ಠನಾದನು. ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಸಮನಾದ ಶಿವಾರ್ಚಕರು ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯಾರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತರೂ, ಧೀಮಂತರೂ ಆದ ಪರಾಶರಸುತ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ. ಅವರನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾರೂ. ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಪರಾಶ-ಸತ್ಯವತಿಯರ ಮಗನಾದ, ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಯೋಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪನೂ ಆದಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿ".

ಹೀಗೆ ಸೂತರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಕಲಿಯುಗದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಕಥನ ಎಂಬ 32ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿ ಸಂವಾದ —○— ಅಧ್ಯಾದ-31

ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮಾ ನಿವಾರಣೆ

"ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಏನುಮಾಡಿದರು" ದಯವಿಟ್ಟುತಿಳಿಸಿಎಂದು ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸೂತರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಮಹಾಮುನಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ವಾರಾಣಾಸಿಯನ್ನುತಲುಪಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳು ಮುನಿಪುಂಗವರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರನ್ನುನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಪುಣ್ಯಕರವೂ ಆದ ಶಿವನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಸನಾತನವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ವೇದೋಕ್ತವಾದ, ಧರ್ಮಸಾಧಕವಾದ ಮಹಾದೇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರಾದ ಜೈಮಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಹೀಗೆಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

"ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವುತಿಳಿಯದ ಯಾವವಿಷಯವೂಇಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಂಶಯವೊಂದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿರಿ. ಕೆಲವರು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಧರ್ಮವನ್ನು, ಮತ್ತಿತರರು ಸಾಂಖ್ಯ-ಯೋಗವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಯವರು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರೆ, ಅಹಿಂಸಾ, ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಇತರರು, ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮತ್ತಿತರರೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ದಯೆಯನ್ನೂ, ದಾನವನ್ನೂ, ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ರಹಸ್ಯವಾದ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೂ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ".

ಜೈಮಿನಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯವರು ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು: "ಭಾಗ್ಯಾಶಾಲಿಯಾದ ಮುನಿಯೇ! ಒಳ್ಳೆಯವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿರುವಿರಿ. ರಹಸ್ಯತಮವಾದ ವಿಷಯವನ್ನುಹೇಳುವೆ, ಬೇರೆಮಹರ್ಷಿಗಳೂಕೇಳಲಿ. ಹಿಂದೆ ಈಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಈಗನಾನುನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈವಿಷಯ ಬಹಳ ಗೂಢವಾದುದು, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ, ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ, ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು". ಒಮ್ಮೆ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನ ಜೊತೆಕುಳಿತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಆ ದೇವನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು:

ದೇವೀ ಉವಾಚ: ದೇವದೇವ! ಭಕ್ತರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮಹಾದೇವ! ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯಾವುದು? ಶಂಕರ! ಸಾಂಖ್ಯ-ಯೋಗ-ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನ-ಕರ್ಮಯೋಗ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಆಯಾಸವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಯೋಗಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸೂಕ್ಷನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನುನೋಡಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದಯವಿಟ್ಟುಹೇಳು' ಎಂದು.

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: "ನೀನು ಯಾವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಿಯೋ, ಅದನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗೂಢವಾದದ್ದು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಡತಕ್ಕದಲ್ಲ, ಆದರೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಈವಿಷಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಕೇಳು. ವಾರಾಣಾಯು ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದ ನನ್ನಕ್ಷೇತ್ರ. ಇದು ಸಂಸಾರಿಗಳು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ, ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ.

ಈ ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತ ಎಂಬ ತಪೋವನವಿದೆ. ಇದು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮತೀರ್ಥ, ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮಸ್ಥಾನ, ಜ್ಞಾನಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮಸಾದನ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮವಲ್ಲ. ಇದು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೂಸೇರಿಲ್ಲ, ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೂಸೇರಿಲ್ಲ. ಅಮುಕ್ತರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮುಕ್ತರುಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಮದ ನೋಡಬಹುದು. ಈಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರ ಸ್ಮಶಾನ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಕಾಲರೂಪಿಯಾಗಿ ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತಗೋಪ್ಯವಾದಸ್ಥಾನ, ನನಗೆ ಬಹಳಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನನ್ನಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ದಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನ, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗುವುದು. ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾಗುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು, ವರ್ಣಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರು, ಸ್ತ್ರಿಯರು, ಮ್ಲೇಂಛರು, ಬೇರೆ ಪಾಪಿಗಳೂ, ಕೀಟಗಳು ಇರುವೆಗಳು,

ಬೇರೆಬೇರೆ ಮೃಗಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ನನ್ನ ಪುರವಾದ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಪಡೆಯುವರು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವೃಷಭಗಳನ್ನು ಏರಿಸಂಚರಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವುಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದ ಯಾರೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವರೆಲ್ಲರೂ ಈಶ್ವರನಾಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರಬಹಳ ಭಯಾನಕ. ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಬಹಳಕಷ್ಟ. ಇದನ್ನುತಿಳಿದು ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಪಸ್ಸು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೋ ಸತ್ತವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಮೋಚಕವಾದ ಗತಿಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಾತ್ರಪಾಪಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತವೆ. ನನ್ನಮಾಯೆಯಿಂದ ವಿಮೋಹಿತರಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ತಮೋಗುಣವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೂಢರು ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಾಣುವುದಂತೂ ಇನ್ನುದೂರದವಿಷಯ. ಇಂತಹವರು ಮಲ–ಮೂತ್ರ–ರೇತಸ್ಸುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೂರಾರುವಿಘ್ನಗಳು ಎದುರಾದರೂ, ಯಾರು ಅವುಗಳಿಂದ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಶೋಕರಹಿತವಾದ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಜನ್ಮ, ಮರಣ, ಮುಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗತಿಯನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆ ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ವಿದ್ಯೆ ಅಥವಾ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತು ವರ್ಣಬಾಹಿರರಾದ, ಜನರಿಗೆ, ಚಂಡಾಲ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ, ಹೆಚ್ಚೇನು, ಸಕಲ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಥಾನವು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಸಾಧನ, ಪರಮಮಂಗಳಕರ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಯಾಗ, ನೈಮಿಷ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಹಿಮಾಲಯ, ಕೇದಾರ, ಭದ್ರಕರ್ಣ, ಗಯಾ, ಪುಷ್ಕರ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ರುದ್ರಕೋಟಿ, ನರ್ಮದಾ, ಹಾಟಕೇಶ್ವರ, ಶಾಲಗ್ರಮ, ಪುಷ್ಪಾಗ್ರ, ವಂಶ, ಕೋಕಾಮುಖ, ಪ್ರಭಾಸ, ವಿಜಯೇಶಾನ, ಗೋಕರ್ಣ, ಶಂಕುಕರ್ಣ ಇವುಗಳು ತ್ರಿಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ವಾರಾಣಸಿ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವು ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ದಾನ, ಜಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಅವಕಾಶ ದುರ್ಲಭ. ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಂದ ಅವನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎಂತಹ ಪಾಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೂರುಕುಲಗಳು ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ. ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೇವನ ಸ್ತೋತ್ರ ಅರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಯನ್ನುಪಡೆದು ಶಿವಗಣದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗುವರು. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಯೋಗ, ಜ್ಞಾನ, ಸಂನ್ಯಾಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಪರಮಪದವನ್ನು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂದೇ ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಬೇರೆಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಇಲ್ಲ.

ನಾನು ಆಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಿಮುಕ್ತ ಎಂದುಹೆಸರು. ಇದು ಗೋಪ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಗೋಪ್ಯವಾದಸ್ಥಳ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನುಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಬಯಸುವ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನ, ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜನರು ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಲುಪುತ್ತಾರೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಥಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಅನೇಕ ಅವಿಮುಕ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಾಣಾಸಿಯು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇಲ್ಲಿ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನೇ ತಾರಕಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಿಮುಕ್ತವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಾತ್ಪರತಂತಕ್ಕೆ ಅವಿಮುಕ್ತ ಎಂದುಹೆಸರು. ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಪರಾತ್ಪರತತ್ತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈತತ್ತ್ವವು ಭ್ರೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಭಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾರಾಣಾಸಿಗೆ ಸಮವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಹಿಂದೆಇರಲಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ನಾಗರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ದೇವದೇವನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೂ ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾರಾಣಾಸಿಗೆಬರುವ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಮರಣಪರ್ಯಂತ ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಯಕ, ವಾಚಕ, ಮಾನಸಿಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅವಿಮುಕ್ತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸುವ ಜ್ಞಾನದಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನ ಬೇರೆ ಯಾವಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಗಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದಮಹಿಮೆಯು ಶಿವನಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಾರಾಯಣನಂತೆ, ಈಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಶಿವನಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆಹೋಗಲುಸಾಧ್ಯ. ಕಲಿದೋಷದಿಂದ ಯಾರಬುದ್ಧಿಯು ಕೆಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ ಅಂತಹವರು ಈಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವರ ಸಕಲಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪಾಪ ಗಳನ್ನೂ ಶಿವನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆ ಯಿಂದ ಸೇವೆಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವಿಧವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ, ಗುರುಗಳ, ಜನರ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು, ಪಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು".

ಸೂತ ಉವಾಚ: ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ವಾರಾನಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು.

ಓಂಕಾರಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೨

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನಮುನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರಜೊತೆ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವಾದ, ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗಸನ್ನಿಧಾಯನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಮನಸ್ಸಿನ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆ ದೇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

"ಪವಿತ್ರವೂ, ಶೋಭನವೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆದ ಈಲಿಂಗವು ಓಂಕಾರಲಿಂಗ. ಇದರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಕಲಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಜ್ಞಾನದಾಯಕವೂ, ಪಂಚಾಯತನಸ್ವರೂಪವೂ, ಉತ್ತಮವೂ, ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೂ ಆದ ಈಲಿಂಗವನ್ನು ಮುನಿಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತನಸ್ವರೂಪನಾದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದನಾದ ಭಗವಾನ್‌ರುದ್ರನು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಂತ್ಯತೀತ, ಶಾಂತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಓಂಕಾರಲಿಂಗವು ಪಂಚಾರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈಲಿಂಗದ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪಶುಪತಿಯ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಓಂಕಾರಲಿಂಗವು ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಐದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದುದರಿಂದ ಪಂಚಾಯತನಲಿಂಗ ಎಂದುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈಪಂಚಾಯತನಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನು ಮರಣಾನಂತರ ಆನಂದರೂಪನಾದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವನು. ಹಿಂದೆ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳೂ ಈಲಿಂಗದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಮತ್ಸ್ಯೋದರೀ ನದಿಯ ಪವಿತ್ರವೂ, ಗೋಪ್ಯವೂ ಆದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರ, ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಓಂಕಾರ, ಕಪರ್ದೀಶ್ವರ ಎಂಬ ಐದುಲಿಂಗಗಳು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿಗೋಪ್ಯವಾಗಿವೆ. ಶಂಭುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು.

ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಶಿವನ ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲುಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. "ಈಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಿವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬದೈತ್ಯನು ಆನೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲುಬಂದನು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶಿವನು ಈಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಲಿಂಗದಿಂದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾಗಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು ಗಜಾಸುರನ್ನೂ ಶೂಲದಿಂದಕೊಂದು ಗಜಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಕೃತ್ತಿವಾಸೇಶ್ವರ ಎಂದುಹೆಸರು. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗದ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮುನಿಗಳು ಅದೇ ಶರೀರದಿಂದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಕಲಿಯುಗವು ಘೋರವೂ, ಅಧರ್ಮಮಯವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿವಭಕ್ತರು

ಕೃತ್ತಿವಾಸನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅಲ್ಲೇಇದ್ದಾರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳಾದರೂ ಮುಕ್ತಿಲಭಿಸುತ್ತದೋ! ಇಲ್ಲವೋ! ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯುಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಾನ ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧರನಿವಾಸವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಶಿವನಿಂದ ಈಸ್ಥಾನವು ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಯುಗಗಳಲ್ಲೂ ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶತರುದ್ರಿಯಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾದೇವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡುವ ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವ, ಆದರೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ವಿಪ್ರಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದವರು ರುದ್ರನನ್ನೇ ಜಪಿಸುತ್ತಾರೆ, ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾರಾಣಾಸೀ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನೀಂದ್ರರು ಶಿವನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಲಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞವನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ಮಲಭಾವಗಳ ನಿಧಿಯಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಹೃದಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಅನೇಕರೂಪನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಓಂಕಾರಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೩೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನಕಥೆ

ಅಧ್ಯಾಯ–೩೩

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಜೊತೆ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲುಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಮೋಚನತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಆಶ್ಚರ್ಯವೊಂದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಘೋರರೂಪದ ಹುಲಿಯೊಂದು ಹೆಣ್ಣುಜಿಂಕೆಯೊಂದನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದ ಜಿಂಕೆಯು ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನ ಸುತ್ತಲೂ ಓಡುತ್ತಾ ಹುಲಿಯ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕಿತು. ಹುಲಿಯು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಹರಿತವಾದ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಸೀಳಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಕಪರ್ದೀಶನ ಎದುರಿಗೆ ಆಜಿಂಕೆಯು ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಂತಿದ್ದ ಮಹಾಜ್ವಾಲಾಕೃತಿಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ಆಕೃತಿಗೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದವು, ಕಂಠನೀಲವಾಗಿತ್ತು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರನಿದ್ದನು. ಆಕಾಶಸಂಚಾರಿಗಳು ಅದರಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಮಾಡಿದರು. ಆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಣಾಧಿಪತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಆಕೃತಿಯು ಅದೃಶ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುನೋಡಿದ ಜೈಮಿನಿ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರನ್ನುಕೇಳಿದರು. ಅವರು ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆದೇವನ ಎದುರುಕುಳಿತು ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

"ಈ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾಗು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿಪಠಿಸುತ್ತ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಆರುತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪಿಶಾಚಮೋಚನ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಶಂಕುಕರ್ಣ ಎಂದು ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾದ ತಪಸ್ವಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ರುದ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜಪಿಸಿದನು. ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಆಮರಣ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನುತೊಟ್ಟು ಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು".

ಒಮ್ಮೆ ಹಸಿದಿದ್ದ, ಕೇವಲ ಎಲುಬು, ಚರ್ಮಗಳ ದೇಹವನ್ನುಹೊಂದಿದ್ದ ಪ್ರೇತವೊಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದಿತು. ಅದನ್ನುನೋಡಿ ದಯೆತುಂಬಿದ ಆಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು. "ನೀನುಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿ"? ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದ ಆ ಪಿಶಾಚಿಯು ಹೇಳಿತು. "ನಾನು ಹಿಂದಿನಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಧನ-ಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿಪ್ರನಾಗಿದ್ದೆನು. ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನಾನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು, ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಕೂಡಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಮಾಡಿಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ವಾರಾಣಾನಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವೃಷಭವಾಹನನಾದ ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರನದರ್ಶನವು ಆಯಿತು. ಆ ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆನು. ಅನಂತರ ಮರಣಹೊಂದಿನ ನನಗೆ ಘೋರವಾದ ಯಮನದರ್ಶನವು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪಿಶಾಚಜನ್ಮವನ್ನುಹೊಂದಿ, ಹಸಿವೆ-ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಹಿತ-ಅಹಿತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ".

ಶಂಕುಕರ್ಣನು ಪಿಶಾಚಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ನಿನ್ನಂತಹ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವನನ್ನುನೋಡಿ ಮುಟ್ಟಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿರುವಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮನಾದವನುಯಾರು? ಆ ಪುಣ್ಯದ ಫಲದಿಂದ ನೀನು ಈಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿ. ಈ ಪಿಶಾಚಮೋಚನ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಈಕೆಟ್ಟದೇಹವು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ".

ದಯಾಳುವಾದ ಶಂಕುಕರ್ಣನ ಮಾತಿನಂತೆ ಪಿಶಾಚಿಯು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೂ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವಗಾಹನವನ್ನುಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಪಿಶಾಚದೇಹವು ನಾಶವಾಯಿತು. ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದ ದಿವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯಸದೃಶವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಅನೇಕ ರುದ್ರರೂ, ಅಪ್ರಮೇಯರಾದ ವಾಲಿಖಿಲ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಇವನು ಕಾಣಿಸಿದನು. ಪಿಶಾಚಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಈ ಚೇತನನನ್ನು ಸಿದ್ಧರೂ,

ದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ನೃತ್ಯಮಾಡಿದರು, ಗಂದರ್ವರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಕಿನ್ನರರು ಮೊದಲಾದವರು ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ, ಭಗವಂತನ ದಯೆಯಿಂದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನುಪಡೆದು ಈ ಚೇತನನು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ರುದ್ರಾಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದದ್ದನ್ನುನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶಂಕುಕರ್ಣನು ಶಿವನನ್ನುಸ್ಮರಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ನಮಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ಪರತಃ ಪರಸ್ತಾದ್
ಗೋಪ್ತಾರಮೇಕಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಮ್ ।
ವ್ರಜಾಮಿ ಯೋಗೇಶ್ವರಮೀಶಿತಾರ
ಮಾದಿತ್ಯಮಗ್ನಿಂ ಕಲಿಲಾಧಿರೂಢಮ್ ॥

ಪರವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ, ರಕ್ಷಕನೂ, ಅದ್ವಿತೀಯನೂ, ಪುರಾಣ ಪುರುಷನೂ, ಯೋಗೇಶ್ವರನೂ, ನಿಯಾಮಕನೂ, ಆದಿತ್ಯ-ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪನೂ ಕಲಿಲಾಧಿರೂಢನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತ್ವಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ
ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಯೋಗಿನಮಾದಿಹೀನಮ್ ।
ವ್ರಜಾಮಿ ರುದ್ರಂ ಶರಣಂ ದಿವಿಸ್ಥಂ
ಮಹಾಮುನಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಪರಂ ಪವಿತ್ರಮ್ ॥

ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನೂ, ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವವನೂ, ಹಿರಣ್ಮಯನೂ, ಯೋಗಿಯೂ, ಜನ್ಮರಹಿತನೂ, ಮಹಾಮುನಿಯೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಪವಿತ್ರನೂ ಆದ ರುದ್ರನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುವೆನು.

ಸಹಸ್ರಪಾದಾಕ್ಷಿಶಿರೋಭಿಯುಕ್ತಂ
ಸಹಸ್ರಬಾಹುಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ।
ತ್ವಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ಶಂಭುಂ
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಧಿಪತಿಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಮ್ ॥

ಸಾವಿರಪಾದ, ಕಣ್ಣು, ತಲೆ, ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಮೋಗುಣಾತೀತನಾದ, ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರನೂ, ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನೂ ಆದ ಶಂಭೋ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯತಃ ಪ್ರಸೂತಿರ್ಜಗತೋ ವಿನಾಶೋ
ಯೇನಾಹೃತಂ ಸರ್ವಮಿದಂ ಶಿವೇನ ।
ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಭಗವಂತಮೀಶಂ
ಪ್ರಣಮ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ॥

ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶರಣುಹೊಂದುವೆನು.

ಅಲಿಂಗಮಾಲೋಕವಿಹೀನರೂಪಂ
ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುಂ ಚಿತ್ಪ್ರತಿವೈಕರುದ್ರಮ್ ।
ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ತ್ವಾಂ
ನಮಸ್ಕರಿಷ್ಯೆ ನ ಯತೋನ್ಯದಸ್ತಿ ॥

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದ, ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಾಧನವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುವಾದ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾವಸ್ತು, ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತ್ಯ ಯಾವುದೂಇಲ್ಲ.

ಯಂ ಯೋಗಿನಸ್ತ್ಯಕ್ತಸಬೀಜಯೋಗಾ
ಲ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸಮಾಧಿಂ ಪರಮಾತ್ಮಭೂತಾಃ ।
ಪಶ್ಯಂತಿ ದೇವಂ ಪ್ರಣತೋಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಂ
ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಪಾರಂ ಭವತಃ ಸ್ವರೂಪಮ್ ॥

ಯೋಗಿಗಳು ಸವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಯಾರನ್ನುನೋಡುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನ ಯತ್ರ ನಾಮಾನಿ ವಿಶೇಷಕ್ಲೃಪ್ತಿ-
ರ್ನ ಸಂದೃಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಯತ್ಸ್ವರೂಪಮ್ ।
ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಪ್ರಣತೋಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಂ
ಸ್ವಯಂಭುವಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ॥

ಯಾರಿಗೆ ನಾಮ-ರೂಪಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರ ಸ್ವರೂಪವು ದೃಗ್ಗೋಚರ ವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುವೆನು.

ಯದ್ವೇದವಾದಾಭಿರತಾ ವಿದೇಹಂ
ಸ ಬ್ರಹ್ಮವಿಜ್ಞಾನಮಭೇದಮೇಕಮ್ ।
ಪಶ್ಯಂತ್ಯನೇಕಂ ಭವತಃ ಸ್ವರೂಪಂ
ತದ್ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ನಿತ್ಯಮ್ ॥

ವೇದನಿಷ್ಠರು ನಿನ್ನಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೇಹರಹಿತ, ಪೂರ್ಣ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಸ್ವಗತ-ಭೇದವರ್ಜಿತ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಎಂದು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯತಃ ಪ್ರಧಾನಂ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣೋ
ನಿವರ್ತತೆ ಯಂ ಪ್ರಣಮಂತಿ ದೇವಾಃ ।
ನಮಾಮಿ ತಂ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ
ಕಾಲಂ ಬೃಹಂತಂ ಭವತಃ ಸ್ವರೂಪಮ್ ॥

ಯಾರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರಾಣಪುರುಷರು ಇದ್ದಾರೋ, ಯಾರನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಸ್ವರೂಪನೂ, ವಿರಾಡ್ರೂಪನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವ್ರಜಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ಶರಣಂ ಮಹೇಶಂ
ಸ್ಥಾಣುಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಗಿರೀಶಂ ಪುರಾಣಮ್ ।
ಶಿವಂ ಪ್ರಪದ್ಯೆ ಹರಮಿಂದುಮೌಲಿಂ
ಪಿನಾಕಿನಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಮಹೇಶನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದುವೆನು. ಅಚಲನಾದ, ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ. ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ, ಶಿವನಾದ, ಹರನಾದ ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುವೆನು. ಶಂಕುಕರ್ಣನು ಹೀಗೆ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ, ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ–ಆನಂದ ಮಯವಾದ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ, ಕೋಟಿಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಸ್ವರೂಪ ಶ್ರೇಷ್ಠಲಿಂಗವು ಗೋಚರವಾಯಿತು, ಆಗ ನಿರ್ಮಲನೂ, ಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶಂಕುಕರ್ಣನು ಆ ನಿರ್ಮಲಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನನಾದನು, ಅದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

ಇದೀ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನ ಗೋಪ್ಯವಾದ ಮಹಿಮೆ. ತಮೋಗುಣ ತುಂಬಿದವರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಈ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಪ್ರಣಾಶಿನಿಯಾದ ಈ `ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಭಕ್ತರು ಪಾಪದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ರುದ್ರಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಎಂದುಹೆಸರು. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವರೋ ಅವರು ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ನಾವು ಇಲ್ಲೇವಾಸಿಸೋಣ. ದೇವದೇವ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನೋಡೋಣ. ಈ ದೇವತ್ರಿಲೋಚನನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜಿಸೋಣ".

ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಹೀಗೆಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಜೊತೆ ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಿದರು.

ಕಪರ್ದೀಶ್ವರನಕಥೆ ಎಂಬ ೩೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೪

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಕಪರ್ದಿಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳವರ್ಷ ವಾಸಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲುಹೊರಟರು. ಮಧ್ಯಮೇಶ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಹರಿಯುವ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನುನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪವಿತ್ರರಾದ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದಜೊತೆ ಸ್ನಾನವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ಲೋಕದ ಪ್ರಥಮ ತತ್ವವಾದ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೂಡಿ ಪೂಜಿಸಿದರು. ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ದೇವ-ಋಷಿ-ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಪಾಶುಪತವ್ರತಧಾರಿಗಳಾದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಶುದ್ಧಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಮುಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕೌಪೀನಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಕೆಲವರು ದಿಗಂಬರರಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತರೂ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರೂ, ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಶಿಷ್ಯಸಹಿತರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರನ್ನುನೋಡಿ, ಅವರನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಿದರು. "ಮಹಾಮುನಿಗಳೆ! ನೀವುಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವಿರಿ"? ಪೈಲ ಮೊದಲಾದ ವೇದವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರು ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

"ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಸತ್ಯವತೀ ಸುತರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು. ಹೃಷಿಕೇಶನ ಅವತಾರ. ವೇದಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನುಮಾಡಿದ ವೇದವ್ಯಾಸರು. ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನೇ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಈ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶುಕಾಚಾರ್ಯರೇ ಈ ಮಗ. ಈ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ".

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪುಲಕಗೊಂಡ ಆ ಪಾಶುಪತರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು. ಪೂಜ್ಯರೇ! ಮಹೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀನು ಪರಮೇಶ್ವರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೀರಿ. ದಯವಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶಬಲದಿಂದ ನಾವೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬೇಗನೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವೆವು".

ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಸುಮಂತು ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಲುಹೇಳಿ ಪಾಶುಪಾತಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಉಪದೇಶ ಮುಗಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ವಿಮಲವಾದ ಒಂದು ಬೆಳಕು ಅಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿತು. ಉಪದೇಶ ಪಡೆದ ಪಾಶುಪಾತರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನರಾದರು.

ಅನಂತರ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಪೈಲ ಮೊದಲಾದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಧ್ಯಮೇಶನ ಮಹಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

"ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರಗುಣವು ದೇವ-ದೇವಿಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ದೇವಕೀ ಸುತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾಶುಪತವ್ರತಧಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದುವರ್ಷ ಶಿವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಪಡೆದು ಮಹೇಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದರು. ನೀಲಲೋಹಿತನಾದ ಶಿವನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರವನ್ನುಕೊಟ್ಟನು: "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಈಶ್ವರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಿಜರೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ".

ಯಾರು ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯರು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಶ್ರಾದ್ಧ, ಪಿಂಡನಿರ್ವಾಪ ಮೊದಲಾದ ಒಂದೊಂದು ಕರ್ಮವೂ ಕುಲದ ಏಳು ತಲೆಮಾರಿನವರೆಗಿನ ಜನರನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಪುಣ್ಯದ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ-ದಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಗಳಿಸಬಹುದು.

ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಬಹಳಕಾಲ ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು.

ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೩೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ತೀರ್ಥಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ-೩೫

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಜೈಮಿನಿ ಮೊದಲಾದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಎಲ್ಲಾ ರಹಸ್ಯತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಿಶ್ವರೂಪತೀರ್ಥ, ಅಸದೃಶವಾದ ಕಾಲತೀರ್ಥ, ಆಕಾಶಮಹಾತೀರ್ಥ, ಅನುಷತೀರ್ಥ, ಸ್ವರ್ಲೀನಮಹಾತೀರ್ಥ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗೌರೀತೀರ್ಥ, ಪ್ರಾಜ್ಯಾಪತ್ಯತೀರ್ಥ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರತೀರ್ಥ, ಜಂಬುಕೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಚರ್ಮತೀರ್ಥ, ಗಯಾತೀರ್ಥ, ಮಹಾತೀರ್ಥ, ನಾರಾಯಣತೀರ್ಥ, ವಾಯುತೀರ್ಥ, ಜ್ಞಾನತೀರ್ಥ, ವಾರಾಹತೀರ್ಥ, ಯಮತೀರ್ಥ, ಸಂವರ್ತಕತೀರ್ಥ, ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ, ಕಾಲಕೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ನಾಗತೀರ್ಥ, ಸೋಮತೀರ್ಥ, ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥ, ಪರ್ವತತೀರ್ಥ, ಮಣಿಕರ್ಣತೀರ್ಥ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಘಟೋತ್ಕಚತೀರ್ಥ, ಶ್ರೀತೀರ್ಥ, ಗಂಗಾತೀರ್ಥ, ದೇವೇಶತೀರ್ಥ, ಕಾಪಿಲತೀರ್ಥ, ಸೋಮೇಶತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನುಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಈಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು "ನಾನು ತಂದಲಿಂಗವನ್ನು ನೀನೇಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದಿ" ಎಂದು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. "ನಿನಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ರುದ್ರನಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮುಂದೆ ಭೂತೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಧರ್ಮಸಮುದ್ಭವತೀರ್ಥ, ಗಂಧರ್ವತೀರ್ಥ, ಸುಶುಭತೀರ್ಥ, ವಾಹ್ನೇಯತೀರ್ಥ, ದೌರ್ವಾಸಿಕತೀರ್ಥ, ಹೋಮತೀರ್ಥ, ಚಂದ್ರ ತೀರ್ಥ, ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾಧರೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಕೇದಾರತೀರ್ಥ, ಕಾಲಂಜರ ತೀರ್ಥ, ಸಾರಸ್ವತತೀರ್ಥ, ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥ, ಖೇಟಕರ್ಣತೀರ್ಥ, ಹರತೀರ್ಥ, ಲೌಕಿಕ ಮಹಾತೀರ್ಥ, ಹಿಮಾಲಯತೀರ್ಥ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭತೀರ್ಥ, ಗೋಪ್ರಖ್ಯತೀರ್ಥ, ವೃಷಧ್ವಜ ತೀರ್ಥ, ಉಪಶಾಂತತೀರ್ಥ, ಶಿವತೀರ್ಥ, ವ್ಯಾಘ್ರೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ತ್ರಿಲೋಚನ ಮಹಾ ತೀರ್ಥ, ಲೋಲಾರ್ಕತೀರ್ಥ, ಉತ್ತರಾಹ್ವಯತೀರ್ಥ, ಕಪಾಲಪ್ರಮೋಚನತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮ ಹತ್ಯಾವಿನಾಶನತೀರ್ಥ, ಶುಕ್ರೇಶ್ವರಮಹಾತೀರ್ಥ ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ತೀರ್ಥಗಳು ಪ್ರಧಾನತೀರ್ಥಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವೇದವ್ಯಾಸ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಭಗವಂತನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸಮಾಡಿದರು. ಪಿಂಡಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ

ತರ್ಪಣವನ್ನುಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಶೀವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಶಿಷ್ಯರನ್ನು "ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನೀವು ಹೋಗಬಹುದು" ಎಂದುಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು. ಪೈಲ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರು ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮೂರುಹೊತ್ತು ಸ್ನಾನ, ಶಿವಾರ್ಚನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಂತರಾಗಿ ಇದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಯಾರೂಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ವಾರಾಣಾಸಿಯ ಜನರ ಸಮೃದ್ಧಿಯೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಲಿ ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ಆಗ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ "ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರೆ! ಈ ಊರನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಶಪಿಸಬೇಡಿ, ನಾನು ಭಿಕ್ಷೆನೀಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಿಕ್ಷೆನೀಡಿದಳು. "ಮುನಿಗಳೇ! ನೀವು ಕೋಪದ ಸ್ವಭಾವದವರು; ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಘ್ನರಾಗಿಬಿಡುತ್ತೀರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಡಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಶಿವಪತ್ನೀ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. "ಶಂಕರಪತ್ನಿ! ಅಷ್ಟಮಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಲು ದಯವಿಟ್ಟು ಅನುಮತಿಕೊಡಬೇಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ದೇವಿಯು 'ಅಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನಳಾದಳು. ಹೀಗೆ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂ, ಪುರಾಣಕರ್ತರೂ ಆದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಾರಾಣಾಸಿಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು. ವ್ಯಾಸರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಮದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂಮಾಡಿ ವಾರಾಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಯಾರು ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುವರೋ, ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಹೇಳುವರೋ ಅವರು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಕಾರ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಈ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುವರೋ ಅಥವಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ತೀರ್ಥಗಳು ಎಂಬ ೩೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೬

ಋಷಿಯ ಊಚುಃ : (ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾದ, ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿಗಳು, ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದನ್ನುನೋಡಿ)

ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಹೇಳಿದಿರಿ. ಈಗ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರಿ. ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ನೀವು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೀರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಋಷಿಗಳೇ! ಪ್ರಯಾಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿರಿ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಯುಧಿಷ್ಠರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೋದರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌರವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದರು. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದನಂತರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಬಹಳಶೋಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಒಂದುದಿನ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋದರು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಸ್ವಾಗತಿಸಿ "ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು" ನನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸದ್ಗತಿಯ ಅವಕಾಶವು ಒದಗಿತು, ನನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಾಯಿತು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸಿಂಹಾಸನಲ್ಲಿಕೂಡಿಸಿ, ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ, ಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಆಮುನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. "ಕೌರವರ ವಿರುದ್ಧನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾವುಬಹಳಜನ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಏನುಮಾಡಬೇಕು? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ".

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ: "ಮಹಾರಾಜನೆ! ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆಯು ಮಾನವರ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರುದ್ರನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ".

ಯುಧಿಷ್ಠರ ಉವಾಚ: "ಪೂಜ್ಯರೆ! ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಏನುಫಲ? ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ, ಮೃತರಾದರೆ ಏನುಫಲ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ".

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ: "ಮಹಾರಾಜ! ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರಯಾಗಸ್ನಾನದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು": "ಪ್ರಯಾಗವು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಮೂರು ಲೋಕದಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ

ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ನೂರಾರುವರ್ಷಗಳೂ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ".

"ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳು ಜಾಹ್ನವಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಳು ಕುದುರೆಗಳು ಎಳೆಯುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಯಮುನೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಇಡೀ ಪ್ರಯಾಗ ಮಂಡಲವನ್ನು ಹರಿಯು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಇಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಗ್ರೋಧಮರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಈ ಶುಭಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರು ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯಗದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿನ ತೀರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೃತ್ತಿಕಾಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಐದು ಕುಂಡಗಳೂ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಜಾಹ್ನವಿಯೂ ಇದೆ. ಪ್ರಯಾಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವನ ಪಾಪವು ಕೂಡಲೇ ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಯೋಜನ ದೂರದಿಂದ ಗಂಗೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವನಂತೂ ಎಲ್ಲ ಮಂಗಳವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನೆ! ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತನಾದ, ದೀನನಾದ, ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ನರನೂಕೂಡ ಗಂಗೆಯಸ್ನಾನ, ಅಚಮನ ಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ಪಿತೃಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಸಕಲಪಾಪ ಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದವರು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನೇ ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ (ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ) ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರ ಎಲ್ಲಾ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಈಡೇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವನು ಹೊಳೆಯುವ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸೂರ್ಯ ನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ, ನಾನಾಧ್ವಜ ಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ, ವರಾಂಗನೆಯರಿರುವ ಹಾರುವ ಬಂಗಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನ ನುಭವಿತ್ತಾನೆ. ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗೀತ ಮತ್ತು ವಾದ್ಯಘೋಷಗಳಿಂದ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನಜನ್ಮದ ನೆನಪು ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂದುಅರ್ಥ. ಪುಣ್ಯಮುಗಿದವನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯ-ರತ್ನಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮದ ನೆನಪು ಅವನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ವಿದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪ್ರಯಾಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಎಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಬಂಗಾರದಭೂಮಿ, ಋಷಿಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರೂ ಇರುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನುಮಾತ್ರ ರಮ್ಯವಾದ ದೇವಲೋಕದ ಮಂದಾಕಿನಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳಜೊತೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು, ಗಂಧರ್ವರು, ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು ಇವರುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗವಾಸದ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದನಂತರ ಭೂಮಿಗೆಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಗುಣವಂತನೂ, ಶೀಲಸಂಪನ್ನನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅವನು ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಸತ್ಯ-ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿತ್ತಾನೆ. ಗಂಗಾ-ಯಮುನೆಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತು-ರತ್ನ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬಿಗೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ, ಗೊರಸಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ, ಕಿವಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಹಾರಲು ಕರೆಯುವ, ಕಪಿಲ, ಪಾಟಲ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಹಸುವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದವನು ಆ ಹಸುವಿನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ರೋಮಗಳು ಇರುತ್ತವೋ ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ರುದ್ರಲೋಕಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೩೬ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ನಾನಾತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ-ಹಂಗಾಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೭

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ: ಮಹರಾಜ! ಋಷಿಸಮ್ಮತವಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಕೇಳಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವನು ಎತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಮಾಡಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಗೋವುಗಳ ಘೋರ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡದೆ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವವನ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಹೀಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಎತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವನ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಥವಾ ಮೋಹದಿಂದ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆವ್ಯರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವೈಭವದಿಂದ, ಋಷಿಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಯಾರು ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಈ ಸತ್ಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ಘೋರನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಉತ್ತರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲ ವಾಸಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವಟವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ದಾಟಿರುದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲದೇವತೆಗಳೂ ಲೋಕಪಾಲರು, ಎಲ್ಲಾ ಪಿತೃಗಳೂ, ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು, ನಾಗಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಗಂಗೆ-ಯಮುನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಭೂಮಂಡಲದ ಜಘನ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಪ್ರಯಾಗವು ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಗಂಗಾ-ಯಮುನೆಯರ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿಯಮವಂತನಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ರಾಜಸೂಯ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಜನರ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದು. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳ ಮತ್ತು ಅರವತ್ತುಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಸರ್ವವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಾನಂತರ ಯಾವಗತಿ ಆಗುವುದೋ ಆ ಸದ್ಗತಿಯು ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಆಗುವುದು. ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡದವರ ಜೀವನ ನಿರರ್ಥಕ. ಪರಮಪದನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯಾಗವನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ರಾಹುವಿನಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ, ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಮುನೆಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಬಲನಾಗ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತರನಾಗ ಎಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತು ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾದೇವನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನ ವಂಶದ ಹತ್ತುಜನ ಪೂರ್ವಜರು ಮತ್ತು ಹತ್ತುಜನ ಮುಂದಿನವರು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಪ್ರಳಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವನು.

ಗಂಗೆಯ ಪೂರ್ವಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ, ಸರ್ವಸಮುದ್ರಗಳ ಸಂಗಮದಂತಿರುವ ಒಂದು ಜಲಾಶಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಎಂಬಕ್ಷೇತ್ರವು ಇರುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಕೋಪರಹಿತನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇರುವವನು ಸರ್ವಪಾಪವಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಭಾಗೀರಥಿಯ ಎಡಗಡೆ ಹಂಸಪ್ರಥಿತ ಎಂಬಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದವನು ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರಿರುವವರೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ರಮ್ಯವೂ, ವಿಶಾಲವೂ, ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ವಾಸದಿಂದ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಉರ್ವಶೀಪುಲಿನ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವವನು. ಅರವತ್ತುಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ವರ್ಷ ಪಿತೃಗಳಜೊತೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಧ್ಯಾವಟಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಕೋಟಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಒಂದುಸಾವಿರಕೋಟಿವರ್ಷ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ

ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕತೀರ್ಥ, ತಪೋವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮಹಾಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದೋ ಅದು ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂಇಲ್ಲ. ಈ ಗಂಗೆಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರನ್ನೂ, ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ನಾಗಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನದಿಗೆ ತ್ರಿಪಥಾ ಎಂದುಹೆಸರು. ಮೃತನಾದ ಮಾನವನ ಅಸ್ಥಿಗಳು ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಂಗೆಯು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದನದಿ. ಮಹಾಪಾತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪುಣ್ಯನದಿ. ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ಪ್ರಯಾಗ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ-ಸಾಗರ ಸಂಗಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳಕಷ್ಟ. ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಬಹುದು. ಪಾಪಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ, ಸದ್ಗತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಂಗೆಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಜಟೆಯಿಂದ ಹರಿದ, ಸರ್ವಪಾಪವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಗಂಗೆಪವಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ. ಮಂಗಳವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮಂಗಳವುಂಟುಮಾಡುವವಳು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷತೀರ್ಥಶ್ರೇಷ್ಠ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರವುಶ್ರೇಷ್ಠ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಶ್ರೇಷ್ಠ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಂಗೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾವ ಔಷಧವೂಇಲ್ಲ. ಬಯಸಿ ಅಥವಾ ಬಯಸದೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದವನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನರಕದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾನಾತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ-ಹಂಗಾಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೩೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ತೀರ್ಥಗಳ ವರ್ಣನೆ (ಮುಂದುವರಿದದ್ದು) ಅಧ್ಯಾಯ-೩೮

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ: ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತಾರುಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳ ಸನ್ನಿಧನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದುಲಕ್ಷ ಗೋವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಬರುವಷ್ಟು ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನಮದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಮ ಯದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅಂಗಗಳ ಊನತೆಯಿಲ್ಲದವನೂ, ರೋಗರಹಿತನೂ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಾಟವವುಳ್ಳವನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುರೋಮ ಕೂಪಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟುಸಾವಿರವರ್ಷ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗವಾಸ ಮುಗಿದನಂತರ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಮೃದ್ಧಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಪುನಃ ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಜಲಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಚಂದ್ರನು ರಾಹುವಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಜೊತೆ ಅರವತ್ತಾರುಸಾವಿರವರ್ಷ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾನಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಧಿಮುಗಿದನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಪಾದವನ್ನು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಡಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಮುಖವಾಡಿ ಸಂಗಮದ ಜಲಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಏಳುಸಾವಿರವರ್ಷ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗತ್ತಾನೆ. ಅವಧಿ ಮುಗಿದನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಹಾರವಾಗಿ ಕೊಡುವವನು ಒಂದು ಲಕ್ಷವರ್ಷ ಸೋಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅನಂತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ರಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗುಣವಂತನೂ ರೂಪವಂತನೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಗೆ, ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ದಾನಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಇದೇ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಯಮುನಾತೀರದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯಾಗದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಋಣಪ್ರಮೋಚನ ಎಂಬ ಪರಮತೀರ್ಥವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದುರಾತ್ರಿ ವಾಸಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಋಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಋಣರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ತೀರ್ಥಗಳ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ 38ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಮತ್ತಷ್ಟು ವರ್ಣನೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೩೯

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ: ಯಮುನೆ ಸೂರ್ಯನಂಗಳು. ತ್ರಿಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈನದಿ ಗಂಗೆ ಯಾವ ಮೂಲದಿಮದ ಹರಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಈನದಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದವನ ಪಾಪವೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರ, ಆನೀರನ್ನು ಕುಡಿದವರ ಸಕಲಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ತನ್ನಿಂದ ಏಳನೆಯವರೆಗಿನ ತನ್ನ ಕುಲದ ಪೂರ್ವಜರು ಪವಿತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರು ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಮುನೆಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ ಎಂಬಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮತೀರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನರ(ಶ)ಕ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಾಜ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಡುವವರು ಮಹಾಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹತ್ತುಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಿ-ಆಕಾಶ-ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು

ಮೂರೂವರೆಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯೆಂದು ವಾಯುದೇವನು ಹೇಳಿರುವನು. ಈಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಜಾಹ್ನವಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗಂಗೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಪ್ರದೇಶ. ಅದೇ ತಪೋವನ. ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಮಾಧವನಜೊತೆಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಮದ ಅದು ತೀರ್ಥ. ಅದು ತಪೋವನ. ಈಸತ್ಯವನ್ನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ, ಸಾಧುಗಳಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಈಕ್ಷೇತ್ರ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನುಗಳಿಸಲು ಸಾಧನ. ಇದು ಪವಿತ್ರ, ಶುಭ, ಇದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ರಮ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಧರ್ಮಸಾಧನಕ್ಷೇತ್ರ. ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಗೋಪ್ಯವಾದ ಈಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಪಠಿಸುವ ದ್ವಿಜನು ನಿರ್ಮಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಶ್ರವಣಮಾಡುವವನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಿಷ್ಟರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನುಪಡೆದು ಸಜ್ಜನರು ಮಾತ್ರ ಈ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟುಹೇಳಿದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಗ್ರಹ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲ ಇವುಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು, ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ವಿವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಯಾರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಓದುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ರುದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಮತ್ತಷ್ಟು ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ೩೯ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೦

ರೋಮಹರ್ಷಣರಿಂದ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿ ಮುನಿಗಳು ಭೂಮಂಡಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ: "ಪೂಜ್ಯ ರೋಮಹರ್ಷಣರೆ! ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ವಂಶದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ತಾವುಮಾಡಿದಿರಿ. ಈಗ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಸಾಗರಗಳನ್ನೂ, ದ್ವೀಪಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ, ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡುಗಳನ್ನೂ, ನದಿಗಳನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಗ್ರಹಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಇವುಗಳ ಆಧಾರವನ್ನೂ, ಪೃಥಿವಿಯನ್ನೂ ಆಳಿದ ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೂತ ಉವಾಚ: "ದೇವಾಧಿದೇವನೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ (ಯಾರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದು) ಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವನು (ವಿಷ್ಣು) ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ".

ಪ್ರಿಯವ್ರತನ ಸಂತತಿ: ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನಮಗ ಪ್ರಿಯವ್ರತನಿಗೆ ಹತ್ತುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜಾಪತಿ (ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಮಕ್ಕಳು)ಗಳಂತಿದ್ದರು. ಆಗ್ನೀಧ್ರ, ಅಗ್ನಿಬಾಹು, ವಪುಷ್ಮಾನ್, ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಮೇಧಾ, ಮೇಧಾತಿಥಿ, ಹವ್ಯ, ಸವನ, ಪುತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್ ಇವರೇ ಆ ಹತ್ತುಜನ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೇಧಾ, ಅಗ್ನಿಬಾಹು ಮತ್ತು ಪುತ್ರ ಈ ಮೂರುಜನ ಯೋಗನಿಷ್ಟರು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆವುಳ್ಳವರು. ಮಹಾಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನರಾದ ಅವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಏಳುಜನರನ್ನು ಪ್ರಿಯವ್ರತನು ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳೆಂದು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನನ್ನು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದನು. ಮೇಧಾತೀಥಿಯನ್ನು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದನು. ವಪುಷ್ಮಂತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಂತ, ದ್ಯುತಿಮಂತ, ಹವ್ಯ, ಸವನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಾಲ್ಮಲ, ಕುಶ, ಕ್ರೌಂಚ, ಶಾಕ, ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಸವನನಿಗೆ ಮಹಾವೀತ ಮತ್ತು ಧಾತಕಿ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಮಹಾವೀತನು ಆಳಿದ ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಹಾವೀತವರ್ಷವೆಂದೂ, ಧಾತಕಿಯು ಆಳಿದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಧಾತಕಿವರ್ಷ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಹವ್ಯನಿಗೆ ಜಲದ, ಕುಮಾರ, ಸುಕುಮಾರ, ಮಣೀಚಕ, ಕುಶೋತ್ತರ, ಮೋದಾಕಿ ಮತ್ತು ಮಹಾದ್ರುಮ ಎಂಬ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಆಳಿದ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಜಲದವರ್ಷ, ಕುಮಾರವರ್ಷ, ಸುಕುಮಾರವರ್ಷ, ಮಣೀಚಕವರ್ಷ, ಕುಸೋತ್ತರವರ್ಷ, ಮೋದಾಕಿವರ್ಷ ಮತ್ತು ಮಹಾದ್ರುಮವರ್ಷ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ದ್ಯುತಿಮಂತನಿಗೆ ಕುಶಲ, ಮನೋಹರ, ಉಷ್ಣ, ಪೀವರ, ಅಂಧಕಾರ, ಮುನಿ, ದುಂದುಭಿ ಎಂಬ ಏಳುಜನಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಆಳಿದ ಈ ದ್ವೀಪದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಕುಶಲವರ್ಷ ಮೊದಲಾದಹೆಸರು.

ಕುಶದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಂತನಿಗೆ ಉದ್ಭೇದ, ವೇಣುಮಾನ್, ಅಶ್ವರಥ, ಲಂಬನ, ಧೃತಿ, ಪ್ರಭಾಕರ, ಕಪಿಲ ಎಂಬ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಆಳಿದ ಈ ದ್ವೀಪದ ಭಾಗಗಳು ಇವರ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಶಾಲ್ಮಲದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿ ವಪುಷ್ಮಂತನಿಗೆ ಶ್ವೇತ, ಹರಿತ, ಜೀಮೂತ, ರೋಹಿತ, ವೈದ್ಯೂತ, ಮಾನಸ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರಭ ಎಂಬ ಏಳುಜನಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಶಾಲ್ಯದ್ವೀಪದ ಏಳುಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಳಿದರು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಶ್ವೇತವರ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿ ಮೇಧಾತಿಥಿಗೆ ಶಾಂತಮಯ, ಶಿಶಿರ, ಸುಖೋದಯ, ಆನಂದ, ಶಿವ, ಕ್ಷಮಕ, ಧ್ರುವ ಎಂಬ ಏಳುಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದ ಏಳು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಳಿದರು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಾಮತಮಯವರ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು.

ಪ್ಲಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣ–ಆಶ್ರಮವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿ ಅಗ್ನೀಧ್ರನಿಗೆ ನಾಭಿ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಹರಿ, ಇಲಾವೃತ, ರಮ್ಯ, ಹಿರಣ್ವಾನ್, ಕುರು, ಭದ್ರಾಶ್ವ ಕೇತುಮಾಲಕ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಜನಮಕ್ಕಳು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ತನ್ನ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನ್ಯಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಹಂಚಿಕೆಯ ವಿವರಹೀಗಿದೆ:

ನಾಭಿ – ಹಿಮವರ್ಷ ಇದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣವರ್ಷ ಎಂದೂ ಹೆಸರು
ಕಿಂಪುರುಷ – ಹೇಮಕೂಟ ವರ್ಷ
ಹರಿ – ನಿಷಧವರ್ಷ
ಇಲಾವೃತ – ಮೇರುಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಇಲಾವೃತವರ್ಷ ಎಂದೇ ಹೆಸರು
ರಮ್ಯ – ನೀಲಪರ್ವತದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ನೀಲವರ್ಷ
ಹಿರಣ್ವಾನ್ – ಶ್ವೇತವರ್ಷ ಇದು ನೀಲವರ್ಷದ ಉತ್ತರಭಾಗ
ಕುರು – ಮೇರುಪರ್ವತದ ಉತ್ತರಭಾಗ
ಭದ್ರಾಶ್ವ – ಮೇರುಪರ್ವತದ
ಕೇತುಮಾಲ – ಗಂಧಮಾದನ ವರ್ಷ

ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಆಗ್ನೀಧ್ರನು ಸಂಸಾರ ಅಸಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ಕಾಡಿಗೆಹೋದನು.

ಹಿಮವರ್ಷದ ಅಧಿಪತಿ ನಾಭಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಮೇರುದೇವಿ, ಇವರ ಮಗ ಋಷಭ, ಇವನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳು, ಭರತ

ಜ್ಯೇಷ್ಠ. ಋಷಭನು ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರೀರ ಬಹಳ ಕೃಶವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಪಾಶುಪಾತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿತಿಳಿದನು. ಪಶುಪತಿಯ ಮಹಾಭಕ್ತನಾದನು.

ಭರತನಮಗ ಸುಮತಿ ಇವನು ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕ. ಇವನಮಗ ತೈಜಸ, ತೈಜಸನಮಗ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಇವನಮಗ ಪರಮೇಷ್ಠೀ, ಇವನಮಗ ಪ್ರತೀಹಾರ, ಪ್ರತೀಹಾರನಮಗ ಪ್ರತಿಹಾರ್ತಾ, ಇವನಮಗ ಭವ, ಇವನಮಗ ಉದ್ಗೀಥ, ಉದ್ಗೀಥನಮಗ ಪ್ರಸ್ತಾವಿ, ಇವನಮಗ ಪೃಥು, ಪೃಥುವಿನಮಗ ನಕ್ತ, ನಕ್ತನಮಗ ಗಯ, ಗಯನಮಗ ನರ, ಇವನಮಗ ವಿರಾಟ್, ಇವನಮಗ ಮಹಾವೀರ್ಯ, ಇವನಮಗ ಧೀಮಾನ್, ಧೀಮಂತನಮಗ ರೌವಣ, ಇವನಮಗ ತ್ವಷ್ಟಾ, ತ್ವಷ್ಟವಿನಮಗ ವಿರಾಜ, ಇವನಮಗ ರಜ, ರಜನಮಗ ಶತಜಿತ್, ಇವನಮಗ ರಥಜಿತ್, ಇವನಿಗೆ ನೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳು, ವಿಶ್ವಜ್ಯೋತಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ. ಇವನು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಕ್ಷೇಮಕ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇವನು ಧರ್ಮಜ್ಞ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ದಮನಮಾಡಿದ್ದನು.

ಮೇಲೆವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಸತ್ಯರೂ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಈಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳಿದರು.

ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ ಎಂಬ ೪೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-41

ಸೂತ ಉವಾಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೇ! ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲುಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಏಳುಲೋಕಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ಅವು (1) ಭೂಲೋಕ, (2) ಭುವರ್ಲೋಕ (3) ಸ್ವರ್ಲೋಕ (4) ಮಹರ್ಲೋಕ (5) ಜನಲೋಕ (6) ತಪೋಲೋಕ (7) ಸತ್ಯಲೋಕ.

(1) ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳು ಎಷ್ಟುಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೋ ಅಷ್ಟುಭಾಗ ಭೂಲೋಕ.

(2) ಭೂಲೋಕದಷ್ಟೆ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಳತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಲೋಕ ಭೂವರ್ಲೋಕ. ಈಲೋಕ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಮೇಲಿದೆ.

(3) ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಮೇಲೆ, ಧ್ರುವಮಂಡಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇರುವಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಸ್ವರ್ಲೋಕ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಹ, ಪ್ರವಹ, ಅನುವಹ, ಸಂವಹ, ವಿವಹ, ಪರಾವಹ ಮತ್ತು ಪರಿವಹ ಎಂಬ ಏಳು ವಾಯುಚಕ್ರ *(ನೇಮಿ)* ಗಳುಇವೆ.

ಭೂಮಿಯಿಂದ ಒಂದುಲಕ್ಷಯೋಜನೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಿದೆ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಿಂದ ಒಂದುಲಕ್ಷ ಯೋಜನದೂರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವಿದೆ. ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಿಂದ ಒಂದುಲಕ್ಷ ಯೋಜನದೂರದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದಿಂದ ಎರಡು ಲಕ್ಷಯೋಜನದೂರದಲ್ಲಿ ಬುಧಗ್ರಹವಿದೆ. ಬುಧನಿಂದ ಎರಡುಲಕ್ಷಯೋಜನದೂರದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಗ್ರಹವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಷ್ಟೇದೂರದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಗ್ರಹವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಷ್ಟೇದೂರದಲ್ಲಿ ಗುರುಗ್ರಹವಿದೆ. ಗುರುಗ್ರಹದಿಂದ ಎರಡು ಲಕ್ಷಯೋಜನದೂರದಲ್ಲಿ ಶನಿಗ್ರಹವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಹಗಳ ಮಂಡಲದಿಂದ ಒಂದುಲಕ್ಷಯೋಜನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲವಿದೆ. ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲದಿಂದ ಒಂದುಲಕ್ಷಯೋಜನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧ್ರುವ ಮಂಡಲವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯೂ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನೂ, ವ್ಯಾಪಕನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನು ಇದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ವ್ಯಾಸ ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ವಿಸ್ತಾರ ಇದರ ಮೂರುಪಟ್ಟುಯಿದೆ.

ಚಂದ್ರಮಂಡಲದವಿಸ್ತಾರ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ಎರಡರಷ್ಟಿದೆ. ರಾಹುವು ಚಂದ್ರನ ವಿಸ್ತಾರದಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ವಿಸ್ತಾರದಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಹುವಿನ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನವೂಇದೆ. ಇದು ಭೂಮಿಯಛಾಯೆ ಬಹಳದೊಡ್ಡದು. ಇಲ್ಲಿ ಬರೀಕತ್ತಲು. ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ವಿಸ್ತಾರದ ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದರಷ್ಟುವಿಸ್ತಾರ ಶುಕ್ರಗ್ರಹಕ್ಕಿದೆ. ಗುರುಗ್ರಹದ ವಿಸ್ತಾರ ಶುಕ್ರನವಿಸ್ತಾರದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮೂರರಷ್ಟಿದೆ. ಅಂಗಾರಕ ಮತ್ತು ಶನಿಗಳವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಗಳು ಗುರುಗ್ರಹದ ವಿಸ್ತಾರ-ಮಂಡಲಳೀಗಿಂತ ನಾಲ್ಕನೆಒಂದು ಭಾಗ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಹಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಮಂಡಲಗಳಿಂತ ಎತ್ತರ ಮಂಡಲಗಳು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ದಡಿಮೆಯಿವೆ. ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬುಧಗ್ರಹದ ತಾರನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಗಳಿ ವಿಸ್ತಾರ ಮಂಡಲಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಗಿವೆ. ಶರೀರವಿಲ್ಲದ ತಾರಾನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಸ್ಪರ ನೂರುಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿವೆ. ಮತ್ತೆಕೆಲವು ಐದುಂಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕು, ಮೂರು, ಎರಡುಂಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿಯೂ ತಾರಾನಕ್ಷತ್ರಗಳುಇವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ತಾರಕಾಮಂಡಲದ ಪರಿಮಾಣ ಒಂದುಅರ್ಧ್ಯರ್ಧಂಯೋಜನ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಚಿಕ್ಕತಾರಕಾಮಂಡಲ ಇಲ್ಲವೇಇಲ್ಲ. ಈ ತಾರಕಾಮಂಡಲದ ಮೇಲೆದೂರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗ್ರಹಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಶನಿ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಅಂಗಾರಕ. ಇವುಗಳು ಮಂದಗತಿಯ ಗ್ರಹಗಳು. ಈ ಗ್ರಹಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಬುಧ, ಶುಕ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಹಾಗ್ರಹಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಚಲಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂರ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮಂಡಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸೂರ್ಯನಮೇಲೆ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವು ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಬುಧನೂ ಮೇಲೆ ಶುಕ್ರನೂ ಶುಕ್ರನಮೇಲೆ

ಅಂಗಾರಕನೂ, ಅಂಗಾರಕನಮೇಲೆ ಗುರುವೂ ಅವನಮೇಲೆ ಶನಿಯೂ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಶನಿಯಮೇಲೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲವಿದೆ. ಅದರಮೇಲೆ ಧ್ರುವಮಂಡಲವಿದೆ. ಸೂರ್ಯನ ರಥವು ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರಯೋಜನ. ಮಾನಸಪರ್ವತದಮೇಲೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ನಗರವಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಯಮನ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವರುಣ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನ ನಗರಗಳಿವೆ. ಈ ನಗರಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಮರಾವತೀ, ನಂಯಮನೀ, ಸುಖಾ ಮತ್ತು ವಿಭಾವರೀ ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳು.

ದೇವದೇವನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣದಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲಿನ ಮಧ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ, ಕೋಣದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕುಂಬಾರನ ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗುವ ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿಯಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೋ, ಅಂದರೆ ಯಾವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನಬೆಳಕು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಎಲ್ಲಾಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಿಗೂ (ದೇವಲೋಕ, ಅಸುರಲೋಕ, ಮಾನುಷಲೋಕ) ಸೂರ್ಯನೇಮೂಲ. ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಉಪೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ, ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರ, ಹೆಚ್ಚೇನು, ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯನೇ ಈಲೋಕದ ಮೂಲಾಧಾರ. ಇವನೇ ಪರಮ ದೇವತೆ. ಅವನು ಸರ್ವರ ಆತ್ಮ, ಸರ್ವರ ಅಧಿಪತಿ. ಅವನೇ ಮಹಾದೇವ, ಅವನೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ. ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಆದಿತ್ಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಇವರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಧರ್ವ, ಯಕ್ಷ, ಉರಗ, ಕಿನ್ನರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಸ್ರಬಾಹುವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಛಂದೋಮಯನೂ, ಸನಾತನನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಮಯನೂ ಆಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದವಿಸ್ತಾರ ಎಂಬ ೪೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಸೂರ್ಯರಥದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವರ ಪಾತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ-೪೨

ದೇವತೆಗಳು, ಆದಿತ್ಯರು, ಮುನಿಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಗ್ರಾಮಣಿಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರು, ಸೂರ್ಯರಥದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಧಾತಾ, ಅರ್ಯಮಾ, ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಶಕ್ರ, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಪೂಷಾ, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಅಂಶು, ಭಗ, ತ್ವಷ್ಟ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಇವರು ಹನ್ನೆರಡುಮಂದಿ ಆದಿತ್ಯರು. ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಸಂತ ಮೊದಲಾದ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಸೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಅಂಗಿರಸ್, ಭೃಗು, ಭರದ್ವಾಜ, ಗೌತಮ, ಕಶ್ಯಪ, ಕ್ರತು, ಜಮದಗ್ನಿ, ಕೌಶಿಕ ಈ ಮುನಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಇವರು ವಿವಿಧ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಥಕೃತ್, ರಥೌಜಸ್, ರಥಚಿತ್ರ, ಸುಬಾಹುಕ, ರಥಸ್ವನ, ವರುಣ, ಸುಷೇಣ, ಸೇನಜಿತ್, ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ, ಕೃತಜಿತ್, ಸತ್ಯಜಿತ್ ಇವರು ಗ್ರಾಮಣಿಗಳು. ಇವರು ಸೂರ್ಯದೇವನ ರಶ್ಮಿಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೇತಿ, ಪ್ರಹೇತಿ, ಪೌರುಷೇಯ, ವಧ, ಸರ್ಪ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಆಪ, ವಾತ, ವಿದ್ಯುತ್, ದಿವಾಕರ, ಬ್ರಹ್ಮೋಪೇತ, ಯಜ್ಞೋಪೇತ ಇವರು ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಇವರು ಸೂರ್ಯನ ರಥದಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವಾಸುಕಿ, ಕಂಕನೀಲ, ತಕ್ಷಕ, ಸರ್ಪಪುಂಗವ, ಏಲಾಪತ್ರ, ಶಂಖಪಾಲ, ಐರಾವತ, ಧನಂಜಯ, ಮಹಾಪದ್ಮ, ಕರ್ಕೋಟಕ, ಕಂಬಲ, ಅಶ್ವತರ–ಈ ಸರ್ಪಗಳು ಸೂರ್ಯರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತವೆ. ತುಂಬುರು, ನಾರದ, ಹಾಹಾ, ಹೂಹೂ, ವಿಶ್ವಾವಸು, ಉಗ್ರಸೇನ, ಸುರುಚಿ, ವಾವಸು, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಉರ್ಣಾಯ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ್ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವರು ಷಡ್ಜಮೊದಲಾದ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಗಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೃತಸ್ಥಾಲಾ, ಪುಂಜಿಕಸ್ಥಲಾ, ಮೇನಕಾ, ಸಹಜನ್ಯಾ, ಪ್ರಮ್ಲೋಚಾ, ಅನುಮ್ಲೋಚಾ, ವಿಶ್ವಾಚೀ, ಘೃತಾಚೀ, ಊರ್ವಶೀ, ಪೂರ್ವಚಿತ್ತ, ರಂಭಾ, ತಿಲೋತ್ತಮಾ ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಪ್ಸರೆಯರು. ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಸಂತ ಮೊದಲಾದ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ತಾಂಡವನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮನೂ, ಅವ್ಯಯನೂಆದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ತಿಂಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತೇಜಸ್ಸುಗಳ ನಿಧಿಯಾದ ಈ ದೇವನನ್ನು ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವರು ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಗೇಯಗಳಿಂದ ಇವನ ಸೇವೆಯನ್ನು

ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಣಿಗಳು, ಯಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಭೂತಗಳು ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಕ್ಷಸರು ರಥದಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಉದಯದಿಂದ ಅಸ್ತಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ತಪನ. ವರ್ಷಣ, (ಮಳೆಸುರಿಸುವುದು) ಭಾನ (ಹೊಳೆಯುವುದು), ಬೀಸುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಸೃಷ್ಟಿಸುವಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಇವರೇಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚೇತನಗಳ ಅಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಯು ವೇಗದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿಕುಳಿತು ಸೂರ್ಯನ ಜೊತೆಯೇ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರೇ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವಂತೆಮಾಡುತ್ತಾ, ತಾಪವು ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅಹ್ಲಾದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮುನಿಗಳ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಂತಸ್ಸತ್ವಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ತಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಈಸೂರ್ಯನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ವೇದಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮನೂ ಸನಾತನನೂ ಆದ ನೀಲಕಂಠನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ಶಿವನ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆಂದು ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರ.

ಸೂರ್ಯರಥದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವರ ಪಾತ್ರ ಎಂ ೪೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಸ್ತೀತಿಗತಿ ಕ್ರಮಗಳ ಕಥನ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೩

ಸೂತ ಉವಾಚ: ದೇವದೇವನೂ, ಪಿತಾಮಹನೂ, ಅಚಿಂತ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವವನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶಿವನು ಕಾಲವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವಿಪ್ರರೇ! ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗುವ ಸುರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ರಶ್ಮಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಸುಷುಮ್ನ, ಹರಿಕೇಶ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ವಿಶ್ವಶ್ರವಸ್, ಸಂಯದ್ವಸು, ಅರ್ವಾವಸು, ಸ್ವರ ಇವು ಆ ರಶ್ಮಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸುಷುಮ್ನವು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಿಕೇಶರಶ್ಮಿಯು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ರಶ್ಮಿಯು ಬುಧನನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಶ್ರವಸ್ ಎಂಬ ರಶ್ಮಿಯು ಶುಕ್ರನನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಯದ್ವಸು ಎಂಬ ರಶ್ಮಿಯು ಅಂಗಾರಕನಿಗೆ ಪೋಷಕ. ಅರ್ವಾವಸುವು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಪೋಷಕ, ಏಳನೆಯ ಸ್ವರ ಶನಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ತಾರಕಗಳೂ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು (ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು) ಹೊಂದಿದ ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳ ಮತ್ತು ಭೂಲೋಕಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಗಳ ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸುಗಳ ನಿಧಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅದಿತ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಸಾವಿರಾರು ನಾಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಇರುವ ನದಿಗಳ, ಸಮುದ್ರಗಳ, ಭಾವಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ನಿಂತಿರುವ ಎಲ್ಲ ನೀರನ್ನೂ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಾವಿರ ರಶ್ಮಿಗಳು ಶೀತವನ್ನೂ, ಮಳೆಯನ್ನೂ, ಬಿಸಿಯನ್ನುಂಟು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾಲ್ಕುನಾಡಿಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಡಿಗಳಿಗೆ ಚಂದ್ರಗಾ, ಗಾಹ, ಕಾಂಚನ, ಶೀತನ ಮತ್ತು ಅಮೃತ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ರೇಷ್ಯ, ಮೇಷ್ಯ, ವಾಸ್ಯ, ಹ್ರಾದಿನೀ, ಸುರ್ಜನ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಡೀ ರಶ್ಮಿಗಳು ಹಿಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರಶ್ಮಿಗಳು ಹಳದಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕುಂಕುಮ, ಗೋ, ವಿಶ್ವಭೃತ್ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲ ಎಂಬ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ನಾಡಿಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂರುವಿಧವಾಗಿ ತಾಪವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನು ಈ ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಔಷಧಿಗಳಿಂದ, ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸ್ವಧಾದಿಂದ (ಶ್ರಾದ್ಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ) ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಮೃತದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನು ವಸಂತ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ತಾಪವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶರತ್ ಮತ್ತು ವರ್ಷಋತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಮಳೆಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇಮಂತ-ಶಿಶಿರಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂತು ರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಹಿಮವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿಮಾಸದಲ್ಲೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳು ಸೂರ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ: ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ವರುಣನೂ, ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪೂಷನ್ ಎಂಬ ದೇವತೆಯೂ ಸೂರ್ಯನಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೇವೇಶ ಎಂಬ ದೇವತೆಯೂ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಧಾತೃ ಎಂಬ ದೇವತೆಯೂ ಸೂರ್ಯನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೂ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ರವಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ವಾನ್ ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ಸೂರ್ಯ, ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ ಭಗ ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ಸೂರ್ಯ, ಆಶ್ವಿಜದಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯ ಎಂಬ ದೇವತೆಯೂ, ಕಾರ್ತೀಕದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಎಂಬ ದೇವತೆಯೂ ಸೂರ್ಯ.. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನೂ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಾತನನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ ಸೂರ್ಯ.

ವರುಣನು ಐದುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಆರುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪೂಷನ್ ದೇವತೆಯೂ ಏಳುಸಾವಿ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ದೇವೇಶನೂ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧಾತೃವು ಎಂಟುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರನು ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಸ್ವಂತನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ ಭಗನು ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರ್ಜನ್ಯನು ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಆರುಸಾವಿರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ತಪನಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಬಣ್ಣಗಳು: ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಕಪಿಲಬಣ್ಣದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾದ ಬಣ್ಣ, ವರ್ಷಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಣ,

ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಬಣ್ಣ, ಹೇಮಂತದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದಬಣ್ಣ, ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಲೋಹಿತಬಣ್ಣ. (ಶ್ವೇತ, ಪಾಡುರಗಳು ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳು. ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಲೋಹಿತಗಳು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳು.)

ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೇ ಆಧಾರ: ಚಂದ್ರ, ಬುಧ, ಶುಕ್ರ, ಗುರು, ಕುಜ, ಶನಿ, ರಾಹು, ಕೇತು ಈ ಎಂಟು ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೇ ಆಧಾರ. ಈ ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಧ್ರುವಮಂಡಲದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಹಗಳು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಯುಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರಟು ತಮ್ಮಮೇಲೆಬರುವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಹಗಳು ಅಲಾತ ಚಕ್ರದಂತೆ (ಕೊಳ್ಳಿಯ ಚಕ್ರದಂತೆ) ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ವಾಯುಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಹಗಳು ಚಲಿಸುವುದರಿಂದ ವಾಯು ಇವುಗಳವಾಹಕ. ವಾಹಕನಾದ್ದರಿಂದ ವಾಯುವಿಗೆ ಪ್ರವಹ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಚಂದ್ರ: ಚಂದ್ರನ ರಥಕ್ಕೆ ಮೂರುಚಕ್ರಗಳಿವೆ. ಅದರ ಕುದುರೆಗಳು ಕುಂದಪುಷ್ಪದ ಕಾಂತಿಯನ್ನುಹೊಂದವೆ. ಎಡಪಾರ್ಶ್ವ ಮತ್ತು ಬಲಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ರಥಕ್ಕೆಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ರಥಧಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಧ್ರುವಮಂಡಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹ್ರಾಸ–ವೃದ್ಧಿಗಳು ಇದ್ದೇಇವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಅವನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ಷೀಣನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಷುಮ್ನ ಎಂಬ ರಶ್ಮಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಚಂದ್ರನು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೆಂದು ಪೂರ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾದ, ಅಮೃತಮಯನಾದ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಮೃತವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ದೇವತೆಗಳು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನೈದನೆಯ ಭಾಗವು ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿಸಿದ್ದಾಗ ಅಪರಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಅಮೃತವನ್ನು ಅಮಾವಸ್ಯೆಯೆಂದು ಪಾನಮಾಡುವ ಪಿತೃಗಳು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರನಿಗೆ ವಿನಾಶವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಅಮೃತಪಾನಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಎಂದೂ ಭಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಅಮೃತಪಾನಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ತಕ್ಷಯವೂ, ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಅವನು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕಾರಣದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಯೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬುಧ ಮೊದಲಾದವರ ರಥಗಳು: ಬುಧನರಥಕ್ಕೆ ಎಂಟುಕುದುರೆಗಳು. ಅವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು, ವಾಯು ವೇಗವುಳ್ಳವುಗಳು. ಶುಕ್ರನ ರಥಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹತ್ತುಕುದುರೆಗಳು. ಕುಜನ ರಥ ಬಂಗಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟುಕುದುರೆಗಳು. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ರಥವೂ ಬಂಗಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ, ಅದಕ್ಕೂ ಎಂಟುಕುದುರೆಗಳು. ಶನಿಯರಥ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಟುಕುದುರೆಗಳು. ರಾಹು ಮತ್ತು ಕೇತುಗಳ ರಥಗಳು ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ. ಎರಡು ರಥಗಳಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎಂಟುಕುದುರೆಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಗಳೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ತಾರಮಂಡಲಗಳೂ ವಾಯುರಶ್ಮಿಗಳಿಂದ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಏಳುಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ-೪೪

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಧ್ರುವಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಮಹರ್ಲೋಕವಿದೆ. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರ ಒಂದುಕೋಟಿ ಯೋಜನ. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಸಾಧನೆಯನ್ನುಮಾಡುವ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವಿರುವವರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹರ್ಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಜನಲೋಕ. ಇದರವಿಸ್ತಾರ ಎರಡುಕೋಟಿಯೋಜನ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪುತ್ರರಾದ ಸನಕ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಲೋಕದ ಮೇಲೆ ತಪೋಲೋಕ. ಇದರ ವಿಸ್ತಾರ ಮೂರುಕೋಟಿಯೋಜನೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖರಹಿತರಾದ ವೈರಾಜ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಎಂದೂಹೆಸರು. ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಲೋಕದಮೇಲೆ ಸತ್ಯಲೋಕ. ಇದರವಿಸ್ತಾರ ಆರುಕೋಟಿಯೋಜನೆ ಇದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪುನರ್ಮಾರಕ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ, ಲೋಕಗುರುವಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರುಯೋಗಿಗಳ ಯೋಗನಿರತರಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತರೂ, ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜಪಿಸುವವರೂ, ಯೋಗಿಗಳೂ ಆದ ಯತಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದೇದ್ವಾರ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಇನ್ನೆಂದು ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ವಿಷ್ಣು. ಅವರೇ ಶಂಕರ. ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಮೀಪಿಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದ, ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆ.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಭವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಮಯನೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟನೂ, ಯೋಗಿಯೂ ಆದ ಹರಿಯು (ನಾರಾಯಣನು) ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಲೋಕ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವು ಪುನಃ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಪುರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಧ್ಯೇಯನಾದ ಭಗವಾನ್ ಹರನು ದೇವಿ ಉಮೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂತಗಣಗಳು ಮತ್ತು ರುದ್ರಗಣಗಳು ಶಿವನ ಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಶಿವಭಕ್ತರೂ, ಶಾಂತರೂ, ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ, ಅಹಂಕಾರ, ಮಮಕಾರಗಳಿಲ್ಲದವರೂ, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮರು ಈಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದು ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲಿರುವ ಏಳು ಲೋಕಕಗಳ ವಿವರಣೆ

ಪಾತಾಳಲೋಕ: ಭೂಲೋಕದಕೆಳಗೆ ಇರುವ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಪಾತಾಳ ಎಂದುಹೆಸರು. ಮಹಾತಲ, ರಸಾತಲ, ತಲ, ಅತಲ, ತಲಾತಲ, ಸುತಲ, ವಿತಲ ಇವು ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಮಹಾತಲವು ಸರ್ವವಿಧಿರತ್ನಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಶುಭ್ರವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಆದಿಶೇಷ, ಜ್ಞಾನಿ ಮುಚುಕುಂದ ಮತ್ತು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು.

ರಸಾತಲವು ಪಾಷಣಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ತಲಾತಲದಲ್ಲಿ ಮರಳು ಪ್ರದೇಶವೇಹೆಚ್ಚು ಸುತಲಲೋಕದ ಬಣ್ಣಹಳದಿ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವಿತಲ ಲೋಕವು ಹವಳದಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವಿತಲದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ತಲದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಗರುಡನೂ, ವಾಸುಕಿಯೂ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿರೋಚನ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ, ತಾರಕಾ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರರೂ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲನೇಮಿ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿತಲದಲ್ಲಿ ಯವನ ಮೊದಲಾದವರು, ತಾರಕ ಅಗ್ನಿಮುಖ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಮೊದಲಾದವರು ಅಸುರರು, ಜಂಬಕ ಮೊದಲಾದ ನಾಗಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಲದಲ್ಲಿ ವೀರನಾದ ಮಹಾಜಂಭ, ಧೀಮಂತನಾದ ಹಯಗ್ರೀವ, ಶಂಕುಕರ್ಣ, ನಮುಚಿ ಮೊದಲಾದ ನಾಗಗಳು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾತಾಳದ ಕೆಳಗೆ ನರಕಗಳು: ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕೂರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ನರಕಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ....: ಇನ್ನೂಕೆಳಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಶೇಷರೂಪದಿಂದ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಗರೂಪಿಯಾದ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಅನಂತ ಎಂದುಹೆಸರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಅನಂತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಈ ಅನಂತನು ಸಂಹಾರಕರ್ತೃವಾದ ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವನು ಭಯಂಕರ ತಾಮಸರೂಪದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಏಳುಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ೪೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಭೂಲೋಕದ ವಿವರ ಅಧ್ಯಾಯ–೪೫

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏಳುದ್ವೀಪಗಳು (1) ಜಂಬೂದ್ವೀಪ (2) ಪ್ಲಕ್ಷ (3) ಶಾಲ್ಮಲೀ (4) ಕುಶ (5) ಕ್ರೌಂಚ (6) ಶಾಕ (7) ಪುಷ್ಕರ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವು ಪ್ರಧಾನ. ಈ ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳು ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳು (1) ಕ್ಷಾರಸಮುದ್ರ (2) ಇಕ್ಷುರಸಸಮುದ್ರ (3) ಸುರಾಸಮುದ್ರ (4) ಘೃತೋದಕಸಮುದ್ರ (5) ದಧಿಸಮುದ್ರ (6) ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ (7) ಸ್ವಾದೂದಕ ಸಮುದ್ರ. ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡನೆಯದು ದೊಡ್ಡದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ದ್ವೀಪಗಳು ಹಿಂದಿನ ದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಏಳುದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಏಳು ಸಾಗರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭೂಲೋಕದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ ಐವತ್ತುಕೋಟಿಯೋಜನ.

ಏಳುದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ದ್ವೀಪವೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ. ಈ ದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದು ಬಂಗಾರದಪರ್ವತ ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವು ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದಕಾಂತಿಯಿದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಎಂಭತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಯೋಜನ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರುಸಾವಿರಯೋಜನ ಕೆಳಗೆಇಳಿದಿದೆ. ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಇದರವಿಸ್ತಾರ ಮೂತ್ತುಸಾವಿರಯೋಜನ. ತಳದ ವಿಸ್ತಾರ ಹದಿನಾರುಸಾವಿರ ಯೋಜನ. ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಕಮಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಈ ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಕರ್ಣಿಕೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಮತ್ತು ಹೇಮಕೂಟ ಮತ್ತು ನಿಷಧ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಲ, ಶ್ವೇತ, ಶೃಂಗೀ ಎಂಬ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳು, ಎಂದರೆ ಹೇಮಕೂಟ ಮತ್ತು ಶ್ವೇತಪರ್ವತಗಳು ಒಂದುಲಕ್ಷಯೋಜನ ಎತ್ತರವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕುಪರ್ವತಗಳು ತೊಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳವುಗಳು.

ವರ್ಷಗಳು: ಮೇರುಪರ್ವತ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಭಾರತ, ಕಿಂಪುರುಷ ಮತ್ತು ಹರಿವರ್ಷಗಳು ಇವೆ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ರಮ್ಯಕ, ಹಿರಣ್ಮಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಕುರುವರ್ಷಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಷವೂ ಒಂಭತ್ತಸಾವಿರಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಈವರ್ಷಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲಾವೃತ ವರ್ಷವಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತವಿದೆ. ಇಲಾವೃತವರ್ಷ ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಈವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಎತ್ತರವಿರುವ ಈ ಪರ್ವತಗಳು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಅಗಳಿಯಂತೆ ಇವೆ.

ಇಲಾವೃತದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂದಾರಪರ್ವತವೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನವೂ; ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ಪರ್ವತವೂ ಇದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕದಂಬ, ಜಂಬೂ, ಪಿಪ್ಪಲ, ವಟವೃಕ್ಷಗಳು ಇವೆ. ಜಂಬೂಮರವೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಎಂಬ

ಹೆಸರಿಗೆಕಾರಣ. ಈ ಮರದಹಣ್ಣುಗಳು ಪರ್ವತದತಳದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಡೆದ ಹಣ್ಣಿನರಸವು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಗೆ ಜಂಬೂನದಿ ಎಂದುಹೆಸರು. ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಯಮನ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಂಯಮನೀ ಎಂದುಹೆಸರು. ಇದು ಬಹಳಸುಂದರವಾದನಗರ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವರು ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಯಮನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸತ್ಯಸಂಧರಾದ ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ ಜನರ ಸ್ಥಾನ.

ಸಂಯಮನೀ ಪುರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಿರ್ವೃತಿಯ ನಗರವಿದೆ. ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ರಕ್ಷೋವತಿ ಎಂದುಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ನಿರ್ವೃತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಾಮಸ ಮನೋಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನಗಳು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲಾವೃತದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಪುಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವರುಣನಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಶುದ್ಧವತೀ ಎಂದು ಇದರ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸಮೃದ್ಧ ವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಸಿದ್ಧರು, ಅಮರರು ವರುಣನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜಲದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೂಪಾರ್ಶ್ವಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಂಧವತೀ ಎಂದುಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನಿದ್ದಾನೆ. ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಗಂಧರ್ವರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮನಿರತರಾದ ವಿಪ್ರರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅರುಣೋದ ಎಂಬ ಸರೋವರದ (ಇದು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬವಿವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆಗಿದೆ) ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇಸರ, ತ್ರಿಕೂಟ, ಸಶಿರ, ಪತಂಗ, ರುಚಕ, ನಿಷಧ, ವಸುಧರಾ, ಕಲಿಂಗ, ತ್ರಿಶಿಖ, ಸಮೂಲ, ವಸುವೇದಿ, ಕುರುರು, ತಾಮ್ರಾತ್, ವಿಶಾಲ, ಕುಮುದ, ವೇಣು, ಏಕಶೃಂಗ, ಮಹಾಶೈಲ, ಗಜಶೈಲ, ಪಿಂಜಕ, ಪಂಚಶೈಲ, ಕೈಲಾಸ, ಹಿಮವಾನ್ ಎಂಬ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಂಚರಿಸು ತ್ತಾರೆ ಮಹಾಭದ್ರ ಎಂಬ ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೇಸರ, ಶಿಖಿವಾಸಸ್, ವೈಢೂರ್ಯ, ಕಪಿಲ, ಗಂಧಮಾದನ, ಜಾರುಧಿ, ಸುರಾಂಬು, ಸರ್ವಗಂಧ, ಸುಪಾರ್ಶ್ವ, ಸೂಪಕ್ಷ, ಕಂಕ, ಕಪಿಲ, ವಿರಜಸ್, ಭದ್ರ, ಸುಸಕ, ಮಹಾಬಲ, ಆಂಜನ, ಮಧೂಮಾನ್, ಸುಷೇಣ, ಚಿತ್ರಶೃಂಗ, ಮಹಾಲಯ, ಕುಮುದ, ಮುಕುಟ, ಪಾಂಡುರ, ಕೃಷ್ಣಂ, ಪಾರಿಜಾತ ಮಹಾಶೈಲ, ಪುಂಡರೀಕ, ಮಹಾಮೇಘ–ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಪರ್ವತಗಳು ಇವೆ. ಸಿದ್ಧರು, ಗಂಧರ್ವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಸಿತೋದ ಸರೋವರದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕೇಸರ, ಶಂಖಕೂಟ, ವೃಷಭ, ಹಂಸ, ನಾಗ, ಕಾಲಾಂಜನ, ಶುಕ್ರಶೈಲ, ನೀಲ, ಕಮಲ, ಪಾರಿಜಾತ, ಮಹಾಶೈಲ, ಶೈಲ, ಕನಕ, ಪುಪ್ಪಕ, ಸುಮೇಘ, ವಾರಾಹ, ವಿರಜಸ್, ಮಯೂರ, ಕಪಿಲ, ಮಹಾಕಪಿಲ ಎಂಬ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಸಿದ್ಧರು, ಯಕ್ಷರು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನಸಸರೋವರದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೇಶವ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರ್ವತಗಳನಡುವೆ ಅನೇಕ ಕಣಿವೆಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ವನಗಳುಇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂ ಪ್ರಸನ್ನರೂ, ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವರೂ, ಯಾವುದೇ ದುಃಖವಿಲ್ಲ ದವರೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮುನಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೬

ಮೇರುಪರ್ವತದಮೇಲೆ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ನಗರವಿದೆ. ಇದರವಿಸ್ತಾರ ಹದಿನಾಲ್ಕುಸಾವಿಯಯೋಜನೆ. ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮುನಿಗಳು, ಉಪೇಂದ್ರನೂ, ಶಂಕರನೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ವಿಶ್ವನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ಚರ್ತುಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಸನತ್ಕುಮಾರನೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಂದಿರದ ಎದುರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಆಧಿದೇವನೂ, ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಶಂಭುವಿನ ಶುಭ್ರವಾದ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಮನೆಗೆ ಭವ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕುದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶನಾದ ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಜೊತೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನಿಗೆ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿಗಳೇ ನೇತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಇವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೇದಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಶಾಂತರೂ, ಸತ್ಯವಾದಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ ಆದ ಮುನಿಗಳು ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇರುಪರ್ವತದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾದ ಅಮರಾವತಿ ಎಂಬನಗರವಿದೆ. ಇದು ಇಂದ್ರನನಗರ. ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಚಾರಣರೂ ಇಂದ್ರನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮಿಷ್ಠರೂ, ವೇದಜ್ಞರೂ ಆದ ಯಾಗ-ಹೋಮಗಳನ್ನುಮಾಡಿದ ಜನರು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಾನವು ದೂರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಮರಾವತಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನ ನಗರವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತೇಜೋವತೀ ಎಂದುಹೆಸರು. ದಿವ್ಯವಾದ ಅದ್ಭುತಗಳು ಇಲ್ಲಿಇವೆ. ಜಪನಿಷ್ಠರೂ, ಹೋಮನಿಷ್ಠರೂ ಆದ ಸಾಧಕರು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಾನವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಂಬೂನದಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ಈ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಬೆವರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧವಿಲ್ಲ. ಮುಪ್ಪು, ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಷೀಣತೆಗಳು ಇಲ್ಲ. ತಾಪವೂಇಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಜನಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅಸೌಖ್ಯವೂಇಲ್ಲ. ಜಂಬೂನದಿಯತೀರದ, ಜಂಬೂಸಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮಣ್ಣುಗಾಳಿಯಿಂದ ಒಣಗಿ ಬಂಗಾರವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜಾಂಬೂನದಿ ಎಂದುಹೆಸರು. ದೇವತೆಗಳ ಆಭರಣಗಳು ಈ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಮತ್ತಷ್ಟುವರ್ಷಗಳು, ವನಗಳು, ಸರೋವರಗಳು : ಮೇರುಪರ್ವತದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾಶ್ವವರ್ಷವೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕೇತುಮಾಲವರ್ಷವಿದೆ. ಇವೆರಡರಮಧ್ಯೆ ಇಲಾವೃತ ವರ್ಷವಿದೆ. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರರಥ ಎಂಬ ವನವೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ

ವನವೂಇದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವೈಭ್ರಾಜವನವೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸವಿತೃವನವೂಇವೆ. ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅರುಣೋದಯ, ಮಹಾಭದ್ರ, ಅಸಿತೋದ ಮತ್ತು ಮಾನಸ ಸರೋವರಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ದೇವತೆಗಳ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಿತಾಂತ, ಕುಮುದ್ವಾನ್, ಕುರುರೀ, ಮಾಲ್ಯವಾನ್, ವೈಕಂಕ, ಮಣಿಶೈಲ, ವೃಕ್ಷವಾನ್, ಮಹಾನೀಲ, ರುಚಕ, ಬಿಂದು, ಮಂದರ, ವೇಣುಮಾನ್, ಮೇಘ, ನಿಷಧ ಎಂಬ ಪರ್ವತಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ದೇವರಚಿತವಾದ ಇವುಗಳು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ವಾಸಭೂಮಿಗಳು. ತೇಜೋವತೀ ನಗರದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಮತೀ ಎಂಬನಗರವಿದೆ. ಇದು ಚಂದ್ರನ ನಗರ. ಸ್ವಧರ್ಮಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇವೆ. ಕಾಂತಿಮತೀನಗರದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಮಹಾನಗರವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಶೋವತೀ ಎಂದುಹೆಸರು. ಸಾಮಾನ್ಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲುಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೇವದೇವನಾದ ಶಿವನು ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ವಿಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ನಿವಾಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗಂಗಾನದಿ: ವಿಷ್ಣುಪಾದದಿಂದ ಉಗಮಿಸಿದ ಗಂಗೆಯು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ನಗರವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಕವಲಾಗಿದೆ. ಸೀತಾ, ಅಲಕನಂದಾ, ಸುಚಕ್ಷುಷ್ ಮತ್ತು ಭದ್ರ ಇವುಗಳು ಆ ಕವಲುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಸೀತೆಯು ಒಂದು ಪರ್ವತದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದ ಪರ್ವತವನ್ನುಸೇರುತ್ತಾ ಭದ್ರಾಶ್ವವರ್ಷವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಲಕನಂದೆಯು ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಿಂದ ಭಾರತವನ್ನುತಲುಪಿ ಏಳುಕವಲುಗಳಾಗಿ ಸಾಗರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸುಚಕ್ಷುಷ್ ಎಂಬ ಕವಲು ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಗಿರಿಗಳನ್ನುದಾಟಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕೇತುಮಾಲ ವರ್ಷವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಾ ಎಂಬ ಕವಲು ಉತ್ತರದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಉತ್ತರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಮೇರು ಪರ್ವತದಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವರಣೆ: ಮೇರುಪರ್ವತವು ಮಾಲ್ಯಾವಾನ್ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪರ್ವತವು ಲೋಕಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂತೆಯಿದೆ. ಮಾಲ್ಯವಾನ್ ಪರ್ವತವು ನೀಲಪರ್ವತದವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಗಂಧಮಾದನವು ನಿಷಧ ಪರ್ವತದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಭಾರತ, ಕೇತುಮಾಲ, ಭದ್ರಾಶ್ವ ಮತ್ತು ಕುರುವರ್ಷಗಳು ಲೋಕಕಮಲದ ದಳಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳೇ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತಗಳ ಹೊರಗೆಯಿವೆ. ಜಠರ, ದೇವಕೂಟ, ಗಂಧಮಾದನ, ಕೈಲಾಸ, ನಿಷಧ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ, ತ್ರಿಶೃಂಗ, ಜಾರುಧಿ ಇವು ಮೇರುವಿನ ಮರ್ಯಾದಾಪರ್ವತಗಳು. ಇವುಗಳು ಮೇರುವಿನ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ.

ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ೪೬ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಕೇತುಮಾಲ ಮೊದಲಾದ ವೈಭವ ವಿಸ್ತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೭

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಕೇತುಮಾಲ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಬಣ್ಣಕಪ್ಪು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೀಲಕಮಲದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಲಸು ಅವರ ಆಹಾರ. ಹತ್ತುಸಾವಿರವರ್ಷ ಅವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಭದ್ರಾಶ್ವವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಬಣ್ಣಬಿಳಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಚಂದ್ರಕಿರಣದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನ ಅವರ ಆಹಾರ. ಹತ್ತುಸಾವಿರವರ್ಷ ಅವರ ಆಯುಷ್ಯ.

ರಮ್ಯಕವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು-ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹನ್ನೊಂದುವರೆ ಸಾವಿರವರ್ಷ ಅವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಆಲದಹಣ್ಣು ಇವರ ಆಹಾರ. ಹಿರಣ್ಮಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂಗಾರದ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳವರು. ಶ್ರೀಫಲ ಅವರ ಆಹಾರ, ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ ಸಾವಿರವರ್ಷ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ದೇವಲೋಕದ ನಿವಾಸಿಗಳಂತೆ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಕುರುವರ್ಷದ ಜನರ ಬಣ್ಣಶ್ಯಾಮಲ. ಇವರ ಆಹಾರ ಹಾಲು. ಹದಿನಾಲ್ಕುವರೆಸಾವಿರವರ್ಷ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಎಲ್ಲರೂ ಮಿಥುನಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಂದ್ರದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಶಿವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿಂಪುರುಷಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ಬಂಗಾರದ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳವರು. ಹತ್ತುಸಾವಿರವರ್ಷ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಪ್ಲಕ್ಷಫಲ ಇವರ ಆಹಾರ. ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕುತಲೆ, ನಾಲ್ಕುಭುಜಗಳಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿವರ್ಷದ ಜನರು ಶ್ರೇಷ್ಠಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳವರು, ಹತ್ತುಸಾವಿರವರ್ಷ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ. ಕಬ್ಬಿನರಸ ಇವರ ಆಹಾರ. ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾರಿಜಾತವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಇರುವ ಪ್ರಾಸಾದಯಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರ ಚಂದ್ರನಪ್ರಭೆಯನ್ನುಹೊಂದಿದೆ. ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕದಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುಬಾಗಿಲುಗಳು, ನಾಲ್ಕುತೋರಣಗಳುಯಿವೆ. ಹತ್ತು ಪ್ರಾಕಾರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದರಮೇಲೆಯಾವ ಅತಿಕ್ರಮಣವನ್ನೂ ಮಾಡಲುಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದ ಮಂಟಪಗಳಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಬಂಗಾರದ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಬಂಗಾರದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ನಾನಾರತ್ನಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಶೋಭೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಸಿಂಹಾಸನವು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಮಧುರವಾದ ಪಾನೀಯದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಶುದ್ಧರೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನನಿರತರೂ, ಹರಿಭಕ್ತರೂ ಆದ ಯೋಗಿಗಳು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜರು ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಲಾಸಿನಿಯರೂ, ಮನೋಹರರೂ ಆದ ತರುಣಿಯರು ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ ಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲಾವೃತವರ್ಷದ ಜನರು ಪದ್ಮದಕಾಂತಿವುಳ್ಳವರು. ಜಂಬೂರಸ ಇವರ ಆಹಾರ. ಹದಿಮೂರು ಸಾವಿರವರ್ಷ ಇವರ ಆಯುಷ್ಯ.

ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಪುರುಷರು ನಾನಾ ವರ್ಣವುಳ್ಳವರು. ವಿವಿಧ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೂರುವರ್ಷ ಇವರ ಗರಿಷ್ಠ ಆಯುಷ್ಯ. ಈವರ್ಷ (ಭಾರತವರ್ಷ) ಒಂಭತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದು ಅರ್ಹಜನಗಳ ಕರ್ಮಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರ, ಮಲಯ, ಸಹ್ಯ, ಶಕ್ತಿಮಾನ್, ಋಕ್ಷ, ವಿಂಧ, ಪಾರಯಾತ್ರ ಎಂಬ ಏಳು ಪರ್ವತಗಳು ಕುಲಪರ್ವತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಇಂದ್ರ, ಕಸೇರುಕ್ಮಾನ್, ತಾಮ್ರಪರ್ಣ, ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್, ನಾಗ, ಸೌಮ್ಯ, ಗಂಧರ್ವ, ವಾರುಣ ಎಂಬ ದ್ವೀಪಗಳು ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯವೆ. ಜಂಬೂ ವರ್ಷದ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದ್ವೀಪ. ಈ ದ್ವೀಪ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಒಂದುಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತರೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಯವನರೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು ಯಜ್ಞ, ಯುದ್ಧ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪವಿತ್ರನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಶತದ್ರು, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ, ಸರಯೂ, ಯಮುನಾ, ಇರಾವತೀ, ವಿತಸ್ತಾ, ವಿಪಾಶಾ, ದೇವಿಕಾ, ಕುಹೂ, ಗೋಮತೀ, ಧೂತಪಾಪ, ಬಾಹುದಾ ದೃಷದ್ವತೀ, ಕೌಶಕೀ, ಲೋಹಿನೀ ಇವುಗಳು ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರಾಂತಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು. ವೇದಸ್ಮೃತಿ, ವೇದವತೀ, ವ್ರತಘ್ನೀ, ತ್ರಿದಿವಾ, ವರ್ಣಾಶಾ, ವೇತ್ರವತೀ ಇವುಗಳು ಪಾರಿಯಾತ್ರೆ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು. ನರ್ಮದಾ, ಸುರಸಾ, ಶೋಣಾ, ದಶಾರ್ಣಾ, ಮಹಾನದೀ, ಮಂದಾಕಿನೀ, ಚಿತ್ರಕೂಟಾ, ತಾಮಸೀ,ಪಿಶಾಚಿಕಾ, ಚಿತ್ರೋತ್ಪಲಾ, ವಿಶಾಲಾ, ಮಂಜುಲಾ, ವಾಲುವಾಹಿನೀ ಇವುಗಳು ಋಕ್ಷವತ್ ಪರ್ವತದ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು. ತಾಪೀ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ನಿರ್ವಿಂಧ್ಯಾ, ಶೀಘ್ರೋದಾ, ಮಹಾನದೀ, ವಿನ್ನಾ, ವೈತರಣೀ, ಬಲಾಕಾ, ಕುಮುದ್ವತೀ, ಮಹಾಗೌರೀ, ದುರ್ಗಾ, ಅಂತಃಶಿಲಾ ಇವುಗಳು ವಿಂಧ್ಯಾಪಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಜನರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತವೆ.

ಗೋದಾವರಿ, ಭೀಮರಥೀ, ಕೃಷ್ಣಾ, ವೇಣಾ, ನಶ್ಯತಾ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಸುಪ್ರಯೋಗಾ, ಕಾವೇರಿ ಇವುಗಳು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಹರಿಯುವ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ನದಿಗಳು ಋತುಮಾಲಾ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ, ಪುಣ್ಯವತೀ, ಉತ್ಪಲಾವತೀ ಇವುಗಳು ಮಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು. ಋಷಿಕುಲ್ಯಾ, ಪಲಾಶಿನೀ, ಋಷೀಕಾ, ವಂಶಧಾರಣೀ ಇವುಗಳು ಶುಕ್ತಿಮತ್ ಪರ್ವತದ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನದಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಜನಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಗಳಿಗೆ ನೂರಾರು ಉಪನದಿಗಳುಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವಮಾಡಿದಾನ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಈಜನರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಈ ನದಿಗಳು ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನದಿಗಳಿಗೆ ನೂರಾರು ಉಪನದಿಗಳುಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದಾನಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವಜನರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಈನದಿಗಳು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನದಿಗಳ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಕುರು, ಪಾಂಚಾಲ ಮೊದಲಾದ ಮಧ್ಯದೇಶ, ಕಾಮರೂಪ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವದೇಶಗಳುಇವೆ. ಪುಂಡ್ರ, ಕಲಿಂಗ, ಮಗಧ

ಮೊದಲಾದ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಗಳು, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಶೂದ್ರ, ಹೀನ, ಅರ್ಬುದ ಮೊದಲಾದ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಗಳುಇವೆ. ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಲಕ, ಮಲಪ, ಸೌವೀರ, ಸೈಂಧವ, ಹೂಣ, ಮಾಲ್ಯ, ವಾಲ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಮಾದ್ರ, ರಾಮ, ಆಂಧ್ರ, ಪಾರಸೀಕ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುಯುಗಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಇದೆ. ಬೇರೆವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಇಲ್ಲ. ಕಿಂಪುರುಷ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಕ, ಆಯಾಸ, ಉದ್ವೇಗ, ಹಸಿವು, ಭಯ ಇವುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ದುಃಖ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳ ಯೌವನ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ವಿಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೇತುಮಾಲ ಮೊದಲಾದ ವೈಭವ ವಿಸ್ತಾರ ಎಂಬ 47ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಹಾರುವ ಭವನ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೮

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶಿವನ ಹಾರುವ ಭವನವಿದೆ. ಭವ್ಯವಾದ ಈ ಭವನವನ್ನು ಸ್ಫಟಿಕದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಿಖರಗಳು ಈ ಭವನಕ್ಕೆ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ನಿತ್ಯವೂ ಶಿವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನು ಪಿನಾಕಧಾರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ದೇವಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯಾವಾಗಲೂ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕುಬೇರನ, ಕೋಟಿಕೋಟಿ ಯಕ್ಷರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಖರಗಳಿವೆ. ಈ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಭವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರವಿದೆ; ನಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರಿರುವ ಪುಣ್ಯವೂ, ರಮ್ಯವೂ ಆದ ಮಂದಾಕಿನೀನದಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಕಮಲಗಳಿಂದ ನದಿಯು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಕಿನ್ನರರು ಈ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಸ್ವರ್ಣಕಮಲಗಳು, ಈ ನದಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳತೀರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಒಂದು ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಪಾರಿಜಾತವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ವಿಶಾಲವಾದ, ರತ್ನಾಲಂಕೃತವಾದ ಭವನವಿದೆ. ಸ್ಫಟಿಕದ ಸ್ತಂಭಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಗೋಪುರವು ಭವನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭವನವಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವ ರತ್ನಾಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಜೊತೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಸುಧಾರ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟವಸುಗಳ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ ದೇವದ್ವೇಷಿಗಳು ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರರು. ರತ್ನಧಾರ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರ ಮಂದಿರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಇದು ಬಂಗಾರ, ವಜ್ರ, ನೀಲಮಣಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಬಾಗಿಲುಗಳುಯಿವೆ. ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ವಿಪ್ರರು, ಸಿದ್ಧರು, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು, ದೇವದೇವನೂ, ಪಿತಾಮಹನೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತರಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತನ್ನ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಹಿತವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನ ಚೇತನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಅಂತಿಮ ಗತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರವಿದೆ. ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಕಮಲಗಳಿವೆ. ನೀರು ಸ್ವಚ್ಛವೂ, ಅಮೃತ ತುಲ್ಯವೂ, ಪವಿತ್ರವೂ, ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಜೈಗೀಷವ್ಯ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗೀಂದ್ರರು ತಪೋನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನ್ ಜೈಗೀಷವ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಿಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಮಹಾತ್ಮರು, ಶಂಖ, ಮನೋಹರ, ಕೌಶಿಕ, ಕೃಷ್ಣ ಸುಮನಸ್ ಮತ್ತು ವೇದವಾದ ಈ ಶಿಷ್ಯರು ಆ ಜೈಗೀಷವ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿದೆ. ಶರೀರಕ್ಕೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಯತಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ರತ್ನಧಾರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುನಿಗಳ ಅನೇಕ ಆಶ್ರಮಗಳು ಇವೆ. ಸರೋವರಗಳೂ, ನದಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ, ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಶಿಖೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈಶಾನನನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದೇ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸುಮೇಘ ಎಂಬ ದೇವೇಂದ್ರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಈ ಸ್ಥಾನವು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಶಚೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಗಜಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯು ಮಣಿಗಳ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಭವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರೀ ದುರ್ಗೆಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ನಾನಾ ವಿಧ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾ ವಿಧ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾಗಿರುವ ಸುನೀಲ ಪರ್ವತದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ನೂರಾರು ಪುರಗಳು, ಸರೋವರಗಳು ಇವೆ. ಶತಶೃಂಗ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಯಕ್ಷರ ನೂರಾರು ಪುರಗಳಿವೆ. ಸ್ಫಟಿಕ ಸ್ತಂಭಗಳು ಈ ಪುರಗಳ ವಿಶೇಷ ಶ್ವೇತೋದರ

ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗರುಡನ ಪುರವಿದೆ. ಪ್ರಾಕಾರ, ಗೋಪುರ, ಮಣಿತೋರಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಪುರವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ಅವ್ಯಯನೂ, ಪರಮನೂ, ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಎರಡನೆಯ ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಶ್ರೀಶೃಂಗ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಭವನವಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವ ರತ್ನಾಲಂಕೃತವೂ, ಸುವರ್ಣಮಯವೂ, ಮಣಿತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ವೈಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಮೋಹನಗೊಳಿಸುವ ಲ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಇವಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಚಾರಣರೂ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಂದಿರವಿದೆ. ವಿಚಿತ್ರ ಕಮಲಗಳ ಆಕರವಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಸರೋವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಸಹಸ್ರಶಿಖರ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧರರ ಎಂಟು ಪುರಗಳಿವೆ. ರತ್ನಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರುವ ಸರೋವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ನಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರಿನ ನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಈ ನದಿಗಳು ಸುಂದರವಾದ ನೀಲ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿವೆ. ದಿವ್ಯವಾದ ಒಂದು ಕರ್ಣಿಕಾರವನವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರಿಜಾತ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪುರವಿದೆ. ರಮ್ಯವಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಭವನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಭವನಗಳು ಘಂಟೆಗಳಿಂದಲೂ, ಚಾಮರಗಳಿಂದಲೂ ಭೂಷಿತವಾಗಿವೆ. ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಈ ಪುರದ ಶೋಭೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಧರ್ವರ, ಕಿನ್ನರರ ಮೃದಂಗ, ಪಣವಗಳ ಧ್ವನಿಯು, ವೇಣು, ವೀಣೆಗಳ ನಿನಾದವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಪುಂಗವರೂ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳು ಈ ಪುರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರುಕಣ್ಣಿನ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳ ನಿಧಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ, ಯೋಗನಿರತಳಾಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ಆದ ಮುನಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪುರವಿದೆ. ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಸರೋವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವು ದೇವತೆಗಳ ಭೋಗಸ್ಥಾನಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

ಪಾಂಡವರ ಪರ್ವತದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರ ನೂರಾರುಪುರಗಳೀವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಮರಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿವೆ. ದಿವ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಮದ ತುಂಬಿದ ನರರೂ, ನಾರಿಯರೂ ಭೋಗಸಕ್ತರಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಜನಗಿರಿಯ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನಾರೀಪುರವಿದೆ. ರತಿಲಾಲಸರಾದ ರಂಭಾ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅಲ್ಲಿವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಚಿತ್ರಸೇನಾ ಮೊದಲಾದವರು ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನರಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುರವು ಸರ್ವರತ್ನ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಕುಮುದ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವ ರುದ್ರಗಣಗಳ ಅನೇಕ ಪುರಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ, ಶಿವನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ರುದ್ರಗಣಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಿಂಜರಗಿರಿಯ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳ ಮೂರುಪುರಗಳಿವೆ. ನಂದೀಶ್ವರನ ಕಪಿಲಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಮತಿಯಾದ ನಂದೀಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆ. ಜಾರಧಿಪರ್ವತದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಧೀಮಂತನಾದ, ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿನವನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬೆಳಗುವ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಇದೇ ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಂದ್ರನ ಮಂದಿರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ರಮಣೀಯನಾದ ಭಗವಾನ್ ಚಂದ್ರನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಹಂಸಶೈಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುಸಾವಿರಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ, ಸುವರ್ಣದ ಮತ್ತು ಮಣಿಗಳ ತೋರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಿವ್ಯವಾದ ಭವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ಧರ ಸಮುದಾಯವು ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಜೊತೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯೂ, ವಾಮದೇವ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಂಸಶೈಲದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರ ಪುರವಿದೆ. ಸನಂದನ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಪುಂಗವರು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚಶೈಲದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ದಾನವರ ಮೂರುಪುರಗಳಿವೆ. ಅದರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ದೈತ್ಯಗುರುಗಳಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪುರವಿದೆ. ಸುಗಂಧ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕರ್ದಮರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಕರ್ದಮರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಪರ್ವತದ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಸರೋವರಗಳೂ, ವಿಮಲವಾದ ನದಿಗಳೂ, ದೇವಾಲಯಗಳೂ, ಮುನಿಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರುವ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಗಳೂ ಇವೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಮಂದಿರಗಳ ಗಣನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ವರ್ಣನೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳೂ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ಲಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ದ್ವೀಪಗಳ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ೪೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಪ್ಲಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ದ್ವೀಪಗಳ ವರ್ಣನೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೪೯

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಪ್ಲಕ್ಷ ದ್ವೀಪವು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಎರಡರಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪವು ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಏಳು ಕುಲಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಗೋಮೇದ, ಚಂದ್ರ, ನಾರದ, ದುಂದುಭಿ, ಮಣಿಮಾನ್, ಮೇಘನಿಸ್ವನ, ವೈಭ್ರಾಜ- ಇವು ಆ ಪರ್ವತಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಏಳನೆಯ ವೈಭ್ರಾಜಪರ್ವತವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವತೆಳು, ಋಷಿಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಸಿದ್ಧರು, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಪದಗಳು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮನೋರೋಗ, ದೇಹರೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಏಳುವರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಏಳು ನದಿಗಳಿವೆ. ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನುತಪ್ತಾ, ಶಿಖಾ, ವಿಪಾಪಾ, ತ್ರಿದಿವಾ, ಕೃತಾ, ಅಮೃತಾ, ಸುಕೃತಾ ಇವು ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಇದಲ್ಲದೇ ಬಹಳ ಕ್ಷುದ್ರನದಿಗಳೂ ಸರೋವರಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ದ್ವೀಪದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯುಗಧರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲ. ಜನಗಳು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಆರ್ಯಕ ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಕುರುಉ ಎಂದು, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ವಿದೇಹ ಎಂದು, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಭಾವಿಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ವರ್ಣದವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಚಂದ್ರನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೂ, ಸಾರೂಪ್ಯವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸದಾಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೂ, ಮನಸ್ಸಂತೋಷವುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ರೋಗರಹಿತರಾಗಿ ಐದುಸಾವಿರವರ್ಷ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಲ್ಮಲದ್ವೀಪ: ಶಾಲ್ಮಲದ್ವೀಪದ ಅಳತೆಯು ಪ್ಲಕ್ಷದ್ವೀಪದ ಎರಡರಷ್ಟಿದೆ. ಇದು ಇಕ್ಷುರಸ (ಕಬ್ಬಿನರಸ) ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದ್ರದ ಅಳತೆಯು ಕ್ಷೀರೋದಸಮುದ್ರದ ಎರಡರಷ್ಟಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲೂ ಏಳು ವರ್ಷಗಳೂ, ಏಳು ಕುಲಪರ್ವತಗಳೂ, ಏಳು ನದಿಗಳೂ ಇವೆ. ನದಿಗಳು ದೀರ್ಘವೂ, ನೇರವೂ ಆಗಿವೆ. ಕುಮುದ, ಅನ್ನದ, ಬಲಾಹಕ, ದ್ರೋಣ, ಕಂಸ, ಮಹಿಷ, ಕಕುದ್ಮಾನ್ ಇವು ಏಳು ಪರ್ವತಗಳು, ಯೋನೀ, ತೋಯಾ ವಿತೃಷ್ಣಾ, ಚಂದ್ರಾ, ಶುಕ್ಲಾ ವಿಮೋಚನೀ, ನಿವೃತ್ತಿ ಇವು ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ನದಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಲೋಭ, ಕ್ರೋಧಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯುಗ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಜನರು ರೋಗರಹಿತರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣದವರು ಸನಾತನನಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರೂಪ್ಯಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಲೋಕ್ಯಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕಪಿಲ ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಅರುಣ ಎಂದು, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಪೀತ ಎಂದು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕುಶದ್ವೀಪ: ಕುಶದ್ವೀಪ ಶಾಲ್ಮಲ ದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಇದರ, ಸುತ್ತಲೂ ಸುರಾಸಮುದ್ರವಿದೆ. ವಿದ್ರುಮ, ಹೋಮ, ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಪುಷ್ಪವಾನ್, ಕುಶೇಶಯ, ಹರಿ, ಮಂದರ ಇವು ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳು, ಧೂತಪಾಪಾ, ಶಿವಾ, ಪವಿತ್ರಾ, ಸಮ್ಮಿತಾ, ವಿದ್ಯುತ್, ಪ್ರಭಾ, ರಾಮಾ ಇವು ಮಹಾನದಿಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನ ನೂರಾರು ನದಿಗಳು ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಈ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಮಣಿಗಳು ಇವೆ. ಈ ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವರು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದ್ರವಿಣ ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಶುಷ್ಮಿ ಎಂದೂ, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಸ್ತೋಭ ಎಂದು, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಮಂದೇಹ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಮೈತ್ರಿ ಮೊದಲಿನ ಗುಣಗಳು ಇವರಲ್ಲಿವೆ ಎಲ್ಲರೂ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುವವರು. ಭೂತಹಿತದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿರುವವರು. ನಾನಾವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಲೋಕ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪ: ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪ ಕುಶದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟುದೊಡ್ಡದು. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ತುಪ್ಪದ ಸಮುದ್ರವಿದೆ ಕ್ರೌಂಚ, ವಾಮನಕ, ಆಧಿಕಾರಿಕ, ದೇವಾಬ್ದ, ವಿವೇದ, ಪುಂಡರೀಕ ದುಂದುಭಿಸ್ವನ-ಇವು ಈ ದ್ವೀಪದ ಪರ್ವತಗಳು. ಗೌರಿ, ಕುಮುದ್ವತೀ, ಸಂಧ್ಯಾ ರಾತ್ರಿ, ಮನೋಜವಾ, ಕೋಭಿ, ಪುಡರೀಕಾಕ್ಷಾ-ಇವು ಪ್ರಧಾನ ನದಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪುಷ್ಕಲ ಎಂದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಪುಷ್ಕರ ಎಂದು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಧನ್ಯ ಎಂದು, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ತಿಷ್ಯ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಇವರು ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ಶಮ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು, ವಿವಿಧ ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳು, ಹೋಮಗಳು, ಪಿತೃತರ್ಪಣ-ಇವುಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತರೆ ಇವರಿಗೆ ರುದ್ರ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯಗಳು ರುದ್ರದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಕದ್ವೀಪ: ಶಾಕದ್ವೀಪ ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ದಧಿಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಉದಯ, ರೈವತ, ಶ್ಯಾಮಾಕ, ಅಷ್ಟಗಿರಿ (ಶ್ಯಾಮ, ಕಾಷ್ಟಗಿರಿ), ಆಂಬಿಕೇಯ, ರಮ್ಯ, ಕೇಸರೀ, ಇವು ಈ ದ್ವೀಪದ ಪರ್ವತಗಳು. ಸುಕುಮಾರಿ ಕುಮಾರೀ, ನಲಿನೀ, ವೇಣಿಕಾ, ಇಕ್ಷುಕಾ, ಧೇನುಕಾ, ಗಭಸ್ತಿ ಇವುಗಳು ನದಿಗಳು. ಈ ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಜೀವಿಸುವ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಗಳು ರೋಗರಹಿತರೂ, ಶೋಕರಹಿತರೂ, ರಾಗದ್ವೇಷರಹಿತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೃಗ ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಗಧ ಎಂದು, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮಾನಸ ಎಂದು, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಮಂದಗ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಇವರು ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವ ಸೂರ್ಯ ದೇವನನ್ನು ನಾನಾವಿಧ ವ್ರತ-ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯಗಳು ಸೂರ್ಯದೇವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ: ಕ್ಷೀರೋದಸಾಗರವು ಶಾಕದ್ವೀಪವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಭಕ್ತರಾದ, ನಾನಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಶ್ವೇತ ಎಂದೇ ಹೆಸರು.

ಈ ಜನಗಳಿಗೆ ದೇಹವ್ಯಾಧಿ, ಮನೋವ್ಯಾಧಿಗಳು ಜರಾ, ಮೃತ್ಯುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮಾಯಾ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ–ಈ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲ. ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪರೂ, ನಿರಾತಂಕರೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದಶಾಲಿಗಳೂ, ಭೋಗಿಗಳು ನಾರಯಣನಂತೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಜಪಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತೆಕೆಲವರು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಬಹಳಮೇಲ್ಪಟ್ಟದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ವಾಸುದೇವನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಏಕಾಂತಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾಭಾಗವತರು ತಮೋಗುಣಾತೀತನಾದ (ಅರ್ಥಾತ್ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನಾದ) ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಲ್ಕುಭುಜಗಳಿವೆ. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಪೀತಾಂಬರ ಧಾರಿಗಳು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೆ. ಇವರು ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗರುಡಾರೂಢ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ, ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದರೂ, ನಿರ್ಮಲರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದು ದುರ್ಗಮ, ಇದನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣಪುರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಪುರುವು ದೊಡ್ಡ, ದೊಡ್ಡ ಭವನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಿವೆ. ಸ್ಫಟಿಕ ಮಂಟಪಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ನಾನಾವಿಧವಾದ ಪ್ರಭೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಪುರ ಬಹಳ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾರೂ ಆಕ್ರಮಿಸಲಾರರು. ನಾನಾರತ್ನಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಸಾವಿರಾರು ಬಂಗಾರದ ಗೋಪುರಗಳು, ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ, ಶುಭ್ರವಾದ ಹಾಸುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು. ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವನಗಳು, ನದಿಗಳೂ, ಸರೋವರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ವೀಣಾ–ವೇಣುಗಳ ನಿನಾದ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರಾವ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಂದಿರಗಳ ಮೇಲೆಹಾರುತ್ತಿರುವ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಸುಂದರವಾದ ಪತಾಕೆಗಳು ಈ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವೆ. ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸೋಪಾನಗಳು, ವೀಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹಂಸ, ಕಾರಂಡವ, ಚಕ್ರವಾಕ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳ ದಿವ್ಯನಾದ ಭರಿತವಾದ ನೂರಾರು ನದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಅನುಪಮವಾದ ಈ ನಗರವು ದೇವದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಅಗಮ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ, ನಾನಾ ಗೀತವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ, ನಾನಾ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವ, ಕಾಮುಕಿಯರೂ, ಅತಿ ಕೋಮಲೆಯರೂ, ಆದ ಚಂದ್ರ ಮುಖಿಯರಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪುರದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಪುರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನವಾದ, ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರಾಕಾರ, ತೋರಣಗಳಿಂದ ಭವ್ಯವಾದ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ವೈಷ್ಣವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಸನಂದನ ಮೊದಲದ ಯೋಗೀಂದ್ರರು

ಈ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮಸಃ ಪರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ, ಮಹಾಮಾಯನೂ, ಮಹಾಭುಜನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಾತ್ಮಾನಾಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಷೀರಸಾಗರಜಾತೆಯಾದ ಲೋಕವಂದ್ಯಳಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅವನ ಪದದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೇ ಅಮೃತ. ಈ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮೈ-ಮನಗಳನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವೈಕುಂಠ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಧಾರ್ಮಿಕರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರರು. ಈ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲು ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಅಸಮರ್ಥ. ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. "ಇದು ನಾರಯಣಪುರ, ಸನಾತನನೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ಆದ ವಾಸುದೇವನೇ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮೋಹಕ್ಕೊಳ ಪಡಿಸುವನು. ಈ ಜಗತ್ತು ನಾರಯಣನಿಂದಲೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಇದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನಲ್ಲೇ ಲಯಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅವನೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕೊನೆಯ ಆಶ್ರಯ".

ಪ್ಲಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ದ್ವೀಪಗಳ ವರ್ಣನೆ ಎಂ 49ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೦

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಎರಡರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ಇದು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾನಸೋತ್ತರ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಐವತ್ತುಯೋಜನ. ವಿಸ್ತಾರವೂ ಅಷ್ಟೇ. ಈ ದ್ವೀಪದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾನಸೋತ್ತರಪರ್ವತವು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಖಂಡಗಳಿವೆ. ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ವಾದೂದಕವಿದೆ. ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ನ್ಯಗ್ರೋಧವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಇದನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶಿವನಾರಾಯಣ ಮಂದಿರವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರು ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಸನತ್ಕುಮಾರಾದಿ ಯೋಗಿಗಳೂ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಧರ್ವರು, ಕಿನ್ನರರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲನಾದ ಹರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ರೋಗರಹಿತರೂ, ಶೋಕರಹಿತರೂ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷರಹಿತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ-ಅನೃತಗಳು, ಉತ್ತಮ-ಮಧ್ಯಮ-ಅಧಮ ಭಾವಗಳು ಇಲ್ಲ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಪರ್ವತಗಳಿಲ್ಲ, ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾದೂದಕ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಆಚೆಗೆ ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅದು ಒಂದೇ ಬಂಡೆಯಂತಿರುವ ಸುವರ್ಣಭೂಮಿ. ಅದರ ಆಚೆಗೆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಲೋಕಾಲೋಕ ಎಂದುಹೆಸರು. ಇದರ ಒಂದುಭಾಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದುಭಾಗ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು. ಇದರ ಎತ್ತರ ಹತ್ತುಸಾವಿರಯೋಜನ, ಅಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರ. ಈ ಪರ್ವತದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲು ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿದೆ.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ಧಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮರು, ರುದ್ರರು, ನಾರಾಯಣರು, ಮೊದಲಾದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೂ ಏಳು ಆವರಣಗಳಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಆವರಣಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಿನ ಆವರಣ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು (ಅವ್ಯಕ್ತವು) ಅನಾದಿಯೂ ಅನಂತವೂ ಆಗಿದೆ. ಅನಂತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಅನಂತ ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ನಾನೂ ಕೂಡ ಈ ಹಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನು ಭೂಮಿ, ರಸಾತಲ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಸಮುದ್ರ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಅಂಧಕಾರ, ಸಕಲ ತತ್ವಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ತನ್ನ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಅವ್ಯಕ್ತ (ಪ್ರಕೃತಿ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಅದರ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು ಮಹೇಶ್ವರ.

ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪ ಎಂಬ 50ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಮನ್ವಂತರಗಳ ವಿಚಾರ — ಅಧ್ಯಾಯ-೫೧

ಋಷಿಯ ಊವಾಚ: ಸೂತರೇ! ಹಿಂದೆ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಮನ್ವಂತರಗಳ ಬಗ್ಗೆದಯವಿಟ್ಟುತಿಳಿಸಿರಿ. ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಮತ್ತು ವೇದ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಅವರ, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಕಲಿಯುಗದ ಶಿಷ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಆ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸೂತ ಉವಾಚ: ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮೊದಲನೆಯ ಮನು, ಎರಡನೆಯವನು ಸ್ವಾರೋಚಿಷ. ಉತ್ತಮ, ತಾಮಸ, ರೈವತ, ಚಾಕ್ಷುಷ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು-ಐದು-ಆರನೆಯವರು. ಇವರುಗಳು ಆಗಿಹೋದ ಮನುಗಳು. ಈಗ ಸೂರ್ಯ ಸುನಾದ ವೈವಸ್ವತ ಮನು, ಇವನ ಆಡಳಿತ ಈಗ ನಡೆದಿದೆ. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರವು ವಿವರವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳಿರಿ.

ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರ: ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಪಾರಾವತ ಮತ್ತು ತುಷಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದರು. ವಿಪಶ್ಚಿತ್ ಎನ್ನುವವನು ಆಗ ಅಸುರ ಮರ್ದನನಾಗಿ ದೇವರಾಜ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಊರ್ಜ, ಸ್ತಂಭ, ಪ್ರಾಣ, ದಾಂತ,

ಋಷಭ, ತಿಮಿರ, ಉರ್ವರೀವಾನ್ ಇವು ಆಗಿನ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಚೈತ್ರ, ಕಿಂಪುರುಷ ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮಕ್ಕಳು.

ಉತ್ತಮ ಮನ್ವಂತರ: ಮೂರನೆಯ ಮನ್ವಂತರದ ಮನು ಉತ್ತಮ, ಸುಶಾಂತಿ ಎನ್ನುವವನು ಶತ್ರುನಾಶಕನಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಸುಧಾಮ ಸತ್ಯ, ಶಿವ, ಪ್ರತರ್ದನ ಮತ್ತು ವಶವರ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಐದರ ಗುಣಗಳು ಆಗ ಇದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ಗಣದಲ್ಲೂ ಹನ್ನೆರಡು ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ರಜಸ್, ಗಾತ್ರ, ಊರ್ಧ್ವಬಾಹು, ಸವನ, ಅನಘ, ಸತಪಸ್, ಶಕ್ರ ಇವುಗಳು ಆಗಿನ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ತಾಮಸ ಮನ್ವಂತರ: ತಾಮಸ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸುರಾಯಾಸ ಹರ, ಸತ್ಯ, ಸುಧಿಯ ಎಂಬ ದೇವಗಣಗಳು ಇದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ಗಣದಲ್ಲೂ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ದೇವತೆಗಳು ಇದ್ದರು. ನೂರು ಅಶ್ವಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಶಿಬಿ ಆಗಿ ಇಂದ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಜ್ಯೋತಿಷ್, ಧಾಮ, ಪೃಥಕ್ಕಲ್ಪ, ಚೈತ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವಸನ, ಪೀವರ ಇವು ಈ ಮನ್ವಂತರದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ರೈವತ ಮನ್ವಂತರ: ಐದನೆಯ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ರೈವತ ಮನು, ವಿಭು ಎನ್ನುವವನು ಅಸುರ ಮರ್ದನನಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಮಿತ, ಭೂತಿ, ವೈಕುಂಠ, ಸುರೋತ್ತಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದೇವಗಣಗಳು ಆಗ ಇದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ಗಣದಲ್ಲೂ ಹದಿನಾಲ್ಕು ದೇವತೆಗಳು. ಹಿರಣ್ಯ ರೋಮಾ, ವೇದಶ್ರೀ, ಊರ್ಧ್ವಬಾಹು, ವೇದಬಾಹು, ಸುವಾಬಾಹು, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಮಹಾಮುನಿ ಇವು ಆಗಿನ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಚಾಕ್ಷುಷ ಮನ್ವಂತರ: ಆರನೆಯ ಚಾಕ್ಷುಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಚಾಕ್ಷುಷ ಎನ್ನುವವನು ಮನು. ಮನೋಜವ ಎನ್ನುವವನು ಇಂದ್ರ. ಆದ್ಯ, ಪ್ರಭೂತಭಾವ್ಯ, ಪ್ರಥನ, ಮಹಾನುಭಾವ, ಲೇಖ್ಯ ಇವು ಐದು ದೇವಗಣಗಳು. ವಿರಾಜ, ಹವಿಷ್ಮನಾ, ಸೋಮ, ಮನುಸಮ, ಅವಿ, ವಿಷ್ಣು (ಒಂದು ಹೆಸರು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿದೆ) ಇವು ಆಗಿನ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರ: ಸೂರ್ಯನಮಗ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ಏಳನೆಯ ಮನ್ವಂತರದ ಮನು, ಈ ಮನ್ವಂತರ ಈಗ ನಡೆದಿದೆ. ಆದಿತ್ಯ, ವಸು, ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಮರುತ್ ಈ ಮನ್ವಂತರ ದೇವಗಣಗಳು ಪುರಂದರ ಇಂದ್ರ. ವಸಿಷ್ಠ, ಕಶ್ಯಪ, ಅತ್ರಿ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಗೌತಮ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಭರದ್ವಾಜ ಇವರು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು. ಸತ್ವಗುಣಪ್ರಚುರವಾದ, ಅನುಪಮವಾದ ವಿಷ್ಣುಶಕ್ತಿಯು ಈ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ರಾಜರುಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶಸಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ರುಚಿಪ್ರಜಾಪ್ರತಿಯ ಮಾನಸಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಸ್ವಾರೋಚಿಷಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತುಷಿತಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ತುಷಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಅವತರಿಸಿದನು. ಉತ್ತಮ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾ ಎನ್ನುವವಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ತಾಮಸಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಹರ್ಯಾ ಎಂಬುವವಳಲ್ಲಿ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ರೈವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ

ಮಾನಸ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೇವಲ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಅವತರಿಸಿದನು. ಚಾಕ್ಷುಷಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಕುಂಠಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪ ಅದಿಪತಿಯರ ಮಗನಾಗಿ ವಾಮನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ಮೂರುಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ನಿಷ್ಕಂಟವಾದ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಏಳು ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಮನ ರೂಪವು ದೈತ್ಯನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಈ ವಿಷ್ಣುವೇ ಕೇಶವ, ಇವನೇ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣ ಇವನೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ, ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ". ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ಸುಗುಣನೂ ನಿರ್ಗುಣನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ:

1. **ವಾಸುದೇವ** – ಇದು ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರ್ದೋಷ
2. **ಶಿವ** – ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಇದು ತಾಮಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರಚೋದಕ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವರೂಪ
3. **ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ** – ಇದು ಸಾತ್ವಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರಚೋದಕ. ಈ ರೂಪ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
4. **ಬ್ರಹ್ಮ** – ಇದು ರಾಜಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರಚೋದಕ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರೂಪವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೋಹವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ವಾಸುದೇವ ಸ್ವತಂತ್ರ; ನಿರ್ಗುಣ, ಪ್ರಧಾನ ಪುರುಷ, ಕಾಲನಿಯಾಮಕ. ವಾಸುದೇವ ರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೇ ಇದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂರ್ಣ ರೂಪ. ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂಪ. ಅನಾದಿಯೂ, ಅನಂತನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ, ಋಷಿಗಳಾಗಲಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸರೊಬ್ಬರೇ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷ್ಣುಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಮೋಹವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮನ್ವಂತರಗಳ ವಿಚಾರ ಎಂಬ ೫೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಯುಗಯುಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ-೫೨

ಸೂತ ಉವಾಚ: ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರದ ಪ್ರಥಮದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನವು ವೇದವ್ಯಾಸನಾಗಿದ್ದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವೇದವನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದನು. ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವೇದವ್ಯಾಸರಾಗಿದ್ದರು. ಮೂರನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರೂ, ಐದನೆಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ, ಆರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಯಮನೂ, ಏಳನೆಯರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೂ, ಎಂಟನೆಯದರಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠರೂ, ಒಂಭತ್ತನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತನೂ, ಹತ್ತನೆಯರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಧಾಮ (ವಿಷ್ಣು) ಎಂಬ ಮುನಿಯೂ ವೇದವ್ಯಾಸರಾಗಿದ್ದರು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಋಷಭ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸುತೇಜಸ್, ಹದಿಮೂರನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸುಚಕ್ಷುಸ್, ಹದಿನೈದನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ತ್ರಯ್ಯಾರುಣಿ, ಹದಿನಾರನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯ, ಹದಿನೇಳನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಕೃತಂಜಯ, ಹದಿನೆಂಟರ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಋತಂಜಯ, ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಭರದ್ವಾಜ, ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ, ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವಾಚಶ್ರವಸ್, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ, ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸಣಬಿದು, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಪರಾಶರರಮಗ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದವ್ಯಾಸರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೇ ಸಕಲ ವೇದಗಳ, ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಇವರು ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೇದಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ನಾಲ್ಕುಜನ ಶಿಷ್ಯರು. ಜೈಮಿನಿ, ಸುಮಂತು, ವೈಶಂಪಾಯನ, ಪೈಲ ಇವರೇ ಆ ನಾಲ್ವರು. ನಾನು (ಸೂತರು) ಅವರ ಐದನೆಯ ಶಿಷ್ಯ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪೈಲರು ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ವೈಶಂಪಾಯನರು ಯಜುರ್ವೇದ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಜೈಮಿನಿ ಮುನಿಗಳು ಸಾಮವೇದದ ಮತ್ತು ಸುಮಂತು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಥರ್ವವೇದದ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಇತಿಹಾಸ-ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರವಚನವನ್ನುಮಾಡಲು ನನಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದರು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಖಂಡವಾಗಿದ್ದ ಯಜುರ್ವೇದನನ್ನು ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಮಾಡಿದರು. ಒಂದೊಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಹೋತೃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞದ ಏರ್ಪಾಡು ಆಯಿತು. ಯಜುರ್ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಧ್ವರ್ಯು ನಡೆಸುವ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಅಥರ್ವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಋಗ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮವೇದಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತೆಗೆದು ಋಗ್-ಯಜುಸ್-ಸಾಮಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಋಗ್ವೇದವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಶಾಖೆಗಳನ್ನಾಗಿ, ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ನೂರು ಶಾಖೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಒಂದುಸಾವಿರ ಶಾಖೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ವಿಭಜಿಸಿದರು. ಅಥರ್ವಣವೇದವನ್ನೂ ವಿಭಜಿಸಿದರು. (ಎಷ್ಟು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಎಂದು ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ) ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ವಿಭಾಗಾನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ವೇದವು ಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಸರ್ವದೋಷಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಓಂಕಾರವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಸಮಸ್ತವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ, ಸನಾತನನಾದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸಮಸ್ತ ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದಂತೆಯೇ ವಾಸುದೇವನು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರತರ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ. ವೇದಾಧ್ಯಾಯನ ನಿರತನಾದ ಮುನಿಯು ಮಾತ್ರ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ನಿರತನಾದವನು ಮಾತ್ರ ವೇದಭಿನ್ನವಾದ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಪರಾಶರಸುತರಾದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೊಬ್ಬರೇ ಓಂಕಾರವನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಇತಿಹಾಸ–ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ವೇದವೇದ್ಯನಾದ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು ಮಾತ್ರಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯುಗಯುಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರಗಳು ಎಂ 52ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಮನ್ವಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅವತಾರ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೩

ಸೂತ ಉವಾಚ: ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರದ ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ವೇದವ್ಯಾಸರುಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಇದೇ ಮನ್ವಂತರದ ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಮಹಾದೇವನ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆಕೇಳಿರಿ.

ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ದೇವೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶಿವನು ಅವತರಿಸಿದನು. ಈ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪರ್ವತರಾಜನಾದ ಹಿಮಾಲಯದ ರಮ್ಯ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಈ ಅವತಾರವು ಆಯಿತು. ಶ್ವೇತನಿಗೆ ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಶಿಷ್ಯರೂ, ಪ್ರಶಿಷ್ಯತರೂ ಇದ್ದರು. ಶ್ವೇತ, ಶ್ವೇತಶಿಖ, ಶ್ವೇತಾಸ್ಯ, ಶ್ವೇತಲೋಹಿತ ಇವರು ಶ್ವೇತನ ಶಿಷ್ಯರು. ಇವರು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಸುತಾರ, ಮದನ, ಸುಹೋತ್ರ, ಕಂಕಣ, ಲೋಕಾಕ್ಷಿ, ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿವನ ಅವತಾರಗಳು. ಜೇಗೀಷವ್ಯ ಏಳನೇ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅವತಾರ. ದಧಿವಾಹ, ಋಷಭ, ಭೃಗು, ಉಗ್ರ, ಅತಿಸಮಾಖ್ಯಾತ, ಬಾಲಿ, ಗೌತಮ, ವೇದದರ್ಶಿ ಇವರುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿವನ ಅವತಾರಗಳು. ಗೋಕರ್ಣ ಹದಿನಾರನೆಯ ಕಲಿಯುಗದ ಶಿವನ ಅವತಾರ. ಗುಹಾವಾಸ, ಶಿಖಂಡಧೃಕ್, ಯಜ್ಞಮಾಲಿ, ಅಟ್ಟಹಾಸ, ದಾರುಕ, ಉಗಲಿ ಇವರು ಮುಂದಿನ ಕಲಿಯುಗಗಳ ಅವತಾರಗಳು. ಮಹಾಯಾಮ, ಶೂಲೀ, ಡಿಂಡಮುಂಡೀಶ್ವರ, ಸಹಿಷ್ಣು ಸೋಮಶರ್ಮ, ನಕುಲೀಶ್ವರ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅವತಾರಗಳು. ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯುಗಚಕ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲಧರನಾದ ಶಿವನು

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅವತಾರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಬಹಳಜನ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವಿತ್ತು. ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅವರು ಯೋಗವನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಅವರುಗಳು: ದುಂದುಭಿ ಶತರೂಪ, ಋಚೀಕ, ಕೇತುಮಾನ್, ವಿಶೋಕ, ವಿಕೇತ, ವಿಶಾಖ, ಶಾತನಾಶ, ಸುಮುಖ, ದುರ್ಮುಖ, ದುರ್ದಮ, ದುರತಿಕ್ರಮ, ಸನಕ, ಸನಾತನ, ಸನಂದನ, ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ದಾಲ್ಭ್ಯ ದೊಡ್ಡಪ್ರಮಾಣಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಸತ್ವವುಳ್ಳ ಸುಧಾಮಾ, ವಿರಜಸ್, ಶಂಖಪಾಣಿ ಮತ್ತು ಅಜ, ಸಾರಸ್ವತ, ಮೋಘ, ಧನವಾಹ, ಸುವಾಹನ, ಕಪಿಲ, ಆಸುರಿ, ವೋಢು, ಪಂಚಶಿಖ, ಪರಾಶರ, ಗರ್ಗ, ಭಾರ್ಗವ, ಆಂಗೀರಸ, ಚಲಬಂಧು, ನಿರಾಮಿತ್ರ, ಕೇತುಶೃಂಗ, ಲಂಬೋದರ, ಲಂಬ, ವಿಕ್ರೋಶ, ಲಂಬಕ, ಶುಕ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸಮಬುದ್ಧಿ, ಸಾಧ್ಯ, ಅಸಾಧ್ಯ, ಸುಧಾಮಾ, ಕಾಶ್ಯೇಪ, ವಸಿಷ್ಠ, ವಾರಿಜ, ಅತ್ರಿ, ಉಗ್ರಶ್ರವಣ ಸುವೈದ್ಯಕ, ಕುಣಿ, ಕುಣಿಬಾಹು, ಕುಶರೀರ, ಕುನೇತ್ರಕ, ಕಶ್ಯಪ, ಉಶನಸ್, ಚ್ಯವನ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಉಚ್ಚಾಸ್ಯ, ವಾಮದೇವ, ಮಹಾಕಾಲ, ಮಹಾನಿಲಿ, ವಾಚಶ್ರವಸ್, ಸುಕೇತ, ಶ್ಯಾವಾಶ್ವ, ಸುಪಥೀಶ್ವರ ಹಿರಣ್ಯನಾಭ, ಕೌಶಿಲ್ಯ, ಆಕಾಕ್ಷು, ಕುದಭಿದ, ಸುಮಂತ್ರವರ್ಚಸ್, ಕಬಂಧ, ಕುಷಿಕಂಧರ, ಪ್ಲಕ್ಷ, ದರ್ವಾಯಣಿ, ಕೇತುಮಾನ್, ಗೌತಮ, ಭಲ್ಲಾಚಿ, ಮಧುಪಿಂಗ, ಶ್ವೇತಕೇತು, ತಪೋಧನ, ಉಷಿಧಾ, ಬೃಹದ್ರಕ್ಷ, ದೇವಲ, ಕವಿ, ಶಾಲಹೋತ್ರ, ಅಗ್ನಿವೇಶ್ಯ, ಯುವನಾಶ್ವ, ಶರದ್ವಸು, ಛಗಲ, ಕುಂಡಕರ್ಣ, ಪಂತ, ಪ್ರವಾಹಕ, ಉಲೂಕ, ವಿದ್ಯುತ್, ಶೂದ್ರಕ, ಆಶ್ವಲಾಯನ, ಅಕ್ಷಪಾದ, ಕುಮಾರ, ಉಲೂಕ, ವಸುವಾಹನ, ಕುಣಿಕ, ಗರ್ಗ, ಮಿತ್ರಕ, ರುರು ಇವರುಗಳು ಶಿವನ ಎಲ್ಲಾ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮಲರೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಪರಾಯಣರು. ಇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ವೇದಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ, ನಮಸ್ಕರಿಸುವ, ಇವರಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಜನರು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸಾವರ್ಣ, ದಕ್ಷಸಾವರ್ಣ, ಬ್ರಹ್ಮಸಾವರ್ಣ, ಧರ್ಮಸಾವರ್ಣ, ರುದ್ರಸಾವರ್ಣ, ರೌಚ್ಯ, ಭೌತ್ಯ ಮನುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮನ್ವಂತರಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ, ಈಗ ಇರುವ, ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಅಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತವಾಗಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿ, ಮನ್ವಂತರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಾರಾಯಣ ದೇವರು ಪ್ರವಚನಮಾಡಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಓದುವ, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರಿಗೆ ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕು. ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಠಿಸಬೇಕು. ಪಠಿಸುವಾಗ ಹೇಳುವಾಗ

"ನಮೋ ದೇವಾದಿದೇವಾಯ ದೇವಾನಾಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ
ಪುರುಷಾಯ ಪುರಾಣಾಯ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣವೇ"

ಎಂದು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಮನ್ವಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅವತಾರ ಎಂಬ 53ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ: ಅಧ್ಯಾಯ-೩೪

ಋಷಿಯ ಉವಾಚ: ಋಷಿಗಳು ಸೂತಪುರಾಣಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. "ಪೂಜ್ಯರೇ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ವಿಸ್ತಾರ, ಮನ್ವಂತರಗಳ ವಿವರ ಇವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಿರಿ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ, ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ, ವರ್ಣಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಜನರಿಂದ ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡ ಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವಿರಿ. ಸಂಸಾರ ದುಃಖವನ್ನು ನಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಿರಿ. ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಭರವಸೆಯು ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ನಾರಾಯಣನ ಸಾಕ್ಷಾದವತಾರವೇ ಆಗಿರುವ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರಿಂದ ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪುನಃ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ".

ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಸೂತರು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಹೊರಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನೀಲಮೇಘದ ಕಾಂತಿಯುನ್ನೂ, ಕಮಲಪತ್ರದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಜ್ಞಾನಿವರೇಣ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸರನ್ನುನೋಡಿ ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ರೋಮ ಹರ್ಷಣರೂಕೂಡ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ವ್ಯಾಸರು ಅವರೆಲ್ಲರ ಕುಶಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಮುನಿಗಳು ವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಸವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಸೂತರು ವ್ಯಾಸರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ "ಈ ಮುನಿಗಳು ಶಾಂತರೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ವಿಷ್ಣು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ನೀವು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವ ವಿಮುಕ್ತಿಪ್ರದವಾದ ದಿವ್ಯವಾದ ತತ್ವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ವ್ಯಾಸರು ರುದ್ರನನ್ನು ಶಿರಸಾನಮಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಹಿಂದೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಾಗ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ತತ್ವವನ್ನೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮೊದಲಾದವರು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಸಂಧರ್ಭ ಹೀಗಿದೆ:

ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಅಂಗೀರಸ, ರುದ್ರ, ಭೃಗು, ಕಣಾದ, ಕಪಿಲ, ಗರ್ಗ, ವಾಮದೇವ, ಶುಕ್ರ, ವಸಿಷ್ಠ, ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆ ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನುಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನ ಮಗನೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣಮುನಿಯು ಮತ್ತು ಅವರ ಜೊತೆ ಇದ್ದ ನರನ ದರ್ಶನವೂ ಆಯಿತು. ಆಗ ಈ ಯೋಗಿಗಳು ವೇದೋಕ್ತವಾದ

ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣ ಮುನಿಯು ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಏಕೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಮುನಿಗಳು ವಿಶ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸನಾತನನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಆಗಮನ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸೂಚಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು.

"ಸಂಯಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರುವ, ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ನಾವು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ, ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ನೀನು ಗುಹ್ಯವೂ, ಉತ್ತಮವೂ ಆದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವಿ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು. ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣಯಾರು? ಯಾರು ಸದಾ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ? ಆತ್ಮಾಯಾರು? ಯಾವುದುಮುಕ್ತಿ? ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಏನುಕಾರಣ? ಸಂಸಾರದ ಸ್ವರೂಪ ಏನು? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವವನುಯಾರು? ಪರಬ್ರಹ್ಮಯಾರು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಉತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು"

ಹೀಗೆಹೇಳಿ ಶೌನಕಾದಿಮುನಿಗಳು ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ತಾಪಸವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸವನ್ನೂ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ಶುದ್ಧಬಂಗಾರದ ವರ್ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಅವನ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ನರ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನಮುಖನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು

ಜಯೇಶ್ವರ ಮಹಾದೇವ ಜಯ ಭೂತಪತೇ ಶಿವ ।
ಜಯಾಶೇಷ ಮುನೀಶಾನ ತಪಸಾಭಿಪ್ರಪೂಜಿತ
ಸಹಸ್ರಮೂರ್ತೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ್ ಜಗದ್ಯಂತ್ರಪ್ರವರ್ತಕ ।
ಜಯಾನಂತ ಜಗಜ್ಜನ್ಮತ್ರಾಣಸಂಹಾರಕಾರಕ ॥

ಸಹಸ್ರಚರಣೇಶಾನ ಶಂಭೋ ಯೋಗೀಂದ್ರವಂದಿತ ।
ಜಯಾಂಬಿಕಾಪತೇ ದೇವ ನಮಸ್ತೇ ಪರಮೇಶ್ವರ ॥

ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಾನ್ ತ್ರ್ಯಂಬಕನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು. "ಪುಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಮುನೀಂದ್ರರು ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾರಾಯಣನು ಹೇಳಿದನು "ದೇವ! ಈ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದಿರುವ ಇವರಿಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯತತ್ವಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಉಪದೇಶಿಸು. ಶಿವ! ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೀನೇ ತಿಳಿದಿರುವಿ. ಬೇರೆಯಾರು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ನಿನ್ನಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನುಮಾಡಿಸು". ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಾರಾಯಣನು ಶಿವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

"ಶೂಲಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನೀವು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನಿಮಗೆ ತತ್ವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು". ನಾರಾಯಣನ ಮಾತನ್ನುಕೇಳಿ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ಆಗ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ನಡೆಯಿತು. ಆಕಾಶದಿಂದ ದಿವ್ಯವೂ, ವಿಮಲವೂ, ಅಚಿಂತ್ಯವೂ ಆದ ಆಸನವೊಂದು ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಇಳಿದುಬಂದಿತು. ಶಿವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜೊತೆ ಆ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ತುಂಬುವಷ್ಟು ತೇಜಸ್ಸು ಶಿವನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಆಸನದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜೊತೆಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿವನನ್ನು ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶಿವನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳಿರಿ.

ಋಷಿಯ ಊಚುಃ ಎಂಬ 54ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೫

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ನಾನು ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲಿರುವ ತತ್ವಗಳು ಗುಹ್ಯ ಸನಾತನ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದ್ವಿಜರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿರು. ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಸಾಧಕರೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಆವರಿಗೆ ಪುನಃ ಸಂಸಾರವು ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತತ್ವಗಳು ರಹಸ್ಯಗಳ ರಹಸ್ಯ. ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಇದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ಈಗ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನುಉಪದೇಶಿಸುವೆ.

ಉಪದೇಶ: ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸ್ವಚ್ಛ, ಶುದ್ಧ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸನಾತನ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ, ತಮೋಗುಣವಿಲ್ಲದವನು. ಅವನೇ ಪುರುಷ, ಅವನೇ ಪ್ರಾಣ, ಅವನೇ ಮಹೇಶ್ವರ, ಅವನೇ ಕಾಲ, ಅವನೇ ಪ್ರಕೃತಿ-ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. (ಪ್ರಾಣಮೊದಲಾದ ಸಕಲರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ.)

ಈ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಂದಲೇ, ಅವನಲ್ಲೇ ಲಯವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮಾಯಾನಿಯಾಮಕನಾದದುರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮಾಯಾವಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಅವನು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ. ಇವನು ಪೃಥಿವೀ, ಜಲ, ತೇಜಸ್, ಪವನ, ಆಕಾಶ, ಪ್ರಾಣ, ಮನಸ್, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಶಬ್ಧ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳೂ, ಅಹಂಕಾರವಲ್ಲ, ವಾಕ್, ಪಾಣಿ-ಪಾದಗಳು, ವಾಯು-ಉಪಸ್ಥಗಳು, ಕರ್ತೃ, ಭೋಕ್ತೃ, ಜೀವ, ಮಾಯಾಯಾವುದುಅಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶ-ಕತ್ತಲುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಐಕ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪಂಚ-ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಐಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲು-ನೆರಳುಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಪರಮಾತ್ಮರು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಿರುವುದಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಕಾರವು ಸಂಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಕಾರಿಯಾದ ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಎಂದೂ ಆಗಲಾರದು. ಮುಕ್ತರಾದ ಮುನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಿಕಾರಹೀನ, ದ್ವಂದ್ವಹೀನ, ಅವ್ಯಯಎಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವಸ್ವರೂಪ: ಜೀವನು ನಾನೇ ಕರ್ತೃ, ಸುಖೀ, ದುಃಖೀ, ನಾನು ಕೃಶ, ಸ್ಥೂಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ದೇಹಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಈ ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನವು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು ವಸ್ತುತಃ ಅಪ್ರಾಕೃತ. ಅವನು ಭೋಕ್ತೃನಾಶರಹಿತ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹಧಾರಿಗಳಾದ ಜೀವಾತ್ಮರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನ-ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವು ಇದೆ. ಅಹಂಕಾರ ಮೂಲಕವಾದ ಅವಿವೇಕದಿಂದ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅರಿವು: ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣರೂಪದ, ವ್ಯಕ್ತ-ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣ ಎಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುರುಷನನ್ನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿವಿಕಾರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ: ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜನರು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವರು ಅನಾತ್ಮನನ್ನೇ ಆತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಖ-ದುಃಖ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಇವರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿವೆ. ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿವೆ. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ-ಕರ್ಮಗಳು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಇರುವ ದೊಡ್ಡದೋಷ. ಈ ದೋಷದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಿಗೂ ದೇಹವು ಬಂದಿದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ: ಆತ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರ್ವಿಕಾರ. ಅವನಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾರ್ಥ ವಸ್ತು ಒಂದೇ ಎಂದು 'ಅದ್ವೈತಂ ಪರಮಾರ್ಥತಃ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊಗೆಯು ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಆಕಾಶವು ಮಲಿನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಹಾನಿಯಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಉಪಾಧಿಗಳು ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಹಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಉಪಾಧಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲೆಯು ತನ್ನದೇ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಉಪಾಧಿಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಪರಮಾತ್ಮ ತನ್ನದೇ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಕೂಟಸ್ಥನೂ, ನಿರ್ಗುಣನೂ, ವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಜನರು ಸಗುಣನನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಪದಾರ್ಥದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲೆಯನ್ನೇ ಕೆಂಪುಎಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅಕ್ಷರ, ಶುದ್ಧ, ನಿತ್ಯ, ಅವ್ಯಯ ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಈ ಉಪಾಸನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣ, ಮನನಗಳಿಂದಗಳಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾದ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಯೋಗಿಯು ಪರಮ-ಆತ್ಮನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲಾ ಚರರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವೆಂದೂ, ಎಲ್ಲಾ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಂದು ಅರಿತಿರುವ ಯೋಗಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದೇಹೆಸರು.

ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದ ಯೋಗಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮಾತ್ರಕಾಣುತ್ತಾ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಧಕನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಟುಹೋದಾಗ ಅವನು ಅಮೃತತ್ವನಾಗಿ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಪಂಡಿತ. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಈ ಭೂತಪ್ರಪಂಚವು ಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಸ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಅರಿವು ಬಂದಾಗ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಅವನ (ಪರಮಾತ್ಮನ) ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅಧೀನ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ದುಃಖ, ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವ ಏಕೈಕ ಔಷಧ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ. ಈ ಜ್ಞಾನವು ಯಾರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅವನಿಗೆ ಶಿವನೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾದಾಗ ನದಿಗಳು, ಸಮುದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಹೋಗುವಂತೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯ, ಭೌತ ಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ವಿಜ್ಞಾನವು ಅವರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಹ, ವಿಜ್ಞಾನವು ನಿರ್ಮಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಏಕವಿಧ, ವ್ಯತ್ಯಾಸರಹಿತ.

ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ವೇದಾಂತದ ಸಾರ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನ. ಅದೇ ಯೋಗ. ಈ ಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಯೋಗವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಯೋಗ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನಿಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕದದ್ದು ಇನ್ನೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಯೋಗಿಳು ಯೋಗದಿಂದ ಏನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯರು ಸಾಂಖ್ಯದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಸಾಂಖ್ಯ-ಯೋಗಗಳ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದವನು ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ. ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಣಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಭೌತಸಂಪತ್ತಿನ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರು ಮಂದ ಮತಿಗಳು. ಅವರು ಅದರಲ್ಲೇ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು ಭೌತ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯ ನಂತರ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ನಾನೇ ಈ ಪರಮಾತ್ಮ, ಮಾಯಾವೀ, ಪರಮೇಶ್ವರ, ಸರ್ವಾತ್ಮಾ, ಸರ್ವತೋಮುಖ ಎಂದು ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ನಾನು ಸರ್ವರೂಪ, ಸರ್ವರಸ, ಸರ್ವಗಂಧ, ಅಜರ, ಅಮರ, ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ನನಗೆ ಅಗಮ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಎಟುಕದ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮೀ, ಸನಾತನ. ನಾನು ಕೈಕಾಲುಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಆದರೂ ವೇಗದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಕಿವಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಪಾಣಿಪಾದೋ ಜವನೋ ಗೃಹೀತಾ ಹೃದಿಸಂಸ್ಥಿತಃ ।
ಅಚಕ್ಷುರಪಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಥಾಕರ್ಣಃ ಶೃಣೋಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಅರ್ಥಾತ್ ನಾನು ಯಾವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು. ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣಪುರುಷ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಗಳು ನನ್ನ ನಿರ್ಗುಣವೂ, ಅಮಲವೂ ಆದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅತುಲವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿರಿ. ಮಾಯೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರನಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರೇರಕ. ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರನನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟಿದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಎಂದೂ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಯೋಗಸಹಿತವಾದ ಸಾಂಖ್ಯ. ಇದೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಇದನ್ನು ಯೋಗಿಗಳಾದ ಪುತ್ರರಿಗೆ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಎಂಬ ೫೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಕೃತಿ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ–೫೬

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕಾಲ, ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಮಯ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಕೈ, ಕಾಲು, ಕಣ್ಣು, ತಲೆ, ಬಾಯಿ, ಕಿವಿಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವಾಗಲು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಆವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ ಅವನಿಗೆ ಇದೆ. ಅವನು ಸರ್ವಾಧಾರ, ಸದಾನಂದ, ಅವ್ಯಕ್ತ. ಅವನಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ಅವನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಆಕಾರಗಳು ಅವನಿಗೆಯಿವೆ. ಅವನು ಶಾಶ್ವತ, ಅವ್ಯಯ, ಅವನು ನಿರ್ಗುಣ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಅವನು ಜ್ಞಾನರೂಪ, ಹೀಗೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಸರ್ವಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿ. ಎಲ್ಲದರ ಹೊರಗೂ ಅವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ನಾನು, ಶಾಂತ, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪ, ಪರಮೇಶ್ವರ. ನಾನು ಈ ಇಡೀ ಸ್ಥಾವರ–ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು: ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಪೃಥಿವೀವರೆಗಿನ (ಮಹತ್ತತ್ವ ಅಹಂಕಾರತತ್ವ, ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಯಗಳು, ಪಂಚ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಪಂಚಭೂತಗಳು) ತತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾವುದು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೋ ಅದು ಪ್ರಕೃತಿ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಲ್ಲ ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಗೂ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ತತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಪುರುಷನೇ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ವ

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗುವ ಮೊದಲನೆಯ ತತ್ವ ಮಹತ್ತತ್ವ. ಎರಡನೆಯದು ಅಹಂಕಾರತತ್ವ. ಜೀವಾತ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ, ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸಾಧನ, ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಸಂಸಾರ ಎಂದರೆ ಅವಿವೇಕ. ಎಂದರೆ ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕೊರತೆ. ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಅಹಂಕಾರ ದೊಡ್ಡದು. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ತತ್ವದೊಡ್ಡದು. ಮಹತ್ತತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ವದೊಡ್ಡದು. ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತ ಪುರುಷ ದೊಡ್ಡವನು. ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣನು ದೊಡ್ಡವನು. ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ವ್ಯೋಮವೇ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡವನು ಈಶ್ವರ, ಅವನೇ ನಾನು, ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ನಾನು ಅವ್ಯಯ ಶಾಂತ, ನನಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತನೂ, ವ್ಯೋಮರೂಪನೂ, ಮಹೇಶ್ವರನಾ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಪ್ರಪಂಚವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸದಾ ನನಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ನಾನೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾಯೆಯು ನನಗೆ ಅಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮಾಯೀ, ಕಾಲವೂ ನನಗೇ ಅಧೀನ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಕೃತಿ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಎಂಬ ೫೬ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮಾ ಕಥನ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೭

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೇ, ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುವ, ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿರಿ.

ನಾನೇ ಮಹೇಶ್ವರ. ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ದಾನದಿಂದ, ಪೂಜೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧನೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಒಳಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನೊಳಗೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತುಯಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ನಾನೇ ಪಾಲಕ, ನಾನೇ ಸಂಹಾರಕ, ನಾನು ವಿಶ್ವತೋಮುಖ. ಮುನಿಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಮನು, ಇಂದ್ರ-ಇವರುಗಳೂ ತೇಜಸ್ವಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಇತರರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲಾರರು.

ವೇದಗಳು ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಗಿಗಳು ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇ ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಹವಿಸ್ಸುಗಳ ಭೋಕ್ತಾಃ ಹವಿಸುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ನಾನೇ ವೇದವಾದಿಗಳೂ, ಧಾರ್ಮಿಕರೂ ಆದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು. ಯಾರು ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ,

ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಆನಂದಮಯವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಭಕ್ತರಾದ ಶೂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇದೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಂತೆಯೇ. ಅವರ ಪೂಜೆಯೇ ನನ್ನಪೂಜೆ. ನನ್ನ ಆರಾಧನೆ ಎಂದು ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ನೀರು ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತರು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆನು. ಅವರಿಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆನು. ಎಲ್ಲ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ನಾನೇ ಗುರು. ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕರ ರಕ್ಷಕ. ವೇದದ್ವೇಷಿಗಳು ನಿಗ್ರಾಹಕ. ಸಂಸಾರ ರಹಿತನಾದ ನಾನೇ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಕಾರಣ. ನಾನೇ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮೋಹವುಂಟುಮಾಡುವ ಮಾಯೆಯು ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಶಕ್ತಿ. ವಿದ್ಯೆಯೂ ಕೂಡನನ್ನದೇ ಆದ ಪರಶಕ್ತಿ. ಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಮೋಹಕವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನಾನೇ ನಾಶಮಾಡುವೆನು. ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ನಾನೇ, ನಿವರ್ತಕನೂ ನಾನೇ. ನಾನು ಸರ್ವಾಧಾರ. ಅಮೃತ ನಿಧಿ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ, ಸರ್ವಾಂತರವಾದ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿವಿಧವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಅನಂತನಾದ ನಾರಾಯಣ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ತಾಮಸವಾದ ನನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಶಕ್ತಿಯು ರುದ್ರರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರು ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಕರ್ಮ ಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾವಿಧ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಆರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮರು. ಹರಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಭಕ್ತರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಧಾನಪುರುಷಾತ್ಮಕವಾದ (ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ) ಇಡೀಜಗತ್ತನ್ನು ನಾನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಮಾಯೀ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರಿತವನು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ, ಪರಮಾನಂದ ಪೂರ್ಣ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಗುಹ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ನಿತ್ಯವೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸುವ, ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮಾ ಕಥನ ಎಂಬ ೫೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಮುನಿಕೃತ ರುದ್ರ ಸ್ತೋತ್ರ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೮

ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ: ಶಿವನು ಸನತ್ಕುಮಾರಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ನರ್ತನಮಾಡಿದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜೊತೆ ನರ್ತನಮಾಡಿದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ನಿಧಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಯೋಗತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ, ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಯೋಗಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಯಾರನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಂತಹ ಯೋಗೀಶ್ವರನನ್ನು ಮುನಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಯಾರಮಾಯೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನೋ ಅಂತಹ ಈಶನ ನರ್ತನವನ್ನು ಮುನಿಗಳು ನೋಡಿದರು. ಯಾರ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಈಶನ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮುನಿಳು ನೋಡಿದರು. ಜಿತಶ್ವಾಸರೂ, ಶಾಂತರೂ, ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರೂ ಆದವರು ಮಾತ್ರಯುವ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲರೋ ಅಂತಹ ಈಶನನ್ನು ಮುನಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ಮುನಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು. ಮುನಿಗಳು ಕಂಡ ಶಿವನಿಗೆ ಸಾವಿರ ತಲೆಗಳು, ಸಾವಿರ ಕಾಲುಗಳು, ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವನ ಜಟೆಗೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಘ್ರ ಚರ್ಮವನ್ನುಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ಮೂರ್ತಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶೂಲ, ದಂಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ವೇದಗಳು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ತೇಜಸ್ಸು ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಕರಾಳವಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದವು. ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿ ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು. ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಾಗಿ ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮುನಿಗಳು ನೋಡಿದರು.

ಮಹಾಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ, ದೇವೋತ್ತಮನೂ, ಪಶುಪತಿಯೂ, ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವರೂಪನು, ಪಿನಾಕಧಾರಿಯೂ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ, ಭವರೋಗ ವೈದ್ಯನೂ, ಕಾಲನಿಯಾಮಕನೂ, ಉಮಾಪತಿಯೂ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ, ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ನಿಧಿಯೂ, ಸನಾತನನೂ, ಶಾಶ್ವತ ಐಶ್ವರ್ಯ ವೈಭವವುಳ್ಳವನೂ, ಧರ್ಮಾಧಾರನೂ, ಅಜೇಯನೂ, ದೇವೇಂದ್ರ-ಉಪೇಂದ್ರರಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೂ, ಮಹರ್ಷಿ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೂ, ಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಆಗಿ ಶಿವನು ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನೂ ಕೂಡ ಆಗ ಮುನಿಗಳು ನೋಡಿದರು. ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವಾದ ಆ ರುದ್ರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಗಳು ಕೃತಾರ್ಥಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಸನಕ, ಭೃಗು, ಸನಾತನ, ಸನಂದನ, ರೈಭ್ಯ, ಅಂಗಿರಸ್, ವಾಮದೇವ, ಶುಕ್ರ, ಅತ್ರಿ, ಕಪಿಲ ಮರೀಚಿ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪದ್ಮನಾಭ ಸಹಿತನಾದ (ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ) ರುದ್ರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ಧ್ಯಾನವಾಡಿ, ಸಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೃದಯಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಅ ರೂಪವನ್ನೇ ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಆನಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ, ವೇದವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ಮುನಿಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರ:

ತ್ವಾಮೇಕಮೀಶಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಂ
ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಂ ರುದ್ರಮನಂತಯೋಗಮ್ ।
ನಮಾಮ ಸರ್ವೇ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ
ಪ್ರಚೇತಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ಪವಿತ್ರಮ್ ॥

ಅದ್ವಿತೀಯನೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ, ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ, ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನೂ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯೂ, ಅನಂತ ಯೋಗಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನೂ, ಪ್ರಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುವೆನು.

ಪಶ್ಯಂತಿ ತ್ವಾಂ ಮನಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಂ
ದಾಂತಾಃ ಶಾಂತಾ ವಿಮಲಂ ರುಕ್ಮವರ್ಣಮ್ ।
ಧ್ಯಾತ್ವಾತ್ಮ ಸ್ವಪ್ರಚಲಂ ಸ್ವೇ ಶರೀರೆ
ಕವಿಂ ಪರೇಭ್ಯಃ ಪರಮಂ ಪರಂ ಚ ॥

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ, ಭಕ್ತರೂ, ಆದ ಮುನಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲನೂ, ಸುವರ್ಣದಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಲಿಸುವವನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಉತ್ತಮವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥರು.

ತ್ವತ್ತಃ ಪ್ರಸೂತಾ ಜಗತಃ ಪ್ರಸೂತಿಃ
ಸರ್ವಾನುಭೂಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಮಹೀಯಾನ್
ಪರಮಾಣಭೂತಃ ಅಣೋರಣೀಯನ್ ಮರತೋಯಹೀಯನ್
ತ್ವಾಮೇವ ಸರ್ವ ಪ್ರವದಂತಿ ಸಂತಃ ॥

ಜಗಜ್ಜನನಿಯು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞ, ನೀನು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣು, ಮಹತ್‌ಗಿಂತ ಮಹತ್. ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಜಗದಂತರಾತ್ಮಾ
ತ್ವತ್ತೋಸ್ತಿ ಜಾತಃ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಃ ।
ಸಂಜಯಮಾನೋ ಭವತಾ ನಿಸೃಷ್ಟೋ
ಯಥಾವಿಧಾನಂ ಸಕಲಂ ಸ ಸದ್ಯಃ ॥

ಜಗತ್ತಿನ ಅಂತರಾತ್ಮನೂ, ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ ಆದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು (ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ) ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವನು. ಅನಂತರ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದಿ.

ತ್ವತ್ತೋ ವೇದಾಃ ಸಕಾಲಃ ಪ್ರಸೂತಾ
ಸ್ತ್ವಯ್ಯೇವಾಂತೇ ಸಂಸ್ಥಿತಿಂ ಲಭಂತೇ ।
ಪಶ್ಯಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಜಗತೋ ಹೇತುಭೂತಂ
ನೃತ್ಯಂತಂ ಸ್ವೇ ಹೃದಯೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಮ್ ॥

ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸಕಲ ವೇದಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಅವು ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ನಿನ್ನ ನರ್ತನವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ತ್ವಯೈವೇದಂ ಭ್ರಾಮ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ರಂ
ಮಾಯಾವೀ ತ್ವಂ ಜಗತಾಮೇಕನಾಥಃ ।
ನಮಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಸಂಪ್ರಪನ್ನಾ
ಯೋಗಾತ್ಮಾನಂ ನೃತ್ಯಂತಂ ದಿವ್ಯನೃತ್ಯಮ್ ॥

ನೀನೇ ಈ ದೊಡ್ಡ ಜಗತ್‌ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಏಕೈಕ ಅಧಿಪತಿ, ಮಾಯಾವಿ ಯಾಗಸ್ವರೂಪನಾದ, ದಿವ್ಯನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಾವು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಪಶ್ಯಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಪರಮಾಕಾಶಮಧ್ಯೆ
ನೃತ್ಯಂತಂ ತೇ ಮಹಿಮಾನಂ ಸ್ಮರಾಮಃ ।
ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಬಹುಧಾ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಮನುಭೂಯಾನುಭೂಯ ॥

ಮಹಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನಾನು ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಓಂಕಾರಸ್ತೇ ವಾಚಕೋ ಮುಕ್ತಿಬೀಜಂ
ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪ್ರಕೃತೌ ಗೂಢರೂಪಮ್ ।
ತಾತ್ವಾಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರವದಂತೀಹ ಸಂತಃ
ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಂ ಭವತೋ ಯತ್ಪ್ರಭಾವಮ್ ॥

ಮುಕ್ತಿಬೀಜವಾದ ಓಂಕಾರವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಕ್ಷರ, ನೀನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂದೂ, ಸ್ವಪ್ರಾಕಶ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ತುವಂತಿ ತ್ವಾಂ ಸತತಂ ಸರ್ವವೇದಾ
ನಮಂತಿ ತ್ವಾಮೃಷಯಃ ಕ್ಷೀಣದೋಷಾಃ ।
ಶಾಂತಾತ್ಮಾನಃ ಸತ್ಯಸಂಧಂ ವರಿಷ್ಠಂ
ವಿಶಂತಿ ತ್ವಾಂ ಯತಯೋ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾಃ ॥

ವೇದಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತವೆ. ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಋಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿರಕ್ತರೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಯತಿಗಳೂ ವರಿಷ್ಠನೂ, ಸತ್ಯಸಂಧನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಭುವೋ ನಾಶೋ ನಾದಿಮಾನ್ ವಿಶ್ವರೂಪೋ
ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ವರಿಷ್ಠಃ ।
ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದಮನುಭೂಯ ವಿಶಂತೇ
ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರಚಲಾ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾಃ ॥

ನೀನು ಜಗತ್ಸಂಹಾರಕ, ಅನಾದಿ, ವಿಶ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು ನೀನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ನೀನೇ ವಿಷ್ಣು, ನೀನೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿ. ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರು ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಏಕೋ ರುದ್ರಸ್ತ್ವಂ ಕರೋಷೀಹ ವಿಶ್ವಂ
ತ್ವಂ ಪಾಲಯಸ್ಯಖಿಲಂ ವಿಶ್ವರೂಪಮ್ ।
ತ್ವಮೇವಾಂತೇ ನಿಲಯಂ ವಿಂದತೀದಂ
ನಮಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ ॥

ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಿ, ಪಾಲಿಸುವಿ, ಕೊನೆಗೇ ನೀನೇ ಸಂಹಾರಮಾಡುವಿ. ನಾವು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಏಕೋ ವೇದೋ ಬಹುಶಾಖೋಹ್ಯನಂತ
ಸ್ತ್ವಾಮೇವೈಕಂ ಬೋಧಯತ್ಯೇಕರೂಪಮ್ ।
ವಂದ್ಯಂ ತ್ವಾಂ ಯೇ ಶರಣಂ ಸಂಪ್ರಪನ್ನಾ
ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತೇ ತರಂತೀಹ ವಿಪ್ರಾಃ ॥

ಬಹುಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅನಂತವಾದ ವೇದವು ನಿನ್ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ವಿಕಾರನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ವಂದ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದವರು ಬಂಧಕವಾದ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವಾಮೇಕಮಾಹುಃ ಕವಿಮೇಕರುದ್ರಂ
ಬ್ರಹ್ಮ ಗೃಣಂತಿ ಹರಿಮಗ್ನಿಮೀಶಮ್ ।
ರುದ್ರಂ ನಿತ್ಯಮನಿಲಂ ಚೇಕಿತಾನಂ
ಧಾತಾರ ಮಾದಿತ್ಯಮನೇಕ ರೂಪಮ್ ॥

ನಿನ್ನನ್ನು ಅದ್ವಿತೀಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ರುದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಹರಿ, ಅಗ್ನಿ, ಈಶ, ನಿತ್ಯ, ಅನಿಲ, ಧಾತೃ, ಅದಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರೂಪವುಳ್ಳವನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ
ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಮ್ ।
ತ್ವಮವ್ಯಯಃ ಶಾಶ್ವತಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ
ಸನಾತನಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋಸಿ ॥

ನೀನು ಅಕ್ಷರ. ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದವರಲ್ಲಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ. ನೀನು ಈ ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿಧಿ. ನೀನು ಅವ್ಯಯ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಕ. ಸನಾತನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ.

ತ್ವಮೇವ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚತುರಾನನಸ್ತ್ವಂ
ತ್ವಮೇವ ರುದ್ರೋ ಭಗವಾನಪೀಶಃ ।
ತ್ವಂ ವಿಶ್ವನಾಥಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ
ಸರ್ವೇಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ ಪರಮೇಶ್ವರೋಽಸಿ ॥

ನೀನು ವಿಷ್ಣು, ನೀನು ಚತುರ್ಮುಖ, ನೀನೇ ರುದ್ರ, ನೀನೇ ಭಗವಾನ್ ಈಶ, ನೀನು ವಿಶ್ವನಾಥ, ನೀನು ಪ್ರಕೃತಿ, ನೀನು ಆಶ್ರಯ, ನೀನು ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ನೀನು ಪರಮೇಶ್ವರ.

ತ್ವಾಮೇಕಮಾಹುಃ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣ
ಮಾದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ।
ಚಿನ್ಮಾತ್ರಮವ್ಯಕ್ತಮನಂತರೂಪಂ
ಖಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶೂನ್ಯಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ಗುಣಾಶ್ಚ ॥

ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಪುರಾಣಪುರುಷ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣ, ತಮಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿದವನು, ಚಿನ್ಮಾತ್ರ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಅನಂತರೂಪ, ಆಕಾಶ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶೂನ್ಯ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಗುಣ, ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಯದಂತರಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ
ಯದವ್ಯಯಂ ನಿರ್ಮಲಮೇಕರೂಪಮ್ ।
ಕಿಮಪ್ಯಚಿಂತ್ಯಂ ತವ ರೂಪಮೇತ
ತ್ತದಂತರಾ ಯತ್ಪ್ರತಿಭಾತಿ ತತ್ತ್ವಮ್ ॥

ಯಾವುದರ ಒಳಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೋ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ, ಯಾವುದು ಅವ್ಯಯವೋ ನಿರ್ಮಲವೋ, ಏಕರೂಪವೋ ಅಚಿಂತ್ಯವೋ ಅದೇ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪ. ಅದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಯೋಗೇಶ್ವರಂ ಭದ್ರಮನಂತಶಕ್ತಿಂ
ಪರಾಯಣಂ ಬ್ರಹ್ಮತನುಂ ಪುರಾಣಮ್ ।
ನಮಾಮ ಸರ್ವೇ ಶರಣಾರ್ಥಿನಸ್ತ್ವಾಂ
ಪ್ರಸೀದ ಭೂತಾಧಿಪತೇ ಮಹೇಶ ॥

ಓ! ಭೂತಾಧಿಪತಿಯೇ! ಮಹೇಶ್ವರನೇ! ಯೋಗೇಶ್ವರನೂ, ಭದ್ರನೂ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಪರಾಯಣನೂ, ಬ್ರಹ್ಮರೂಪನೂ ಅನಾದಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾವು ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

ತ್ವತ್ಪಾದಪದ್ಮಸ್ಮರಣಾದಶೇಷ
ಸಂಸಾರಬೀಜಂ ನಿಲಯಂ ಪ್ರಯಾತಿ ।
ಮನೋ ನಿಯಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಕಾಯಂ
ಪ್ರಸಾದಯಾಮೋ ವಯಮೇಕಮೀಶಮ್ ॥

ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲದಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರದ ಮೂಲಕಾರಣವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ, ದೇಹವನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬನೇ ಈಶನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಒಲಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಮೋ ಭವಾಯಾಥ ಭವೋದ್ಭವಾಯ
ಕಾಲಾಯ ಸರ್ವಾಯ ಹರಾಯ ತುಭ್ಯಮ್ ।
ನಮೋಸ್ತು ರುದ್ರಾಯ ಕಪರ್ದಿನೇ ತೇ
ನಮೋಗ್ನಯೇ ದೇವ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ॥

ಓ! ಭವ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಂಸಾರಕಾರಣನಾದ, ಸಮಹಾರಕನಾದ, ಪೂರ್ಣನಾದ, ಹರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಜಟಾಜೂಟಧರನೇ! ರುದ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪನೇ! ಶಿವನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸ್ತೋತ್ರವು ಮುಗಿದನಂತರ ಪ್ರೀತನಾದ, ನಂದಿವಾಹನನಾದ ಶಿವನು ತನ್ನ ಅದ್ಭುತರೂಪವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ನಾರಾಯಣನೇ ಆದ ಆ ದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು. 'ಭಗವಾನ್! ಭೂತಭವ್ಯೇಶ! ನಂದೀಶ್ವರನಿಂದ ಅಂಕಿತನಾದ ಶಾಸನವುಳ್ಳವನೇ! ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನುನೋಡಿ ನಾವು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಂಕರ! ನಿನ್ನ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾವುಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇವೆ'. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಿವನು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಧವವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಗಂಭೀರವಾದ ವಾಣಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಮುನಿಕೃತ ರುದ್ರ ಸ್ತೋತ್ರ ಎಂ ಜಿಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ವೈದಿಕರು ತಿಳಿದಿರುವ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ-೫೯

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರು (ವೈದಿಕರು) ತಿಳಿದಿರುವ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ:

ಸನಾತನನಾದ ನಾನೇ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ, ನಾನೇ ರಕ್ಷಕ, ನಾನೇ ಸಂಹಾರಕ, ನಾನು ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಒಳಗೆ ಇದ್ದೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಅದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಇದು ನನ್ನಮಾಯೆ, ಈಮಾಯೆಗೆ ಇದೇ ಉಪಮಾನ, ಬೇರೆ ಉಪಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಒಳಗಿದ್ದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಚಲನೆ. ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕಾಲ, ಕಾಲರೂಪನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ.

ಈಶಪ್ರೇರಣೆಯ ವಿಶ್ವರೂಪ: ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾಯ ತತ್ವದ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಿಗೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯುಕ್ತರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಠಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವ, ಕಾಲಚಕ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಚತುರ್ಮುಖನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಲನೆಯನ್ನುಮಾಡುವ ನಾರಾಯಣನೂ ಕೂಡ ನನ್ನದೇ ಒಂದು ರೂಪ. ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ರುದ್ರನೂ ನನ್ನ ಒಂದು ರೂಪ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕವ್ಯವನ್ನೂ ತಲುಪಿಸುವ, ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿಯೂ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿಯು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಶನಾಗಿ ದೇಹಧಾರಿಗಳು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದ ಪಚನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಜಲತತ್ವದ ಒಡೆಯನಾದ ವರುಣನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೆ ಎಲ್ಲವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಆಪ್ಯಾಯನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ಇರುವ ವಾಯು ತತ್ವದ ಒಡೆಯನಾದ ವಾಯುದೇವನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ದೇಹಧಾರಿಗಳ ದೇಹದ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅಮೃತನಿಧಿಯಾದ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಳೆ-ಬೆಳೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅಖಿಲಜಗತ್ತಿನ ಶಾಸಕನಾದ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ನಾಯಕನಾದ, ಯಜ್ಞದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ದೇವೇಂದ್ರನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಯಮನೂಕೂಡ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಕುಬೇರನೂಕೂಡ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಧನವಿತರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾಮಸಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಎಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ನಿಋತಿಯೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವೇತಾಲಗಳಿಗೆ, ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈಶಾನೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಗೀರಸ ಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾದ, ರುದ್ರಗಣಗಳ ನಾಯಕನಾದ, ಯೋಗಿಗಳ ರಕ್ಷಕನಾದ ವಾಮದೇವನೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವೇತಾಲಗಳಿಗೆ, ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈಶಾನನೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಗೀರಸ ಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾದ, ರುದ್ರಗಣಗಳ ನಾಯಕನಾದ, ಯೋಗಿಗಳ ರಕ್ಷಕನಾದ ವಾಮದೇವನೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟಿದ್ದಾನೆ. ವೇತಾಲಗಳಿ, ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈಶಾನನೂ ನನ್ನ ಶಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಾಸನದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದಲೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಮಾತಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸರಸ್ವತಿಯು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಜನರನ್ನು ನರಕದಿಂದ ದಾಟಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಭುವಾದ ಅನಂತಮಹಿಮನಾದ ಶೇಷನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಡವಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇರುವ ಸಂವರ್ತಕ ಎಂಬ ವಿನಾಶಕಾರೀ ಅಗ್ನಿಯು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂಲೇ ಇಡೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಿಮರಾದ ಮನುಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಮರುತ್‌ಗಳು, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಧರ್ವರು, ಗರುಡ ಮೊದಲಾದವರು, ಸಿದ್ಧರು, ಸಾಧ್ಯಾರು, ಚಾರಣರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಪಿಶಾಚಿಗಳು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾ, ಕಾಷ್ಠಾ, ನಿಮೇಷ, ಮುಹೂರ್ತ, ದಿವಸ, ರಾತ್ರಿ, ಋತುಗಳು, ಪಕ್ಷಗಳು, ಮಾಸಗಳು ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಯುಗಗಳು, ಮನ್ವಂತರಗಳು, ಪರಕಾಲ, ಪರಾರ್ಧಕಾಲ ವಿಭಾಗಗಳು ಕೂಡ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.

ಜರಾಯುಜ, ಅಂಡಜ, ಸ್ವೇದಜ, ಉದ್ಭಿಜ್ಜ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಭೂತಗಳು, ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರಗಳೂ, ಜಂಗಮಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಹಿಂದೆ

ಆಗಿಹೊದ, ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವೂ ನನಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಭೂಮಿ, ಅಗ್ನಿ, ನೀರು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಭೂತಗಳ ಮೂಲವಾದ ಆದಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಳಾದ, ಎಲ್ಲ ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಗೂ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಾಯೆಯೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ದೇಹಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲರ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮಪುರುಷನೂ ನನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಹವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ನನಗೆ ವಶವಾಗಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚುಮಾತು ಏಕೆ? ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ನಾನು ಭಗವಾನ್ ಈಶ; ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ, ಸನಾತನ, ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ, ನನಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದವನು ಬೇರೆಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಮೇಯವು ನಿಮಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವೈದಿಕರು ತಿಳಿದಿರುವ ಶಿವನ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೫೯ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಪರಮೇಶ್ವನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ-೬೦

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಮುನಿಗಳೇ! ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿತ್ಯಾನಂದನೂ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ.

ಶಿವನ ವಿಭೂತಿಗಳು* : ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ (ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಲ್ಲಿ ಇರುವ ನನ್ನ ಒಂದುರೂಪ ಎಂದು ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ. ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೇ.)

ಮಾಯಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನಾದ ಹರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಭು, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ, ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವಕ, ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ, ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡ, ಗಜಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾವತ, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮ, ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರ, ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ಅಸುರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ಗಣಾಧಿಪರಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಕ, ವೀರರಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ, ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಮುನಿ. ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರ, ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಶೇಷ. ಸೇನಾನಿಗಳಲ್ಲಿ

ಷಣ್ಮುಖ, ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ, ಈಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರ, ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಲ್ಪ, ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ, ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಕುಬೇರ, ಹುಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರುಧ್ (ಇದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಹುಲ್ಲು), ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ನಿಋತಿ, ಬಲಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯು, ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ, ಮೃಗೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದ. ಯಜುರ್ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶತರುದ್ರಿಯ. ಜಪಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ, ರಹಸ್ಯ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ, ಸೂಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ. ಸಾಮಗಳಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮ. ಸಕಲವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು. ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರ, ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆ, ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಜ್ಞಾನ, ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ, ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು, ಪಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಪಾಶ, ನಾಶ ಮಾಡುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ, ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವವಸ್ತು ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಲಗಳಿಂದ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಪಶು ಎಂದು ಹೆಸರು. ನಾನು ಅವರ ಪತಿ, ಆದ್ದರಿಮದ ನನ್ನನ್ನು ಪಂಡಿತರು ಪಶುಪತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಯಾಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ನಾನೇ. ಹೀಗೆಂದು ವೇದವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾಯಾಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧರನ್ನು ಭೂತಾಧಿಪತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲೆ. ಇನ್ನಾರು ಬಿಡಿಸಲಾರರು.

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಶಗಳು: ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳು, ಮಾಯೆ, ಕರ್ಮ, ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳು, ಕ್ಲೇಶಗಳು ಇವುಗಳು ಸಂಸಾರಿ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಾಶಗಳು.

ಮನಸ್ಸು (1) ಬುದ್ಧಿ (2) ಅಹಂಕಾರ (3) ಆಕಾಶ (4) ವಾಯು (5) ಅಗ್ನಿ (6) ನೀರು (7) ಭೂಮಿ (8) ಈ ಎಂಟು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು. ಶ್ರೋತ್ರ (9) ತ್ವಕ್ (10) ಚಕ್ಷುಷ್ (11) ಜಿಹ್ವಾ (12) ಘ್ರಾಣ (13) ವಾಯು (14) ಉಪಸ್ಥ (15) ಕರ (16) ಪಾದ (17) ವಾಕ್ (18) ಶಬ್ಧ (19) ಸ್ಪರ್ಶ (20) ರೂಪ (21) ರಸ (22) ಗಂಧ (23) ಈ ಹದಿನೈದು ವಿಕೃತಿಗಳು.

ಸ್ವತ-ರಜಸ್-ತಮೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತವು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ತತ್ವ. ಇದಕ್ಕೆ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ. ಇದು ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ. (ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವ ಕಾರಣ). ಸತ್ವ-ರಜಸ್-ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಾಮ್ಯಾವಸ್ಥೆಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಗುಣಗಳ ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಷಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ವೈಷಮ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಎಂದೂ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪಾಶ ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಅರ್ಪಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬಂಧಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವಿದ್ಯಾ, ಅಸ್ಮಿತಾ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಆಭಿನಿವೇಶ ಈ ಐದು ಕ್ಲೇಶಗಳು ಇವುಗಳು ಬಂಧನ ಪಾಶಗಳು, ಈ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಮಾಯೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮಾಯೆ. ಇದು ನನಗೆ ಅಧೀನ. ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹತ್ತತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಪ್ರವೇಶ ಇದ್ದೇಇದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ರೂಪಗಳೇ. ಈ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಬಂಧ, ಇವನೇ ಪಾಶ, ಇವನೇ ಪಾಶಧಾರಿ, ಇವನೊಬ್ಬನೇ ಇಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ಯಾರೂಇಲ್ಲ. ಇವನನ್ನೇ ಪುರಾಣಪುರುಷ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮೇಶ್ವನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು ಎಂಬ ೬೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಮೇಯ ಉಪದೇಶ ಅಧ್ಯಾಯ-೬೧

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಘೋರವಾದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಪರಮೇಶ್ವರ, ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣ, ಶಾಂತ, ಶಾಶ್ವತ, ನಿರ್ಮಲ, ಅವ್ಯಯ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಗವಾನ್ ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ನನ್ನಪತ್ನಿ. ನಾನುಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ, ಮಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗರ್ಭವನ್ನು ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳ ಗರ್ಭದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಧಾನ, ಪುರುಷ, ಆತ್ಮಾ, ಮಹತ್ತತ್ವ, ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ಮನಸ್ಸು, ಭೂತಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಂಗಾರದ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮ (ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ)ನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಧಿಪತಿ. ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ಈ ಜೀವರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜನಕ ಎಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಜನಕ, ಪ್ರಭು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷ. ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆಂದೂ ಮೋಹವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಲ್ಲವಿದ್ಯೆಗಳ ನಿಯಾಮಕ. ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳ ಈಶ್ವರ, ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ. ಹೀಗಿರುವ ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ನಾನೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ. ನಾನು ಎಲ್ಲಭೂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಾಶವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಾನು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಜ್ಞಾನಿ. ಈಶ್ವರನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಸಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನ ಮನೋದೋಷಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ದುಃಖಗಳೂ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಏಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು, ಆರು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು, ಪ್ರಕೃತಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ತೃಪ್ತಿ, ಅನಾದಿಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ (ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ), ಎಂದೂ ಲೋಪವಾಗದ ಶಕ್ತಿ. ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಇವು ಮಹೇಶ್ವರನ ಆರು ಅಂಗಗಳು. ಪಂಚ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು (ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದ ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ) ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾ ಇವು ಏಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು. ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಜಡವಸ್ತುಗಳ ಉಪಾದಾನ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವ) ಕಾರಣವೇ ಪ್ರಕೃತಿ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಬಂಧವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊದಲ ತತ್ವ. ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ ಎಂದೂ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ ಅವನಿಂದಲೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದೂ ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವನು ಸತ್ಯರೂಪ, ಅವನೇ ಪರಮ ಆತ್ಮ. ಆಕಾಶದಂತೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು. ಅವನೇ ರುದ್ರ, ಅವನೇ ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣ. ಅವನಿಗೆ ಒಂದೇ ರೂಪ ಎಂದು ಕೆಲವರು, ಅನೇಕರೂಪ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನೇ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಎಂದು ಕೆಲವರು, ಅವನು ಜೀವಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣು, ಮಹತ್‌ಗಿಂತ ಮಹತ್. ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪವಿದೆ. ಸರ್ವರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸರ್ವರ ಪ್ರಭು, ಪುರಾಣಪುರುಷ ಹಿರಣ್ಮಯ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೊನೆಯ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ. ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದವನೇ ಜ್ಞಾನಿ.

ಈಶ್ವರನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಮೇಯ ಉಪದೇಶ ಎಂಬ ೬೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—o—

ಅಧ್ಯಾಯ-೬೨

ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಶಿವನ ಉತ್ತರ

ಋಷಿಯ ಊಚುಃ: ಮಹಾದೇವ! ನೀವು ನಿರವಯವ, ನಿರ್ಮಲ, ನಿತ್ಯ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ. ಇಂತಹ ನಿಮಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ನನಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ವಿಶ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೇನೆ, ಮಾಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ವಿಶ್ವವು ಇದೆ. ಆ ಮಾಯೆಯಾದರೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಮಾಯೆ, ಆದಿ, ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವು ಕಾರಣ. ನಾನೇ ಆನಂದ ರೂಪನೂ, ಜ್ಯೋತಿಃ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬೇರೆಯಾವುದೂಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಾಯ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತಗಳು ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವರೂಪ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಪರಮಬ್ರಹ್ಮ, ಸನಾತನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ. ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಾಯೆಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನಂತ ಮುಖಗಳಿವೆ. ಅವು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಉತ್ಪತ್ತಿ-ನಾಶಗಳಿಲ್ಲದ, ಸನಾತನನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ವಸ್ತುತಃ ಅಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾಯಾ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅವ್ಯಕ್ತ. ಇವನು ತೇಜಸ್ಸಿನರಾಶಿ. ಅಕ್ಷರ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಇವನೇ ವಿಷ್ಣು. ಇವನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಜಗತ್ತನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಯಾವ ಮಾತುಗಳೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಆನಂದವನ್ನು ತಿಳಿದವನಿಗೆ ಯಾವಭಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಶ್ರಯ ದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿತ್ಯಸುಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಸ್ತು ಇಲ್ಲ. ಉತ್ತಮವಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳು ಇವೆ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಾನೇ. ನನ್ನನ್ನು ಅಮೃತ, ವಿಶ್ವಧಾಮ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕಾಶ ನಿವಾಸಿಯಾದ, ನಿರ್ಮಲನಾದ, ಹೊಳೆಯುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನೋಡಬಲ್ಲರು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರದೇವತೆ. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಇವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತಶಾಂತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ದೇವ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈಶ್ವರನ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಗೋಪ್ಯವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇದು ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಶಿವನ ಉತ್ತರ ಎಂಬ ೬೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ವಚನ ಅಧ್ಯಾಯ-೬೩

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪರತತ್ವವೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಯುವಾದ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗುರುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪರತತ್ವವು ಅವ್ಯಕ್ತ, ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣ, ಅಕ್ಷರ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಾದ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ, ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿರುವವರು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಹೀಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡದವರು ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇಇಲ್ಲ. ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನೇಕ ಎಂದು ಕಾಣುವವರು, ಪರಮನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಒಂದು ಎಂದು ಕಾಣುವವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಾಯುಜ್ಯಮುಕ್ತಿ. ಬ್ರಹ್ಮನೊಂದಗೆ ಐಕ್ಯವೇ ನಿರ್ವಾಣ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಪರಶಿವನೇ ಮಹಾದೇವ. ಈ ದೇವನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮೊದಲಾದ ಯಾತವ ತೇಜಸ್ಸೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಮಂಕಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸರ್ವವೇದಗಳೂ ನಿತ್ಯಾನಂದ, ಅಮೃತ, ಸತ್ಯರೂಪ, ಶುದ್ಧ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿದವರು ಪ್ರಾಣನಾಯಕನಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೇವನಾದ ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭೂತತತ್ವ, ಜಲತತ್ವ, ಮನಸ್ಸು, ಅಗ್ನಿತತ್ವ, ಪ್ರಾಣತತ್ವ, ವಾಯುತತ್ವ, ಆಕಾಶತತ್ವ, ಬುದ್ಧಿತತ್ವ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಚೇತನವು ಅವನಿಲ್ಲದೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಕಲವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು. ಪರಮ ರಹಸ್ಯ. ಯೋಗಿಯಾದವನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯೋಗನಿರತನಾಗಿರಬೇಕು.

ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ವಚನ ಎಂಬ ೬೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

—○—

ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗೋಪಾಯ ಕಥನ ಅಧ್ಯಾಯ-೬೪

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ: ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಬಹಳ ದುರ್ಲಭವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಯೋಗದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯೋಗವು ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವ ಅಗ್ನಿ. ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ. ಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯೋಗವು ದೃಢವಾಗುತ್ತೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದವನನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದುಸಲ ಅಥವಾ ಎರಡುಸಲ ಅಥವಾ ಮೂರುಸಲ ಯಾರು ಮಹಾಯೋಗದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಯೋಗ ಎರಡು ವಿಧ. ಒಂದನೆಯದು ಅಭಾವಯೋಗ. ಎರಡನೆಯದು ಮಹಾಯೋಗ. ಇದು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಯೋಗ.

ಯಾವುದೇ ಅಭಾಸಗಳಿಲ್ಲದ, (ವಸ್ತುತಃ ಇಲ್ಲದ, ಇರುವಂತೆ ತೋರುವ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಅಭಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು) ಶೂನ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಉಪಾಯವೇ ಅಭಾವಯೋಗ. ಈ ಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಯೋಗದಿಂದ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನೂ, ನಿರಂಜನನೂ ಆದ ಆತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಐಕ್ಯದ ಅನುಭವವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಯೋಗಗಳು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗದ (ಮಹಾಯೋಗದ) ಹದಿನಾರನೇ ಒಂದುಭಾಗದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಯೋಗದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಈಶ್ವರ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದು ಪರಮಯೋಗ. ಯೋಗಗಳ ಯೋಗ, ಈಶ್ವರ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮನೋನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಹರಿದಾಟವನ್ನು ತಡೆದು ನನ್ನಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಯೋಗ ಈ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಯಮ-ನಿಯಮ-ಆಸನ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-ಧಾರಣಾ-ಧ್ಯಾನ-ಸಮಾಧಿ-ಇವು ಎಂಟು ಅಂಗಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳೂ ಇವೆ.

ಯಮ: ಅಹಿಂಸಾ, ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಪರಿಗ್ರಹ ಇವು ಯಮ. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನಿಂದ, ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡದಿರುವುದು ಅಹಿಂಸಾ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಹಿಂಸೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಹಿಂಸೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಸವಿಧಿಯಂತೆ ನಡೆಸುವ ಹಿಂಸೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಹಿಂಸೆ ಎಂದೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ನುಡಿಯುವುದೇ ಸತ್ಯ ಈ ಸತ್ಯದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಚೌರ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಪರರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದೇ ಸ್ತೇಯ. ಇದನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು ಅಸ್ತೇಯ. ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲು ಮೈಥುನವನ್ನೂ ಮಾಡದಿರುವುದು ಅದರಬಗೆ ಮಾತನಾಡದಿರುವುದ ಮತ್ತು ಅದರ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ಇದು ಮೈಥುನತ್ಯಾಗ. ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ. ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವುದೇ ಅಪರಿಗ್ರಹ ಇದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ನಿಯಮ: ತಪಸ್ಸು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಸಂತೋಷ, ಶೌಚ, ಈಶ್ವರಪೂಜೆ ಇವು ನಿಯಮ. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಉಪವಾಸ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಪರಾಕ, ಕೃಚ್ಛ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಶರೀರ ಶೋಷಣೆಯೇ ತಪಸ್ಸು, ಹೀಗೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ವಗುಣಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವೇದಾಂತ ಅಧ್ಯಯನ, ಶತರುದ್ರೀಯ, ಪ್ರಣವ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಜಪ-ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮೂರು ವಿಧ. (1) ವಾಚಿಕ (2) ಉಪಾಂಶು (3) ಮಾನಸ, ವಾಚಿಕಕ್ಕಿಂತ ಉಪಾಂಶು ಉತ್ತಮ. ಉಪಾಂಶುಗಿಂತ ಮಾನಸ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ಹೀಗೆಂದು ವೇದಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳುವಂತೆ ಮಂತ್ರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ವಾಚಕ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಮಾಡುವ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಉಪಾಂಶು ಇದು ವಾಚಿಕ ಜಪಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳ ಚಿಂತನೆಯೇ ಮಾನಸ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ. ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ, ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವಿಲದೆ ಲಭಿಸಿದೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಭಾವನೆಯೇ ಸಂತೋಷ.

ಶೌಚ ಎರಡು ವಿಧ. ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಂತರ. ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶುದ್ಧಿ ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿ. ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಅಭ್ಯಂತರ ಶುದ್ಧಿ. ಮಾತು,

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶರೀರಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪೂಜೆ ಈ ಮೂಲಕ ಶಿವನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಈಶಪೂಜೆ.

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ: ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ವಾಯು ಪ್ರಾಣ. ಆಯಾಮ ಎಂದರೆ ನಿರೋಧ, ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧಮ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಾಯಮವು ಮೂರು ವಿಧ. ಸಗರ್ಭ ಮತ್ತು ಅಗರ್ಭ ಎಂದೂ ಎರಡು ವಿಧ. ಮೂವತ್ತಾರು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಮವು ಉತ್ತಮ. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ತಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು ಮಾಧ್ಯಮ. ಹನ್ನೆರಡು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಮವು ಅಧಮ. ಬೆವರನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಅಧಮ. ಶರೀರ ಕಂಪನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಧ್ಯಮ. ಉಚ್ಛ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಅಧಮ.* ಪ್ರಣವ, ವ್ಯಾಹೃತಿ, ಗಾಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀಶಿರಸ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಜಪಿಸಿದರೆ ಒಮದು ಪ್ರಾಣಯಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಚಕ, ಪೂರಕ, ಕುಂಭಕ ಇವು ಪ್ರಾಣಯಾಮದ ಮೂರು ಹಂತಗಳು. ಉಸಿರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವುದು ರೇಚಕ. ವಾಯುವನ್ನು ಒಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪೂರಕ ರೇಚಕ-ಪೂರಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ವಾಯುವನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ನಿರೋಧ.

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ: ಸಹಜವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ.

ಧಾರಣಾ: ಹೃದಯುಕಮಲ, ನಾಭಿ, ಶಿರಸ್ಸು, ಪರ್ವ ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವು ಧಾರಣಾ.

ಧ್ಯಾನ: ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ವೃತ್ತಿಯೇ ಧ್ಯಾನ.

ಸಮಾಧಿ: ವಿಷಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದ ಒಂದೇ ಆಕಾರದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯೇ ಸಮಾಧಿ.

ಒಂದು ಧಾರಣೆಯು ಹನ್ನೆರಡು, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ. ಒಂದು ಸಲ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಧ್ಯಾನವು ಹನ್ನೆರಡು ಧಾರಣೆಗೆ ಸಮಾನ. ಒಂದುಸಲ ತಲುಪಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹನ್ನೆರಡು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನ.

ಆಸನ: ಆಸನವು ಮೂರುವಿಧ (1) ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನ (2) ಪದ್ಮಾಸನ (3) ಅರ್ಧಾಸನ. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನಗಳ ಅನುಷ್ಠನಕ್ಕೂ ಇದು ಅವಶ್ಯಕ.

ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪಾದಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಭಂಗಿ ಪದ್ಮಾಸನ. ಎರಡು ಪಾದತಲಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೋಳ್ಳುವ ಭಂಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನ. ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಎದೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಭಂಗಿಯು ಅರ್ಧಾಸನ.

ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲದ ದೇಶ-ಕಾಲ-ಸಂಗತಿಗಳು: ಅನುಚಿತವಾದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಮಾಡಿದರೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು

ಮಾಡಬಾರದು. ಬಹಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಗೋಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕು ರಸ್ತೆಗಳು ಸೇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದಮಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಚೈತ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಹುತ್ತಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ದುರ್ಜನರಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೊಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ದೇಹಬಾಧೆಯಿದ್ದಾಗ, ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾಗ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗಸ್ಥಳಗಳು: ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ, ಬಹಳ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ದೇವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಯು ಯೋಗೀಂದ್ರರನ್ನೂ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೂ ಗಣೇಶನನ್ನೂ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ನನ್ನನ್ನು (ಶಿವನನ್ನು) ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆರಂಭಿಸುವವನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು. ಕಣ್ಣನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಮೂಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶಾಂತನಾಗಿ, ಮಾಯಾಮಯವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ಎರಡು ಧ್ಯಾನಗಳು: (1) ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದದ ಶಿಖೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಬೀಜದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನಾಳವುಳ್ಳ ಕಮಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೇ ಎಂಟು ದಳಗಳು. ವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬ ಕರ್ಣಿಕೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ಈ ಕರ್ಣಿಕದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕೋಶವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ಕೋಶವು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣ, ದಿವ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಯ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯನೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ತೇಜೋಮಯನೂ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೂ ಆದ, ವಿಮಲನಾದ ಅಕ್ಷರನನ್ನು=ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಮಕಾರಣನಾದ ಈಶನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯ ವಿಷಯ.

(2) ಹಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಮಲವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯ ಆಕಾರವುಳ್ಳ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ವವಾಗಿರುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ಪರಮಾತ್ಮ ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯ, ಶಾಶ್ವತ, ಇದೇ ಶಿವ. ಈ ತತ್ವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಇದು ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ತತ್ವ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾದ ಈ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಪಾಶುಪತಯೋಗ: ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಓಂಕಾರದ ಅರ್ಥದ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳಿಗೂ

ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಪಾಶುಪತಯೋಗ ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಜೀವರು ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ವೇದಾಂತಗಳೂ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ರಹಸ್ಯಮಾರ್ಗ. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದೀಕ್ಷೆ ಇರುವ, ಭಕ್ತರಾದ ದ್ವಿಜರು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅರ್ಹರು.

ಶಿವವ್ರತ ಮತ್ತು ಶಿವಭಕ್ತರು: ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಹಿಂಸಾ, ಕ್ಷಮಾ, ಶೌಚ, ತಪಸ್ಸು, ದಯ, ಸಂತೋಷ, ಸತ್ಯ, ಆಸ್ತಿಕ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಿವದೀಕ್ಷಾವಂತನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಲೋಪವಾದರೂ ವ್ರತಕ್ಕೆಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ (ಶಿವ) ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ರಾಗ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದ, ನನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲೆ ತನ್ಮಯರಾದ, ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಬಹಳ ಜನರು ಈ ಯೋಗದಿಂದ ಪವಿತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರುಹೇಗೆ ಭಜಿಸುವರೋ ನಾನೂ ಅವರನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು, ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವನು ನನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದ ಮಿತ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಕರುಣೆ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ನನ್ನದು, ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿರುವ, ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವವಿಲ್ಲದಿರು ನನ್ನ ಭಕ್ತ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತುಷ್ಟನೂ, ಯೋಗಿಯೂ ಮನೋನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನೂ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನೂ, ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದವನೂ ಆದ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನಗೆ ಪ್ರಿಯ. ಯಾರು ಜನರನ್ನು ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಲೋಕದಿಂದ (ಜನರಿಂದ) ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹರ್ಷ, ಕೋಪ, ಭಯ, ಉದ್ವೇಗಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಭಕ್ತ ನನಗೆಪ್ರಿಯ. ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದವನೂ ಶುಚಿಯೂ, ದಕ್ಷನೂ, ಉದಾಸೀನನೂ, ವ್ಯಥೆಗೆ ಒಳಗಾಗದವನೂ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನೂ ಆದ ಭಕ್ತ ನನಗೆಪ್ರಿಯ. ನಿಂದೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವ, ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವ, ತನಗಾಗಿ ಯಾವ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ, ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯ ಭಕ್ತನು ನನ್ನ ದರ್ಶನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಮಾಡುವ ಭಕ್ತನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮಮಕಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಸಕಲಕರ್ಮಗಳೂ ನನಗೆ ಅಧೀನ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕರ್ಮದಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನೂ, ಪರಾವಲಂಬಿಯಲ್ಲದವನೂ ಆದವನು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಅದರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹವನು ಪರಮಪದವನ್ನು